

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-31

BIZJAK, Bojan, 1959-

Hruška / Bojan Bizjak. - Ljubljana : KATR, 2008

ISBN 978-961-6729-20-8

Hruška

Bojan Bizjak Zakawsky

založba KATR

*To knjigo posvečam mami in očetu,
ker sta prezgodaj ugasnila*

1

Star razhropel avtobus je skakal po slabih notranjskih cestah. Maj je bil in skozi okno se je natekal vonj zelenega gozda. Lepo zarobljene njive so se sušile na soncu; od daleč so bile brazde videti, kot bi bile majhni rjavi valovi. Ljudje so se sklanjali nad motikami in molil pravadno molitev rodovitnosti. Mimobežeči sadovnjaki so bili odeti v bele pajčolane. Bili so polni močnega osladnega vonja, ki je vabil trume čebel.

Cesta se je vijugala iz majhne tesni ob žuboreči srebrnkasti rečici. Zapeljali so se v manjši zaselek. Hiše so se nagnete okrog cerkve z rdečim šilastim zvonikom, ki je prebadal izmito modrino. Ob nekakšni zasilni avtobusni postaji je stala gostilna, ki se ji je že od daleč videlo, da je napojila mnogo rodov. Sveže prebarvana okna so bile nataknjena na zelene svetlikajoče se okvirje. Vrata so bila stara, trdna, močna, iz prave, trdožive hrastovine, lepo rezljane, z masivno, lesketajočo medeninasto kljuko.

Vse to je z neizmerno začudenostjo gledal Rado, ko je z drugimi primorskimi razgreteži izstopil iz avtobusa in hlastno vdihnil zrak drugačnosti. Pretegoval si je sloke suhe noge in ogledoval vse, kar je drlo vanj. Hiše so bile drugače grajene: hlev posebej, senik posebej, hiša posebej. Pri nas pa vse pod eno streho: seno na podstrešju, hlev spodaj, vse pod eno streho

je pomišljal Rado. In koliko sadja raste tukaj, se je počudeval. In koliko vode!? Povsod studenčki. To je raj. Ne pa naša planota, kjer zraste samo malo krompirja in zelja in voda je samo v štirnah, je domislil, vtaknil roki v žep in se sprehodil ob prašnem avtobusu. Ozrl se je na cesto in ugotovil, da je tudi ta drugačna kot doma. Kamenčki so bolj okrogli in gladki.

S konico zanemarjenega ponošenega špičastega čevlja je dregnil v kup grušča, ki se je rahlo razsul čez čevlj. To je rečni prod, je ugotovil. Pri nas pa, hja, pri nas pa moraš najprej večje skale razbiti in potem tolči, da dobiš primeren material za posipanje. Ampak še potem so tisti kamni ostri. Tu pa ta gladkost. Ej, tu bo lahko delo. Nobenega macolanja, se je po tihem veselil. Obrnil se je in pogledal po sovaščanih. Stali so v krogu, kadili, se smejali in se tako otresali trudnosti. Pogledal je očeta, ki je stal malce vstran in se zavzeto pogovarjal s šoferjem. Mimo njega je s čvrstimi koraki prišel sosed Jože, nekaj mlajši od njega, s ceneno cigareto v ustih.

»Kam smo prišli?« ga je vprašal Jože in vsesal dim.

»Lepo je tukaj,« mu je Rado z utrujenim glasom odgovoril Rado. »Vode jim tu ne manjka«

»Res ne. Kamor se obrneš, povsod žubori. In kakšna trava je že, « je rekel Jože, izdihal dim in pogledal po valovitih senožetih.

»Ja, ja, tu se pa da živeti,« je pripomnil Rado.

Nekaj časa sta bila kar tiho, zagledana vsak v svojo lepoto.

»A greva v gostilno?« je vprašal Jože. »Za dva deci dam,« je možato navrgel.

»O, ta ni slaba,« se je navdušil Rado. »Oče me ne sme videti, saj več,« je malce tišje dodal.

»Stopiva okrog avtobusa, pa te ne bo videl,« je Jože šepnil in prebrisano pogledal okrog sebe.

Majhna, premajhna gostilniška okna so dajala pivnici premalo svetlobe. Obstala sta na pragu in si privajala oči na temino. Uvidela sta, da je nekaj sodelavcev že ob točilni mizi in zbadljivo zabavajo rdečelaso in rdečelično natakario, ki jim je natakala belo in skoraj gotovo z vodo zredčeno vino.

»V katerem kraju smo?« je Jože vprašal enega od zgovornežev.

»Cajnarje,« mu je oni odgovoril. »Cajnarje,« je še enkrat in glasneje rekel in odločno pogledal natakario, ki je begljivo pogledala po njih in nazadnje sklonila glavo nad steklenice.

Jože je prikimal, si utrl pot do mize, ugasnil cigareto in naglo sedel. Rado je takoj prisedel in prekrizal noge. Hitro sta dobila naročeno vino. Rado je privzdignil kozarec in ga podržal proti svetlobi. Pogledal je skozi razredčeno rumenino, ki ni imela tiste značilne zlatorumene bleščavosti. Njegova mama je bila doma iz gostilniške hiše in ga je naučila pravilnega pitja. Vcepila mu je spoštljiv odnos do vina. Od nje se je naučil ločevati

dobro vino od slabega. Naredil je majhen požirek in povaljal vino po ustih. Zdelo se mu je pitno, a brez pravega, žlahtno ubranega okusa; prazno je bilo, brez duše. Preostanek je spil počasi. Strahoma je pogledoval proti vratom, da se ne bi nepričakovano prikazal oče, ki bi ga spet zmerjal, da rase v pijanca in da ni še dovolj zaslužil, da bi lahko popival po gostilnah.

»Kje bomo pa delali?« ga je z nestrpnim zanimanjem vprašal Jože.

»Žilce, to je naslednja vas. Višje zgoraj je. Še kakšni sedem kilometrov se bomo peljali navzgor,« mu je Rado skrbno pojasnil.

»Ti že veš, ko kar naprej premetavaš knjige in se spoznaš na zemljevide. Ej, škoda te je za kramp, škoda. V šole bi moral!«

»Šole so v Ljubljani. Kdo pa ima denar, da bi se šolal,« je Rado zatrto rekel in povsili glavo.

»Ja, denar, denar,« je Jože pokimal in ga sočutno pogledal. »In koliko kilometrov ceste bomo morali narediti?«

»Kakšnih pet kilometrov, mislim«

»Vse poletje bomo tu.«

»Najbrž.«

»Ga bova še dva deci,« ga je vprašal Jože in zapotegnili obraz v dvom.

»Ne, ne, greva,« je odločno zavrnil Rado.

Jože je prikimal, vstal in šel plačat. Pohitel je za Radom, ki je že odsunil vrata in stopil v toplo bleščavo sonca. Tine, Radov oče, je ravno v tem trenutku hitel proti gostilni po gruščasti stezi. Stopal je nagnjen nekoliko naprej. Zelen klobuk je imel potisnjen daleč nad oči. Obstal je pred Radom. Iz njega sta veli stogotenost in strogost. Čez stisnjene stroge ustnice se je kmalu usul plaz jezljivih besed: »A tam ste, pijanci! Boste že videli, ko vam razdelim lopate in krampe. Vas bo že minilo. Gremo! Spravite se na avtobus. Nismo na izletu. Jože, priženi jih ven! Takoj, gremo!«

Rado je strahoma stal in opazoval očeta, ki se mu je še bolj približal.

»Koliko si ga spil?« ga je oče hladno vprašal.

»Dva deci, samo dva deci. Jože mi je plačal,« je Rado tiho pojasnil. Jezno je pomislil: Madona, vedno ta zasliševanja: Koliko si ga spil? Zakaj si pil? Pa saj imam že štiriindvajset let. In služim svoj denar!

»Da se ga ne boš spet nalil,« je strogo rekel Tine in zadrobil proti avtobusu.

Razposajeni, rdečih lic, z razprtimi preprostimi belimi srajcami so se fantje nagnetli v avtobus, smrdeč po nafti in postanem sopuhu. V mo-

torju je dolgo nekaj klenkalo, potlej se je obrabljeno železje le zganilo. Z glasnim vriščem so pospremili odhod. Zdrdrali so mimo hiš in za seboj pustil svaljlkast steber prahu, ki se je takoj posedel na vrtove, na šipe in na rdeče žareče rože na temnih oknih.

Rado je s poželjivo radovednostjo užival v pokrajini, ki je drsela mimo okna. Čudila ga je rast smrek. Vitke in visoke so zastirale nebo in se odganjale iz temnikavih globeli. Vsa drevesa so imela na sebi nekaj pokončnega in stanovitnega. Primerjal jih je z domačimi, ki jih je burja prisilila k čisto drugačni rasti; smreke so bile bolj gosto ovejene, strnjene in manj pokončne; bukovo drevje pa je imelo skrivenčeno, zverženo vejeve in krošnje niso bile tako mogočne kot tukaj.

Čudil se je tudi številnim majhnim lesenim kapelicam, v katerih je bil na lesenem razpelo opominjajoči Kristus. Duh vojne je komajda pojenjal, a v njem so se prav zdaj, ko je bil zazrt v lene ovinke in lesena znamenja, vzdignile slike iz trpkih dni: spet je videl nemške čelade, sonce na ostrini bajoneta ... Slišal je rezget mitraljeza in sik krogel okrog ušes. Spominjal se je tistih dni, ko je lačen in poneumljen taval po prostranstvih Trnovskega gozda. Videl je lesenega Kristusa, ki je dogoreval v peči na neki kmetiji v cerkljanskih hribih ... Komunizem v brošurah, ki so bile natisnjene v mrzli Rusiji. Ni ga razumel. Marksizem, rdeča zvezda, razredni boj ... Kakšen razredni boj, saj nismo v šoli, da bi se razredi spopadali med seboj. Vedel je samo to, da so ga Italijani poniževali, da je bila Italija velika črna pošast, ki ga je nagnala pod nizke borovce, med skale, pod zvezde, da bi si pristreljal svobodo ...

Ni se mogel sprijazniti z lažjo, da bodo zdaj delavci grofje in lastniki vsega. In potem spet Kristus na velikem orehu na ovinku ... Notranjska. Črni širni gozdovi. Pomlad! Skrivnostne brigade! Tam za hribovjem je Barje, tam je bila črna roka in rdeča roka in okupacija in politične molitve in dol na jug se je šlo v Kočevje ...! Tam čez so bili mitingi in obljube, obljube, obljube ... Vsa božanstva so samo obljube! In mi smo zdaj eno samo veliko, rdeče božanstvo; kot Inki in Maji v tisti knjigi, je pomislil in odpočival oči na zelenju, ki je pokipevalo v dan.

Izza dolgega spotegnjenega ovinka se je prikazal bel cerkveni zvonik, morebiti manj mogočen, kot tisti v dolini, a bil je že na daleč viden, kipeč v nebo. Utrujeno hropenje avtobusa je pojenjalo. Avtobus je zajedal še zadnje metre vzpetine. Zdaj so zagledali že prve hiše, ki so z odprtimi okni čemerno gledale na cesto. Končno so se prizibali na širok bel prostor med šolo, župnijskim uradom, gostilno, trgovino in cerkvijo.

Pred gostilno je stalo nekaj zamišljenih, čokatih možakarjev, ki so radovedno obračali glave in gledali ustavljačo se avtobus. Zapeljali so se mimo cerkve in se ustavili. V motorju je še nekajkrat klenknilo potem so se fantje razživeli. Odprli so vrata in se zrinili na prašna tla. Nekam plaho so se ozirali okrog sebe. Nekakšna negotovost je plala tu zgoraj in gostila tišino. Nekaj fantov je že pogledovalo proti gostilni, ki je že vabila z odprtimi vrati.

Rado je pretegnil zamrle noge. Pogledal je proti zvoniku. Ob njem je rasla razkošatena lipa. Na desni je bila hiša opasana z gradbenim odrom, a delavcev ni bilo videti. Tišina, povsod tišina. Razen tistih možakarjev, nikjer nobenega. Okrog zvonika se je prizibala pogrbljena, v črno odeta starka z majhno motiko v roki. Pošknila je po njih in se hitro izgubila mimo trgovine. Strah, v ljudeh je strah, je pomislil. Vojna jim je ubila mir.

»Hej, Rado, a boš šel k spovedi?« ga je zbedel Francelj, visok, širokopleč, duhovit, umirjeno razsoden možakar. Že dolgo je delal v njihovi skupini. In kadar je padal dež in so čemeli v kakšni baraki, jih je zabaval s svojimi risbami. Znal je zelo dobro upodobiti obraze, konje, drevesa; za šalo je celo denar prrisoval. Največkrat so ga prosili, da jim nariše gole ženske, ki se kopajo v studencu in v morju.

»Ne,« je odsekano rekel Rado in se obrnil.

»Ja, kaj pa potem tako zavzeto gledaš tisti zvonik?« je smehljuje se rekel Francelj.

»Ah, kar tako. Drugačen je kot pri nas. Tudi hiše so drugačne. Vse je drugače.«

»Seveda je. Druga dežela je to. To je Notranjska. No, kaj boš gledal tisti božji stražni stolp, greva raje v gostilno. Gostilna je tudi cerkev in veliko vernikov ima,« je posmehljivo pribil Francelj.

»Hja, hja, prav imaš,« mu je prikimal Rado.

»No, greva!« je ukazovalno rekel Francelj.

»Ne vem, stari bo zagodrnjal, če me bo videl tam,« je Rado izmrmral.

»O, veš kaj, star si zadosti. On je samo delovodja, jaz pa skupinovodja! Jaz sem odgovoren za vas. Pojdi, pojdi, greva!« je rekel in ga prijel za nadlahet.

Skoraj poldrugo uro so sedeli in vročično besedovali z domačini. Vendarle so dočakali okrajne oblasti in inženirja, ki jim je pojasnil tehnične podrobnosti dela, ki jim je bilo naloženo.

Pozno popoldne so se razdelili v več skupin. Jože, Francelj, Tine, Rado in Franko so bili določeni za gradnjo gozdne ceste v nižje ležeči vasi. Pojasnjeno jim je bilo, da bodo nastanjeni v zadnji hiši v vasi, čisto blizu gradbišča.

Sonce je že šibko posevalo čez gubaste senožeti, ko so opotekavo stopali po slabi, razriti, blatni cesti, vijugasto speljani skozi gozd in čez travišča. Iz temotnega, gosto zraščene gozda je vel vonjav hlad.

»Koliko vode,« je rekel Francelj in si spotoma obrisal pot iz zardeloga obraza. Za trenutek so se ustavili in poslušali tenko, komaj slišno curljanje studencev, ki so na obeh straneh ceste, v temnih dolinicah, vrezovali struge.

»Koliko je še do tiste hiše?« je vprašal Tine in si snel klobuk. Z robcem si je popivnal potnjavo na čelu.

»Še kakšne štiri kilometre bi rekel,« mu je odgovoril Francelj.

Molče so se spustili po cesti navzdol. Prišli so na osončeno goljavo. Pred njimi se je odstrl gričevnat svet. Malce naprej, na desni strani, je čisto ob cesti stala stara, razdrapana, že na videz zanemarjena kmetija. Zadaj za hišo je vegasto čemel sivosrebrn senik, ki je najbrž preživel tudi svojo starost. V mladi travi pred hišo se je paslo nekaj kokoši. Majhna okna so srepa in temno zrla vanje, ko so šli mimo. Cesta je spet zavila navzgor. Ko so prišli na travnat vrh, so v daljavi zagledali gručico belih hiš, ki so se stiskale okrog majhne cerkvice. Okrog in okrog so bili nemirni zeleni valovi gričkov. S hitrimi, a že utrujenimi koraki so se pogrnali proti zaselku. Ko so prišli do prvih hiš, jih je obstopicala skupinica kuštravih otročajev in jih strahoma gledala. V nekih vratih je slonel sivolas možakar in jih nagovoril. Povedali so mu, kdo so in kam so namenjeni. Navdušeno jim je prikimal in jih povabil na žganje. Spogledali so se in vabilo sprejeli. Stopili so proti hiši kar po travi skozi star sadovnjak. Starček jim je prinesel steklenico in en sam kozarec. Ponudil je Franclju, naj naliže, ker da se njemu roke tresejo. Močno uležano žganje je vsem po vrsti stopilo v oči, da so se komaj branili solz in pokašljevanja. Zvrnili so še enkrat. Glasno so se poslovili. Starček je odprtih ust gledal za njimi in potem še sam nagnil steklenico.

Po desetih minutah živahne hoje so pripotovali na konec vasi, kjer so samotno stale štiri hiše, en velik senik in še en manjši ob hiši na desni. Na levi strani je bila hiša, kamor so bili namenjeni. Stran, ki je gledala na cesto, je bila obraščena z vinsko trto, da so se komaj videla majhna temna okna. Nad brajdo so iz beline nekako zvišano pogledovala malo

večja okna. In prav na vrhu, v belem trikotniku, je bil črn krog, nekakšen zračnik podstrešja. Pod brajdo je bil skrbno obdelan vrt, obdan z vegasto leseno ograjo. Pred hišo, pod slivami, je čemel smrdeč kup gnoja, iz katerega se je pocejala črna gosta gnojnica, ki je kot velika kača izginevala v širokolistnem zelenju ob zbiti blatni poti, napeljani proti seniku. Izza vogala so se nenadoma zagnali veseli vzkliki deklet. Govorjenje in smejanje sta postajala vsemočnejša in sta se bližala vrtu. Potem sta izza vogala pokukali razgreti dekliški glavi. Obe sta obstali, si v hudi zadregi začeli popravljati ruti in od zemlje oškropljeni krili. Pred njimi je na cesti stalo pet zardelih, belosrajčnih mož.

Starejša je vendarle ugonobila strah v sebi in se premaknila vzdolž ograje. Prejšnja razigrana rdečica ji je zdaj prešla v bledo prepadeno milino.

»Kaj bi pa radi?« je vprašala.

»Saj je to Osredek osemnajst?« je Francelj opogumljeno vprašal.

»Je. Koga bi pa radi?« je dekle že malce opogumljeno vprašalo.

»Prišli smo prav. Kje pa je gospodar?« je Francelj vprašal in pogledal po ostalih.

Dekletu se je ob besedi »gospodar« obraz še bolj pomračil. Ustnici je zamišljeno stisnila in malce povesnila glavo, a ne za dolgo. Privzdignila je brado in šibko pogledala po njih. S težkim drobljivim glasom je rekla: »Očeta so nam Italijani ubili. Sami smo!

Tišina je bila dolga, težka, plahutajoča nad vsem; vse je používala vaze – vsem je kapljala v zavest s temnimi kapljami spominov.

»A tako,« je mučnino razbil Francelj, si snel klobuk in se ugriznil v spodnjo ustnico.

Rado je pogledal po dolgem slemenu hiše. Ozrl se je proti dekletu. Zaradi kratkovidnosti ni dobro videl njenega obraza, ki je v tem trenutku ponujal trpečo vljudnost. Italijani, je pomislil, te plašne črne ptice, ki so iz strahu pobijale sodelavce rdečih tabornikov. Seveda, fašistom so pomagali izdajalci, te moralne pokveke ... Lahko je takole sneti človeka z njegovega doma, ga zvezati in ga potem nemočnega ustreliti. O, vsi imperiji zla in krvi ... Adijo luč ... Svoboda, zgodovina, človek, drhal ... se je zvrtničilo v Radu, da se je opotekajoče prestopil.

»Po mamu grem,« je reklo dekle in se začelo oddaljevati. Tista druga, plavalaska, ki je slonela na vogalu, se je umaknila za hišo.

Ni dolgo trajalo. Okrog istega vogala je v spremstvu hčere prišla gospodinja. V levi roki je krepko držala motiko. Njeno črn dolgo krilo je

bilo na več mestih pomazano s sivorjavimi madeži zemlje. Ko jih je zagledala, je motiko obesila na leseno ograjo in si skušala ob predpastnik obrisati žilave roke. S prijaznim smehljajem je hitela proti njim in med hojo krhljavo rekla: »Ste le prišli?«

Franclj, ki se je postavil malo naprej, je hotel nekaj reči, a ga je prehitela, rekoč: »Kar v hišo stopimo.«

Šla je mimo njih in si vsakega ogledala, z nemirnimi nezaupljivimi očmi, a z dobrotljivim smehljajem na ustnicah.

Molče so se zvrstili za njo, v hladno temno vežo, dišečo po zaparjenem krompirju. Na levo so vodila prijazno odprta vrata v veliko temotno izbo. V kotu te prostrane izbe je bila velika kvadratna belo pregrnjena miza, okrog katere je bila speljana masivna, temnorjava klop. Naokrog je bilo razpostavljenih še nekaj masivnih stolov. Okna so bila polna lončnic, ki so precejale dnevno svetlobo. V kotu nad mizo je kraljevalo veliko razpelo z nenavadno žalostnim Kristusom. Ob njegovem vznožju je bila temnomodra vaza, polna pomladnega cvetja; sadno cvetje je najbolj blestelo v tisti mrakobi. Na levi in desni strani so bile nabožne slike. Največja, na levi strani Kristusa, je prikazovala Marijo v čudoviti pokrajini, z zlatorumeno avro nad glavo, s krvavečim srcem pod svetlo-modrim plaščem. Visoko nad njo so plesali goloriti rožnati angelci.

Mencaje so se prišleci gnetli v veži in nemirno pogledovali okrog sebe. S hitrimi koraki se je gospodinja izvila iz njihovega klobčiča in šla v izbo. »Kar sem pridite,« je mehko rekla in jim z roko namignila, naj vendar že stopijo v sobo. »Kar za mizo sedite!« je rekla in se opotekaje premaknila po prostoru. Ob peči se je ustavila, si hitro spet obrisala roke ob predpasnik in rekla: »Joj, saj se vam še predstavila nisem. Tina sem,« je zadregno rekla. Najprej je ponudila roko Franclju, ki ji je bil najbližji. Z vsem se je rokovala, vsak ji je povedal ime.

Zrinili so se na klop in šele sedaj prav začutili utrujenost.

»Koliko vas bo pri nas na hrani? Ste vsi tukaj?« je Tina vprašala in z rokami, uprtimi v bok, stala v skorajda geometrični sredini izbe.

»Nas pet,« se je zdaj možato oglasil Tine in poslonil roke na kolena.

»Aha,« je prikimala. »Saj so mi vse povedali tam v krajevnem uradu, pa je bolje, da človek vpraša.« Premaknila se je k rjavi zidni omari in tam v temi zazvonila z majhnimi drobnimi kozarčki. Po vsej izbi je zadišalo po starem žganju; zadišalo je po davnini, po duhu hiše. Na mizo je postavila zeleno trebušasto steklenico in razpostavila kozarčke.

»Saj boste en šnopček?« je vljudno vprašala.

Vsi so prikimali.

Odmašila je steklenico. Prijeten mamljiv sadni vonj je zaplaval med nje. Obredno in molče so odpili. Star uležan zvarek jim je nakotil motnjavo v oči.

»In kje bomo spali?« je Francelj vprašal.

»Ja, veste,« je povzela gospodinja, »v hiši nimamo prostora. Saj vidite, stara hiša je to, stara. Že čez tristo let ima. Z oblastmi smo se domenili, da boste spali v seniku. Tja so vam pripeljali vojaške postelje, tam smo vam uredili. Za silo bo,« je opravičujoče rekla.

»Samo, da smo pod streho,« je rekel Francelj.

»O, pod streho pa boste,« je prikimala Tina.

Dolge spotegnjene sence so padal po nakodrani travi zadaj za senikom. Tina je odpahnila težka vegasta vrata in jim pokazala kot v seniku, kjer so bila ležišča. Ko so vstopili, so lahko videli našarjene vozove, dve brani, zarjavel plug, slamoreznico, kose, grablje, nekaj motik, stare razpadajoče pletene košare in še nekaj drobne šare. Za pregrado je bilo naphano seno. Na levi stani je bil s svežimi deskami pregrajen prostor. Postelje so bile prestlane z dolgočasnimi sivimi odejami.

»Tu boste,« je rekla. Čez čas jo je zaskrbelo: »A prtljage pa nič nimate?«

»Je še v avtobusu. Jutri jo bodo pripeljali z orodjem vred. Tako smo se dogovorili,« je rekel Francelj in pogledal po molčečnejih.

V tem se je na vratih pojavil majhen, pogrbljen, šepav možakar in trdo gledal v prišleke. Tina se je obrnila in priostrila pogled: »To je naš stric, naš Janez. Brat pokojnega moža,« je pojasnila.

»Bog dej,« je rekel možic in si snel klobuk. Na hitro si ga je spet nadel in odšel proti hlevu.

»In ob kateri uri naj bo večerja?« je vprašala Tina.

»Ob osmih,« je tokrat avtorativno odgovoril Tine.

»No prav,« je prikimala Tina. Sprijaznjena z vsem je stopil ven na svetlobo.

Ne da bi vedeli, kaj bi zdaj, so topo zrli drug v drugega. V vseh očeh je bilo eno samo vprašanje: Kako bo tu? Zajela jih je neka topa zaskrbljenost.

»Oštja, da bi bila vsaj kakšna gostila blizu,« se je prvi oglasil Jože.

»Krave,« je pridušeno rekel Tine in jih osorno pogledal. Rado jih je zapustil in zavil okrog vogala v sadovnjak. Dolge sence pomladno

nabrekli drevja so zdaj počivale na travi. Majhen krhelj sonca je še visel nad gozdovi. Sedel je pod staro hruško, ki je še imela nekaj cvetov. Stegnil je roko do povesnjene veje in si enega utrgal. Neznani močan vonj mu je razdražil nosnici, da je močno kihnil in posmrkal. Kakšen raj, je pomislil, vsega imajo; vsega: sadovnjakov, njiv, gozda, vode ... Odvrgetel je cvet in nenadno poživljen šel po travi. Napatil se je na breg. Skočil je v klanec, ki je bil zajeden v mehko zemljo. Sklonil se je in si podrobno ogledal zemljo. Rjavosivkasta in brez vsakršnega kamenčka ga je čudila. Svaljkjal jo je med prsti in jo ovohaval. Nič kamenja, niti najmanjšega kamenčka, je pomišljal. Pri nas pa kamen in še enkrat kamen, kamor zakoplješ. Naši dedje so morali biti zelo trmasti, da so na kupe znosili toliko kamenja, ko so čistili svet, da so dobili nove njivice in pašnike. Koliko kamnitih zidcev ... Obrisal si je prste in se povzpел na rob, ki se je v ravni vrsti vlekel do gozda. Pred temnim smrekovim gozdom se je sprepletalo leskovje in lezlo navzdol v globel. Na povesnjeni senožeti je opazil tudi vitke bele breze. Žamet strnjenega smrečja ga je navduševal. Dolgo je gledal breze. Zaradi blage sape so se lahko kodrale; zdelo se mu je, da plešejo. Povzpел se je do vrha vzpetine. Razgledal se je po okoliških senožetih. Na zahodu, v smrečnati globeli, je slišal drobno cvrljanje studenca. Povleklo je in ga pregnalo z vrha. Pogledal je proti domačiji, ki je bela, stanovitna in opljuskana od zahajajočega sonca stala visoko nad vsem. Spotoma je naletel na Jožeta, ki je čepel na travnatem robu in kadil. Trznil je z glavo in proti njemu privzdignil zardel obraz. »Si v patrolji?« ga je nagovoril.

»Ja« je Rado sproščeno rekel.

»Boš kadil?« mu je ponujal Jože.

»Ne,« je odkimal. »Kje so ostali?«

»V kuhinji, z gospodinjo se pogovarjajo.«

»Kdaj nam bodo pokazali, kje bomo delali?«

»O, ne skrbi. Boš že videl. Mene bolj skrbijo punce. Še eno mlajšo imajo in sina. Obe sta lepi, mali pa je pravi vragec. Vidiš, ti si se klatil okoli, mi pa smo dobili še en šnopček. Ja, ni lahko gospodinji. Štiri otroke in še šepavega strica ima na skrbi,« je rekel Jože in dosesaval cigareto, ki mu je dotlevala med orumenelimi prsti. Vstal je, si pogladil nakodrane črne lase in si zatlačil srnjco v hlače. »Lačen sem,« je rekel in pogledal čez Rada proti usihajoči svetlobi.

»Tudi jaz,« je priznal Rado. »Polento bi jedel, zabeljeno polento. Misliš, da tu poznajo polento?«

»Ne bi rekel. To je dežela krompirja. To mi je povedal tisti novi gozdarski inženir, ki je doma iz teh krajev.«

»No ja, saj je tudi zabeljen krompir dober,« se je zasmejal Rado.

»Greva,« je Jože predlagal in se pretegnil.

Kuhinja je bila polna sopare, ki se je zbirala na šipah in pocurevala na okenski okvir. Pod medlo žarnico so plesale vesele besede in so se iskali pogledi. Tine, Franko in Francelj so kraljevsko sedeli za mizo, zavihanih rokavov in zardelih obrazov. Gospodinja je počivala na stolu ob štedilniku in nadzirala starejši hčeri pri kuhi. Najmlajša je prav tedaj prihitela iz shrambe z vrečko soli v rokah, za njo pa se je prerinil svetlo las navihan fante, ki se je takoj skrיל za sestro, ko ju je zagledal. Odrinila ga je in jezno rekla: »Kaj se skrivaš, saj te ne bosta vzela!« Mogoče se ju je ustrašil, ker sta bila večja kot ostali. Bila sta spotegnjena suha dolgina, ki sta malce zadržano stala pri vratih.

»Sta bila na lovu?« ju je zbadljivo vprašal Francelj.

»Ja, midva na lovu, vas pa tukaj srne gostijo,« je Jože hitro odgovoril.

Vsi so se olajšano zasmejali.

»Gospodje, boste jedli v izbi? Tam je več prostora,« je gospodinja rekla in medlo pogledala po obrazih. Ustavila se je na Tinetovim, ker je bil najbolj zresnjen in najstarejši.

»O, lahko bi bili gospodje, pa v naši vasi še cerkve nimamo,« se je oglasil Franko.

»Ne zamerite. Vem, da ste zdaj tovariši, ampak jaz vas bom kar tako klicala. Tako sem navajena,« je z utrujenim glasom pojasnevala gospodinja.

»Kakor hočete,« je preudarno rekel Tine in s prsti pobobnal po mizi. »Saj nam je tudi prav, da nas kdo poviša v gospode, da ne bomo samo delavci!«

Iz velike rjave lončene sklede se je vzdigoval steber krompirjeve pare. V litoželezni črni ponvi so cvrčali ocvirki in obljubljali zgoščeno energijo.

»Boste vsi jedli iz ene sklede, ali prinesem krožnike,« je Tina zaskrbljeno vprašala.

»Kar zabelite,« je zaukazal Tine.

»No, če je tako prav,« je zadržano rekla in zlila ocvirke in mast na krompir, da je prijetno zacvrčalo. Za trenutek se je zamišljeno vzravnila in se spomnila vseh tistih tovarišev, ki so v zimah prihajali v hišo, se

pogreli ob peči, se najedli, vzeli kakšno steklenico žganja in so šli nazaj v gozd iskat svojo svobodo ...

»Bog žegnaj,« je rekla in se odmaknila.

»Hvala, hvala,« je odgovoril Francelj, ki je zaslutil Tinino stisko, saj je bil čas, ko se je zaradi besede umiralo.

»Ta je pa versko poblaznena,« je zašepetal Franko, ko je odšla. »Zdaj bomo morali vsak dan jesti pod tem Kristusom,« je še namrmral in se ozrl gor proti razpelu.

»A ne vidiš, da je tudi Kristus malo rdeč. Kar poglej njegove rane, kako so živordeče. Vidiš, to je naša barva. Pusti zdaj iluzije in ideologije. Krompir in ocvirki, to ti je marksizem in sveto pismo,« se je zasmejal Francelj in dreznil z vilico v še vedno kadeč krompir.

»Prav imaš,« se je sprijaznil Franko, ki je imel najdaljši bojevniški staž. Klanjal se je vsemogočnim poveljnikom; poslušal je magijo novih pridigarjev, ki so oznanjali novo vero, novo srečno življenje; najprej so se repenčili na gozdnih jasad, potem v vaseh, zdaj to delajo v mestih, v prisvojenih palačah.

Noč je temno molčala visoko pod streho in v kupu navlaženega, ple-snivega sena. Možje so polegali, si popravljali blazine in se pripravljali k počivanju. Francelj je s karbidno lučjo šel do velikih razsušenih vrat in jih zapahnil. Zanihal je svetilko, osvetil šaro, potem jo je privzdignil in poslal šop razsute svetlobe po mežikajočih obrazih. »Vsi spat!« je šaljivo roteče zaukazal.

Tine, ki je ležal čisto na koncu, je privzdignil glavo in jedko rekel: »Alo, ugasni brlivko in spat!«

»Ja, ja,« mu je potišano odgovoril, ugasnil luč in se odtihotapil do ležišča.

Potem je težka zlohorna tema posedla po njih in jim nasula črne drobnjave v radovedne oči.

»Fantje, kako bomo poimenovali ta hotel?« je tišino zdrobil Francelj.

»Senikovec,« se je v temo oglasil Rado, zadovoljen, da so se rodile besede, ker ga je grabila nespečnost.

V hipu se je nadrobil sproščujoč smeh.

»In kdo bo šef recepcije?« je vprašal Franko, ki ga je premetavalo po ležišču in se je spanca skorajda bal.

»Tine, on je delovodja,« je zbedel Francelj.

»Ti bom jaz dal receptorja,« si ni preveč ostro branil Tine. »Boš videl jutri na cesti. Niti kaditi ne boš smel.«

»Bom pa jaz namesto njega,« se je oglasil Jože.

»Vozil samokolnico!« je glasno pribil Tine.

Zasmejali so se in se otresali zagatne temotnosti. Zdaj so že vedeli, da spanca ne bo še, da se bo še besedovalo.

»Tine, povej, povej nam, kako je bilo v Rajhu. Ti si tam bil dvainštiridesetega,« ga je skušal pripraviti k govorjenju Francelj, vedoč, da rad pripoveduje, kako je bilo v Nemčiji.

»Kaj bi vam govoril,« je leno rekel, da bi ga še kdo vzpodbudil.

Razen Rada ni nihče poznal te zgodbe.

»Daj, daj povej, kako je bilo na Švabskem,« je vneto zaprosil Franko.

»Ah fantje,« je zavzdihnil Tine. »Vi ste videli samo njihove vojake, jaz pa sem spoznal tudi njihovo deželo. Nemec res ni bil kar tako. Moral sem delati za njih,« se je razgovoril in si podstavil blazino. »Bil sem v nekakšnem odprtem taborišču za italijanske delavce. Tam smo bili skorajda vsi samo iz tržaške pokrajine. To je bilo v severni Nemčiji. Sama ravnina. Nastanjeni smo bili v manjši vasi na nekakšnem državnem posestvu. Največ smo sadili krompirja in sladkorne pese, v sosednjem kraju pa tudi pšenico. Že prej sem znal nemško, saj sem delal po Avstriji, pa sem postal nekakšen tolmač in delovodja delovne skupine. Mi smo imeli status konfinirancev in vodja te konfinacije je bil domačin, esesovec. Posestvo pa je vodil zelo olikan in študiran inženir. Dajal nam je napotke za delo. Spali smo nad hlevi na slami: bilo je vsaj toplo. Hrana je bila še kar, no, repe in krompirja ni manjkalo. Delali smo po deset ur, tudi več, če je bilo treba. Prepovedano je bilo druženje in pogovarjanje z domačini in imeli smo omejeno gibanje. Naši potni listi so bili na vaški policijski postaji. Vsako nedeljo se je pripeljal na motorju višji esesovski častnik in nas pregledal, preštel in nam rjovel, da smo dolžni služiti nemški državi. Govoril nam je, da smo sicer italijanski državljani, ampak da smo iz pokrajin, kjer so tudi Slovani, slovanska podrasa. Meni je inženir izposloval poseben privilegij. Ob nedeljah sem smel za eno uro v vaško gostilno, kjer sem lahko spil pivo. Tam se mi je v nedeljskem dopoldnevu pridružil inženir. Nihče od domačinov mi ni nikoli nič rekel. Nemci so molčeči, resni ljudje,« je Tine razlagal.

»Povej jim tisto o sladki mineštri,« ga je prekinil Rado.

»Tiho, kaj me motiš smrkavec!« je povzdignil glas Tine.

»Mineštro, kaj Nemci tudi poznajo mineštro?« je vprašal Franko.

»No, neko deževno nedeljo, me je tisti inženir povabil domov,« je umirjeno nadaljeval Tine. »Upiral sem se mu. Bal sem se, da me bo kdo naznanil esesovcu. To bi bilo za oba slabo. Ker je bila gosta megla, sva

obšla vas in skozi star sadovnjak prišla do njihove hiše. Bil sem začuden, ko sem vstopil. Vse se je tako bleščalo, vse je bilo tako zelo čisto. Veliko knjižnico je imel. Njegova žena je bila debela, pa zelo prijazna. Posedla sta me za mizo v nekakšni jedilnici, kjer sem lahko opazoval obešene slike. Najprej sta mi postregla z nekakšnim grenkim žganjem. Potem smo malo klepetali. No, pa je prišla na mizo tista čudna mineštra. Na krožnik sem dobil nekakšno brozgo krompirja, govejega mesa in višenj. Vseskupaj je bilo kislosladko.«

»Višnje?« se je začudil Francelj.

»Višnje, višnje,« je poudari Tine. »Saj veš, kaj so višnje? Podobne so češnjam.«

»Vem, kaj so višnje, ampak v mineštri!? Čudni so nemški okusi,« je porogljivo rekel Francelj.

»Švabska obloda,« je hahljaje se rekel Franko.

»Obloda gor ali dol, moral sem pojesti. In da ju ne bi užalil, sem moral dovoliti, da mi je gospodinja še enkrat določila. In po kosilu sva se razgovorila, kot da sva stara znanca. Razkazoval mi je knjige o rožah, razlagal plevela. Zanimal se je za Kras. Veliko je vedel o njem. Še kot študent, da je hodil po tržaškem krasu. Njegov ded, je bil poročen s Slovenko iz Opčin. Bil je v avstroogrski mornarici, njegov oče, pa je končal tu v teh ravninah. Ded je bil pravi Avstrijec. O, vedel je za Slovenijo in Slovence. Ja, pravil mi je, da je enkrat bil tudi na Čavnu. Vedel je za transport ledu v Trst. Vedel je za ledenice. Bil je v naši vasi, spomnil se je celo gostilne. Od nekod je privlekel star vojaški avstrijski zemljevid. Takrat mi je šlo na jok. V mislih sem videl vse hiše, vse stezice ... Moral sem mu pokazati, kje približno sem doma. Do večera sva klepetala in vmes cukala tisto grenko žganje,« je zavzdihnil Tine.

»Ja, ja, ti si se nalival s švabskim likerjem, mi pa smo se tolkli z Italijani in potem še z njimi,« je nevoščljivo rekel Franko.

Nastala je zagatna tišina. V votle trenutke se je oglasilo pokašljevanje. Franko se je privzdignil in živčno zakašljaj.

»Ti misliš, da je Tine sam želel tako,« je Francelj zbrano rekel in se obrnil proti Franku. »Madona, saj ga niso pustili domov. Vzeli so mu potni list. Razumeš to. Porka madona, vi jurišniki mislite, da je vsak izdajalec, prav vsak, ki ni umiral z vami v gozdovih,« je z nemirnim glasom rekel Francelj. »Porko dindijo! Tistih pa niste videli, ki so žrli in pili po štabih in gostili vojaške misije, vas pa gonili v smrt, v nesmiselne boje, kar pred mitraljeze, brez prave taktike. Vsaj na začetku je bilo tako. Prej smo imeli

barone, grofe in carje, zdaj bomo imeli rdeče barone!« je Francelj jezljivo pribil.

»Tišina!« je zgrmel Tine in se usedel »Mene politka ne briga. Odgovoren sem za delo na cesti in nič drugega. Če pa ima kdo kaj proti meni, naj kar pove, saj se poznamo. Vi veste, da sem se iz Nemčije vrnil dvainštiridesetega, in da sem prav tako kot ti, Franko, šel v gozd. Ti si bil prej, to je res. Jaz sem šel januarja triinštiridesetega in sem bil do konca vojne pri telefonih. Marsikaj vem, marsikaj sem slišal, kar ti nikoli ne boš izvedel. Dobro vem, kako se je bojevalo. Lahko sem prisluškoval, zato vem. Če pa ti ni kaj prav, pa stopi do prvega vosovca in me naznani, jasno!« je zbesnjeno rekel Tine.

»Fantje, nima nobenega smisla, da se prepiramo,« je pomirljivo rekel Francelj. »Vojne je že deset let konec, vi pa bi se še kar bojevali. To ne gre. Delo imamo, svobodo imamo. Saj zdaj ni pomembno, kdo je kje bil. Če se bomo prepirali, nas bo zgodovina odpihnila brez boja,« je s potrtem glasom rekel in se odkašljal.

Tišina je posedla v njihove misli. S kratkimi zadržanimi dihi so se umirjali.

»Dobro fantje. Jutri moramo poprijeti. Tem Kranjcem moramo pokazati, kako se delajo ceste. Vsaj tega so nas naučili Lahi,« je umirjeno rekel Tine.

Še nekaj pomirljivih besed je padlo v temo, preden so zdrsnili v samoto spanca.

Takoj po peti uri zjutraj, ko je medla, hladna, počasna svetloba, zapolzela skozi razpoke in izrisala predmete in ljudi, je bil Tine že pokonci. S hrapavim glasom jih je klical in potresaval njihova ležišča. Godrnjaje so se izvijali iz toplote pod odejami. Drug za drugim so se hitro oblačili, ker je bil hlad res vsiljiv.

»Kje se bomo umili?« je vprašal Franko.

»V rosi,« je hripavo odgovoril Francelj in se odkašljal.

Odrpli so vrata in pogledali proti hiši, nad katero je že lebdel dišeč puh vzdigujočega se dima. Iz hleva se je jelo oglašati zateglo mukanje telet in trobentasto oglašanje krav. Hišna vrata so se odprla in v jutro je stopila gospodinja s črno ruto na glavi. Z opotekavo hojo se je namenila proti hlevu. Ko jih je zagledala, se je ustavila. Pokimala je.

»Dobro jutro. Ste že pokonci,« je vprašala z raskavim glasom.

»Ja, ja,« je prikimal Franko, ki je že kadil. »Kje bi se lahko malo umili?« je zadržano vprašal.

»O, kar tu v hlevu. Tu imamo velik čeber vode. Kar sem pridite,« jim je rekla.

Ob zidu je prišepal stric s prevelikimi hlačami, nabranimi v številne gube nad čevlji in v pasu zavezanimi z navadno vrvjo ter s svojim sila pokvečenim klobukom. Za trenutek jih je mrko pogledal in izginil v hlev. Takoj nato so zaslišala njegov jezen glas; jezil se je na živali.

Polni jutra in za silo umiti so šli v hišo. Nabuhla toplota je že napolnjevala izbo. Vonj ječmenove kave je razkošno plaval naokrog. Iz kuhinje so lahko slišali razposajen ščebet deklet. Najstarejša, Linčka, je pogledala v izbo in vsem ponudila svež smehlaj prezgodaj dozorele mladosti. Obstala je ob vratih, v dolgem krilu, čez katero je cvetel rožnat predpasnik, in s kuhinjsko krpo v levi roki. Nekaj trenutkov je tako stala in begala po obrazih. Skorajda boječno je vprašala: »Saj boste vsi jedli ocvrta jajca?«

»Bomo, bomo,« je v imenu vseh odgovoril vedno zgovorni Francelj.

Dekleta so na mizo nanosila krožnike in razdelila pečena jajca. Prednje so postavile še v peči pečen velik hlebec kruha in lonec ječmenove kave.

Še preden so uspeli pojesti, je priropotal tovornjak. Na hitro so pospravili ostanke zajtrka in se zrinili ven. Nastalo je vsesplošno ropotanje in govorjenje. Kar je bilo prtljage, so si jo znosili v senik, orodje in samokolnice pa so si razdelili. Gozdarski inženir, ki se je pripeljal s šoferjem tovornjaka, jim je podrobno razložil načrt ceste. Skupaj so šli na traso. Tam so se lahko prepričali, da jo je v grobem že naredil buldožer. Zdaj jih je čakalo dolgotrajno ročno urejanje.

Ko je inženir odšel, jih je Tine zbral okrog sebe. Preudarno je vsakemu dodelil delo. Povedal jim je, da se bo delalo cel dan, le opoldan bo ura in pol odmora. Seznanil jih je tudi z normo, ki pa se jim ni zdela previsoka.

Zagrizli so se v glinasto sprstenino. Razvažali so pesek tja, kjer naj bi poravnali cestišče. Odvečno zemljo so vozili na obrobje. Spotoma so urejali brežino. Po kakšnih dveh urah je začetna vnema malce popustila. Začeli so se pomenkovati in si prižigati cigarete. Tine je bil nepopustljiv. Kazal jim je delo in jih potrpežljivo priganjal. Hodil je od enega do drugega in jim kazal napake, pa čeprav se te ne bi poznale v skupnem delu. Ta njegova pedantnost je trajala nekaj dni, potem se je unesel in jih opozarjal samo še, kadar je bilo res potrebno. Navajeni so ga bili.

Delo je steklo. Rado je ob večerih najraje samotaril. Posedal je za kozolcem v mehki sočni travi. Zamaknjeno je gledal usihanje sonca nad temnimi gmotami gozda. Navduševala ga je zarjavost nad spotegnjeno globeljo. Te dni je sonce zahajalo prav nad dolino, da je bilo videti, kot bi nekdo nalival baker v temno tesen. Ko je bilo tik nad grapo, je s poslednjimi močmi prebodlo rebra vegastega srebrnosivega kozolca, ki je bil vraščen v breg. Navadno se je usedel ob lesen razsušen steber, da je nanj naslonil od dela boleč hrbet. Tu in tam je odtrgal mehko travno bilko, jo požvečil in izpljunil zelenkast sladkast sok. Potem se je zamislil in čez kolena povесnil dolge ožuljene trudne roke.

Prisluhnil je glasovom, ki so ta večer spokojno plali okrog njega. Slišal je zgoščeno prepirljivost ptičev v bližnji leskovini. Čez čas je na nasprotnem bregu slišal dobro mu znano švistenje kose; in še en zamah in še en zamah ... Iz hleva ob hiši se je oglašalo mukanje živine; vonjala je svežo travo in jo je gnalo ven. Iz senika je slišal smeh in prepirljivo govorjenje sodelavcev. Vsak večer so kartali. Skozi sadovnjak je priprhnil zdrav smeh deklet. Za trenutek je med vejami videl Ančko in Miro. Prišli sta pobirati suhe krpe. Bili sta navihani najstnici, ki sta živahno kukali v skrivnostne sobane življenja ...

V njegov opazujoči mir je vstopila Linčka. Z nekakšno cizo in s koso ter grabljami na njej je prišla pod kozolec. Ko bi morala iti mimo njega, se je ustavila. Še z drugo roko je poprijela vozilce in se v zadregi prestopila. Očitno je pričakovala, da jo bo Rado ogovoril. Zvedavo in malce zbegano je gledala naravnost vanj. Premaknila se je za kakšna dva koraka, da ji je sonce blago pobožalo rdečerjave lase, ki so bili zdaj videti, kot da se v njih spočenja ogenj. Kosa je tenko tlesknila ob kolo. Obrnila se je in jo popravila, pri tem pa malce sunknila z lasmi. Živčno si je popravila ognjeni frfotec, ki ji je zastrl oči. Široka močna roka je kar nekaj časa počivala v laseh in se tam navzemala silnega ognja, ki se je razipaval iznad gozda in bo zdaj zdaj pomrknil v zeleno stišanost. Potem je roko povесila ob širok zaobljen bok ter si nezavedoma pogladila krilo. Scela se je obrnila k njemu in mu rekla: »No, a počivamo?«

Izpljunil je zeleno slino in mežikaje pogledal proti njej. Zaradi kratkovidnosti ni mogel dobro videti mehkobnega cveta njenega obraza; neizmerne miline, ki je migljala v priprtih očeh in se ovešala na lahno razprte ustnice.

»Ja,« je trdo rekel in pokrčil še drugo nogo. Nemirne roke je sklenil na koničastih kolenih, bodečih skozi slabe ponošne in prevečkrat

oprane hlače. Kar sama bo kosila, ženska bo kosila.

Pri nas, kaj takega ne bi bilo mogoče, pri nas ne. Vsi bi se ji smejali.

»Je bil naporen dan?« je vprašala z nenavadno mehko v glasu.

»Ah, smo že navajeni,« je robato odgovoril. Stisnil je veke, da bi jo bolje videl, da bi videl svetlobo njenega obraza.

»Veliko ste že naredili. Dobro vam gre,« je skušala naplesti pogovor. Že nekaj dni ga je gledala drugače. Kadarkoli se je prikazal, je v njej nekaj vzplamtelo. Všeč ji je bila njegova spotegnjenost in tisti topljiv smehljaj. In zdaj, ko je končno spregovorila z njim, ji je srce zabutalo. Nekaj silnega je švisnilo skoznjo; zajedlo se je v roke, v drobovje, v glavo ... Stiskalo ji je grlo. Za trenutek ni videla ničesar, le svetloba ji je plesala pred očmi. Potem se je obudila in videla njegov napet obraz. Opazila je, da stiska veke in se kremži, da bi jo bolje videl. Na njem je bilo nekaj večjega in globljega od razuma.

Negotovo se je presedel in rekel: »Dobro se umika delo, dobro. Drugačna zemlja je tukaj. Nič kamenja ni. Pri nas je sam kamen,« je pojasnjeval

»In vode imate tudi malo, sem slišala?« je rekla in se prestopila po travi.

»Tudi,« je kimaje pritrdil.

Prikimala je in se obrnila. S komaj opazno drhtavico je prijela kosišče. Premaknila se je malo nižje, kjer je bil že odkošen pas trave. Iznad oči si je odmaknila razigrane lase, trdo prijela kosišče in zamahnila v travo. Tanek hribček trave je ostajal za njo. Ni ji šlo najbolje. Kosa ji je trdo udarjala in puščala šope trave.

Zamahovala je še srditeje, da ji je krilo poplesavalo okrog bokov. Mahoma je vstal in se premaknil proti njej. Spotoma si je popravljal srajco, ki mu je uhajala iz hlač. V njeni bližini se je ustavil. Vstopil je v krog njene divje energije. Njen vonj ga je čisto prevzel. Ta vonj, ta neznansko buhteči vonj; vonj po jagodah, po malinah, po jutru, po senu, po mleku, - o, kakšen vonj! Tako dišijo ženske! Je pomislil.

»Daj, bom jaz kosil,« je opogumljeno rekel.

Vzravkala se je in se v zadregi zardelo nasmehnila. Zadihano je dolge trenutke pomežikovala in si spet popravljala lase.

»Pri nas znamo ženske vse, moramo,« je še vedno zadihano rekla. »Stric dela v gozdu, da bomo lahko odplačali davke, pa moramo kar sami nakositi za živino.«

»Kosa ni za ženske,« je rekel in se povsem vzravnal.

Molče je potisnila kosišče proti njemu. Nehote se je za trenutek dotaknila njegovih dolgih nemirnih prstov. Ta dotik je v njem sprožil drobne iskrice, ki so se naselile tudi v oči. Spogledala sta se in si povedala ...

Stopil je na rob odkošenine in zamahnil. Naredil je nekaj natančnih odkosov. Za njim je kmalu polegla lepa zelena red, zelena travnata klobasa. Zamahoval je z neutrudljivo poživljenostjo v sebi.

»Zdaj je bo zadosti,« je rekla.

»Bo?« je vprašal in se vzravnal.

»Bo, bo,« je hitro prikimala.

Od hiše sem je prihajal Francelj. Vedno šegav in nasmejan se je ustavil ob kozolcu in rekel: »Treniraš za zeta?«

Rado se je zmedel, pograbil šop trave in obrisal koso.

»Punci moraš pomagati,« je rekel.

»Ja, za punco res ni kosa, za kosca pa je punca,« je Francelj živahno rekel in ju švigaje pogledal.

Linčka je zacvetela v lep cvet sramu. S hitrimi, odsekanimi gibi je začela zgrabljati travo. Ni se ozrla, ne na enega ne na drugega. Svojo razgreto razcvetelost je skrila pod zmršnino las.

»Kar zmenita se do konca. Ne bom motil,« je rekel Francelj, pomahal in šel nazaj proti hiši.

Skrbno je zgrabila še zadnje šope trave in jih zatlačila na vozilce. Še vedno se je izogibala pogleda v Radov razgret obraz. Zapičila je koso v travo in čez položila še grablje. Trznila je in le pogledala v njegove oči. Zamrmrala je: »Hvala vam!«

»Saj me ni treba vikati,« je zadržano rekel in se prestopil.

»Tako nas učijo mama,« je že malce bolj sproščeno rekla in z obema rokama prijala ročaj vozila.

»Ja, pogumna mati, da vodi tako kmetijo sama,« je rekel in vpiljal njen žareč pogled.

»Takšna je usoda,« se je nasmehnila. Povesnila je glavo, se nagnila naprej, se nakremžila in potegnila vozilce. Odpeljala je travo.

Stopil je nekaj korakov višje in se naslonil na steber kozolca. Nekaj velikega se je zganilo v njem. Kakšne oči, o kakšne oči ima, je pomišljal. Kakšna punca. Kako zna pogledati, kako je lepa, kako – ah, saj ni besed. Kako bi se ji približal ...

Saj sploh ne znam ravnati z ženskami. Tisto, tisto mečkanje na pašniku, tisto je bila samo igra. In tisto poljubljanje z Minko v smrečovju, tisto je bila samo vaja. Kako je, kadar gre zares; kako začeti,

kaj reči ..., kaj narediti? Kaj, če bi ji rekel, da se dobiva nek večer zunaj, nekje tukaj. Ne, ne ... nekaj dni bom kar tiho. Samo gledal bom, samo gledal jo bom. Morda se pa samo spogleduje in ima fanta nekje v vasi. Nič ne kaže, da bi se kdo hodil ženit, pa tudi nikamor ne gre. Ja, mati jih strogo drži. Nimam več dosti časa. Konec julija bomo že doma. Ampak njene oči, njen pogled, njene ustnice ... je pomislil in stopil po blatni stezi, vrezani v travo. Sprehodil se je do vrha planjave, kjer je rasla samotna hruška. Tu se je ustavil. Vsenaokrog so že temneli gozdovi. Po globačah se je naprejela komaj vidna meglica. In daleč spodaj v temini je pozvanjal studenec. Tu bi se lahko sprehajal z njo!, je razgreto pomislil. Pokimal si je in pobožal omahovljeno deblo hruške. Z njo, z njo. Prežarjen s to mislijo je stopil čez travo. Ob njivi pšenice se je ustavil. Počepnil je in pobožal že kar visoko in gosto zelenje. Tako raste kruh. Izruval je stebelce in si ga ogledal. Opazoval je koreninje spleteno okrog drobnih bulic in sprijeto zemljino. Kakšna silna moč spi v enem samem zrnju, je premišljeval.

Ko je prišel do hiše, je mrak že narasel in zajel vse stvari. Znotraj hiše je bil običajen ropot in zgovorno pričakovanje večerje. Vsi so že bili pri mizi, ko je vstopil. Začutil je nenavadno toploto, ki je puhtela od peči. Vdihnil je pregret vonj v peči pečenega kruha. Ta vonj je bil res nekaj posebnega; še dolgo je podehteval v izbi.

Rado je zardel in pomislil: že vejo. Pa kaj jih to briga.

»Si jurišal na punco?« je zbodel Franko.

»Tišina!« je Tine zarohnel. »Pri mizi mora biti mir, saj niste doma,« jih je miril in odložil klobuk med rože na okenski polici. Očitno je zaslutil sinovo stisko.

Muzajoče so se spogledali in se presedali.

Dekleti sta na mizo prinesli velik lonec krompirjeve juhe. Linčka je prinesla krožnike in jih spretno polagala prednje. Ko je prišla do Rada, so se ji roke ustavile. Trajalo je kar nekaj časa, da je krožnik postavila tudi predenj. Pogledala je dol proti njemu in se ujela v njegove vznemirjene oči. Podala je krožnik še Franku in izginila iz neprijetno tihe izbe.

Jed mu ni teknila. Stiskalo ga je v grlu, brbotalo mu je v želodcu in zaletavo butalo v prsih. S trzajočo roko je zajemal vročo juho in si jo na silo vlival v osušena usta. Toplota ga je malce umirjala. Jože ga je pogledoval od strani in si najbrž mislil: hej, fant jaz že vem, kaj se dogaja s teboj. Jaz poznam ta ogenj. No, končno je tudi tebe prijelo!

Po večerji je šel v sadovnjak. Naslanjal se je na drevesa in pogledoval v razsvetljeno kuhinjsko okno. Še enkrat videti tiste oči, še enkrat ... je plalo v njem.

Morda mi je usoda namenila to žensko, je pomislil naslonjen na deblo stare jablane. Pogledal je skozi krošnjo in videl, da se okrog lune zbirajo mlečne meglice. Dež bo, si je rekel. Že tri tedne ga ni bilo. Že tri tedne smo tukaj. V soboto bomo šli domov, po treh tednih. Tudi pri nas je najbrž trava že visoka ...

Naredil je dolg ovinek okrog sadovnjaka. Pred svinjakom se je ustavil in poslušal zadovoljno sopenje prašičev. Nosilo ga je naprej. Šel je na manjši hribček, pod katerim je v temi čemela s slamo krita hiša. Bila je še starejša kot Tinina. Skozi smešno majhno okno je posevala skromna svetloba. Stopil je malo naprej in zaduhal postaran vonj slame in dima, ki se je leno plazil čez streho. Zaneslo ga je mimo dolge krompirjeve njive in mimo speče pšenice, na cesto, ki so jo dograjevali. Stopil je dol na cesto in občudoval ovinek, ki so ga tisti dan dokončali. Medla mesečina je skozi meglice natrosila bleščavo na bel prodec. Bleščave je bilo kmalu konec. Od nekod se je vzela veter in zvelkel težak oblak čez mesečino. Hlad mu je segel pod srnjco. Stresel je z lahtmi, zakrožil z rameni in stekel v senožet nad senikom. Tik nad senikom je malce postal. Luč akumulatorske svetilka je uhajala skozi razsušene deske in se plazila po travi. Prisluhnil je glasovom, ki so se dušili v kupu sena. Zaslišal je visok, zanesen očetov glas: »Na, pa daj višjo, če jo imaš!« Njegovo strastno kartanje, je pomislil. Prav to ga je oženilo, prav to. Ure in ure je presedel ob kartah v gostilni. Tam je srečal Rezko, našo mamo, je domislil. Imel je denar; njegov oče je prekupčeval z lesom. Ja, to ga je oženilo.

In kaj bo mene? Se sploh želim oženiti? Družina, otroci ... Novo življenje!? Ne bi več poslušal očeta in ne bi mu dajal del zasluženega denarja. Linčka, oh Linčka, je nenadoma zaplalo v njem. Za trenutek je spet videl njene lase, njene oči, ki so ga tiho vabile v sadovnjak. Na vsak način jih je hotel še enkrat videti, vsaj za trenutek.

Luč je še vedno gorela v kuhinji in se zalezovala v sadovnjak, ko je prišel okrog vogala. Prihulil se je k steni, se splazil mimo kurnikov in svinjakov in ob zadnjih vratih malce postal. Za vrati je slišal ropotanje posodja in škripavo nihanje nekkih drugih vrat. Vmes se je slišal zaletav Tinin glas. Spraševala je fantka, če je pospravil in napisal nalogo, pa naj še enkrat pogleda, če ima vse zvezke za v šolo. Potem je razločno zaslišal Linčkin glas: »Spat pojdite mati!« Tina ji je slabotno odgovorila. Zaslišal

je korake tik za vrati. Odmaknil se je in se stisnil k steni. Nenadoma so se vrata odprla. Čez prag se je usula rumena svetloba in zarisala dolg trak med drevje. Hip za tem je pljusknila voda v travo. Umaknil se je za dva koraka vzdolž stene in malce zasukal glavo, da bi videl, kdo je v vratih. Prepaden je spoznal, da je tam Linčka. Videl je njene lase, ki jih je svetloba iskrila. Ob črnem boku je videl povesnjeno roko, ki je držala lesen škaf, z drugo si je rahljala lase. Pogledovala je visoko nad krošnje. Zdelo se je, da si oddihuje. Zbal se je, da bi prestopila tisti dve stopnici - potem bi ga odkrila. Le kaj bi si mislila? Še bolj se je stisnil k zidu. V prsih mu je nabijalo in na čelu so se mu nanizale potne kaplje. Globoko je dihal in čakal, kaj bo. Zaradi svetlobe, ki ji je prihajala izza hrbta, ni mogel videti njenega obraza, njenih tolažljivih oči. Šla je. Vrata so se zaprla. Slišal je še škrtanje stare, že dolgo nenaoljene ključavnice. V sadovnjaku se je oglasil težak piš. V svinjaku se je nekaj premaknilo in iz senika se je nadrobil smeh. Odlepil se je od zidu in se opotekav premaknil proti seniku. Odprl je vrata in grobo vstopil v svetlobo. Vsi kvatropirci so dvignili obraze in ga začudeno gledali; opazili so njegovo zatrego bledico na obrazu.

»Kaj te nosi naokoli?« ga je oče ostro vprašal in nežno poravnal karte.

»Ja, Tine, tu bo nekaj,« je resno rekel Francelj. »Pusti fanta naj se nauči slediti divjačino. Dovolj je star za lov.«

Tine je tokrat obmolčal. Ledeno ga je pogledal in mu namignil, naj se umakne. Francelj in Jože sta mu navihano pomežiknila, Franko pa se ni zmenil zanj; sesal je cigareto in študiral karte.

Štokrljasto je šel do svojega ležišča in se sesedel. Legel je in poln nepetosti prekrizal roke na prsih. Zamislil se je: Zdaj že vejo, kaj se dogaja z mano. Ja, ljubezni in kašlja ne moreš skriti. Kar naj vejo, mogoče bodo moji svatje, je toplo zaplalo po njem. Izpod blazine je potegnil knjigo, ki jo je po koščkih že dolgo prebiral. Bral je življenjepis Leonarda da Vincija.

Začuda ga tokrat jezik ni motil, sicer je imel do italijanščine rahel odpor, pa če prav je ta jezik dobro obvladal. Bral je o lepoti in o boju za lepoto. Poiskal je stran, ki jo je hotel še enkrat prebrati. Črke ga niso ubogale. Nekajkrat je prebral določen odstavek in se zamišljal. Prelistal je še nekaj strani in si knjigo položil na prsi. V misli se mu je vtihotapila ona. Videval jo je v skoraj prosojni obleki. Stopala je čez trave in se mu nasmihala. Videval jo je med hrasti, v žitu, med cvetočimi češnjami, gola v travi, gola ... in metulji nad nama ... V čolnu na morju, jaz veslam,

ona se sklanja in mi meče vodo v obraz ... Loviva se ob studencu, padeva v trave, murni pojejo ... Preslišal je pikave besede kartavcev, ki so se že utrudili in se pripravljali na spanec. Komaj je čakal, da ugasnejo svetilko in se pogrezne v prijetno zamišljajo.

Nemiren sen ga je preobračal po ležišču. Sanjalo se mu je, da sedi na visoki skali, ki se je vzdigovala iz ravnine. Od nekod je bilo slišati zamolklo trobentanje. In tista trobenta se je vsebolj približevala. Iz trave je vstal visok plavolas trobentač, razrašččen naravnost v nebo. Sonce se je ostro odbijalo od trobente, ki je visela nad nekim obrazom. Grozen zvok je stiskala iz sebe. Potem se je trobentač nenadoma pomanjšal. Začel je nekakšen ples okrog skale. Iz glasbe se je rodil strašanski hrup. Skala se je razpirala. Iz notranjosti je prisopihala velikanska črna lokomotiva in spuščala temne oblake pare. Tračnice so se zavijugale v travo. Lokomotiva je kar rinila naprej in svetila z velikim žarometom, nad katerim je svetila velika rdeča zvezda. Potem je počilo. Vrglo ga je v travo ob tračnice. Ostri poki so sekali možgane. Ves poten se je privzdignil in globoko zadihal. Zmedeno se je prebujal. Grmenje se je oglašalo nekje nad gozdom in prve kaplje so že tleskale po strehi. Deževje se je zgostilo in tolklo tudi ob lesene stene. Zarinil se je spet nazaj pod odejo. Grmenje je še bolj tolklo. Vijoličasta svetloba je sikala skozi špranje in za hip osvetila sodelavce, ki so se nemirno premetavali po postelji. Navajen je bil takih neviht, saj jih je v gozdu pogostokrat doživljal. Uvidel je, da s spanjem ne bo nič. Podložil si je blazino in se predal mislim. V takih nespečnih nočeh se je spominjal vojne, vsega, kar je skusil. In zdaj se je začel spominjati tistega, kar je doživel tisto pomlad. Občemel je v neki votlini nad dolino. Omamen vonj pomladi se je že vzdigoval iz Vipavske doline. Že nekaj dni je blodil po škarpeljasti pokrajini in se izogibal zaselkom. Ponoči si je kuhal riž, ki ga je našel na nekem zapuščenem vojaškem tovornjaku. Nemci so se očitno že umikali. Niti mrtvih niso več pobirali in polno je bilo vojaške opreme. Za nekaj dni je kar obležal v tisti grapi in poslušal oddaljeno streljanje. Ko mu je zmanjkalo riža, se je le opogumil in se napotil dol po pobočju proti zaselkom. Pijan od lakote se je spustil čez planjavo, kjer so še bile sledi boja – tu so mrtve že pobrali. Zaradi lakote se je opotekel med prve hiše. Čudil se je razigranim in pijanim domačinom. Končno je le razumel, kar so mu povedali; že nekaj dni je bila svoboda. Kakšna svoboda ...?, je domislil in prisluhnil oddaljenemu grmenju. Nevihta se je očitno unesla. Dež je prešel v enakomerno škrebjanje po strehi. Spotegnil se je pod odejo in skušal zaspati. Poskušal

je reševati matematične probleme. Takšno računanje ga je vedno uspavalo. Med številke so se mu prismehljale Linčkine oči.

Nebo je čemerilo nad pokrajino. Nejevoljno so posedali po postelji in gledali v sivino, ki se je posedala na mokre, povešene veje v sadovnjaku. Rahel dež je še tonkljal po strehi senika in se scejal v lesen žleb. V sosednji hiši je šibko svetila luč. Iznad namočene slame se je dvigoval slaboten steber dima in se leno uvijal v sivino. Zemlja se je lepila v blatne kepe, zato so raje ostajali v seniku.

Rado je sedel na vrhu sena, zavil v odejo in bral. Prebiral je pesmi Kosovela, Prešerna, Murna, Baudelaira, zdaj eno zdaj drugo. Prešernova knjiga je bila ožgana. Vse te knjižice je našel v nekem župnišču nekje na Idrijskem, v hribih. Nabral si jih je cel nahrbtnik in jih čez hribe prinesel domov. Njegov brat Brane jih je hlastavo bral. Tako vneto je bral, da so govorili, da se mu bo zmešalo od knjig. Jeseni bo moral k vojakom, se je spomnil in za trenutek odložil Prešerna. Skušal je zbrano podoživeti nekaj pesmi, a so se mu razpršile. Za hip se je skobacal izpod odeje in pogledal dol proti sodelavcem, ki so se pogajali o tem, katero igro s kartami bi se šli. Francelj se je odlepil od njih in prišel pod kup sena.

»Hej, Rado, a si na prižnici? A spet bereš o tistem italijanskem marlarju?« mu je zaklical.

»Ne, Prešerna sem bral,« je hripavo rekel in se odkašljajal.

»A bereš tisto, o vincu, ki da vse skrbi utopi. Tisto, kaj?«

»Tudi.«

»Zlezi dol. Bova šla punce naprosit, da nam skuhajo pravo kavo. Popoldan bomo šli do trgovine, pa jim bomo vrnili. Alo, dol, pa greva!« je Francelj ukazal.

Rado se ni dal prositi. Zlezel je dol, se otresel sena in si popravil hlače, ki so mu poplesavale okrog mršavih ledji.

»A se gresta ženit?« ju je zbdel Jože.

»Ti kar tiho bodi, ti si že skoraj oženjen. Tebe čaka Ivanka. Jaz sem pa tudi že zadosti star, da lahko pogledujem za ženskami, Rado pa tudi,« je Francelj nasmejano rekel. Pomignil je Radu, si poveznil klobuk in sta šla.

Stekla sta pod napušč, hitro šla mimo hleva, preskočila dve stopnici in se znašla v temni veži. Ravno v tistem trenutku je mimo zašumela Linčka. V vratih se je ustavila in ju prijazno nagovorila: »O, je danes dolgčas, kaj? Kar pada in pada.«

»Umiva, umiva,« je prikimal Francelj. »Kje je pa gospodinja?«

»Mama so v kuhinji. Kar tja stopita,« jima je rekle in pokimala.

Francelj je mimogrede pogledala Rada, ki je stal za njim. Z razbijajočim srcem je gosto dihal in lovil Linčkine oči, ki jih je videval v nespečni noči. Trenutek tesnobe se je raztopil.

»No, stopita,« je Linčka rekla in tla položila košaro. Odprla je vrata in ven spustila zgoščeno soparo. Približala sta se. Zdaj je Rado videl njene oči. Videl je živo, hrepeneče pričakovanje in drhteče pričakujoče ustnice. Linčka je do konca odpahnila vrata. Mednje se je zvalila para in jih obliznila z vročim vlažnim jezikom. Tina je sedela ob štedilniku z lončkom v roki in s prekrizanimi nogami.

»Gospodje želijo govoriti z vami,« je mirno rekla Linčka.

Para se je redčila in nanje se je posedla siva svetloba, ki je drla skozi orošeno okno.

»Veste,« je malce spokorniško rekel Francelj, »mi Primorci imamo radi pravo kavo. Kar ne moremo brez nje, na tak dan pa sploh.« Malce je pomolčal in nadaljeval: »Midva sva huda kavopivca, pa sva prišla prosit, če bi jo nama lahko skuhali. Popoldan bova šla v trgovino in jo bova vrnila.«

»Zakaj pa nista prišla že prej. Nekaj kave je vedno pri hiši. Kaj pa ostali, je ne bi pili?« se je čudila Tina. »Anica, no, pristavi za kavo. Tudi jaz jo bom pila,« je rekla in namignila dekletu, ki je sedelo ob mizi in zehalo.

»Ostali mečejo karte. Samo midva sva prišla prosjačit,« se je sproščal Francelj.

»Če jo nočejo, pa nič. Linčka, ti pa kar pojdi po svojih opravkih,« je Tina ukazala in namrgodila obraz. Očitno je že nekaj slutila. Še enkrat je togo pogledala Linčko; to je bil pogled, ki ni sprejemal ugovaranja.

Linčka se je ubogljivo nasmehnila, poiskala Radove oči in odnesla smehljajček skozi vrata.

Omamen vonj pravkar kuhane kave je ubil sivino, ki je silila iz namočene pokrajine. Tina je srebala kavo iz majhnega, rdečega, obtolčenega lončka in tankovestno spraševala o kmetijstvu pri njih doma: Kaj najbolj raste, kolikokrat povrne krompir, koliko mleka dajejo krave, koliko sena se pridelava in kaj vse raste v vrtu. Francelj ji je vse vestno razložil.

V žuboreč pogovor se je vrnila Linčka. Razmaknila je lonce na štedilniku in nekaj pomešala. Sklonila se je in na ogenj določila drva. Ko je odprla vratca, ji je ognjeni žar zalil lep obraz. Rado jo je vpijal in si želel, da bi bil on tisti ogenj.

»Gospa, nekaj sem se spomnil,« je vzhičeno rekel Francelj.

»Kaj pa,« se je Tina zresnila.

»Bi dovolili, da narišem vašo Linčko.«

Ko je zaslišala svoje ime, se je obrnila. Lahen poprh sramu jo je še polepšal.

»Kaj? Zakaj?« se je vznemirjala Tina.

»Tako, narisal bi jo, da nam ne bo dolgčas,« se je Francelj posmejal.

»Rišete? To je za otroke,« se je Tina zasmejala.

»Za zabavo naredim kakšno podobo. Saj bi se našel kos papirja in svinčnik?« je Francelj vztrajal.

»O, bi se,« se je navdušila Tina. »Meta, pojdi v izbo in poglej v predal v mizi, tam, kjer so zvezki, tam bi moral biti čist papir in svinčniki. No, le pojdi!« je ukazala najmlajši, ki je zvedavo gledala pri vratih.

»Linčka, prisedi. Glej, sem k oknu sedi, da bo dovolj svetlobe. Narisal te bom,« je pokroviteljsko rekel Francelj.

»O, ne, ne,« se je sramežljivo branila in si brisala roke ob veliko sajasto krpo. »Bom, kar šla, kar šla bom,« je razdražljivo rekla.

»No, trapa, saj te ne bodo pojedli,« ji je Tina prigovarjala.

»Ne, ne,« se je zardelo branila.

»Gospodična, prisedite no. Lepo vas bom narisal, res,« je bil uglajen in prizadeven Francelj.

»Oh, ne,« se je že malce bolj zmehčano branila.

Rada sta kava in toplota razživali, da se je nemirno presedal. Za hip je zagledal odblesk njenih oči. Pomislil je: Gleda kot srna ujeta v globok sneg, ja, prav tako vdano gleda.

»Dajmo, dajmo, pojdi se počesat in pridi nazaj!« je Tina zvišala glas.

Linčka jo je razdraženo pogledala, pa je le ubogala.

Kuhinja je bila naenkrat polna tihotne zbranosti. Francelj je v naročju držal desko na kateri je imel pritrjen papir. Risal je s kamnito resnobo na obrazu. Delal je hitre, ostre gibe in sunkoma pogledoval Linčko. Ko je privzdignil glavo, mu je rastoča svetloba oblila obraz in ga naredila skrajno poduhovljenega. Za njim je stala Marija in zbrano kukala čez rame. Čudila se je nastajajočemu obrazu na papirju. Večkrat je pogledala tudi proti Linčki in ji s smehljajčki govorila: Prav taka si, prav taka.

Začetno zgoščeno tišino so razdrobili s pomenkom o letini, o dežju, ki je že pojenjal, o davkih in o zdravju. Zunaj se je sivina že trgala. Iz kotanje pod sadovnjakom je še popljuskavala megla.

Francelj je vsebolj šobil ustnice in se naprezal. Dokončeval je še zadnje malenkosti. Najdlje je senčil oči. Skušal je ujeti plašnost in zadrego

in posebno zamolklo lepoto. Z majhnim nožem je priostril svinčnik. Z hitrimi, odločnimi gibi je pobarval lase in zapotegnil visek las nad očmi. Nekajkrat je desko privzdignil in risbo oddaljil od sebe, se kremžil in opazoval malenkosti. Končno je le olajšano položil desko na kolena in se odihljivo nasmehnil. Na obraz mu je sedla neka posebna poduhovljenost. »Bo,« je rekel in risbo položil na mizo.

Linčka si je z rokami zagnila obraz in skušala takoj oditi.

»No, poglej se,« ji je Francelj umirjeno rekel.

Vsi so se zgrnili okrog mize in se nagnili, kakor bi se sklanjali nad vodnjak. Izvilo se je nekaj vzdihov. Tina je z nemirnimi rokami vzela list in pomlevala z osušenimi ustnicami. Olajšan nasmeh ji je odtajal v trudnost ujeta lica. »Kako ji je podobna. Ona je. Lepa je,« je pošepetala. »O, vi ste pa umetnik,« je rekla in položila list na mizo.

»Lepa, lepa,« je Francelj prikimal. »Saj drugačna ne more biti, saj je lepa punca.«

Linčka je vendarle odkrila obraz. Obkrožena od vseh je žarela. Na hitro je pogledala proti Radu – ta pogled jo je najbolj žgal.

Tina je s prstom obrnila risbo proti njej in rekla: »Na, poglej se.«

Nemirno je privzdignila list. Gledala je risbo in se smehljala. »Pa sem res jaz,« je zavzdihnila.

»Si ali nisi?« je vzdihnil Francelj in si popravil klobuk.

Samo zardelo kimanje je zmogla.

Rado si je risbo ogledal s trdim, skorajda namrgodenim obrazom. Zamežikal je in priostril oči, da bi bolje videl. Lepota, čista lepota, je pomislil. On zna, on bi moral biti slikar. Koliko lepega je v ljudeh, pa ni nikoli povedano, narisano, napisano, uglasbeno ...

»Je slika zdaj moja?« je Linčka spoštljivo vprašala.

»Seveda,« je Francelj trudno prikimal.

Razprla je levo roko in nanjo položila sliko kot na pladenj. S slovesnimi koraki je šla proti veži, kakor da nosi nekaj zelo svetega. V tistem trenutku so se odprla vhodna vrata in v vežo se je pripodil kuštravec. Opletal je z velikim, hudo starim dežnikom. Na vsak način je hotel videti, kaj nosi Linčka. Cukal jo je za krilo in jo grabil za roko. Plesaje se mu je izmikala. Potem mu je risbo le pokazala.

»Saj to si ti,« jo je deček prepoznal. »Mama, mama, si jo videla, kako je lepa. Saj je kot Marija v cerkvi,« je deček iskreno nažlobudral in se smejal z odkritimi očmi.

Ob tej pripombi so se vsi zasmejali.

Z vročnimi očmi je pokukal v kuhinjo. Ko je za mizo zagledal Rada in Franclja, je zacvetel v bel otroški strah. Stisnil se je k vratom in se rinil nazaj.

»No, kako je bilo v šoli?« ga je vprašal Francelj, da bi omehčal njegov rastoči strah. »Si dobil kakšen cvek ali samo hlače trgaš.«

Obrnil se je k mami in skoraj hlipaje zaklical: »Mama, mama, kaj hočejo ti strici?«

»Ludvik, kako se pa reče, ko se pride domov,« ga je umirjala.

»Dober dan,« je izjecljala, spodvil stopala in zardelo pogledal v tla.

»Prebleci se in pridi nazaj!« mu je ukazala.

Francelj je nenadoma vstal in pohitel proti njemu. »Čakaj, čakaj, te bom narisal,« je rekel in ga prijel za rame.

Deček se je izvijal in opletal, a se je le malce umiril.

»Bi ga res?« se je navdušila Tina.

»Bom. Dajte mi še kos papirja.«

In spet se je kuhinja spremenila v risalnico. Razen premikanja loncev, ni bilo slišati ničesar. Mali je sedel, kjer je prej sedela Linčka in švigavil po obrazih z očmi. Nemirno je bincljal z nogami in posmrkaval. Opozarjali so ga, naj bo na miru.

Tudi ta risba je Franclju uspela. Ujel je celo nekaj plašnega v njegovih očeh. Ko se je mali zagledal na risbi, je zdravo zardel. Preplašenost ga je popolnoma minila.

Tina si je spoštljivo položila bel list v črno naročje. Gibek smehljal ji je zrahljal lica. »Ja, mojster, ni kaj,« je zavzdihnila. »To bom pa jaz spravila. Zdaj sta si zaslužila merico žganja. Linčka, prinesi ga, tistega lanskega,« je rekla in se vzravnila.

Linčka je s tresočo roko nalivala žganje in stala ob mizi nekoliko bližje Radu. Ko je položila kozarček predenj, je nekaj kapelj orosilo mizo. Mirno je pogledal gor proti njej, v njen trepetavo lep smehljaljaj. In zdaj je zatrdno vedel: to žensko ljubim.

Zdelo se je, kakor da sliši njegove misli. Smehljaljaj se ji je raztopil v vabilo. Ustnice je naprezala v namišljen poljub. V mislih mu je šepetala: Poišči me, osvoji me!

Žehtenje dneva se je poleglo. Utrujenost in zlakotnjenost sta Rada naredili čemernega in brezvoljnega. Ta dan so še posebej garali, kajti naslednji dan so bili namenjeni domov. Šel je ven iz senika, da bi se pred večerjo malo posprehodil. Obrnil se je proti sadovnjaku. Zagledal jo je, zagledal je Linčko. Sladek trepet mu je použil trudnjavo. Zdaj jo moram

nagovoriti, si je rekel. Popravil si je srajco in do kraja zategnil pas. Šel je skozi senco senika. Ob prvi slivi se je ustavil. Oprijel se je hrapave veje in globoko zadihal. Gledal jo je, kako snema posušeno perilo, krpe in prt. Premaknil se je do naslednjega drevesa in bolj grobo zašumel po travi, da bi se obrnila, da bi ga opazila.

In res se je obrnila. Zavihrala je z lasmi in se mu hotno nasmehnila.

»Živjo,« je zadihano rekel.

»O, živjo! Smo trudni?«

»Ja, danes je pa bila huda. Oče nas je gonil kot živino.«

»Juti greste pogledat domov?« je vprašala in k sebi stisnila pobrane cunje.

»Ja, po treh tednih,« je prikimal.

»Zdaj ste najbrž že pogrešali dom. Dom je le dom,« je rekla in malce razmaknila noge.

»O, te zgrabi domotožje, te,« je priznal.

Za trenutek sta oba utihnili. Njeni smehljaji so leteli v sparino in so se levili v golobe ljubezni. Prižemala je cunje in se prestopala.

Vse, kar je čutil ob njej, mu je zdaj udarilo v lica. Živa rdečica mu je zagorela med postaranim ščetinjem, kakor da bi se bohotal gozdni požar med borovjem. Zrelina moškosti ga je napeljala, da je zbral sline, jih požrl in rekel: »Linčka, bi se lahko dobila zvečer, tam zgoraj, ob stari hruški.«

Najprej je zamencala, potlej se je negotovo prestopila. Te besede so bile tiste drobne lučke pričakovanja; cvet hrepenenja se je odprl.

»Ne vem,« je vzdrtela, » ne vem, kaj naj rečem mami.«

»Si boš že kaj izmislila,« je bil opogumljen.

»Ja, ja,« je pokimavala. »Kdaj pa?«

»Ob devetih,« je odločno rekel in se vzravnal.

»Prav,« je rekla in stekla skozi sadovnjak. Med tekom ji je krilo visoko zafrfotalo, da je lahko videl belino njenih nog.

Noč je padla nad pokrajino. Bledi cvetovi zvezd so vzcvetevali v daljnih skrivnostnih vrtovih. Z rokami v žepih in z divjim bobnenjem v prsih je slonel ob deblu in napeto prisluškoval. Tu in tam se je v vasi oglasil kakšen pes. Zdaj bi morala biti že tu, je postajal nestrpen. Stopil je izpod krošnje in se zagledoval v zvezde. Zdele so se mu nenavadno razporejene. Pogledoval je dol proti hiši. Ne bo je, je pomislil in se spet splazil pod krošnjo in se naslonil na deblo. Skušal je obrzdati nemir. Pogledoval je skozi veje. Nekaj minut bom še, potem pa grem, si je rekel.

Nenadoma ga je zmotilo glasno šumljanje po travi. Zdrznil se je in se odlepil od debla. Zdaj jo je zagledal. Prihajala je kar počez, čez posrebreno travo. Prihaja, prihaja, je zapelo v njem.

»Oj, si me dolgo čakal?« je zapela in obstala pred njim.

»Nisem štel minut,« se je skušal sprostiti.

»Počakati sem morala, da je šla mama spat. Včasih je dolgo v noč pri knjigah, danes pa, hvala bogu, je šla spat,« je zadihala proti njemu

»Saj je prav, da bere,« je pomrmral.

»Jaz pa nič ne berem. Zvečer sem utrujena od dela, pa mi ni do knjige,« je sproščeno priznala.

»Na vaši kmetiji je preveč dela za same ženske,« je rekel in skušal skriti nemir, ki je v njem povreval.

»Ah, pustimo delo!« je zavzdihnila in se mu povsem približala.

Od nje zadišalo, po cvetju, po daljnih svetovih, kjer domuje ljubezen. Nemirno se je prestopil in sprožil roke proti njej. Privzdignil jih je do njenega razgretega obraza in počasi s prsti zdrznil do ustnic. Ujela je njegove roke in ga v desno čisto narahlo ugriznila. Priteznil jo je k sebi in ji napršil vročične poljube.

»Skloni se, Rado,« je zašepetala in ga vlekla dol.

Ubogljivo se je prelomil nadnjo, kakor da se sklanja nad studenec, da bi si potolažil silno žejo. Objela je njegov tilnik in z zažarjenimi ustnicami zdrsela čez neobrito ščetinje in hitro našla njegova razprta usta. Z jezikom je nekaj časa tipljala nemirne ustnice in iskala njegovega. Nenadoma sta se našla in se sprepletla.

Mislil je, da bo izgubil zavest. Sladka nemoč se mu je razlezla po vsem telesu. V njem se je prebudil pradavni moški. Divje je odgovoril na njene poljube. Stisnil se je čisto k njej. Zazibnila sta se in padla v rosnato travo. Malce sta se razklenila in zajela sapo. Pridušeno se je zahihetala in se stegnila obenj. Njegova neučakan roka ji je zdrsela pod bluzo. S hladnimi, živčnimi prsti se je zapletal v tkanino modrčka in nerodno otipaval napete dojke. Z roko si je segla za hrbet in si razvezala trak nedrčka. Tkanina se je hitro vdala. Zatapljal je po vroči koži in globoko dihal. Vsa prežarjena se je še bolj stiskala k njemu in ga poljubljala. Z drugo roko je hotel pod krilo, a ga je sunkovito ustavila. Prevalila se je nanj. Pod seboj je čutila njegovo suho telo in utripajočo nabrekliino, ki ji je silila v nemirni trebuh. Težko sopeč se je izpodvil in se poslonil nad njo. Zmuznil se je dol in jo poljubil na čelo, na obraz, na oči, na vrat, na razporek nad prsmi. Divje je vdihoval vonj, ki je izpuhteval iz njene

kože. Napetost je klenknila v njem. Dolgo zadrževano semenje mu je brizgnilo v spodnjice. Odihljivo se je privzdignil in jo gledal. Luna mu je posevnila v zgrčen obraz. Doumela je, kaj se je zgodilo z njim. Potem sta dolgo molčala. Noč ju je pojila s temnim mlekom skrivnosti ... Roke so se poiskale in si povedale zgodbo o enosti dveh ...

»Rada te imam,« je razpršeno pošepetala nad njim.

Tiho si jo je priklonil in jo poljubil na vlažne ustnice.

»Veš,« je čez dolge trenutke rekel, » že vse dni te gledam. Lepa si.«

»Ja,« je pomomljala nad njim.

Vstala sta iz pomečkane hladne trave. Stisnila sta se pod klobuk hruške. Skozi veje sta iskala zvedo, ki bi jima pomežiknila za srečo, a zvezde so z bledim mirom sevale v večnost.

»Ti moj Primorček, ti,« je razposajeno rekla in ga objela okrog ledji.

»Notranjka,« se ji je odhahljal.

»Lahko bi pa bila Ljubljancanka,« je veselo rekla in stresla z lasmi.

»Kako?« se je začudil.

»Bilo je že vse dogovorjeno, da bi šla,« se mu je odpirala. »K nam so zahajali gospodje funkcionarji, tisti, ki so se v vojnih dneh tukaj najedli in pogreli. Obljubljali so mi šole in službo. Res, vse je že bilo dogovorjeno, pa me mati ni pustila. Za nekaj časa sem šla delat k teti v Cajnarje, v tisto gostilno, pa je le prišla pome. Z jokom me je zvelkla nazaj domov. In zdaj sem tu, na tej zemlji,« je zagrenjeno rekla.

»Hm, zakaj se pa nisi poročila?« je cinično rekel in si pogrel dlani v njenih laseh.

»Ni prišel pravi,« je rekla in trknila ob njegove koščate prsi. S svojo vročično sapo je dihala vanj vznesenost. »Joj, Rado, tako sem se zaljubila vate,« je trznilo iz nje. Nekaj solzic resnice ji je spolznilo čez lica v lase.

»No, no,« je zadregno pošepetal in jo še bolj stisnil k sebi. Z božanjem jo je tolažil in ji dopovedoval, da je tudi v njem velik plamen.

Še dolgo sta namlevala pomenek v zavetju hruške. V zreli noči sta se odpravila nazaj proti speči hiši. Izčiščena mesečina ju je narisala na travnik. Obstala sta in začudeno gledala svoji senci. Zdaj sta začutila, da je noč vanju vsadila kali trpečega čustva.

2

V daljavi se je modrikasto bočil Čaven. Za seboj so že pustili Vipavo, potisnjeno pod senčnato hribovje. V avtobusu je zabrnevala pesem in žlobudravica. V vseh je kipelo veselje, ki je bilo porojeno iz mladosti in iz slutnje bližine doma.

Rado je kot ponavadi strmel v pokrajino. Bil je pomirjen. Odleglo mu je, ko je vsem povedal, da je bil sinoči pod hruško z Linčko. Še je podoživljal njene poljube in njeno toploto. Svetlikale so se mu njene oči, ki so se svetile v jutranji mrak, ko so odhajali. Toliko sladkobe je bilo v njem, da se ga niti vino ni prijelo. Pletenka je romala po avtobusu in prav vsi so pošteno loknili. Kako povedati mami? Ga je nenadoma streznilo. Vedno je govorila, da hoče nevesto iz domačega kraja. Kar naprej mi kakšno priporoča in me nagovarja. Joj, bo jezna. Kar vidim jo. Stopila bo predme in rekla: Ne, iz tistih krajev pa ne, dokler sem jaz živa. V to hišo, ne!

Na razpotegnjenih travnikih so ljudje hiteli pospravljati seno. Tu in tam je ropotal kakšen traktor, sicer je bilo videti veliko volovskih vpreg. Sobotna zagnanost kmetov, je pomislil. Čez teden delajo v tovarnah, potem pa še malo kmetujejo. Ampak tam v Ameriki si delavec lahko vse kupi in mu ni treba še kmetovati. Tako mi je pisal Aldo. Mogoče je spet kaj napisal. Zdaj drvari nekje v Kanadi. Drugačen sistem, drugačno življenje ... Mi smo takega hoteli. Trpeti, čisto krščansko trpeti. Ja, in pokoren državljani moraš biti. Rdeča religija. Molčati, molčati ...

Tine ni dovolil postanka v Ajdovščini, ker je vedel, da bi razgretost pretapljali po gostilnah. Za Lokavcem se je cesta zajedla v Čaven. Vsa dolina pod njimi je pobliskovala v močnem soncu. Belina skal ob cesti je bila nekam mogočna, skorajda praznična. Oči so se spet privajale zelenju

borovcev, na katere je sedala lenobna preproga prahu. Prvi tunel, zaklesan v skalo, je že bil za njimi. Čez nekaj ovinkov je sledil že drugi in nato so čez nov betonski most zapeljali še v tretjega. Dremotno so zdrseli mimo kapelice, ki je samotna, bela, tiha stala na ovinku. Prestala je vse ideologije. Zdaj se je Rado spomnil fantovske potegavščine. Blizu kapelice je bila včasih majhna gostilna. Tam so fantje balinali, pa tudi kaj popili, če je bil denar. Tisto nedeljo je bil Gašper še kako razpoložen. Plačeval je in plačeval. In potem se je spomnil, da ima mati Marija vedno kaj drobiža. Pred kipcem Matere božje je bila železna skrinjica, kamor so ljudje metali drobiž, ko so pešачili v dolino in gor. Šel je tja in vzel nekaj drobiža iz nabiralnika. Mi smo šli z njim in se smejali. Prekrižal se je in slovesno rekel: » O, mati Božja, ko bom dobil plačo, ti bom vrnil, res ti bom!«

Hiše na planoti so vpijale popoldansko sonce in se dobrikale izpod gozdnatih zaslonov. Spokojna svetla tišina je kraljevala vsepovsod. Poletje je stopilo tudi že sem gor. Nad kupi kamenja so cvetele bezgove veje. Tudi šipek je že odpiral svoje cvetove. Na tisoče cvetov se je odganjalo v modrino; obraščali so razmetano kamenje na slabih pašnikih, kakor da je tam največ hraniva za vso to lepoto.

Z očetom sta zavila na stezo, ki je mimo kala peljala do domačije. Blesketava svetloba se je poigravala na temni površini kala. Ob robovih so bili celi otočki zelenega mresta. Žabe so se zdaj najbrž potuhnile, zvečer pa bodo zaplajale zvoke pod luno. Nabuhlo zelenje bukovja se je mehko vpletalo v zelen žamet smrek zadaj za hišo. Trava ob poti je bila še mlada, ne prav visoka, a gosta.

Nenadoma se je oče ustavil in ga srepo pogledal. Kanci sonca so mu zlato kapljali na zagorelo, trdo, raskavo, odločno lice.

»Kaj imaš s tisto deklino?« je ostro vprašal.

»Ja, kaj?« je plašnil Rado.

»Kaj imata, hočem vedeti, še preden prestopiš domači prag. Slišal sem to in ono, ampak jaz hočem od tebe slišati!«

»Ja, kaj pa naj bi imela?« se je čudil Rado. »Všeč mi je ... in najbrž bova hodila skupaj,« je zadržano rekel.

»Kaj se to pravi – hodila skupaj,« je nergavo rekel oče. »Jaz ti ne bom pustil nobenega igračkanja. Tam so pošteni ljudje. Dovolj si star, da si izbereš nevesto, na igrice pa kar pozabi!« Po kratkem mučljivem premolku je nadaljeval: »Mami boš že sam povedal. In še nekaj. Nevesta bo prišla v hišo. Ti si najstarejši, ti boš ostal doma. Kdo pa bo skrbel za naju

z Rezo, ko bova stara? Si razumel?»

»Ja, jaa,« je nekam vase zamrmral Rado in pogledal v tla.

Molče in nekam bleda sta prišla domov. Reza jima je takoj postregla z mineštro in z zvedavimi, mokrotnimi očmi.

»Kako je bilo? Sta trudna?« ju je vprašala in prisedla.

»Niti ne,« je Rado odgovoril in pobrodil z žlico po jedi.

»Njega res ni utrudilo, saj je bil cele noči naokoli,« se je Tine nasmehnil in se popraskal po neobriti bradi. Pogledal je po zbrani družini in se delal jezega.

»Kaj, kaj je delal?« je spraševal najmlajši, ki se je rinil očetu v naročje.

Tine se je sklonil in ga pobožal po svetlih laseh. »Babe je lovil,« je zašepetal nad njim.

Mali se je odmaknil od mize, spačil obraz in nasmejano rekel: »Babe lovil.«

»Kaj!?« je Reza privzdignila glas in namrgodeno pogledala Rada.

Odložil je žlico in odrinil razmajan stol. Vstal je in smuknil mimo začudenih oči. Pognal se je skozi vrata. Za seboj je slišal vreščec Rezin glas: »Kaj ti je? Kam noriš?«

Gnalo ga je v gozd, med skale in mahove. Stekel je do majhne jase, kjer so v polkrogu rase majhne smrekice. Tam je bil čudovit mehak mah. Sem je vedno prihajal, kadar je iskal miru. Tu je v prejšnjih poletjih prebral mnogo knjig in si zapisal veliko misli v star zvezek. Zadihan se je zvalil na tisti mah in s polnimi pljuči vase vlekel zgoščen vonj smrekovine. Vedel sem, da bo tako. Kakor da jaz nimam pravice do ljubezni. Kaj jim to mar. Pošteno delam in ves denar dajem družini. Je to tisto, kar jih skrbi? Ko bom poročen, ne bodo videli mojega denarja.

In Linčka naj bi prišla k nam domov ... Le kje bi bili vsi. Spodaj spita oče in mama, zgoraj sta še dve sobi, nas pa je sedem. Kje bi bili vsi? Kako si je to oče zamislil? Dobro, v prizidku bi si lahko uredil kuhinjo in v eni sobi bi lahko bila z Linčko. Mogoče je oče tako mislil. Pozneje bi si že naredil svojo hišo. Ampak v zgornji sobi ni niti dimnika ... Ah, tam pa taka kmetija, tako velika in tako rodna. Le kakšna bo naša usoda? Edvard bo šel v logarsko šolo Brane bo šel prav kmalu k vojakom, Liza, Liza bo najbrž tudi šla v kakšne šole. Janez, Janez je pa še otrok. Prišel bo dan, ko se bomo vsi raztepli. Bi Linčka sploh hotela z mano. Me ima dovolj rada? O, Linčka, da bi bila zdaj tu. O, da bi vedela, kakšni ognji me žgejo. Prežgalo me bo, je domišljjal in se zagledal v len oblak, ki se je

obesil nad vrhove smrek. Stesnilo ga je. Grabilo ga je v prsih. Obrnil se je in se zajokal v mah. Odleglo mu je. Zdaj je bila v njem neka lahkoba. Prevalil se je nazaj na hrbet. Videl je, da se je oblak že raskosmičil. Rahel sapič je potegnil in se izlil v praprot. Pozno poletno poldne je dozorevalo v predvečerje. Po dolgih sencah smrek je uganil, da bo sonce zdaj zdaj zdrsnilo za Čaven. Na kolovozu je zaslišal hiteče korake. Privzdignil se je in napeto prisluhnil. Sodil je, da so to ženski koraki. Sestra bo, je pomislil in vstal. In res je zaslišal njen moledujoči glas, ki se je raztapljal v gošči. Z blagim mirom na obrazu se je premaknil na kolovoz.

»Kje se skrivaš?« je jezno rekla in si obrisala potno, belo, lepo čelo, zaveseno z bogatimi zlatorumenimi kodri. »Oče se jezi. Domov pojdi,« je zadihano rekla.

»Saj že grem,« je spravljivo rekel in odklamlal za njo.

»Si jo ulovil, tisto Notranjko, kaj?« ga je mati vprašala, ko je s povešenimi rameni prišel okrog vogala.

»Pa kaj vas to briga!« je zarohnel. Začudil se je svoji kričavosti. Prvič v življenju je zvišal glas pred mamo.

»Pa me prekleto briga!« je jezno odbrusila. »Moj sin si in ni mi vseeno s kakšno žensko se boš zvezal. S tistih krajev jih pa sploh ne poznam. Bog vedi, kakšne ženske so tam. Prav gotovo niso takšne, kot me, Primorke,« je zajedljivo rekla in ga osorno gledala.

»Joj, mama, nehaj! Dovolj sem star, da vem, kaj delam,« ji je odbrusil in šel mimo nje v kuhinjo.

»No, no, se bo že pokazalo,« je malce bolj spravljivo rekla in odracala za njim v kuhinjo. Tam je nejevoljno poropotala z loncem na štedilniku in jezno premetavala jedilni pribor v predalu. Čez čas mu je rekla: »Pošto imaš, spet iz Kanade. Ko boš prebral, povej, kaj piše Aldo.«

Z bledim potlačenim obrazom je vzel pismo in šel v zgornjo sobo. Tam je bila ob oknu miza, ob kateri so se izmenjaje učili. Pogledal je na travnik, kjer je svetloba usihala. Hitro je odprl pismo, da bi prebral, še preden se zaleze mrak v sobo. Bral je:

Lepo pozdravljen. Že dolgo se ti nisem oglasil. Pa ni kriva lenoba, saj veš, da ne. Vso zimo sem drvaril v tistih gozdovih, tam kot lani. Ob sobotah sem hodil v šolo. O tem sem ti že najbrž pisal. Zdaj bom začel z izpiti. Močno upam, da mi bo šlo. Ko bom opravil vse izpite in še diploma, bom dobil službo nekakšnega gozdnega nadzornika, nekaj takega, kot je pri vas gozdarski inženir. No ja, se bom vsaj sečnje rešil in tistega delovodskega računanja v mrzlih barakah sredi gozda. V teh letih sem že

marsikakšno mogočno drevo podrl in veliko slanine pojedel, a zaslužil sem dobro, to pa. Novo je to, da sem si to pomlad že lahko kupil svojo hišico, montažno, leseno. Ni velika, a moja je. Omislil sem si tudi nekaj tehničnih drobnarij (električni brivnik, avtomat za kuhanje kave, nov radio.) Tudi avto bom zamenjal. Saj res, a ste že dobili elektriko. Piši mi o tem. O, kadar zaslišim veter v smrekah, takrat me pa zgrabi domotožje. Kar naprej se spominjam peči in naše stare mame, ki nam pripoveduje zgodbe. Kar naprej si jih je izmišljevala. Ja, tako je to. Vidiš, ko sem odplul iz Trsta, sem misli, da bom šel za nekaj let, no, pa sem že deseto leto tu. Oh, bomo še kdaj balinali skupaj, bomo še kdaj peli pod lipo. Ja, vleče me domov, pa si ne upam. Spoznal sem že nekaj Slovencev, ki so tu že dlje časa. Dostikrat se slišimo po telefonu (vsi imajo telefone) Nihče si ne upa domov, saj veš, politika. Zdaj se dogovarjamo, da bi si v naši provinci zgradili Slovenski dom. V ZDA so bolj organizirani, ker jih je več.

Drugače pa kar gre. Zdravje mi služi, hvalabogu. No, resnična novica bo pa najbrž to, da sem si našel resno dekle. Ime ji je Grety in je hčerka nekega Nemca, ki je tukaj že dvajset let in ima veliko gozdov in lepo urejeno žagarno. O poroki še ne razmišljam, saj poznaš mojo svobodno dušo. No, bomo videli, kako se bo stvar razvijala. Ti bom že pisal. Odpiši mi čimprej in lepo pozdravljen. Pozdravi tudi vse domače.

Odložil je pismo in si otrl obraz. Pogledal je v mračino, ki se je nabirala za okni. Avto, hišica, tu pa ljudje delajo za par čevljev, je premišljal. Tam je kapitalizem, tu pa nekakšen komunizem, ki smo si ga pristreljali. Ampak tudi ta sistem ne bo deloval. Prej ko bo petdeset let, se bo tudi to sesulo. Ljudje se bodo naveličali revščine. Za zdaj se bogati samo politična elita, kaj bo pa potem, kaj bo? Bo nova revolucija? Ljudje hočejo več in več, to je preprosto v človeku. Hm, nagon, biti več od drugega ...!? Aldo bo uspel v Kanadi, on bo. Če bi ostal tukaj, bi bil kot mi. Čez teden trdo delo, kakšno soboto še udarniško in potem pijača in v nedeljo bolezen. Ampak ljudi še vedno žene duh zmage. Še kar naprej jurišajo. To je njihov opij. Ampak to se bo v naslednji generaciji razgubilo ...

Zatisnil je oči in vse odmisli. Pod seboj je zaslišal vzhajanje večernih zvokov. Zaslišal je prepir za lepše ocvirke na polenti in Tinetov ukazujoči glas. V njegov mir je vstopil najmlajši bratec. Potunkal je svojo kuštrovino v mrak v sobi. Prihuli se je noter in globoko dihal. Mrmravo je rekel:

»A te je mama zaradi babe kregala?«

»Nee,« se mu je zasmel.

»Večerja je,« mu je naznanil in se poripsal po zidu.

Po večerji, ko je tema napolnila vse jase, je Tinetova hiša skrivnostno oživela. Lansko leto so dobili elektriko in Tine si je prvi omislil radio. In prav zaradi radia so v hišo poromali bližnji in daljni sosede. Prostorna Tinetova kuhinja se je spremenila v razsvetljeno svetišče. In radio je kraljevala na polici, visoko na zidu ob vhodu v sobo; bil je nekakšen sveti pridigar. Čez dan je bil pregrnjen z belim prtičem. Obred se je začel s tem, da ga je Tine slovesno odgrnil. Potem je vtaknil črn kabel v vtikač pod polico. Zatem je zavrtel gumb in čakal, da so se zasvetile lučke. Ponavadi se je najprej oglasila glasba. Ko se je v prostor izlil resen glas napovedovalca, ki je napovedal poročila, se je v prostoru zgostila tišina. Pobožnost se je začela. Potem so še dolgo v noč razpravljali o povedanem. Dogodilo se je tudi, da so se sporekli, a na koncu so se le uglasili. Tiho so se porazgubili skozi temo.

Rado se jim zvečer ni pridružil. S potlačeno nemirnostjo v sebi je raje šel med mlade trave. Poslušal je oddaljen blag veter, ki je česal gozd. Obhodil je vse domače travnike. Na hribu nad hišo se je ustavil. Od tu so se videle oddaljene luči obmorskega pristanišča. Tu je rad postajal in gledal oddaljeno morje, ki je v njem budilo neizmerno hrepenenje. Nadihan in svež se je zleknil pod majhne smreke in spet pomislil na njo. Tu ji bom pokazal morje, je gorko pomislil. Z mano bo, moja bo! Se je v njem odločilo.

3

Morda je bila prav tista hruška usodna za njuno ljubezen. Ko je zamedila zlaturumene sadove se je zamedila tudi njuna ljubezen. Skoraj vsak večer sta jo negovala tam pod hruško in si kovala bodočnost.

Ko so cesto dokončali, sredi septembra, je bilo slovo za oba zelo boleče. Rado ji je obljubil, da jo bo hodil obiskovat, ona pa mu je obljubila, da mu bo pisala. Verjela je njegovim obljubam in svojemu srcu.

Jesen je Rada napolnila z razmetanostjo. Doma ni imel več miru. Kadar je kaj pogodrnjal, so mu zabrusili, naj gre pa k tisti Notranjki. Tudi fantje iz družčine so si ga privoščili, kajti v vasi je veljal za uspešnega le tisti, ki je zapeljal dekle iz domačega okoliša. Enkrat je že nasedel njihovemu zbadanju. Pred letom dni je imel še dobro službo na pošti v Ajdovščini, pa so ga kar naprej dražili, da je birokrat. Nasedel je njihovim zbodljajem in se je zaposlil v gozdnem gospodarstvu. Delal je pri vzdrževalcih cest, pozimi pa je moral z ostalimi drvariti. Za to delo je bil mnogo bolje plačan, vendar je bil šibak in je le stežka dosegal normo. Hudo se je naprezal in brezupno tekmoval z ostalimi. Ta naprezljivost se mu je zajedla v obraz. Postal je namrgoden in zrelo odločen.

Tine zdaj ni več zahteval vsega denarja od njega. Začenjal je razumeti, da ima zdaj dekle, in da bo potreboval več denarja.

Vsako nedeljo se je Rado vozil v Cerknico. Tam so se pletle niti ljubezni. Od teh srečanj je bil vznemirjen in še bolj raznežen. S seboj je odnašal obljube, tople poljube in tisto strastno radovednost, kako bo, ko ...

Sredi oktobra so na gozdni obrat pripeljali prve mopede. Vsi delavci so se zgrnili okrog teh lesketavih konjičkov. Tu in tam je kateri imel kolo, a moped je bil taka redkost, da je vzbujal močno željo. Med prvimi si ga

je kupil tudi Tine, primaknil je manjkajoči del tudi za Rada. Tisti dan je bilo pred hišo nepopisno veselje. Oba mopedata sta stala pred hišo in iskriivo odbijala jesensko sonce. Občudovanja kar ni hotelo biti konec.

Zdaj je imel Rado novo veselje. Če je le bilo vreme, se je vozil po vasi. Potem je moped čistil, ga mazal, poslušal kako teče in ga gladil, kakor da gladi otroka. Za nameček je skrbel še za Tinetov moped.

V gozdnem obratu so ga premestili k lažjemu delu. Napoten je bil k gozdni negi. Čistil je kolovoze, sekal sušice, redčil grmovje, sadil nove smrekice in podobno. Zdelo se mu je, da je začel živeti.

Zadnjo sončno oktobrsko nedeljo se je do Linčke odpravljaj kar z mopedom. Oče je tej odločitvi najprej nasprotovala, potem se je le zvedril. Prišel je do njega.

»Tu imaš nekaj denarja, da jim boš kupil kakšno darilo. Počasi vozi. Do desetih zvečer bodi doma!« mu je rekel.

Rado ga je začudeno gledal. Vendarle je vzel denar, si zapel usnjen jopič in počasi speljal. Sprijaznil se je, je olajšano pomislil.

4

Po dolgi in utrudljivi vožnji je pribrenčal do Linčkine hiše. Od kar so odšli, ni bil več tukaj. Zdela se mu je še bolj bela in slovesna. Vse okoli hiše je naznanjalo neko spokojnost in zrelost. Pogledal je v temna molčeča okna. Pomislil je, da pa morebiti ni nobenega doma. Ko je spravljal rokavice v težak usnjen jopič, so se vrata vendarle odprla. Ven je pokukala skuštrana glava fanta, ki se je čez poletje močno spotegnil. Videti je bil krepkejši in zrelejši. Začudeno je gledal najprej moped potem pa njega. Tako oblečenega v gumirane protidežne hlače in v težkem usnjenem jopiču, pa še s tisto usnjeno kapo na glavi, ga najbrž ni spoznal. Vrata so se nenadoma zaprla. Čez čas so se spet odprla in v stežaju je zasvetil bled Tinin obraz.

»Kaj pa bi radi? Koga pa iščete?« je preplašeno vprašala.

»Dober dan, gospa Tina,« je glasno pozdravil.

Tina je zdaj do kraja odprla vrata. Plosknila je z rokami.

»Saj, saj to je Rado!« je vzkliknila in prestopila tisti dve stopnici. »Nisem vas spoznala, ko pa ste tako našemljeni. Pa kar z mopedom ste prišli. Pa tako daleč,« je rasla v začudenje.

Razjahal je moped in ga naslonil na zid. Snel si je kapo in razpel jopič. Z malomarnimi gibi si je na hitro popravil lase. Stopil je do nje in ji segel v ponujeno roko. Zvedavo ga je gledala in prijaznila.

»Pojdiva v hišo. Deklet ni doma, saj veste, nedelja je. Rade gredo malo po vasi, da se naklepetajo.«

Za hip ga je zbudla iskrica samoljubne ljubosumnosti – kaj če se s kom sestaja? Sledil je Tini v temno vežo. Končno si je lahko slekel težak jopič. Sedel je na leseno klop in si začel slačiti gumirane hlače. Opazil je, da ga Tina začudeno gleda. Nasmehnil se je in ji pojasnil: »Te so za dež

in držijo tudi veter. Slekel jih bom, da mi ne bo vroče.«

»Kar, kar,« je Tina prikimala.

Za silo urejen je stopil v svetlo razgreto kuhinjo. Tina si je popravila ruto okrog vratu. Sklonila se je in pobežala po žerjavici. Ludvik pa je stal ob mizi in še vedno preplašeno gledal. Ponudil mu je čokolado, da bi omehčal njegovo bojazljivost in nezaupanje. Fant je najprej pogledal mamo. Ko mu je spodbudno prikimala je le vzel čokolado. Rekla mu je naj gre na drug konec vasi in naj poišče Linčko. Zabičala mu je, da ne sme povedati, kdo je prišel.

Iz žepa je potegnil zavitek kave in ga ponudil Tini. Poživljena se je zahvaljevala in kavo spravila v omaro. Fantu je namignila, naj vendar že odide.

»No, sedite vendar. Bi mogoče kozarček žganja? Po taki poti bi se prilegel.«

»Ja, pa bi ga,« je prikimal in sedel. Razpel si je tog suknjič in se potipal po notranjem žepu, da se je prepričal, da je tam še ruta za Linčko.

»Pa brez kosila ste najbrž. Narezala vam bom suho meso. Saj bo takoj,« je Tina zaletavo govorila.

Med žvečenjem suhega mesa in domačega kruha je v njem vzbrstevala napetost. Ni vedel, kaj bi se pogovarjal s Tino. Begal ga je pogled na njen zakrčen, bled obraz.

»No, zdaj, ko sva še sama,« je povzela Tina, »zdaj se lahko v miru pogovoriva. Veste, bom kar naravnost vprašala. Kako in kaj mislite z Linčko? Meni ni všeč to sestajanje. Fant mora puncu povedati, kaj misli, ne pa, da se samo igra z njo.«

Radu je zastal gib roke, ko je nesel košček suhe klobase v usta. V želodcu ga je stisnilo, v glavi mu je zabrnelo. Zamaknil je pogled na tla. Vzravnaval se je in se odkašljajal.

»Poročil bi se z njo,« je malce togo rekel.

Tinina bledota se je za hip zgostila v svetlobo strahu. Živčno je potrznila z ustnicami in si pritegnila roki v črnem naročju. Rزتreseno je vprašala: »Poročila, da bi se ...? Kdaj?«

»Na pomlad, poleti,« je Rado samozavestno rekel in zardeval.

»In kje bi živela?« je Tina zaletavo vprašala.

»Pri nas doma. Dovolj velika hiša je. Vse sem že premislil. Tako bo prav, za oba,« je možato pritrnil.

»O bog!« je težko vzdihnila. Zaprla se je v bele dlani. Zdelo se je, kakor da bi ji obraz pokrila velika, vela bela golobica. »O bog,« je zahli-

pala, »pa mi bodo vzeli najstarejšo. Kaj bo naša kmetija brez nje? Kaj bo z nami? O, bog, joj, kaj bo z nami?« je povrevalo iz nje.

Njeno podrhtavanje ga je močno ganilo. Stisnilo ga je v grlu. Skušal se je zbrati, da bi ji rekel kaj pomirljivega.

»Mislila sem, da bo prav Linčka pripeljala zeta v hišo,« je vzdihnila Tina. »A me bo res zapustila?« Dlani so ji omahnile v črno naročje. Obraz ji je zasijal v trpečni vdanosti. Nekaj drobnih, zgoščenih solz ji je viselo na robu oči v drobnih gubah, ki so se vleklye proti skrbno, nedeljsko počesanim lasem.

»Tako sem mislil,« je zmogel šibko reči.

»Saj ne bom branila. Dovolj je stara, da bo sama odločila, kako bo živela. Težko je to, ko gredo od hiše pridne roke,« je nekoliko bolj potolaženo rekla.

»Saj imate še dve puncici in fant bo zrasel,« je opogumljeno rekel. Zdaj si je že upal pogledati v njene oči. Trpka svetloba je govorila: Hudo mi je, ampak imej jo rad.

»Hvala bogu, še jih imam. Bo že kako, samo da bo vama prav,« je pozdihovala.

»Pri nas ji ne bo hudega. Majhna kmetija je. Zdaj se v gozdu dobro zasluži,« se je malce pobahavil.

»Kakor bosta zapregla, tako bosta vozila,« je Tina rekla in si pogladila krilo.

»Le zaupajte mi jo, mati,« je zaupljivo rekel in se nagnil naprej.

Zdelo se je, da je Tini odleglo. Obraz ji je nenadoma vzcvetel v spo-prijaznjeno milino. »Samo da sta oba za to in da se imata rada, pa je tudi meni prav,« je mehko rekla.

Olajšano ji je prikimal. Pogovor sta zapeljala v bolj preprosta spraševanja – Tina ga je vprašala, kako so ostali delavci, kako je z živino in z letino.

V pomenek je v kuhinjo privihrala Linčka in rdečeličnež, z neko posebno navihanostjo v očeh. Prepadena in zardela je obstala ob štedilniku. Vzdrhteno je rekla:

»Ti tukaj!? Nič mi nisi pisal!«

»No, z Ludvikom greva pogledat za gobe, vidva se pa le pomenita,« je Tina rekla in vstala.

Ostala sta sama. Kar nekaj časa je med njima visela tišina, v katero je pobrenčavala muha na šipi. Skozi ogoleli sadovnjak je jesensko sonce pripikalo v kuhinjo. Rdečica na njenih licih se je zbirala v otočke in

polagamo splahnevala. Približala se mu je in se mu usedla v naročje. Razklenil je roke in jo objel čez pas. Pod rokami je čutil vznemirljivo mehko njenega trebuha in neko žgečkljivo vrelino. Najprej ga je poljubila na čelo in mu zmršila lase. Potem je z ustnicami zdrselo nižje in poiskala njegove stisnjene šobice. Odtegnila se je in gledala svetlobo novih obljub v njegovih čistih očeh. Segel je v njene lase in si jo pripognil. Nasičena poljubov sta se dolgo milobno gledala.

»Nič mi nisi pisal, » mu je spet poočitala.

»Hotel sem te presenetiti. Nekaj ima zate,« je rekel in spustil roko v notranji žep sukniča. Ven je potegnil bel zavoj in ji ga položil v naročje.

»Kaj je to?« je veselo vprašala in ga zarotniško pogledala.

»Poglej!« jo je vzpodbujal.

Vstala je. Odvila je bel papir. V rokah ji je zacvetela živopisna ruta. Razgrnila jo je. Poprijela jo je za vogale. Obrnila jo je proti svetlobi. Na temnomodri podlagi so žareli rožnati, oranžni in rdečkasti cvetovi. Na robovih so bile vtikane spiralaste niti. Žarečih lic si jo je ogrnila okrog vratu. Zavrtela se je po kuhinji.

»Ti je všeč?« je ponosno vprašal.

»Lepa je,« se je nasmehnila. Spoštljivo jo je zložila in jo pogladila. Nesla jo je v sobo pod vzglavnik.

»A greva tja gor do hruške?« ga je povabila, ko je prišla nazaj

»Greva. Ampak ne za dolgo. Ne bi rad vozil po temi domov.

»Saj boš šel, ne skrbi,« je rekla in ga tolažljivo pogledala.

Ob kolovozu so usihale trave. Hribovje v daljavi je že izgubljalo barvitost. Doline so bile zalite s hladnimi mračinami. Prišla sta na vrh, kjer je rasla tista hruška. Na posameznih vejah so žareli še zadnji rdečerjavi listi. In tik pod vrhom je kraljevala debela rumenorjava hruška, ki je otožno zorela v poznopoldnanskem jesenskem soncu.

»Poglej, še ena hruška je. Na naju čaka,« je veselo rekla

Molče je stopil do debla. Močno je potresel, a hruška se ni dala, samo posmehljivo se je pozibala. Sklonil se je in pobrala večji oklešček. Stopil je nekaj korakov nazaj in ga zagnal proti hruški. Zadel je vejo na kateri je rasla. Hruška se je odtrgala in padla skozi gole veje v orumenele trave.

»O, si jo zbil!« se je navdušila. »Skupaj jo bova pojedla, za srečo.«

Pobrala jo je in jo obrisala v dlaneh. Stegnila je roke in mu ponudila hruško. Nežno jih je zajel in ji poljubil prste. Zanalašč jo je ugriznil, a ne premočno.

»Au, norček,« je vzdihnila.

Zasmejal se je, se spet sklonil in zagrizel v hladno, sladko meso hruške. Izpod zob se mu je pocedil sladek, lepljiv sok na njene prste. Odgriznil je še en kos in momljaje užival sladkobo. Ostalo je prepustil njej. Z užitkom jo je pojedla.

Poslanjala sta se na deblo. Grel jo je na prsih in počuteval njeno toplo sapo.

»Sta se pogovorila z mamo,« je zadihala vanj.

»Sva,« je odgovoril in jo pobožal po laseh, na katerih so se pasli zlati mravljinca sonca.

Za trenutek se je ozrl na oddaljeno belo cerkvico.

»In kaj si ji rekel?« je napeto vprašala. Privzdignila je žareč obraz. V očeh ji je gorelo pričakovanje.

»Povedal sem ji, da se nameravam poročiti s teboj,« je malce drdljavo rekel.

Odmaknila se je od njega in ga zbegano gledala.

»To si ji rekel? Misliš resno?« je zaskrbljeno vprašala in zaplesala z očmi.

»Rad te imam,« je vzdihnil nad njo.

Povesila je glavo na njegove nemirne prsi. Nekaj časa je poslušala bu-tanje njegovega srca. Objela ga je okrog vratu in si ga pritezala. Z dolgim poljubom mu je hotela vse povedati. Za nameček ga je še malce ugriznila v spodnjo ustnico, da se je pocedila kapljica krvi. Z nežnim zdrsom jezi-ka jo je obrisala. Odmaknila se je in ga pobožala s prstom po ustnici. »Te boli?« je tihceno vprašala.

Odkimal je.

»Si se res tako odločil?« je še rinila vanj.

»Res« je dahnil nad njo.

»Pozimi se bova manjkrat videla,« jo je zaskrbelo.

»Si bova pa pisala,« jo je tolažil.

»In če se bova res poročila, kje bova živela?« ga je resnobno vprašala.

»Jaz sem mislil, da bi živela pri nas doma,« je negotovo rekel.

»Pri vas doma!?« jo je čudilo.

»Mami sem tako rekel,« je nadihal.

»Oh, Rado, pustiva zdaj to,« je zahlipala in se ga oklenila. »Rada te imam, veš. Bo, kar bo,« je plalo iz nje.

Zagrnil jo je z rokami. Pomislil je: Težko bo zanjo. Ni lahko oditi od doma, dom je svetinja. Ampak, če imaš nekoga rad, greš za njim. Sicer bi pa tudi jaz lahko prišel sem. Ja, potem bi užalil starše. Zdaj še bolj,

ko so se nekako sprijaznili s tem, da bom domov pripeljal nevesto. Nevesto? Kakšna bo Linčka kot nevesta. Bela, bela golobica ... Jo že vidim, kako stopa po poti proti hiši. In ko bo videla naše njive in travnike, bo razočarana. Ja, moja bela golobica ... je domislil in jo poljubil na lase.

Nemirni jok je odjenjal. Njegova toplota jo je tolažila. Začutila je njegov žehteči vonj. Za trenutek se ji je zdelo, da diši po žagovini. Potem ji je pridišalo po limonini lupini. To bo moj mož, moj mož, je razmišljala in se gnetla vanj. Imela bova otroke. Koliko? Dva, tri? On bo hodil v službo, jaz bom doma. In ko bodo prišli otroci, bomo srečna mlada družinica. Sčasoma si bova postavila majhno hišico, veliko cvetja bo na oknih ... Pokazala bom Primorkam, kaj je pravi vrt. Oh, kar jutri bi se poročila. Tu sem zdaj kot dekla. Naredi to, naredi ono ... Najstarejša sem in moram prijeti za vsako delo. Novo življenje ..., se je vzdigovalo v njej. Privzdignila je obraz in ga pogledala v čiste bleščave oči.

»O čem premišljuješ?« ga je vprašala.

»O nevesti,« je priznal.

»In ...«

»Lepa boš, lepa nevesta,« je pomrmral.

»Ti boš pa lep možiček,« je navihano rekla in ga ušcipnila v stegno.

Razmaknil je noge, da se je lahko postavila čisto obenj. Vročična kri mu je hitreje zaplala po telesu. Čutil je napet trebuh, njene čvrste prsi, ki so silile skozi volneno jopico. Spustil je roki vse nižje, plazil se je čez hrbet do lepo zaobljenih ritnic. Nerodno jih je pomesil in jo še bolj priteznil k sebi. Zgrabila ga je za roko in mu jo postavila pod prsi. Zmedeno jo je gledal. Spet ga je prijela za roko in mu jo položila na prsi. Zdaj je doumel, kaj hoče. Spolznil je z roko do roba jopice in jo vtihotapil do tople kože. Polagoma se je dotipal dojke. Njeno razžarjeno sopenje, mu je dopovedovalo, da si želi celega. Skušal se ji je vtihotapiti pod krilo. Spet ga je zadržala in ga sramežljivo gledala.

»Ne, ne še danes,« je zašepetala in ga nežno poljubila na vrat.

Polna prihodnosti sta šla nazaj proti hiši. Nekako na sredi poti sta v dolini zagledala Tino in fantka.

»Je bilo kaj gob?« ji je Rado zaklical.

Tina se je ustavila in prislonila dlan k očem, da bi bolje videla, ker jo je slepilo usihajoče sonce. »O, bilo. Letos je pravo vreme za gobe,« je zaklicala nazaj.

Malo pred kozolcem sta se kolovoza srečala. Počakal sta, da je tudi Tina prišla do stičišča. Res je nosila polno košaro gob. Smehljaje se ju je

gledala in si najbrž mislila: Na, pa sta se zavezala.

Prijazno kramljaje so prišli do hiše. V hlevu je bilo slišati prepirljivost obeh deklet in strica. Tina je stopila noter in jih utišala.

Ponovno opravljen v tista težka oblačila in z usnjeno kapo na glavi je bil podoben kakšnemu starodobnemu pilotu. Še enkrat se je poslovil od vseh. Stali so okrog njega in z napetimi obrazi čakali, kako se bo odpeljal. Pomembno in spretno se je zavihtel na moped. Linčka je priskočila k njemu, mu popravila ovratnik in ga kradoma poljubila na zardelo lice. Zagnal je motor in nekajkrat privil plin, da se je modrikast dim zavrtinčil proti vrtu. Še enkrat je vsem pokimal, dodal plin in se zapeljal na hrapavo cesto. V zrcalcu, na levi strani, je videl njihove obraze in mahanje. Predal se je lagodni vožnji.

5

Spokojno polno pomladno Cerkniško jezero je vestno odslikovalo njuni podobi. Tu in tam se je na bregu še bleščala kakšna zaplata snega. Hodila sta po blatnem kolovozu in se umikala lužam. Milobno pomladno sonce je vztrajno topilo sneg na okoliških hribih. Srečna, da sta spet skupaj, sta se dočutevala skozi poglede. Skušala ga je držati za roko, a se ji je izmikal, meneč, da se to ne spodobi. Ob velikem kostanju sta se ustavila. Zastrmel se je v sliko, ki se je odslikovala na gladini jezera. Oddaljena Slivnica je imela še cel hrbet bel in se je odslikovala na jezeru. Rad je imel ta mir vode. Tudi doma se je rad ustavljal ob kalu in opazoval sliko na njem – smreke, usihanje večerne svetlobe. Ob tej zamaknjenosti se je spomnil Francljevih slik. Prav take barve zna pričarati, je pomislil. Linčka ga je objela okrog ledij. Šepetaje ga je vprašala:

»Kaj občuduješ?«

»Jezero.«

»Zdaj je največje. Boš videl, ta kolovoz konča v vodi. Včasih pa kar izgine. Poleti tu kosijo travo.«

»Bral sem o tem jezeru. Zanimivo, to jezero, kar izgine.«

»A pri vas ni nobene vode?«

»Saj veš da ne. Imamo nekaj napajališč, nekakšne jame obložene s kamni in zamazane z ilovico. Pri hišah pa imamo štirne. Boš že videla,« se ji je nasmehnil.

»Ja,« je dahnila in se stisnila obenj. Šla sta naprej proti vzpetinici, čez katero se je plazil kolovoz. In ko sta prišla čez, je Rado kar obstal. Kolovoz je res izginjal v vodi, ki se je temna in skrivnostna razlivala prav do smrek na drugi strani. Nedaleč stran je bil h kolu privezan star sivosrebrn čoln. Zadnji konec je bil že potopljen.

»No, si videl,« mu je ponosno rekla in ga osončeno pogledala.

»Sama voda,« ji je zamišljeno odgovoril. Kar obmolknil je in se zagledoval v mirno vodo.

»Kaj si tako zamišljen?« ga je dreznila.

»Vodo občudujem,« ji je odgovoril

»Vidiš, to je naše morje,« se je zasmejala.

»Ja, samo slano ni in valov nima,« se ji je odsmehnul.

»Pa kaj potem,« je vihravila okrog njega.

»In kako boš šla nazaj domov?« jo je zaskrbljeno vprašal s pomračenim obrazom.

»Domov, zakaj domov?« je zardelo vprašala in se odmaknila od njega.

»Saj sem ti v pismu vse lepo napisala, da bova lahko celo soboto in nedeljo skupaj. Vse sem ti napisala. Ti pa me zdaj podiš domov!« je jezno rekla in ga ostro gledala. »Vso zimo se nisva videla, zdaj pa me sprašuješ, kdaj bom šla domov. Kaj je s tabo? Imaš drugo? Si prebral moje pismo?« je srepela vanj.

»Daj no,« se je zasmel. »Kje bova pa spala?«

»Ti si pa res smešen. Pa saj sem ti vse lepo napisala, da imamo v Cerknici manjši hotel. Si res prebral moje pismo, si ga?« je skoraj zajokala.

»Sem, sem Linčka,« je pokimaval in se smehljaj. Umirjeno jo je pobožal po zmedenem obrazu. »Vse moram preveriti, potem sem miren.«

Stopila sta se v odrešujoči poljub.

Obhodila sta velik del jezera. Hodila sta, dokler sonce ni ugasnilo. Mrak ju je ovil s hladnim prtom. Še vedno ni pustil, da bi ga držala za roko. Stopal je ob njej in si požvižgaval neko pesem. V njem je plala neka sreča, neka ognjenost, ki bo dokončno použila preteklost. V to hipno srečo mu je kapnila skrbljiva misel: Kako bo, ko bova legla skupaj. Mi bo tokrat dovolila vse? Ustavil se je.

»Kaj je spet?« jo je zaskrbelo.

»Nič. Drevesa gledam,« je našel izgovor. Za trenutek se je res ozrl po dolgi vrsti hrastov.

»Pojdi, greva!« ga je pocukala za rokav. »Veš, sobo sem že rezervirala. Ob sobotah je tam gneča. Tja vozijo svoje punce vojaki iz Velikih Blok. Iz vse Jugoslavije so,« mu je pojasnevala.

»Ti si pa na vse pomislila,« ji je polaskal. »Tudi v Ajdovščini imamo hotel za te namene. Hm, vojaški turizem,« se je nasmehnil.

Za njima je ostala temna gladina. V daljavi so se prižgale prve luči. Na bližnji kmetiji se je razdivjal pes, priklenjen na dolg povodec. Zatiho-bljena sta se odpravila proti vabljevemu grozdu rumenkastih luči.

Malo po deveti sta se vrnila iz kratkega sprehoda po večerji. V recepciji sta vzela ključ in odšla v prvo nadstropje. Šibka svetloba se je nacejala iz gole žarnice in se odbijala od grobo ometanega belega zidu. Tu in tam je na hodniku visela kakšna slika. Rado ni zmožl obrzdati radovednosti in je stopil do prve slike. Videl je kičast lovski motiv: rdečeličen lovec tišči ustreljenemu medvedu nogo na tilnik in se imenitno drži. In v desnem kotu ni manjkal niti star štor in gobe okrog njega.

Linčka je šla nekaj korakov pred njim. Poiskala je sobo številka štiri. Vtaknila je ključ v vrata in odklenila. Nekje na koncu hodnika se je razpršil ženski hehet. Iz sobe je zadišalo po svežini, po skromni intimnosti. Vstopila sta. Rado je trzavo pogledal proti njej. Tudi tu je bila šibka svetloba zaradi skromne žarnice, ki je bila vdclana v nekakšen balonček. Slekcl si je plašč in ga poveznil čez stol na koncu skupne postelje. Gledala je vanj in vsa gorela.

»Ugasniva luč,« je šepnila.

V temi je bilo slišati le šuštenje tkanine in poklanje nabuhlega parketa. Hlad jima je zabadal drobne iglice v golo, od vznemirjenja na več mestih pordelo kožo. Vsak na svoji strani sta zlezla pod hladne rjuhe in odeje.

»Zebe me. Zlezi k meni,« je nežno našepetala v temino.

Narival se je proti njej. Odgrinjal je težke odeje. Ko jo je za trenutek odgrnil, je od nje zadišalo, po ... po ploditvi, po sladkobi ... Gol in tresoč se je zvalil k njej. Malce se mu je odmaknila. Zajemala ga je njena toplota, ki je ostajala na rjuhi. Njene roke so ga poiskale. Zaobjemala ga je in ga gladila po suhih rebrih. Divje se je zasesala vanj in mu odjemala dih. Vsa je bila zasopla in poneumljena. Ko je spet prišel do sape, je zdrsel z roko po njenih nogah. Priplazil se je do boka in se splazil nižje. Prekobalil se je in pokleknil med njene noge. Pod seboj je slišal njeno sopenje. Počasi se je spustil na njo. Štrlinec mu je utripal in bal se je, da se bo takoj izsemenil. Od starejših izkušcncih fantov je upoštevcl nasvet in se je malce umiril. Prej si je nekaj dni zapored pomagal z roko, da ne bi zdaj takoj omagal.

Prvi sunek vanjo je bil počasen in previden. Njena ozkost ga je skoraj iztislnila nazaj ven. Moral je močnejše suniti. Tudi zdaj ni prišel daleč. Bila je preveč zakrčena in bojzljiva. Sladkobil se je po njej in jo slinasto

poljubljaj na vrat. Postajala je mehkejša in vroča. Začutil je pravi trenutek in močno sunil. Oster jek bolečine in slasti mu je zaplaval mimo ušesa. Tanko je jecala pod njim. Po nekaj sunkih je tudi on zaječal in se ji zagrizel v vrat. Povsem se je razpustil v njej. Zadihana in vroča sta obležala v svitku odeje in rjuh. V temo se je oglasilo njeno pojokavanje. Nagrebel je odeje in jo še bolj ogrnil.

»Kaj je ...? Kaj je narobe,« jo je šepetaje vprašal in jo poljubil na uho.

»Zda ... a ... aj sem ženska!« je izjokala »Zdaj me moraš poročiti!« se je utrgalo iz nje.

»Trapica,« je zadihal nad njo. »Veš, da te bom.«

Ugnezdila se mu je na ramo in vroče dihala vanj. Ščegetala ga je z lasmi in ga malce omočila s solzami – krstila ga je s svojo ljubeznijo!

»Kdaj se bova poročila?« je vprašala in raznihala tihobo.

»Mislil sem, da bi se junija,« je umirjeno rekel.

»Ja, junija. Takrat je že poletje. Takrat se začinja novo življenje,« se je razgrevala.

»Pri nas doma bo vse pripravljeno. Imela bova svojo spalnico in kuhinjo,« ji je namrmral na vrat.

Namesto odgovora ga je močno objela in slinasto poljubila.

Divje mladostne sile so jima razbile noč v igro. Šele proti jutru sta za nekaj ur zaspala.

Jutro je bilo za oba čudež. Stisnjena drug k drugemu sta se zbudjala v svetlobo, ki je že naseljevala prostor. Pogled na njen spočit, na pol zagrnjen obraz, ga je ganil. Mirno je dihala. Nenadoma se je nasmehnila ne da bi odprla oči. Sanja, le kaj sanja, je pomislil. Okrog ustnic se ji je nabirala svetloba. Spet jih je razprla in se malce premaknila. Izpod odeje je pokukala lepo zaobljena bela rama. Sklonil se je in jo previdno poljubil na tisto oblost. Odprla je oči. Mila, izčiščena, tolažljiva svetloba je zasijala iz njih. Malce jih je priškrnila. Potem jih je nenadoma zaprla in spet odprla. Na obraz ji je sedla nekakšna zaskrbljenost. Čutno jo je poljubil na čelo.

»Dobro jutro, Sneguljčica,« je zašepetal. Pobalinsko jo je lahko razgrnil in potisnil roko v toplo gnezdo med njene prsi. Tihcen glas godrnjavega zadovoljstva ji je pljusnil čez ustnice. V očeh ji je še vedno migotala nekakšna negotovost. Mirno mu je umaknila roko in ga odkrito pogledala: »Rado, in če sem zanosila?« ji je skrb pricurljala čez ustnice.

»Boš pa mama,« ji je rekel in navdušeno sijal nad njo.

Odgovorila mu je z mačkastim ugrizom v vrat.

»Kdo bo prvi vstal?« je vprašal čez čas.

»Ti,« je odločno rekla.

»O?« se je začudil.

»Ja, ja,« se ni dala.

»Prav,« se je vdal. Izluščil se je iz odej. Sram ga je bilo suhljatega, spotegnjenega telesa. Hitro je nase navlekel obleko.

»Dajmo, dajmo,« jo je priganjal.

»Pojdi dol in naroči dve kavi. Ta čas se bom uredila.«

»Prav, spodaj te počakam.«

Še nekaj časa se je crkljala v toploti. Neke nove nežnosti so se pretakale po njej. Njena nežna ženska dušnina se je udejanjila.

Urejena in z neko novo resnobo v očeh se je prismejala v jedilnico. Ko jo je Rado zagledal, je nerodno tlesknil skodelico na mizo in namignil natakarkarju, naj prinese še eno kavo. Sebi je naročil še eno. Tiho sta srebal in se zarotniško pogledovala. Preizkušala je svojo spogledljivost in koketno gledala čez skodelico. Skupaj sta šla do recepcije. Rado je plačal račun in dvignil obe osebni izkaznici. Receptorka se mu je zarotniško nasmihala.

Nad Slivnico so se vozili temni oblaki, ko sta se še enkrat odpravila do jezera. Nekaj temnega in tesnobnega je plavalo na gladini. Oba sta bila tiho in v sebi počutevala neko novo ljubezen, ki je bila zrelejša od tistih preprostih igric, tam pod hruško. Oba sta čutila, da ljubezen dozoreva v sad življenja.

Preden je šel na avtobus, so jo opljuscale solze. Vzel je svoj brezhibno zložen robec in jih obrisal. Z zmedljivimi očmi se mu je zahvaljevala.

»Saj se kmalu vidiva, ne,« jo je tolažil.

Prikimala je. Zategnila si je pas lahkega plašča. Počakala je, da se je usedel k oknu. Zdel se ji je bled in potreben tolažbe. Počakala je, da je avtobus speljal. Pomahala je in se umaknila. Izginila je med hišami. Zdaj jo je čakala dolga samotna pot domov.

Grenkoba ločitve mu je šele sedaj sedala v prsi. Nekaj težkega se mu je razlivalo okrog srca. Pomislil je, kako bi bilo, če bi zvečer spet legel k njej. Njena toplota ... Hropljav avtobus ga je metal iz zamišljije. In če sem se res zasejal ...? ga je stesnilo. Če bi se rodila hčerka ... Imela bi bledorjave lase ... V modri oblekici teka po travi in lovi rožice ... Priteče po stezi, ko se vračam iz gozda ... Spomladi ima češnje za ušesi. Tine bi ji naredil piščal ... Pozimi se sanki ...

6

Po zadnjem srečanju z Linčko je Rado padel v svoj svet. Spet je ljubil knjige in samoto. Pozno v noč je prebiral in si delal izpiske. Ob večerih se je podajal na razgledišče, da je lahko gledal oddaljeno morje, to večno odprto ravnino hrepenenja.

Topel popoldan se je začel nenadoma spreminjati. Visoko zgoraj v gozdu se je oglasilo vršanje. Varno ugnezden med mladimi smrekicami je z daljnogledom gledal proti morju. Od vodne ploskve se je odbijalo večerno razlivanje zahajajočega sonca. Nad Krasom so se razporejali škrlatno obarvani oblaki. Mednje se je zajedala zarja, ki je hitro usihala. Močan val burje se je zagnal čez smreke. Mrzla prhavica mu je segla za ovrtnik in mu segala po hrbtu. Podrgnil si je premrle roke in jih zarinil v žep. Stopil je na plano. Črni oblaki so se hitro narivali nad Čaven in nad Vipavsko dolino, ki je že bila v prvem cvetju. Pa menda ne bo spet snežilo, je pomislil. Tudi na severu se je zgoščevala črnina. Pogledal je dol proti domu. Dim se je valil čez streho, šibka luč je mezela iz kuhinje, v očetovi delavnici je še mrlikala svetloba. Najbrž še mizari, je pomislil. Na robu visine je še ležal jezik primrznjenega snega. Spustil se je po snegu do kotanje, kjer so že vzhajali zvončki in žefrančki. Dva žefrančka si je utrgal in se spominjal botaničnega opisa v knjigi. Ko bi ji mogel poslati to cvetje, je toplo zaplalo v njem. S hitrimi koraki in sklonjen je bežal proti domu.

Zadihan je pokukal v očetovo delavnico. Močna žarnica je razlivala luč nad delovno mizo in na bele oblance. Tine je stal ob mizi. Le del obraza je imel osvetljenega in močne roke, ki so enakomerno potiskale oblič. Dišalo je po lepilu in svežem lesu. Na steni, ob mizi, je viselo mizarsko orodje v strogem redu. Tine se je ustavil in molče vzel manjši

oblič, velikega pa obesil nazaj na staro mesto. Popravil si je temnozelen klobuk in rekel:

»Delam okno zate, ti pa na sprehod,« mu je poočital.

»Če bi znal, bi ti pomagal,« mu je odgovoril.

»Se pa nauči,« je Tine posmehljivo rekel.

»Nauči me.«

»Saj te bo res treba, da boš družini znal kaj narediti,« je Tine mirno, skorajda slovesno rekel.

»Prav rad bi se naučil,« je Rado mirno odgovoril.

»Jutri boš začel z oblanjem desk,« se mu je Tine nasmehnil.

Pustil ga je v delavnici, v njegovi zaverovanosti. Ko je obšel vogal, je iz delavnice slišal Tinetovo požvižgavanje.

Po večerji je zamaknjeno obsedel za mizo. Vleklo ga je, a še sam ni vedel kam. Ni ga zanimal radio, niso ga mikale knjige na polici. Bilo je nekaj strastno nemirnega v njem. Mati je to njegovo tuhtljivost opazila in mu rekla:

»Kaj sediš kot škof. Spat pojdi ali pa si najdi kakšno delo.«

Njene besede so ga zdramile. Pogledal je na uro, nekaj čez sedmo. V gostilno grem, se je odločil. Šel je gor v sobo, se oblekel v težak plašč in si v notranji žep zatlačil denarnico. Z nekim novim ponosom je stopil mimo matere v dnevni sobi.

»Kam?« ga je ostro vprašala.

»V gostilno,« je moško odgovoril.

»V gostilno!?« se je čudila. »Saj ti nimaš navade hoditi v gostilno. Kaj je zdaj to?«

»Dovolj sem star,« je odgovoril in si zapel plašč.

»Saj, saj, samo, da te ne bo gostilna postarala,« mu je dobronamerno rekla, ker je dobro vedela, kako gredo te stvari.

Na poti od hiše pa do ceste je imela burja največjo moč. Zaletavala se je po ravnini in ga bodkala v obraz z drobnimi iglicami snega, ki jih je nastrgala iz težkih oblakov. Kadar je bil sunek le premočan, ji je obrnil hrbet in se skrila v ovratnik. Na cesti si je malce oddihal. Pogledal je proti hiši. Dve drobni lučki sta bodli iz teme. Tu in tam je burji le uspelo natrgati oblačje, da je lahko debel mesec potipal snežne ostaline ob cesti. Preskakoval je zmrzle stare zamete in se izogibal krhkemu ledu na lužah.

Ker je bila sreda, ni bila gostilna pretirano polna. Ob zeleni, trebušasti, visoki peči je sedelo nekaj vestnih kvatropircev. Pri sosednji mizi so se-

deli možati starci, zaviti v dim poceni cigaret. Niso bili vajeni, da bi on prihajal sem, zato so ga začudeno gledali. Eden je celo zaklical: »Fantje, zdaj ko je prišel Lužarski, zdaj bo spet sneg.«

Razlegel se je sproščujoč smeh.

Privajal si je oči na razredčeno mrakobo in skušal prepoznati obraze. Med kvatropirci je spoznal tudi Franceljna. Povabil ga je k mizi z mah-anjem roke. »Pridi, Rado, boš dal za liter. Pa kdaj bo ohcet, boš povedal,« je razposajeno rekel.

Rado je zamežikal, si razpel plašč in se primaknil k mizi.

»No, kdaj bo ohcet?« je nekdo vprašal.

»Sedi,« mu je ukazal Franko in mu primaknil stol.

Usedel se je in posmrkal. Pogledal je proti točilni mizi in zaklical: »Dva litra vina, najboljšega, in kozarce«.

Spogledali so se in utihnili.

Vino jih je hitro razvedrilo. Po nekaj običajnih besedah, je Rado odločno rekel: »Fantje, ohcet bo!«

»Kdaj?« je Franko vprašal.

»Junija,« je odločno rekel in privzdignil kozarec.

»Živijo ohcet!« je razgreto zakričal Francelj. »Še dva litra, jaz plačam,« se je razgrel.

Zapletli so se v prijazen pomenek. Vino jim je nalilo sonca, da se jim je smejalo na robotih obrazih. Rado je moral kar naprej pojasnevati, kako in kaj bo z ohcetjo.

Sopivci so se polagoma razgubili. Ob peči sta ostala sama s Frankom. Natakaro Miro ju je nejevoljno gledal in jima prigovarjal: »Kaj še nimata dovolj? Domov pojdita!«

»Kaj, midva, da imava dovolj. Še zdaj spijem liter,« se je Rado pojunačil.

»Ti, ti ga boš spil, suhota!« je bil Miro ciničen.

»Če ga plačaš, ga spijem!« je bil Rado odločen.

»Prav, bomo videli!?« se je Miro strinjal.

Na mizi se je znašla nova steklenica. Besede so se usuvale in se nizale v žlobudravost. Ko so načenjali novo steklenico, se je Miro uprl.

»Ti ga res žlampaš. Dovolj bo. Pojdita,« ju je naprošal.

»Si videl zdaj, kdo je pijan?« je opletavo rekel Rado.

»Pojdi, greva!« mu je Franko ukazal. Prijel ga je, misleč, da ga bo moral vleči do doma.

Rado se ga je hitro otresel in siknil: »Samo bom šel, saj nisem pijan!«

Vsa majava sta prišla do vrat. Grobo sta jih odrinila in odpahnila nanešeni prhek sneg. Oster sveder burje jima je v obraz vrgel bodljikav sneg. Prvi se je v metež zagnal Rado. Franku je spodrsnilo. Težka rjava kučma je zletela v sneg. Sunek burje jo je za trenutek dvignil in jo pritisnil ob zid. Franku jo je uspelo ujeti. Jezno jo je otresal in si jo nabil na glavo. Zagazila sta v nameten sneg. Divja moč alkohola ju je metala v zamete. Kriče sta začela prepevati in rjoveti v noč. Vrešče sta jurišala skozi burjo, se metala v zamete in navidezno streljala nekam v gozd. Zavila sta na bližnjico. V gozdu je bilo zavetje. Preden bi se morala raziti, ga je Franko povabil k sebi domov na kavo.

»Kdo bo pa jutri šel delat?« je zanergal Rado, naslonjen na smreko.

»Midva ne, drugi pa tudi ne. Saj vidiš, da sneži,« ga je Franko prepričeval.

Rado je samo pokimal in mu sledil. Prišla sta do Frankove hiše. Olajšano sta se otresla snega in se zrinila v toplo kuhinjo. Nekaj toplote je še sevalo od velikega zidanega štedilnika. Franko je prižgal luč. Iz gole žarnice ju je zbodla svetloba in ju zaščemela v pijane in od vetra pordele oči. Na štedilniku je sijal bakren kotlič s trdo polento. Ob njem je bila repata stara ponev, polna strjenih ocvirkov. Skozi vrata na desni strani se je kot duh prikazala Frankova mama; suha, bleda, preplašena, zavita v odejo.

»Kaj pa je?« je prepadeno vprašala.

»Revolucija, mama, revolucija,« je bahato rekel Franko. »Kavo skuhaj in sir nareži. Kavo, tako za junake,« se je smehljaj in se nerodno sesedel za mizo.

»Kozel neumni,« je mama sproščeno rekla in se tanko zasmejala.

»No, bo kava,« je kinkavo rekel in si slekel težak usnjen plašč, ki je bil nekoč last nemškega oficirja.

Mama je samo odmahnila z roko in šla do štedilnika. Razpihala je žerjavico in določila suhljad. Res močna kava je bila hitro pripravljena. Malce je pokramljala z njima, potem pa se je odpravila nazaj v sobo.

Kava ju je malce zbistrila. Misli so postajale čistejše.

»Ti, pa se ti res zdi, ta naša oblast, da ve, kaj dela?« je zaupno vprašal Francelj in se nagnil naprej. »Veš, meni se zdi, da delajo velike neumnosti. Spomni se samo mlatilnice, ki so jo pripeljali sedeminštiridesetega sem gor. Sem gor mlatilnico!? Za kaj? Za smreke?« se je zasmejaj. Naredili so kmetijsko zadrugo, za nekaj krav, ovc in konj in za kakšnega osla. Ja, ugovarjati pa ne smeš. Tiho bodi in delaj. E, Rado moj, za takšno

mineštro se jaz nisem boril!« je trdo rekel in potolkel po mizi. »Pa tudi to se mi zdi neumno, da nam toliko trgajo od plače, potem pa moramo še udarniško graditi. Včasih so bili samo davki, zdaj so pa trgavki! Porko dindjo! Ti funkcionarji bodo vse požrli. Naš maršal pa se kar vozi naokoli in spravlja skupaj ljudožerske črnce. Vidiš, oni nam dajo banane, mi pa njim strojno opremo. Ej, to ne bo šlo!« je rekel in si dolil kavo.

»Meni se tudi zdi, da imajo funkcionarji preveč oblasti. Vse si upajo, vse jim je dovoljeno,« je Rado ponergal in posrkal kavo.

»Če bi bili farji na oblasti, bi bilo isto,« je z roko zamahnil Franko. »A si ti kdaj verjel v boga? Ah, oblast je oblast. Res, si kdaj verjel v boga?« je Franko vprašal in boljčavo gledal.

»V boga kot osebnost nikoli, v nekaj višjega pa. Verjetno je nekaj mogočnejšega od nas in od funkcionarjev,« mu je Rado odgovoril.

»Hm, višjega ...« se je zamislil Franko. »Zdaj ti bom povedal, kaj se mi je zgodilo, ko sem bil star kakšnih šestnajst let. Res sva nocej nekoliko pijana, a to, kar ti bom povedal, je bilo res. Res se mi je zgodilo!«

»Kar povej,« ga je spodbujal Rado.

»Ja, pili smo v Lokavcu. Dobili smo prvo plačo za delo na cesti. No, nekako ob enih ponoči sem se odpravil peš domov. Sam sem hodil po čavenski cesti, ja, sam v temi. In ko sem prišel do zadnjega tunela, sem tam notri zagledal čudno svetlobo. Take še nisem videl, bila je skoraj bela. Kar ustavilo me je. V trenutku sem bil trezen. Pa sem si rekel naj gre proti meni kar koli, jaz grem v tunel. Naredil sem nekaj korakov. Iz tiste svetlobe se je nenadoma naredil star možakar. V roki je držal palico, na prsih pa je imel obešeno nekakšno svetilko. Smehljaj se mi je. Z globokim glasom mi je govoril: Mladenič, čas viharjev in bitk bo prišel. In čez šestdeset, morda več let, bo to ljudstvo vendar svobodno. Takrat boš tudi tako star kot jaz. Pa je kar nenadoma izginil. Iz teme sem slišal še nekaj o ljubezni in o odpuščanju. Še nikomur nisem tega pravil. Upam, da boš znal molčati,« je zaskrbljeno rekel Franko.

»O, si moral biti pa res pijan!« je zasmehljivo rekel Rado.

»Pijan, seveda pijan. Toliko pa spet ne, da ne bi vedel, kaj je res in kaj ne. Mislim, da je bil kakšen romar, ki jih je bilo takrat kar nekaj.«

»Ti si realist, ti moraš vse preveriti, vse potipati, potem šele verjameš.«

»Ja, res. Če primem v roke kamen, vem, da je kamen.

»In kako veš, da obstaja zrak,« ga je Rado zbadel.

»Kako, kako,« se je ujezil Franko. »Enkrat je vroč, drugič hladen,

diham ga,« se je smejal Franko.

»Ne bova se prepirala zaradi filozofije,« je odmahnil Rado.

»Nima smisla,« je prikimal Franko. »Filozofijo so si izmislili razvajeni meščani. Ti tako ali tako ne vejo, kaj je pravo življenje in narava, pa o stvareh samo tuhtajo. Če bi jaz komandiral šolstvo, bi se učili matematiko, zgodovino, botaniko, jezike, filozofsko navlako bi pa ukinil; to samo meša ljudi. To dela revolucije!«

»Ja, ja, idealizem,« je Rado zavzdihnil.

Metež ni pojenjal. Burja je butala ob okna in jih stresala. Pijanost jima je prešla v pobitost. Besede so usihale. Tudi shladilo se je, ker sta pozabila dolagati na ogenj. Kukavica v stenski uri je naznanila tretjo uro zjutraj. Rado je vstal in se zazibal. Komaj si je zapel težak plašč. »Domov grem,« je rekel in se zazibal.

»Ja, ja, tudi revolucionarji se utrudijo,« se je kislo nasmehnil Franko. Nejevoljno je pomahal z roko, češ, kar pojdi.

Sneženje ni bilo več tako gosto. Na stezi so se bočili zametki, osrebreni z luno, ki je kukala skozi raztrgane oblake. Tu in tam so se še dvignili beli vrtinci in zaplesali med drevje. Nad Čavnom so se oblaki že povsem razvlekli in dopustili zvezdam, da so se bleščale na razpihanem nebu. Pod smrekami za hišo se je ustavil in prisluhnil mogočnim orglam. Zagnal se je čez velik zamet pri hiši. Strahoma je šel skozi kuhinjo. Iz sobe staršev je slišal lahno drnjohanje. Čisto tiho se je odplazil v zgornjo sobo. Splazil se je do svojega ležišča in se oblečen zavil v odeje. Nekaj časa je še poslušal dihanje sospalcev. Sestra je malo podrnjohala in se obrnila, bratje pa so spokojno dihali in spali. Ni mogel takoj zaspati. Bal se je jutra in očitanj, ki bodo letela vanj. V pritajeni pijanosti si je predstavljal belega možakarja, ki nagovarja množico ... Pahnilo ga je v površen spanec.

Še preden se je svit razlil nad pokrajino, ga je mama poklicala:

»No, bo kaj? Boš kar spal, pijanec?«

S topo bolečino v glavi je komajda videl mamo. Zdela se mu je kot pradavna soha. Zbegano je gledal po prostoru.

»Dajmo, dajmo!« je jezno rekla in ga razgrnila. »No, lepo, kar oblečen spat,« se je jezila.

»Saj je zima,« je porobantil.

»Zima, kakšna zima, le malo je pobelilo. Vstani in poglej!« je rekla in odšla.

Kobacaje se je spravil na noge. Moral se je oprijeti okenske police, ker

se mu je močno vrtelo v glavi. Odgrnil je zaveso in pogledal skozi okno. Videl je, da je še nekaj črnjave iz katere burja strže posamezne snežinke. Sunki so bili še vedno močni. Šipe so se stresale in suh sneg se je vrtinčil pred hišo. Odkasljal se je. Še nikoli se ni počutil tako bedno po pitju. Zdelo se mu je, da se svet na novo sestavlja. Vsa ostala ležišča so bila že skrbno pospravljena. Poiskal je čevlje. Mrzli in še malce vlažni so bili. Nejevoljno si jih je navlekel. Pocmokal je z osušenimi usti in vstal. Še preden je šel skozi vrata, je vanj butnila misel: V ta hlad jo bom pripeljal, v ta hlad ... Saj ne bo zdržala. Nobenih peči ni v teh sobah tu zgoraj. Spodaj je peč, spodaj, ampak tam kraljuje oče. O, zaklet hladni grad. Ugriznil se je v razpokano ustnico in se le odpravil dol v kuhinjo.

Močno ogreta kuhinja je izpuhtevala jutranje vonjave: vonj prave kave, vonj mleka, vonj pogrete polente in uležana zatohlina, ki se je kobacala iz starševske sobe. Sestra Liza je sedela ob štedilniku in mačkasto grela svojo bledo nezadovoljnost. Mama je dokuhovala črno ječmenovo kavo. Z zajemalko je mirila pene, ki so silile čez rob velikega modrega lonca. Pravo kavo je skuhalo že prej. V rdečem lončku se je natapljala s sladkorjem in ponujala drameč vonj. Odstavila je ječmenovko. S spoštljivo kretnjo je odlivala pravo kavo v veliko skodelico. To njeno odlivanje je bil res pravi obred. Najprej je naslonila lonček na rob skodelice, potem pa ga je počasi dvigovala, da je curek kave vsebolj zamolklo pel v skodelici. Potem je vzela še manjšo zajemalko in kavo še nekajkrat nežno pomešala, jo privzdigovala in curkala nazaj v skodelico. Ponesla si je zajemalko k ustom in naredila dva ali tri srkce. Šele sedaj je kavo odnesla v temo, očetu na posteljo. Mali kralj, je Rado pomislil.

»Si se ga napil?« je vprašala Liza in posmrkala.

»Sem, za svoj denar,« je nejevoljno odgovoril.

»Je pijanec že vstal?« se je iz teme oglasil raskast jutranji glas očeta.

Pogrbljen je sedel za mizo. Z nemočnim sočutjem je pogledal Lizo in ji proseče rekel: »Mi daš kavo? Veliko limone daj notri!«

»Danes bo pa huda,« je rekel oče, ko je prisedel k mizi, dišeč po milu in z zafrkljivo sproščenostjo v očeh.

Zbada me, je pomislil Rado. Nase naj pomisli, kolikokrat je prišel domov pijan in je pel. Kolikokrat ga je šla mama iskat v gostilno. Kolikokrat si je ob jutrih mešal kis in vodo in tako preganjal pijanskega mačka. Naraščaj pijancev smo ... Vsi pijejo ... Koliko družin je že razsutih zaradi vina ...? Bo tudi moja ...? Kaj je v alkoholu, da te tako privlači? Umetno veselje in umetna žalost. Ognje v prsih in vihar v glavi. Lažna

junaštva. Nemški vojaki so se nalivali z rumom, naši pa z žganjem. In potem so jurišala drug na drugega za zabavo blaznežev. Boj alkohola. Zanimivo, mogoče si je človek vojne izmislil v prvih pijanih nočeh ... Ah, tisto vino, drekastost. Naj ga hudič vzame. Ne bom se ga več dotaknil. Sklonil je obraz nad polento in vročim mlekom, ki jo je predenj postavila Liza. Poskušal je brezbrizno jesti, a se mu je jed ustavljala v grlu. Za trenutek se mu je zdelo, da bo moral celo bruhati. Med tem siljenjem s polento, se je spominjal, da je tudi kot otrok včasih težko jedel polento z mlekom. Kadar mu ni teknilo, se je igral z žlico. Delal je jezerca in hribe, pa tunele in morje. Ampak vedno je moral pojesti svoje domišljije.

Treslanje burje se je nekoliko umirilo. Tu in tam se je še vzdignila bela spirala. Z očetom sta rinila skozi jutro in čez zamete. Zahomotana v plašča sta se izogibala spihninam in se tiščala v zavetnost gošče. Na vrhu vzpetine sta se zadihana ustavila. Oče si je popravil črno kapo in se zazrl čez globel in čez mlade smreke, na drugo stran, kjer je bila njegova domačija. Nekdaj tako ponosna kmetija, je zdaj vsa tiha čemela v mladem snegu. Tine je dolgo molčaval in izdihoval oblačke bele sape. Mrko je gledal in se tesnobno šobil. Opazil je, da se je del strehe vdrl. Ja, zima dela po svoje. Tako se hiša sesuva v svojo skrivnost. Obrnil se je proti Radu. Nekaj snežene prhnjave mu je viselo na močnih obrveh. V očeh se mu je nabrala solzava svetloba neizmerne pobitosti. Oči so govorile: Le glej, da ne boš tudi ti zapustil domače hiše, da bo tako propadla!

Skozi redek bukov gozd sta šla proti gozdni upravi. Nobenih besed nista potrebovala.

Pred gozdno upravo so že stali sodelavci. Glede Rada so si bili na jasnem, zakaj je mrk in tih, Tinetovo molčečnost pa so tudi znali spoštovati. Samo spogledali so se in se kašljivo pohahljali v vetrovno jutro.

Po nekaj minutnem čakanju je iz stavbe prišel inženir in jih razpustil, kajti vreme je res bilo nemogoče za delo v gozdu. Največja skupina se je odpravila proti gostilni, kakor je to bilo v navadi, kadar niso delali. Tudi Rado je naredil dva koraka, da bi šel za njimi, a so ga očetove stroge oči kar ustavile.

»Kam te nese?« ga je oče jezljivo vprašal.

Molčala sta in se s pogledi sporazumela. Nekdo iz skupine mu je mahal in ga vabil naj gre z njimi. Odkimal je in z betežnostjo v očeh odšel na gaz, po kateri sta prišla. Oče je ostal, ker je moral skrbeti za upravno zgradbo.

Sonce je vzniknilo prav takrat, ko je prišel do smrečic, kjer sta prej

stala. Malce se je oddahnil in gledal bežeče oblake. Zaobšel je zaselek iz katerega je pridišalo po gnoju in dimu.

Doma se je lotil knjig. Od vlage nabuhle so obnemoglo čemele na vegasti polici in na omari. Polistaval je po valovitih listih in jih prelagal. Tiste najljubše je zložil na poseben kup in ga skrbno poravnal. Skozi te knjige je spoznaval, da je življenje lahko tudi drugačno. Vse te romane je že zdavnaj prebral, nekatere tudi že po dvakrat. Če se je hotel s kom pogovoriti o teh knjigah, še posebej o ameriških avtorjih, so ga zavrnilo, češ, da je to le kapitalistična propaganda. Ja, tak je ta kruti svet sekir, kletvic in mraza ... Ni se zmenil za hlad, ki je tiščal v nezakurjeno sobo. Nazadnje je vzel knjigo, v kateri je imel spravljena Linčkina pisma in njeno sliko. Znal jih je že na pamet, a jih je kljub temu še kdaj pa kdaj prebiral. O, že deset dni mi ni pisala. Te dni bi moralo priti njeno pismo. Nazadnje sva se videla pred tremi tedni. Tako toplo je že bilo; Cerknica, jezero, noč. .. Jaz sem ji že pisal. Bo odpisala, bo. Privzdignil je sliko in dolgo občudoval velika usta in stroge oči. Raznežen jo je poljubil in jo vložil nazaj v zavihek. Pogled se mu je odpočil na zrelem dnevu, ki se je pasel po novih zametih. Pijanost mu je pustila tiščavico v glavi in neko nejevoljo. Pospravil je knjige. Živčno je pokašljeval in se odpravil ven.

Na poti proti hiši je videl sestro, ki se je vračala iz gostilne; zdaj je tam delala kot natakara. Opletala je s torbo in se izogibala zametom. Mogoče mi pa danes nese pošto, je tolažljivo pomislil. Zaripla je prišla do hiše. Očitno je nosila težko torbo. Običajno nakupi še manjkajoče stvari v trgovini. Razvezala si je volneno ruto in pustila zlatorumenim lasem, da so se razvihrali. Mladostna živost ji je cvetela v očeh.

»Smo ozdraveli?« je veselo vprašala.

»Ja,« je pokimal. »Je kaj pošte?« ga je zanimalo.

»Je, je,« je prikimala. »Časopis je, neko vabilo za nek sestanek in ljuba ti je pisala,« je poudarila.

»Daj mi pismo,« je neučakano rekel.

»Čakaj no, da ga najdem,« ga je dražila. Potegnila je časopis in vanj zavito pismo iz žepa bunde.

Hlastno ga je pograbil in stekel v sobo. Stisnil je ustnice in nervozno dotrgal rob pisma. Pisava se mu je zdela drugačna, bolj razdražljiva. Najprej mu je pisala o tem, da imajo veliko dela, pa da ga pogreša. In potem je prebral: Rado, mislim, da sem zanosila. Že nekaj časa mi zamujajo moje stvari. Mogoče še ni nič resnega, a mami sem vse povedala, pa mi je tudi ona rekla, da sem najbrž zanosila. Ja, kar nekako se že pripravlja, da

bo ohcet junija. Rado, zdaj si res ne smeš premisliti! Rado, pridi čimprej k meni, hudo mi je!

List mu je zdrsnil iz rok in zaplaval pod okno. Tam je obležal kot mrtva perut čarobne ptice. Noseča, noseča ... To pomeni, da bi se otrok rodil ... decembra, ga je zazeblo. Otrok, v zimo ...!? Pobral je pismo in ga še enkrat skrbno prebral. Otrok, nov človek, za novi čas. Spravil je pismo in šel ven. Z neko vnemo je kidal sneg na vogalu. Ni se zmenil za kosilo. Mami je rekel, da bo jedel, ko se bo vrnil oče.

Ni še zmetal vsega snega, ko se je za kupom prikazal oče.

»Si se zbrihtal, pijanec,« mu je zaklical oče in si snel kapo. »Popoldan bova nabijala deske v tvoji kuhinji, da mi ne pobegneš,« mu je požugal.

Rado mu je prikimal. Z ihto je zagnal veliko kepo snega na kopnino. Tisto bo bunker, ne pa kuhinja, je pomislil. Niti pošteno stati ne moreš, pa temno bo. No ja, za začetek, naj bo, je jezno domislil in zapičil lopato v sneg. Za prvo zimo bo že, je olajšano pomislil in naslonil obraz na sončno blazino, da bi se mu posušile potne kaplje na čelu. Kdaj naj jim povem? ga je poskrbevalo, preden je vstopil v kuhinjo. Ko je vstopil, je najprej poiskal Lizine oči. Potolažile so ga: Ne, saj nisem odprla pisma, res ne. Hja, kdor se igra z ljubeznijo, se lahko opeče ...Te je zapletla, kaj?

7

V junijsko jutro so se oglašale ptice, ki so naznanjale rastočo svetlobo. Skozi odprto okno spalnice so v valovih vdiral čivki in ju dramili. Spanec se jima je počasi drobil v ovedenje.

Obrnila se je na bok. Zlagoma je lezla iz sanj. Sanjalo se ji je: Veliko svetlo jezero. Nekje na robu se ji je smehljaj neznan obraz; ni ga mogla prav videti, ali je moški ali ženski. In nekje se je igral golorit otrok v travi. Otrok ... se je dokončno prebudila in se nagonsko prišla za trebuh. Razneženo se je božala in se nasmihala. Šele sedaj se je prav zavedala, kje je. Polagoma se je začela spominjati vsega: poroka, ples, pojedina, cerkev, bela obleka ... Vesele oči ... Prah za vozovi ... Nageljni. Mamine solze, ko sem odhajala. Še dolgo je slonela ob tisti hruški na ovinku in mahala. Stara se mi je zdela, stara. Neke večer mi je rekla, naj si zapomnim, kaj bom prvo noč sanjala. To, da veliko pomeni. Njene vraže in njeno branje ... Mama ...! Zlecnila se je nazaj na hrbet in si podstavila blazino. Pogledala je proti oknu in se čudila rastoči svetlobi. Malo se je obrnila na levo in vdihnila zrak, ki je bil nasičen z Radovim izdihovanjem; še vedno je zaudarjal po vinu in po neki kislobi. Zvrnjen na bok je globoko dihal in še spal. Pa menda ne bo večkrat tako pijan, tako nemočan. Privzdignila se je nadenj in si ga ogledovala. Del las je bil zapahnen na eno stran. Lica so bila malce nabuhla, a se ji je zdel prikupen. Moj mož ... Zvrnila se je nazaj v blazino. Moj dom, kdaj ga bom spet videla. V kakšno čudno hišo sem prišla. Tu imajo vse pod eno streho. Seno je na podstrešju in spodaj je hlev. Vse v eni hiši, seno, živali in ljudje. Čudno. Tašča me je malce postrani gledala, se mi zdi. Ocenjevala me je kot telico. Ampak sem šele prišla. Zdaj sem poročena. Otrok bo ...

V spodnjih prostorih so se oglasili koraki. Potem so se izgubili. Čez čas se je oglasilo odločno brušenje kose. Mikalo jo je, da bi kar vstala in skozi okno pokukala, kdo kosi. V to njeno ugibanje se je zbudil Rado. Pretegnil se je in si prigrabil rjuho do podbradja. Zacamokal je z usti in zazelhal. Bolečje je pogledal proti oknu in videl, da se je sonce že vzdignilo nad smreke. Odkašljal se je in se počasi obrnil proti Linčki. Njene oči so ga pričakale. Potopljena je bila v blazino in je cvetela v jutro – zdelo se je, da je ozarjena z neminljivo svetlobo. Zmignila je z očmi in rekla:

»Si se zbudil, možek?«

»Aha,« je rekel in se pretegnil.

Hitro se je sklonila nadenj in ga presenetila s poljubom. Obvisela je nad njim in sejala vzpodbudljivost v njegove izgubljene oči.

»Boš že vstala?« je zašepetal.

»Dan se dela. Ohceti je konec,« je skušala biti hudomušna.

»Ah, novo življenje,« se je zarepenčil in se še bolj pretegnil. »Mi boš skuhalo kavo?«

»Pa če bi jo ti skuhal?« se je zahihetala.

»O, ženička, kdaj pa mož kuha kavo ženi?«

»Se dogaja, se. Moja prijateljica, ki je poročena v Ljubljani, jo dobi vsako jutro v posteljo.«

»Tisti mož je mestna mevža,« je Rado poudaril in razširil roke.

»Nič ni mevžast. Umetnik je. V gledališču dela,« mu je pojasnila.

»Gledališče, ja, gledališče. Bo teater, ko ne bo kaj v lonce dati,« se je zasmel.

»In če niti loncev ni,« se je zasmejala.

»O, so lonci, so. Tam v kuhinji so. Saj si jih videla,« ji je pomežiknil.

Lonce videla – se ji je zavrtelo skozi možgane. Njegova mama mi jih je razkazovala in razlagala, kakor da ne bi znala šteti do pet. Ona sploh ne ve, da sem kuhala v gostilni.

»No, bom pa vstala in ti skuhalo kavo,« je rekla in ga poljubila na zmrdnjeno lice. Skobacala se je na tla. Postavila se je pred ogledalo in si uredila lase. Zavrtela se je in se ogledovala od strani. Použila je njegov laskav pogled in počasi odšla iz sobe.

Dolgo je trajalo, da ji je v novem štedilniku vzbrstel ogenj. Drva so bila preveč sveža in so slabo gorela. Domislila se je, da je zunaj blizu gozd in da bi lahko nabrala nekaj dračja, da bi bil plamen bolj živ. Šla je ven. Dolgo je stala na vogalu in gledala spotegnjene jutranje sence smrek, ki so polegale na rosnat travnik. Švist kose pred hišo je bil še vedno vztra-

jen. Preveč je bila sramežljiva, da bi pogledala, kdo kosi. Privzdignila si je dolgo krilo in šla proti gozdu. Težke rosnate trave so ji bičale noge. Ko je prišla do smrek, ji je v hrbet udaril glas tašče.

»Dobro jutro, ta mlada! Kam pa greš?«

Obrnila se je in naredila prikupen obraz.

»O, dobro jutro. Po dračje grem, da bo ogenj bolj živ. Pridite še vi na kavo, skuhalo jo bom,« je prijazno povabila.

»Smo jo že pili,« jo je Reza malce osorno zavrnila. »Kaj, kaj da greš iskat?«

»Dračje, suhe veje,« je začudeno pojasnila.

»Aha, temu pri nas rečemo frašje. Pojdi malo višje v gozd. Tu ga ni, pa tudi teh smrekic je škoda, da bi jih oblomila,« je Reza gospodovalno rekla.

»Ja, ja,« je pokimala in sklonila glavo. Grenkoba se ji je zajedla v telo. Hlad rose ji je silil prav do srca. Biti nevesta ... Biti nevesta ...!

Z zatajenim jokom v sebi se je podala kar čez celo travo, da bi prej prišla do sosednjega gozda. Črn ptič žalosti je zajadral nad njo in ji na skrknjena lica natrosil zrnje solz ... Ustavila se je na nekakšnem kolovozu in zahlipala v jutro.

Z mokrimi nogami in z mokrimi očmi je prišla nazaj v kuhinjo. Zamorjen ogenj ji ni ponudil tolažljive toplote. Zdaj je skusila, kako znajo tu biti jutra še hladna. Nadrobila je dračje na žerjavico in pustila ognju, da ji je milo risal ognjene rože na užaloščen obraz. Poiskala je primerno posodo in pristavila za kavo. Pogledovala je po tleh, po svežih smrekovih deskah, ki so še dišale po smoli, po življenju lesa.

S kavo je šla v sobo. Radov pomečkan obraz se je nemudoma zvedril. Njene vlažne oči so obvisle nad njim kot dve daljni dozoreli zvezdi. Za trenutek je pogledal mimo nje in videl na stolu njeno belo poročno obleko, ki je tam obležala kot mrtev oblak. Potem je uvidel, da je njen obraz nenavadno pomračen, skorajda jokav. Ustnice so se sicer razprle, a so bile podobne izžetemu cvetu.

»Kava, možek,« je rekla in sedla na rob postelje.

»No, ne kisaj se,« jo je tolažil in zaobjemal veliko skodelico kadeče se kave.

Minute so presahnile. Zaokrožila je z glavo in se spustila na njegov nepripravljen trebuh. Presenetila ga je. Skorajda bi polil kavo. Drdrav ihtec je celo zajel. Solze so si našle pot skozi razsute lase in popikljale njegovo kožo.

»No, cmera,« jo je skušal potolažiti. Odsrebnil je kavo in jo odložil na nočno omarico. Razgrnil ji je lase in jo pobožal po licih. »Skupaj bova že zmogla. Saj se je dobro začelo. Odlično kavo si mi pripravila. Poletno juto je. To je začetek,« je brbljal nad njo in jo božal.

Nekoliko se je umirila. Nekajkrat je še posmrkala. S težavo je dvignila glavo in mu ponudila svetlejše oči; v njih je že potlevala ljubečnost.

»Kako bova dala ime otroku?« je nenadoma vprašala.

»Prezgodaj je še, saj je šele tretji mesec,« je zamišljeno rekel.

»Moram vedeti,« je trmarila.

»Ko bo čas, se bova odločila,« je pomirjujoče rekel in jo zleknil nase. S poljubom ji je ukradel vse naslednje besede.

8

Vsepovsod so v jutra pozvanjale kose. Vsa planota je dehtela po vonljivem, temnozelenem senu. Ljudje so bili vpeti v košnjo, v ta veličasten obred trpljenja. Da, trpljenja, ki pa je bilo kdajpakdaj nepotrebno. Pokosili so tudi vrtače in zanemarjene obronke, celo gozdne jase in kolovoze, kajti tu se je kosilo samo enkrat, živine pa je bilo razmeroma veliko – ni je bilo hiše brez kakšnega repa. Skopa, od burje izbičana zemlja, je dajala premalo hrane za vse. Ja, košnja, tu zgoraj. Že od naselitve se ni nič spremenilo, ta trmasta tradicija.

Radov oče je imel dopust, da je lažje organiziral košnjo. Z Radom sta že skorajda vse pokosila, ostale so še jase in bližnja vrtača.

Prav od tam je počasi prihajal Tine. Za klobukom je nosil velik šop gozdnih jagod. To je bila pač njegova navada, da jih je potrgal, preden je odkosil travo. Stopil je do Linčke na vogalu, snel klobuk in ji ponudil jagode.

»Na, vzemi, zdrave so!« je prijazno rekel.

»O, hvala, hvala,« se je navdušila.

»Hitro si raztrosila redi. Vidi se, da si vajena kmečkega dela,« ji je Tine polaskal in jo pobožal z očmi, potem pa še zaplato sušeče se trave pod hišo.

»Ja, pri nas smo trdo delali. Saj ste videli,« je rekla in sramežljivo stiskala jagode v roki.

Pokimal je in nesel svojo trudnost v hišo.

Z neko novo svetlobo v sebi je tekla v majhno zasoparjeno kuhinjo. Poiskala je kozarček in vanj nalila vode. Lepo je razporedila jagode in jih postavila na polico v kotu. Drobna rdečina je zdaj prijazno svetila iz mrakobe. Med kuho se je spraševala, kako bodo tu spravljali seno. Nobenega

voza, nobene vprežne živali ...

Popoldan so jo poklicali k spravilu. Radovedna in razgreta je šla na njivo. Vsi so bili že zbrani. Seno so zgrabljali v nekakšne ograbke. Na koncu njive je bil kupček nekakšnih rjuh, sešitih iz starih žakljev, iz jute. Na sredini prvega ograbka, je Radova mama naredila prostor za eno od teh rjuh. Vogala brez vrvi je zavihnila navznoter potem pa je še vrvi popravila, da je bilo vsesкупaj videti kot nekakšen ležeči zmaj.

»No, zdaj pa le glej, kako se nakladajo rjuhe,« je Reza rekla in jo strogo pogledala. »Treba je narediti prave šope in jih prav položiti na rjuho. Pogledj, tako!« je rekla in stisnila kupček sena k sebi. Z grabljami ga je močno stisnila k nogam, se zavrtela in seno položila na rjuho. Ko je bil že kar velik kup na rjuhi, sta vsak na svojo stran stopila Tina in Reza. Poiskala sta vrvi in vsak s svoje strani stisnila seno in napenjala vrvi. Tine je zategnil vrv. Kup sta še ograbila in tak je bil pripravljen za nošnjo. Prižvižgal je Brane s prazno rjuho. Tine mu je pomagal dvigniti kup na glavo. Brane je nekajkrat potresel s kupom, si ga počasi prevalil na tilnik, se sklonil in malce prelomljen nesel kup proti hiši. Reza je že pripravljala prostor za nov kup.

»In tako znosite vso krmo?« je vprašala Linčka.

»Ja, tako,« je mirno rekel Tine. »Tako smo navajeni.«

»Še nikoli nisem kaj takega videla. Pri nas ga vozimo z vozmi,« je rekla in prigrabila seno.

»Pri vas je pri vas, pri nas je pa tako,« je zajedljivo rekla Reza. »Alo, dajmo grabit!«

Postavila se je na rob ograbka in začela grabiti. Kako neumno, je pomislila. Le kdo je videl še kaj takega, da bi se ljudje tako mučili. Le kam sem prišla, jo je tesnilo. Letos bodo doma kosili brez mene. Pri nas je vse drugače. Najamemo kosce, sušimo pa sami. Kako bo letos? Stric je čuden, če se mu ne da, pa ne dela, je pomišljala. Bog vedi, kako bo, jo je poskrbevalo. Naslonila se je na grablje in obstala.

»Ti je slabo?« jo je zdramil Brane.

»O, ne,« se je zmedla in hitro pritegnila seno.

»Angelčke sanja,« je navrgla Reza in predse pahnila večji kup sena.

Končno je dočakala, da se je Rado vrnil iz gozda. Drdlanje mopeda se je zajedalo med hiše. Na licih ji je pocvetevalo nekaj več življenja. Grablje so se spremenile v peruti, ki so kar same letele za senom. In taščino pogrinjanje rjuh med seno, se ji je zadelo kot da polaga oblake na pokošenino.

»Le pojdi, postrezi mu kosilo,« je Reza rekla in si obrisala potne kaplje, ki so se ji nabrale na nagubanem čelu. »Bomo že, saj ni več veliko.«

Pohitela je proti hiši. Obesila je grablje na jablano. Rado je že bil na temnem hodniku. Njegove trudne, mrke oči so obležale na njenem obrazu. Dišal je po smoli in trpkem potu. Mlahave roke so visele ob njem kot pretegnjene vrvi. Molče je šel mimo njenega smehljaja. Vedela je, da je jezen, ker ni dobil dopusta. To dvojno delo ga je ubijalo: košnja, norme v gozdu, zaobljuba revoluciji, ki je še trajala v udobnih pisarnah ...

»Si truden?« je obzirno vprašala, ko se je usedel za mizo v kuhinji.

Bil je kar tiho in je gledal skozi okno v zelenje razraslih cimbor.

»Boš kaj rekel?« je zamoledovala.

»Kaj je za kosilo?« je medlo vprašal in se le obrnil proti njej.

»Palačinke in mineštra.«

»Tiste sladkobe ne bom jedel,« je ponergal.

»Kaj pa bi?«

»Sir mi prinesi k mineštri.«

Srebal je mineštro in se zamišljal: Zdaj sva hlapca celi družini. Ja, hlapca ... Za liter mleka, za to čumnato, kosi, grabi, napravljaj drva! In vrt, kje so mi odredili vrt!? Tam pod gozdom, tam? Na tisti plitvi, od burje obrušeni zemlji in v senci. Zakaj!? Najbrž zato, ker je Linčka iz drugih krajev. Da bi bil na svojem, bi lahko kupil tisto hišico. Posojilo bi dobil. Ko bo konec košnje, bom to omenil očetu. Vem, norel bo. Določil me je za gospodarja te kmetije in zdaj moram biti vdani sluga. Hlapci, za hlapce rojeni, družini, državi, partiji ...

»Joj, si danes čuden. Samo molčiš in nekaj tuhtaš,« ga je skušala izvabiti iz zamišljije.

»Truden sem in na živce mi gre košnja. Vedno moram delati za druge, kdaj bom pa zase«

»Ja,« mu je prikimala in ga tolažeče gledala.

»Vem za hišico. Lahko bi jo kupila,« je zdrاملjeno rekel.

»Ja, kje?« je pojoče rekla.

»V Tihi dolini. Saj že veš, kje je. Tam čez hrib, tista baraka je naprodaj.«

»O, to bi bilo pa lepo!« je vzkliknila.

»Dobil bom posojilo. V službi sem že oddal prošnjo, prav danes. Bo, kar bo,« je odločno rekel.

»Lepo, lepo,« je prikimala in hitela spravljat krožnik.

»O tem bodi tiho. Zdaj pa le pojdi nazaj na njivo. Jaz bom malo legel.

Zvečer moram še tisto jaso pokositi. Le pojdi,« ji je namignil.

Pogladila si je trebuh in si popravila lase. Nenavadna lahkoba jo je nesla v svetlobo na izžet travnik.

9

Mrzle ponevihtne sence so ležale na pokošenih travnikih. Nad Medvedjim vrhom so se še vedno zbirale bele nemirne megle. Poletje se je tu zgoraj že utrudilo. Pozni avgust je ponujal neko pomirljivost. Listje na drevju je že izgubljalo intenzivno zelenino.

Skromen, prevečkrat zasenčen vrt Linčki ni dajal nikakršnega veselja. Nekaj borne zelenjave je raslo tam in kar ni mogla prav odgnati. Vse je bilo majhno, zakrnelo, slabotno. Sklonila se je nad solato in natrgala nekaj krhkih listov za kosilo. Izpulila je še nekaj korenčkov, hudo tankih in mršavih. Podrgnila je z njimi po travi in otrebila zemljo, ki se je zajedala v gubnine in na nitke. Spomnila se je korenja, ki so ga doma pridelali in ga metali prašičem. Doma ... bilo je debelo in bolj žive barve. Iz doline je slišala zvonjenje. Tako so se zvonovi oglašali, kadar je vlekel močan južnik. Maša, je pomislila. Nedeljska maša. Koliko časa že nisem bila v cerkvi. Naslednjo nedeljo bom šla, se je odločila. Tako prazno je brez molitve. Tu ne vedo več, kaj je Bog, kaj je cerkev, kaj je vera. Zavrgli so jo, zavrgli ... In ta vrt ... Hlapca sva! Ko je tako pomlevala, se je ob njej znašla visoka starejša ženska, soseda.

»Slabo raste tu v senci,« je rekla ženica.

»Slabo, slabo,« ji je prikimala in se vzravnala.

»Zakaj pa vama niso dodelili vrta vsaj tam zadaj na jasi? Tam je več sonca.«

»Ne vem,« je skomignila z rameni.

»Nimajo prav,« je ženica odkimavala in vrtala s palico v zemljo.

»Kaj hočemo,« je Linčka medlo rekla.

»Ah, bog bo vse poravnal. Pride dan, ko pride deliti resnico,« je ženica pokimavala.

»Ja,« se je izvilo iz Linčke

»Veš, saj tudi jaz nisem iz teh krajev. Iz Soške doline sem. K sreči je imel mož že na začetku svojo kmetijo. Pa je prišla vojna. Čisto na koncu so ga Nemci odvedli tja, vidiš, tja,« je pokazala s palico. »Ustrelili so ga, ker je imel v žepu nekaj denarja. Ja, ja, ... In na tistem mestu vsako leto zrastejo čudovite rože. Ko boš šla tam mimo, dobro poglej. Vidiš, po tistih rožah vem, da mu je dobro, da je v raju. Boga je treba imeti v srcu, pa ti je lažje. Bog je povsod, v vsaki travi, v vsaki roži, še najraje pa je v naših srcih, le poslušati se ga moramo naučiti. Če bi pa kdaj rada prišla k meni, le pridi. Boga moramo znati nagovoriti,« je ženica zaneseno rekla in se vzravnala.

»Prišla bom,« je Linčka rekla in v sebi začutila neko olajšanje.

»No, kar. Zdaj ko še ni otroka, je še nekaj časa, potem bo drugače. Hja, zdaj pa grem dol do Reze. Sosed je sosed, kaj hočemo,« je zavzdihnila in počasi šla po uhojeni stezi.

Moliti bo treba in bog me bo uslišal, se je napredlo v Linčki. Zložila je korenček in solato v košarico in kar naprej mislila na Boga. Spomnila se je vseh maš in pridig, ki jih je poslušala v oddaljeni cerkvi, kamor jo je mama pošiljala ob nedeljah. V mislih je bila že spet deklica, v belih dokolenkah, v nedeljski oblekici, s starim molitvenikom, ki je bil že dolgo pri hiši. Ona je bila najstarejša, zato ga je smela nositi. Dišal je po žganju, saj je bil spravljen prav tam kot steklenica žganja. Nekaj molitev je znala na pamet in nekaj svetopisemskih zgodb tudi. Še najraje se je spominjala tiste, kako je šel Kristus čez vodo. To jo je zelo čudilo. In enkrat, ko so se šle kopat k tolmunu, je tudi sama poskusila hodit po vodi. Pa ni šlo prav daleč. Dva koraka in že je bila v vodi. Ne, čudeži so samo za Jezusa. In brezmadežno spočetje, spočetje brez moškega ...? Nekaj pa mora biti na tem, mora. Šla je v kuhinjo in odstavila lonc kipljive juhe. Premaknila jo je na zmernejši ogenj.

»Kdaj si bil nazadnje pri maši?« je vprašala Rada, ko se je naposlušal radijske oddaje – Še pomnite tovariši.

»Kaj, pri maši?« se je začudil. »Ko sem bil še otrok. Obhajilo in birma in te ceremonije. Ni kaj, farji so se v vojni umazali, vsaj nekateri. Pač je tako bilo. Nagon preživetja ne pozna ideologije.«

»Ampak bog ni kriv, da so nekateri njegovi pastirji zašli na slaba pota,« je povsem resno rekla. »Tu še cerkve nimate, kakšen kraj.«

»Najvišji bog je narava, to je bog bogov. Ja, kdo ti pa je zmešal glavo. Pa menda nisi srečala kakšnega župnika, saj je nedelja in morajo v cerkvi

pridigati,« se je zasmejal.

»Daj no, sama sem razmišljala o tem. Že dolgo nisem bila pri maši. Včasih sem šla vsako nedeljo,« je nervozno rekla in premaknila lonec s krompirjem.

»Jaz ti ne branim. Zaradi mene lahko greš, mene pa ne spraviš tja. Nisem v `partiji`, pa tudi v cerkev ne bom šel. Vsaka ideologija se mi upira. Sploh pa, kaj me sprašuješ take neumnosti, kuhaj raje!«

»Takšne muhe so me pač obletele,« je rekla in skrila užaloščen obraz. Surovine, same surovine, ti gozdarji, je pomislila. Ah, kaj sem naredila, da moram biti tu ... Bog že ve, zakaj mi je to naložil. Njegova volja mora biti tudi moja.

»Muhe, pa muhe,« se ji je posmehnil. »To so že kar komarji, ki strupe-no pikajo. Moraš pač razumeti, da je tudi cerkev samo sistem in gospodje hočejo udobno živeti. Saj ne rečem, moralne vrednote, prav pridigajo. Zdi pa se mi, da hočejo narod narediti bolj voljan, bolj pokoren, da bi njim dal, kar jim pač gre. Kar naj imajo Boga v glavi in v srcu, samo naj ga ne ponujajo za denar,« je pofilozofiral.

»Bog pravično kaznuje,« mu je navrgla ne da bi se obrnila.

»Ah, v to ne verjamem. Koliko morilcev bi moral kaznovati. Ne maram Boga, za katerega se je treba bojevati z orožjem, z morijo,« je pribil in predse potegnil časopis.

»Jaz pa mislim, da bog je! In tega mi ne bo nihče vzel!« je bila odločna.

»Saj ti ga nihče ne jemlje, trapica. Zaradi mene lahko moliš noč in dan. Jaz vem, da je nekaj višjega nad nami, nekakšna supernarava. Kdo bi to razvozlaval. Dokončaj kosilo, kruli mi že.«

»Saj bo, kaj si tako nestrpen,« je pomirljivo rekla, se obrnila in ga ljubeče pogledala. Njene oči so govorile: živeti je treba, če nam je že ukazano.

Potem sta se opletla s tišino. Iz pečice se je vzdignil sladek vonj peciva. Poroptala je s posodjem, Rado pa je živčno šumel s časopisom. Naslonila se je na okensko polico in se nagonsko prijela za trebuh. Živi, v meni živi, raste, se ji je smeškalo. Že pet mesecev ... Usedla se je poleg Rada na klop in si objela trebuh.

»Živi,« mu je rekla

Pogledal jo je čez časopis in se delal, da se ga to sploh ne tiče.

»Pobožaj ga!« ga je rotila in ga prijela za roko, da mu bi jo ponesla na trebuh.

»Pusti me,« se je sramežljivo.

»Zakaj ga nočeš pobožati?« se je namrdnila.

»Ne bodi otročja. Rad bi prebral časopis,« je brezbrizno, samo navidezno brezbrizno rekel. Mislil si je: Ženske, te vaše nežnosti, to ni za moškega, ne vedno ...

»Oh, sitnoba,« je pihnila in mu iztrgala časopis iz rok.

»Ne, pa ti ga ne bom dala. Mar ti časopis pomeni več kot najin otrok?« je bzikala vanj in ga razposajeno gledala.

»Madona, kaj ti je danes?« se je čudil »Kdo bi razumel ženske!« je vzdihnil.

»Tu ste sami grobijani,« je nenadoma planilo iz nje. »Če bi prej vedela, kam me pelješ, bi ostala doma!« je ogorčeno rekla.

»Poslušaj, Linčka,« je osuplo rekel, »če te vleče domov, pa pojdi. Jaz te ne morem zadržati. Razumem pa, da si zdaj v posebnem stanju in da si bolj ranljiva. Mogoče sem res malo neroden,« se je pokesal.

»In ti bi me kar pustil oditi,« še kar ni odnehala.

»Vsak ve, kje mu je mesto,« je šaljivo rekel.

»Rado, nimaš me več tako rad,« je še kar izzivala.

»Madona, kdo pravi da ne!« se je razjezil in vrgel časopis na tla. »Saj ne vem več, kako naj ti dokažem.«

»Rado, pobožaj mojega otročička!« je hlinila.

Popravil ji je zmršnjene lase in jo pobožal po napetem licu. Zajela je njegovo roko in jo z neko svetostjo v očeh popeljala na trebuh. Pustil je, da ga je vodila in da se je mehko topila v njegovem spravljenem pogledu. Nekaj večnega in močnega je bilo zdaj v njegovem pogledu; celi rodovi očetov so sijali iz njega. Stegnila se je do njega in ga poljubila na slabo obrita lica, dišeča po ceneni vodici – vonj pokošenega sena.

»Slabo si se obril,« ga je opomnila.

»Saj ne bom šel na ohcet,« se je zasmejal.

»Kaj se ve,« se mu je smejala. »Če si boš našel drugo, boš moral še enkrat na ohcet.«

»Ja, in ti boš moja priča,« se je razpuščal v sproščenost.

»Norček,« ga je krcnila po nosu in hitro vstala. »Joj, pecivo,« se je spomnila in počepnila k pečici. Pograbila je krpe in odprla pečico. Ven je potegnila pladenj s pecivom, ki je bilo že zlatorjavo zapčeno. Z nožem ga je privzdignila in pogledala še spodaj. Nekaj črnine je bilo na robovih, a zažgano še ni bilo. Privzdignila se je in odložila pladenj na rob štedilnika.

»Dobro bo,« se je pohvalila.

»Upam, upam,« je pomomljala in pobral razstlan časopis. Prebiral je naslove in gledal bojvničke, ki so bili naslikani ob novih tovarnah, odpirali so nove kilometre cest. Prebral je, da bodo v kratkem tudi plače višje, ker je presežen petletni plan. Le kako mora to biti res, je pomislil. Sama propaganda. Ljudje bodo verjeli, če bodo imeli polne želodce in jim bo standard rasel. Njegovo razmišljanje je zmotila mama Reza, ki je pridrsala gor na obisk. Nedeljsko počesana in urejena je bila videti mlajša; še ji je gorelo življenje v očeh.

»Bo kosilo, bo?« je vprašala in obstala ob vratih.

»Bo, vsak čas bo,« je Linčka odgovorila in se zasukala.

»O, mi smo že pojedli, pa bi že prej. Ko pride sosedna Helena in se usede, kar ni konca pogovora. In kar naprej me ošteva, ker ne grem več k maši. Bog ve, da nimam več časa, res ga ni. Veliko skrbi imam,« je drdravo rekla in se usedla k mizi.

»Mati, res imate veliko dela, pa saj vam tudi Liza pomaga. Pridna je,« je rekla Linčka in si popravljala lase.

»Saj mora. Kaj si pa spekla?«

»Pecivo. Boste poskusili? Počakajte, da se ohladi.«

»Mi nikoli nič ne pečemo, le ob praznikih potico. Pri nas ni te navade,« se je malce namrdnila Reza.

»Pri nas smo pa vsako nedeljo kaj spekli,« se je pohvalila Linčka.

»Ah, to je potrata,« je Reza odmahnila z roko. »Ti pa kar bereš. Prihrani si oči za stara leta,« je rekla proti Radu.

»Ja, ja,« je odmrmral in prepognil časopis.

»Boste počakali na pecivo in kavo?« jo je Linčka vabila.

»Ne, ne, kar v miru jejta. Dol moram, posoda me čaka,« je skoraj jezno rekla in vstala. Pustila ju je, da sta se pripravila na kosilo.

***

Tišina je počivala v povešeni praproti, v težkih modrih cvetovih. Zarumeneli listi so lahko migljali v pritlehni megli, ki se je počasi plazila skozi gozd. Iz mlade smrekovine se je vzdigoval vonj iglic. Vedno je bilo tako, vedno, kadar je iskal odgovore. Da, vedno se je zatekal sem gor in se potapljal v gozdno stišanost.

S čisto novimi visokimi gumijastimi škornji, svetleče se črnimi, je zacmokaval po gozdnem kolovozu in se potapljal v meglo. Stopil je v praprot in opazoval te svoje nove škornje, na katere se je izpisala govornica blata.

Stare olesenele trave so ga vlažile po kolenih, ko se je prerinil čez jaso. Privzdignil je maline in si jih nekaj utrgal. Stopil je v lužo in si oluščil blato. Zdaj so škornji spet črno sijali. Privzdignil je glavo in se razgledoval naokrog. Gledal je megle, ki so se navijale okrog šilastih vrhov smrek. Skozenj se je pretakalo lenobno nedeljsko popoldne. Jesen, ki se je najvljala, ga je begala. Zacmokal je dalje po kolovozu. Obet očetovstva ga je gnal naprej v gozd. On dozoreva, jaz pa nisem nič naredil, da bi bilo temu otroku lepo. Mar naj se rodi v tisti mrzli sobi ...? Ja, kolikokrat sem že to pomislil, naredil pa nič. Še pred zimo bi se lahko preselila v tisto hišico. »Ja, ja, tista hišica,« si je pošepetal in hitel naprej po kolovozu. Kako naj se pogovorim z očetom!? Ta misel ga je zaustavila. Pogledal je v težko nebo in tam iskal odgovor. Globoko je zavzdihnil. Kako mu povedati, kako!? Odkimaval je. Začelo je drobno pršeti. Nastavil je obraz pršavici. Na vročična lica so mu sedale drobne goste kapljice. Umaknil se je pod košato smreko. Danes, danes bom govoril z njim, se je odločil. Še dolgo je potem blodil po gozdu. Vsebolj gosto naletavanje drobnega dežja, ga je prisililo, da si je poiskal bližnjico. Vse več je bilo temine. Prerinil se je skozi grmovje in stekel po košenini navzdol. Upal je, da bo oče že doma. Ob nedeljah je redno zahajal v gostilno k stalnemu kvatropirskemu omizju.

Premočen in zadihan je prišel do hiše. Pršeč je malce pojenjal. Stopil je do okna in pogledal v kuhinjo. Za mizo sta sedela oče in mati. Mama se je dvignila in šla do štedilnika. Podrezala je po žerjavici in določila drva. Vratca je ihtavo in trdo zaprla. Sedla je nazaj za mizo in si dolgočasno podrgnila obraz. Oče je molče sedel za mizo in bobnal s prstmi. Tako je dostikrat sedel in o nečem tuhtal. Tak se je počutil najbolj gospodovalnega.

Nič, danes se pogovorim, danes, se je Rado odločal. Srhnilo ga je po hrbtu in zazeblo, v lica pa je gorel. Vstopil je v kuhinjo. Zaradi vlage nabrekla vrata so se težko zapirala; moral jih je pošteno zapahnuti. Topla mrakoba ga je malce zmedla. Oče se je zagledal vanj in mu zafrkljivo rekel:

»Si presuh, da bi se tudi od znotraj namočil. Še je odprta gostilna. Za liter ti lahko dam.«

»Ne, denar bi potreboval za nekaj drugega,« je odločno rekel.

»Ja, za kaj pa?« se je čudil Tine.

»Se lahko nekaj resnega pogovoriva?« je odločno vprašal in se čudil svoji možatosti.

»Sedi! Povej, kaj te žuli!«

Nerodno je odrinil stol in sedel. Zdaj sta si zrla iz oči v oči – preteklost in bodočnost.

Reza je z nezmotljivo žensko intuicijo zaslutila vihar. Odšla je v sobo. Vrata je pustila malce priškrnjena, da bi slišala o čem bosta moževala.

»Kaj boš povedal?« je mračno rekel oče in predse potisnil sklenjeni roki, da sta kot klin moleli proti Radu.

»Poslušaj oče,« je Rado zadržano začel, »Linčkin čas bo sredi zime. Zgoraj ni nobenega toplega prostora, samo soparna kuhinja. Težko bo zanjo in za otroka.«

»Na to bi moral prej misliti,« je posmehljivo rekel oče.

»Saj sem mislil, na vse sem mislil,« je Rado zardeval. »Imam rešitev.«

»Ja, kakšno?« je oče priostril oči.

»Tisto hišico v Tihi dolini bi kupil. Z lastnikom sem že govoril. Nekako mi je že obljubljena. Tudi v podjetju sem dobil kredit; prošnja je bila ugodno rešena. In Linčka ima tudi še nekaj denarja od dote,« je ponosno rekel in strahoma gledal v jezne očetove oči.

Oblak goste tišine je dolgo lebdel med njima. Oče je potegnil roke k sebi in se vzravnal.

»A take napletaš, ti seme pokvarjeno,« je zarohnel. »Kar tako bi ti odšel od hiše, a!? Kdo te je pa do zdaj redil, kdo? Nekaj mesecev si na svojem, prej si pa jedel iz skupnega kotla. Enkrat sem ti že povedal, da boš ti gospodar. Najstarejši si, razumeš!« je zavpil. Robato je udaril po mizi in še močnejše zakričal: »Tako bo. In če misliš, da ti bom jaz posojal denar, se motiš.«

»Ne sprašujem te po denarju. Zmogla bi kupiti tisto hiško. Hotel sem le tvoj nasvet,« je Rado lezel vase.

»Poslušaj, če si se menil brez mene, lahko že greš, že zdaj lahko greš,« se je oče še kar jezil. Obraz mu je zagorel v rdečici. Otrpnil je v nekakšni trpeči jezljivosti. »Kar pojdi! Kar pojdi s tisto svojo babo! Že danes pojdi v tisto barako,« je letelo iz njega. Nenadoma je vstal, prevrnil stol in potisnil mizo proti Radu. »Pojdi, pojdi iz moje hiše!«

Mama je jecljajoč in jokajoč vstopila v vihar.

»Nehajta, za božjo voljo, nehajta. Se bo že kako uredilo.«

»Tiho!« je oče spet zakričal in še enkrat udaril s pestjo po mizi. »V tej hiši sem jaz gospodar! Tako bo kot bom jaz ukazal. Če imaš namen oditi, pojdi. Ti kar pojdi, saj je še dosti rok pri hiši.«

Rado je zablodelo gledal materin bled trzav obraz. Pogledal je v

očetove priprte, jezne, a že malce nemočne oči. Ves slaboten je vstal in se pomaknil proti vratom.

»Ven, ven iz moje hiše!« je skrhano zakričal Tine.

»Saj grem,« je slabotno rekel Rado. Odpahnil je vrata in se pognal v meglo. Hlad ga je malce osvežil. Pobito je šel vzdolž hiše. Ni se zmenil za mačkona, ki se mu je priliznil k nogam. Navadno ga je dvignil in se z njim pomenkoval. Gnalo ga je gor, k Linčki, v nežno zavetje. Ropotaje je prišel na temen hodnik. Skušal se je umiriti. Šel je naprej in na desno na manjši hodnik. Zdaj je zaslišal glasbo. Najbrž mu je Linčka tako želela povedati, da ga pričakuje. Nad stopniščem, ki je vodilo v spodnji prostor se je ustavil in poslušal Tineta, ki se je še srdil. Govoril je, da ti mladi nimajo nobenega spoštovanja, da bo ta sistem pokvaril mlade ljudi. In da se mora vedeti, kdo je gospodar. Ja, vihar se mora razbesneti. Jutri bo Tine že drugačen ...

Iz kuhinje se je glasba okrepila. Najbrž ga je Linčka hotela prepričati, naj vendar že pride v kuhinjo. Groba in skromna zastekljena vrata so se nenadoma odprla. V stežaju je zacvetela bleda Linčka. Šla je proti njemu; bila je kakor brez diha, brez življenja. Njene vlažne oči so ga zajemale in ga skušale tolažiti.

»Vse sem slišala,« je zašepetala vanj. »Pridi v kuhinjo, kavo sem skuhal,« ga je mirila. Prijela ga je za vlažno roko in ga popeljala v njun vlažno vroč raj ...

V prsih ga je peklo in stiskalo. Njene oči so begale po njem in govorile: Rado, pojdiva od tukaj, pojdiva. Tukaj je samo kamen, kamen v ljudeh, nepremagljiv vlažen kamen. Sedel je k mizi in dolgo zamišljeno gledal vlažne škornje. Pred njim je bila velika skodelica kadeče se kave. Vonj pražene kave se je gosto sukljal po kuhinji. Vsako nedeljsko popoldne je Linčka pražila kavo. Rada je imela sveže praženo in iz take namleto in skuhamo zares močno kavo, ki jo je postregla k nedeljskemu pecivu. Ta vonj, ta silno dramljiv vonj, ga je prepričal, da je segel po skodelici in naredil dolg požirek. Pogledal je proti njej. Videl je, da ima lica zaskrbljeno bela in okrog ust ji je visela žalost.

»Si slišala?« je namrvljeno vprašal.

»Ja, vse sem slišala,« mu je pokimala.

»Ne vem, kaj naj naredim?« se je togotil.

»Rado, tu nama ne bo lepo. Vedno boš samo hlapec.«

»Hja, ne vem,« je zavzdihnil in nemočno odpočival roki na stegnih.

»Si pomislil na otroka?«

»Sem.«

»Rado, kupiva tisto hišico!« je proseče rekla.

»Ja, vse moram še premisliti. Res, za danes je bilo vsega preveč. Premisliti moram,« se je izmikal.

»Rado, prav se odloči,« je zadržano rekla.

Molče sta srebrala kavo in se ogibala gledanja. Linčka je gledala skozi okno, Rado pa nekam na tla in si je mislil: Oče in njegova trma. Trma rodov ... Stoletja in stoletja očetov, ki so imeli glavno besedo. Poklekni in molčati ... Navajeni so bili poklekanja pred različnimi gospodarji, doma pa so sami hoteli biti gospodarji.

»Boš kar tiho?« je čez čas vprašala in popestovala prazno skodelico.

»Premišljuje,« je utrujeno rekel.

»Oh, da se jim tako pustiš. Za hlapca te imajo. No, saj sem tudi jaz mammo vedno spoštovala in jo poslušala. Včasih pa tudi ne. Saj ima človek svojo glavo,« je zamišljeno rekla.

»Očeta je treba spoštovati,« je mlahavo rekel.

»Spoštovati že, ne smeš pa biti poslušen pes.«

»Poslušaj, to ni tako preprosto. Nekoč bo to moja kmetija. Mogoče pa je le prav, da malce potrpiš,« se je razspuščal.

»Samo nase misliš, samo nase,« se je razdražila. »Poglej, je to kuhinja? Še stati ne moreš. Pri nas imajo še prašiči več prostora.«

»Nehaj!«

»Rado, najinega otroka nosim, najinega. Dobro premisli, kaj delaš! Prisluhni kdaj tudi srcu,« mu je umirjeno odgovarjala. Odložila je skodelico na mizo in ga na hitro pogledala. Ta njegova cincavost, ta njegov meglen pogled ... To bo oče mojemu otroku ... Usoda, usoda ...!

Še preden je mrak poselil kuhinjo sta se vendarle pomirila in zdrsnila v vsakdanjik. Oba sta se odpravila ven; on je šel do soseda, da s klepetom ubije razdraženost, ona je tudi šla do sosede, s katero se je rada zaklepetala.

Večer je oba zblížal. Dočutevala sta isto usodo. Mirno sta povečerjala in si izkazovala neko milino in pripadnost. Po večerji je Linčka malce posedela ob toploti štedilnika. Rado je skušal še kaj prebrati iz časopisa, pa je le živčno pozehtaval in šumel z listi.

»Bi rad šel v gostilno?« ga je vprašala Linčka.

»Ne,« je odsekano rekel.

»Če te vleče, pa pojdi,« mu je rekla.

»Ne, ne bom reševal težav z vinom. Skupaj bova že zmogla.«

»Rado, jaz sem s tabo v dobrem in slabem,« se je topila.

»Vse bova zmogla,« je rekel in jo nežno pogledal.

»Ja. Spat bom šla.«

»Jaz bom še malo bral.«

»Kar daj,« je rekla in vstala. Šla je mimo njega in ga pobožala po laseh. Vrgel je poljub za njo in se skril za časopis.

Dolgo v noč je čemel za kupom knjig. Zdaj, ko jih je nosil na toploto v kuhinjo, so se gubale kot trava v vetru. Ljubil je vonj starih knjig, ampak te so zdaj zaudarjale po trohnohi. Predse je potegnil slovar in staro nemško enciklopedijo, na robovih močno ožgano. Iskal je nekaj gesel in si jih prepisoval v zvezek. Ni samo v vinu pozaba, tudi v knjigi je. Zazehal je in pospravil, skrbno ošiljen svinčnik in knjige. Pred spanjem je imel navado, da je stopil ven in se razgledal po vremenu. Tudi nocoj je bilo tako. Še vedno je drobno pršelo iz zgoščene megle. Dišalo je po mrtvih travah. Hitro je zaprl vrata in si postrgal tistih nekaj kapljic iz las in obraza. Spoštljivo se je odtihobil do spalnice. Vedel je, da bo čuječna, da bo slišala vsak njegov gib. Nerodno se je zaplazel mimo omare. V nos mu je udaril vonj naftalina; tega vonja ni prenesel.

»Spiš,« je zamrmral v temo.

»Ne. Kaj si delal toliko časa?« ga je šepetaje vprašala.

»Bral sem, bral,« je obzirno rekel. In se začel slačiti.

»Si prebral, kaj lepega? Zlezi k meni v posteljo in mi povej!«

»Nisem bral romanov, nisem bral zgodb,« je šepetal

»Tudi zame bi bilo dobro, da bi kaj prebrala,« je vzdihnila v temo in se spomnila mame. Cele noči pri petrolejki. Tam v zakotku je sedela, z očali na nosu in brala. Ob zimskih večerih smo sedeli ob peči in nas je mama učila črkovati in pisati. Znala sem brati in pisati še preden sem šla v šolo, zdaj pa nič več ne berem. Hecno je to bilo tisto branje. Posedla me je predse, jaz sem prebirala velike naslove, ona pa fižol ...

»Lahko bi kaj prebrala, lahko,« je zmotil njene misli.

»Saj bom,« je šepetaje obljubila in mu odgrnila odeje.

Njena toplota ga je umirila. Podložil si je blazino in lovil vonj njenih umitih las. Povsem se je topil v neki novi nežnosti. Poljubil jo je na uho in na lice. Z roko ji je zdrsel čez trebuh.

Ujela je njegovo roko in ji zaprla pot.

»Rado, v tako visoki nosečnosti, se to ne spodobi več, veš,« mu je hihlaje šepnila.

»Saj vem,« se je odsopel.

»Zaspala bova,« ga je mirila.

Zunaj je jugo še narival meglo v gozd in pozvanjal na šipe. Na hitro ga je poljubila na lice in se mu odmaknila; odvzela mu je vso toplotnost. Zvalil se je na svojo stran, v svoj hlad. Skrivnostni črni cvet spanca ju je kmalu zvalil v odmislek.

10

Čas zime se je zahrbtno priplazil in potrkaval na tiha okna domačije. Zažarjeno listje je že zdavnaj zaplesalo ples ničnosti z burjo.

Linčki je čas vse hitreje tiktakal. Polna sadu je posedala ob štedilniku in pletla. Vse dolge večere je zavozlavala volnene niti, iz katerih so nastajale kapice, rokavičke in puloverji. Kadar je burja močno pritisnila, jo je tesnobilo. In ko je potulevalo, je begala iz sobe v kuhinjo in skozi okna gledala ven, vendar ni bilo kaj videti - mrtev travnik se je tiho vdajal mrzlim sapam in po nebu so se vozili črni oblaki.

Ta dan je bil drugačen. Rado je bil ves dan na nekakšnih sestankih – oh, politika, se je vzdigovalo v njej. Proti večeru se je nebo popolnoma zaprlo. Težka sivina se je napredla nad Čaven in tanek curek sonca je v slovo prhnil na okno. Nekaj prvih snežink je zamotovilo skozi ogolele veje dreves pred hišo. Nenadoma je burja še bolj zažvižgala. Linčka je morala ven po drva. Zavita v topel šal je hitro spešila skozi vrtinec do drvarnice. Ostre snežinke so jo bodle v lica in nos. Pristavila je za polento. Upala je, da se Rado ne bo zasedel v gostilni. Pogledovala je skozi okno in gledala, kako burja niza bel trak snežink na rob šipe. Plašilo jo je divje orglanje burje, v smrekah za hišo. Z večerom se je burja šele prav razživela. Tisto običajno butanje ob okna se je spremenilo v divje treslanje. Poiskala je košček trske in jo zatlačila za šipo, ki je kar poplesavala v razsušenem okvirju okna. Šla je spet v sobo. Tudi tam je bilo divje pozvanjanje šip. Česa takega še ni doživela, tako rohnenje, tako zavijanje in butanje. Saj bo odkrilo hišo in razbilo šipe, se ji je pletlo po glavi. Joj, kaj bo z mano? Rado, kje si!? Kam sem zašla. Oh, mamica, zakaj ste me pustili sem gor. Rado, pridi že! Zaprla se je v kuhinjo. Joj, joj, kaj bo, če bom rodila v takem vremenu. Zdravnik je rekel, da bi lahko bilo že čez

tri tedne. V to zimo ...? Objela si je trebuh in se stisnila vase. Pozabila je, da voda že brbota v kotliču. Najraje bi pozabila na vse. Zmedena je bila in vsa zatesnobljena.

Bledo in zaskrbljeno jo je našel Rado na zaboji za drva ob štedilniku. Zdaj, ko je vedel, da se njen čas nezadržno bliža, zdaj je pozabil na dolga popivanja s prijatelji.

»Kaj pa ti je?« se je ustrašil.

»Si le prišel,« je vzradoščeno rekla.

»Ja, kaj pa ti je. Saj si čisto bleda. Naj grem po zdravnika. Je že čas?« je bil zaskrbljen.

»Ne, ni še čas, le strah me je.«

»Ah pusti strah. Saj ne boš prva, ki bo rodila v tej zimi. Ti bodo že pomagale ženske iz vasi. Veliko so jih že spravile na svet. Bodi brez skrbi,« jo je tolažil. Slekli so težak plašč poln belega poprha.

»Saj bo,« je šibko pošepetala.

»Močna morava biti.«

»Bova. Zima bo,« je rekla in ga trpeče gledala.

»Seveda bo. Še vsako leta je bila, pa smo jo preživeli. Boš videla, dva tri dni divja burja, potem se pa unese. Če se naredijo zameti, si ljudje naredijo steze in življenje spet steče,« se ji je smehljaj. Pogrel si je roke nad štedilnikom.

»Take burje še nisem slišala,« mu je priznala. »Saj bo vse polomilo,« je malce bolj vedro rekla. V očeh so ji še plesale mušice strahu in v prsih jo je bodikalo.

»Ja, to je tvoja prva burja. Se boš že privadila. Spodaj v dolini je še močnejša. Zvečer ima mlade. Mogoče se bo že do jutra polehla. Nič se ne boj, saj imam še lanski dopust in bom ves čas s teboj.«

»Rado ...« se je izvilo iz nje. Nenadoma se je spomnila, na kipečo vodo. Vstala je in prijela krožnik s koruzno moko.

»Pusti, si bom sam skuhal polento. Ti moraš počivati,« se je pripomnil.

»Danes sem res trudna,« je priznala. Sesedla se je nazaj na zaboj za drva. Presedla se je na stol in z dobrotno lučjo v očeh osvetila Rada. Zdel se ji je smešen, ko je mešal polento in se pačil nad razgreto ploščo.

»Na kakšnem sestanku si bil?« jo je zanimalo.

»Ah, nekakšen političen hec. No, kaže, da nam bo šlo bolje. Statistiki ne verjamem, ampak ljudem gre res bolje,« se je razgovoril.

»Pa ti verjameš vsem tem politikom?«

»Nekaterim ja, večini pa ne. Za nas je že sreča, da smemo govoriti po slovensko. Saj veš, prej smo tu imeli Italijo. V šoli smo morali govoriti samo po italijansko. In če nisi kakšne besede prav povedal, si jih dobil s palico po prstih. Taka je bila italijanska kultura.«

»Jaz si ne morem zamisliti, kako je bilo v tisti vaši Italiji. Pri nas je bila Jugoslavija. Davki so bili visoki, to ja, govorili pa smo lahko slovensko. V šoli mi ni šla srbohrvaščina, nekakšna jugoslovanščina, ki smo se je morali učiti. Mama mi je brala iz časopisa, ki ji ga je kdaj pa kdaj poslal njen brat, ki je delal kot policist na sodišču v Sarajevu. V počitnicah me je učil pravilne izgovorjave. No, za dvojko sem spravila skupaj.

»Zdaj je vse drugače. Škoda, nekaj Slovencev je ostalo na drugi strani. Trst bo večna bolečina slovenstva.«

Če bi ljudje spoštovali božje zakone, ne bi bilo vojn,« se je razgovorila, da bi ublažila tesnobo.

»Kako da ne, kaj pa križarske vojne?«

»Kaj me brigajo vse tiste zgodbe iz tvojih knjig. Zdaj je čas brezvercev. In to je slab čas!« mu je že kar razgreto rekla.

»Vidiš, nič ne bereš, pa nič ne veš« ji je rekel čez ramo in se kašljaje zasmejal. Obraz je imel razgret od vročine, ki se je vzdigovala od štedilnika.

»Ne bom se prepirala s tabo,« se je nasmehnila in odkimala. »Dokuhaj polento. Jedla jo bom samo z mlekom, brez ocvirkov«

»Je že kuhana,« se je pohvalil.

V noči se je burja razživila in dozorela. Nemiren sen je Linčki najedel že tako siromašen spanec. Preobračala se je in si iskala ugodno lego, da bi jo spet vzelo v spanec. Premišljala je o Radu: Mar so vsi moški takšni, kadar prihaja otrok. Kako hitro vse splahni. Pride otrok, moški pa v gostilno in na nekakšne sestanke. Ja, z otrokom umrejo hrepenenja. Joj, kako zavija. V to burjo se bo rodil moj otročiček ... Divja usta noči so se ji še kar naprej smejala in vrtala v zavest, kjer so gnezdile mrzle ptice strahu. Zajokala je čisto tiho, čisto vase. Pridi, luč, pridi jutro, pridi sončece ... O, pridite angelci v belih oblekicah in naložite na nebeške sani mene in mojega otročička. Peljite naju v nebeške vrtove med rožice. Oh, pridi angel varuh moj in obvaruj mi otročička. Dobri bog, daj mi moč, da bom rodila in vzredila otroka v tej divjini. Dobri bog, bodi usmiljen z menoj! O, saj bom še molila, dobri bog ...! Nenadoma se ji je zdelo, da sliši nekakšne glasove skozi burjo: Vse zaman, draga Linčka, ta otrok ne bo preživel tega mraza in naslednji tudi še ne, šele tretji bo živel ... O, angelci moji mili ...

Spokojena pokrajina se je pregrinjala z modrino izčiščenega neba. Bleščavica sonca se je odbijala od velikih januarskih zametov, ki so ležali po njivah kot ukleto zamrznjeno valovje morja.

Kljub tako živi svetlobi je bila hiša obdana z žalostno molčavostjo. Še okna so nekam temno žarela v pokrajino. Smreke so se otresale težkih belih plaščev in so izžarevale zeleno žametno žalobo.

V veliki zakurjeni sobi je v beli krst ležalo belo trupelce – nedozorel sad ljubezni. Dogorevajoče sveče so se kosale z dnevno lučjo, ki se je zlivala v tihobo okrog trupelca. Linčkine nabrekle prsi ga niso mogle ogreti. Njene vročične ustnice so tkale vročo odejico na trupelce, ki je v neki noči zagorelo v svojem zadnjem ognju. Proti jutru so ga vzele s seboj mrzle starke noči in ga odnesle v večne zarje. Umril je skorajda brez joka. Vse je bilo tako čudno. Ko se je dete rodilo, so se kopicile snežne gmote, na oknih je primrznil dih. Mrzle rože so pomorile metulje upanja. Potem so se vetrovi obrnili in je zajužilo. Posvetilo je sonce, v žleb je zakapljala voda, vetrovi so se umaknili v globače. Prišla je tišina ...

Vse je že bilo pripravljeno za žalostni sprevod. Bledikavi obrazi sorodstva so tiho namlevali besede in jih trosili nad trupelce – nekakšen dež usmiljena je to bil. Življenje, ki se je s koncem začelo ...

Linčkina nemoč se je zbrala v izjokanih, za dolgo ugaslih očeh. Skrh-nina življenja ji je plala v zavesti in jo pehala v nemoč. Topo je sedela na stolu in mečkala že zdavnaj premočen robec. Glasovi, ki so plali okrog nje, so poredkoma kapnili v njeno odsotno zavest. Njen duh je zdaj plaval v drugačnem svetu: želela si je radosti poletja, velikih lilij, ptic in zelene samote. Videvala je umrlega sinka, ki teka po travi in se igra s palčki ... Poseda pod cvetočo češnjo in nekaj momlja. Nabira zlatice in

marjetice in jih prinaša. Namaže mu kos kruha z medom ... Zamišlja se ji je raztopila na obrazu. Trpek smehljaj ji je rahljaj blede lica.

»Linčka, gremo! Čas je,« jo je skušala priklicati sestra.

»Kam?« je odsotno vprašala.

»Ja na pokopališče. Pogreb se bo začel. Pripravi se,« ji je sestra obzirno prigovarjala.

»Kam?« je še enkrat odsotno vprašala.

»Moj bog, zberi se. Ljudje čakajo, samo še tebe čakajo,« je sestra nestrpno rekla in opazila nenavaden mrkljiv sij v njenih očeh.

Zdaj se je Linčka za trenutek le zavedala. Pogledala je po obrazih in jih používala v svojo trpkost.

»No, boš zmogla to pot?« je sestra vprašala in uvidela, da je povsem izčrpana.

»Nikamor ne bom šla. Tu me pustite, tu. Mene in mojega sinčka, kar tu pustite,« je rekla kot da bi povedala nekaj vsakdanjega.

»Linčka, bi rada legla?« jo je sestra zaskrbljeno vprašala.

»Kar tu me pustite, no. Pa sinčka tudi,« je zašepetala in odkimala z glavo.

Šepetanje je potihnilo. Nekdo je šepetaje pripomnil, da se ji meša. V krog tihih obrazov se je prerinil Rado, ves v črnem, z možato bledico na obrazu. Sloko telo se mu je prepogibalo in se krčilo v zatajevani bolečini.

»Linčka, če si preveč utrujena, pa leži,« ji je tolažeče rekel. »Saj bo sestra pri tebi, mi pa res moramo iti.«

Odsotno se mu je zazrla v oči in odprla usta, da bi nekaj rekla. Dolge trenutke je kar nemela.

»Rado, nikamor ne morem,« je šibko rekla in ga skaljeno gledala.

»Prav, pa ostani doma. Lezi na divan in počivaj. Sestra bo pri tebi, mi pa res moramo iti. Bomo že opravili, tako da bo prav.«

Zahvalila se mu je samo z očmi – besed, kakor da ni več v nji. Začenjala je doumevati, da njenega sinčka res ni več. Med tem so belo krstico že pokrili. Vse je bilo pripravljeno za odhod. Utrnili so sveče in razmaknili stole. Zdrenjali so se ven na popoldansko sonce in se mirno razvrstili v vrsto, ki se je stekla v ozko gaz, ovinkasto vijugasto med zameti. Dolge temne sence so se polegale po valovitem pomrzlem snegu. Iz bližnjega hriba je pot presekala primrznjena smučina. Sprevod je šel počasi, molče in zibaje.

Linčka jih je gledala skozi okno. Trudno čelo je položila na, od sonca

ogreto šipo. Sonce ji je opralo obraz z nežno močjo. Sledi solz so se ji razpredale vzdolž lic. Malce je posmrkala in si podstavila robec. Odsmrknila se je in pomislila: Tako ga nesejo, ubogo moje otroče. Nikoli mu ne bo toplo, nikoli ... Boleča ovednost se je zganila v njej. Šele sedaj se je zavedala, kaj vse se ji je zgodilo v enem samem tednu.

Sestra ji je pomagala sleči plašč. Odpeljala jo je v kuhinjo in ji poravnala blazine na divanu. »Boš vsaj skodelico mleka z medom? Pomagalo ti bo,« ji je mirljivo rekla.

»No, pa mi daj,« se je spoprijaznila in se zlecnila na divan. Omahnila je v mehke blazine.

Nemiren sen jo je zagrnil. Začela je podoživljati bolečino poroda. Videvala je tiste majhne očke, tako majhne, s tako čudno svetlobo. In tista majhna usteca, kričava usteca ... Bele rjuhe ... Beli angelci ... vse je tako belo, belo – belo me bo vzelo, požrlo me bo. Velika bela luč ... Angelci, obvarujte ga ... Hlad mi ga je vzela ... Belo, belo ...

Dnevi so se začeli daljšati. Sonca je bilo več in več. Sneg pa je še kar vztrajal, čeprav ga je lizalo. Radova bolečina se je razrasla. Doma je spoštljivo prenašal tihnino. Če je le mogel, se je zavlekel v zapečje in je bral. Ob stišanih večerih je hodil na hrib nad hišo, v smrečnato kotanjo, kjer je bila njegova tolažilnica. Tam je premleval misli in gledal v širjavo. Skozi daljnogled je lovil odbleske daljnega morja. Tam je iskal tolažljivost, ki bi mu odvzela težko tuhtavico.

Zavlekel se je tja gor. Mlačen veter je potegnil čez goljavo hriba. Zadišalo je po dimu, ki se je sukljal iz zaselka pod njim. Nekje daleč je bevskal pes. Na snegu se je naredila tanka skorja, ki se je zlahka udajala. Njegove stare stopinje so bile trdno omrznjeno vdelane v sneg. Pobožal je mlade smrekice. Skozi daljnogled je zagledal daljni sij morja. Življenje se ne ustavi, jo pomišljal ob zrenju rdečkastega odbleska v Tržaškem zalivu. Ko nekdo umre, se nekje nekdo rodi. To je večni krog. Tolažili so me, da je smrt otroka manj boleča. V čem je razlika? Ko umre tako majhen otrok je najbrž res, da je umrl, ker ni mogel zaživeti. Nekako je bil rojen, pa ne še prav rojen. Narava izbira samo močne – tako je v gozdu, tako je med živalmi, tako je med ljudmi. Ja, narava, največja resnica ... Ampak Linčka, njo, njo je prizadelo ... Zdravnik pravi, da so živci, da bo minilo. Kar naprej pije vodo, žeja jo. Živci ...? Uboga Linčka! Kako naj ji pomagam? Če se hočem pogovoriti z njo, me samo strmo gleda. Le do kdaj bo to trajalo, do pomladi? Ja, več luči, da več volje. Tako je moralo biti ... Tako je hotela narava ... Pretegnil si je trudne roke. Kadar ni bilo drugega dela, so gozdarski delavci odmetavali sneg in tako meter za metrom odpirali gozdne ceste. Zdaj, v februarju, je bil sneg že ogret od sonca in težak. Zlezal je iz smrečja in se razgledal. Spodaj, v zaselku, so že po-

brlevale luči. Na nasprotnem bregu so vreščavili otročaji, ki so si vrezali smučino v sneg in so se dričali prav do noči, včasih še ob polni luni. Nekaj starejših fantov si je omislilo celo majhno skakalnico. Zaganjali so se in se kosali, kdo bo dlje skočil in obstal na nogah. Po dolgih dneh ga je spet prijelo, da bi pošteno jedel. V mislih je že videl velik krožnik kuhanega krompirja in hrustljave ocvirke. Z dolgimi koraki se je zapodil dol proti hiši. V zabetu pred hišo je malce postal in občudoval oranžno razsuto svetlobo na oknih. Tam na jugu je bila še močna in razpotegnjena za hrbet Čavna. Veje stare jablane so jo cefrale v čudne like.

Linčko je našel v kuhinji. Sedela je blizu štedilnika in pletla volnene nogavice. Na velih licih ji ni več rasla tista velika žaloba, ki jo je delala staro, iznemoglo, nepotrebno, za nikogar nasmejano. Sedel je nasproti nje in si sezul težke gozdarske čevlje. Zaziral se je vanjo. Pozdevalo se mu je, da je ta večer več življenja v njej. Celo počesana je bila drugače; rdečerjav vihrec ji je spet bingljajal nad čelom in jo delal zapeljivo. Ne, ne, ni še vse ugasnilo v njej, ni, je pomislil.

»Lačen sem,« je razbil tišino v katero so pozvnanje pletilke.

Privzdignila je obraz. Obotljiv smehljaj se ji je navesil okrog ustnic. V očeh se je nekaj zganilo, nekaj svetlejšega. Čez napeta zrcala zenic so se še plazili oblaki trpečnosti. Ampak ni ga oblaka, ki ga sonce življenja ne bi použilo ... Spustila je pletivo v naročje in zneženo rekla:

»Lačen?«

»Ja, zabeljen krompir bi jedel.«

»Zdaj?«

»Ja, za večerjo.«

»Ti ga bom pa skuhal,« je prijazno rekla in se celo nasmehnila. Čez štedilnik je potegnila lonec kompota in naredila dva kratka požirka.

»Te še tako žeja?« jo je previdno vprašal.

»Danes me je manj. Pila sem samo kompot, nič več vode,« je rekla z bodrim glasom.

»Linčka ... saj bo minilo. Narava je tako hotela,« je rekel in se presedel.

»Bog že ve, kaj dela.«

»Pameten je, ta, tvoj bog, da vse ve. No, če ti je v tolažbo, ga kar imej. Vsak ima svoj svet v sebi, svojo naravo. Se bo že obrnilo na bolje,« jo je skušal opogumiti.

Nič mu ni odgovorila. Odložila je pletenje na omaro. Okretno se je obrnila in določila drva na ogenj. Žilavo je zmignila z boki in si popravila

spletak las za ušesom. Telo se ji je začelo prebujati. Kri je šinila skozi tkiva, ki se niso menila za bolečino duše.

»Da boš vedel, molim tudi zate,« mu je navrgla čez ramo. Pri tem se mu je celo malce zarotniško nasmehnila. Nekaj se je zganilo v njej.

Med kuho je razmišljala, da je bog tako hotel. Ponuja ji veliko preizkušnjo, ki jo ne sme zavreči. Da, bog ... Še bolj se ga je oklenila po tistem popoldnevu, ko je šla v župnišče, kjer jo je sprejel razumevajoč župnik, ki je vedel, da je čas tak, tak zakrnel. Razumel je njeno neprihajanje k maši, razumel je te gorske ljudi, ki so se vklesali v trdoživost te narave. Dal ji je nekaj lahkega berila. Obljubil ji je, da jo bo obiskal in da se bo še pogovarjal z njo. O ti večna lakota duše ...

»No, le pristavi za krompir. Saj boš tudi ti jedla?«

»Mogoče,« se je nasmihala

»Te dni moraš dol v Ajdovščino, k zdravniku, « jo je opomnil.

»Vem,« je rekla in šla po vodo na manjši hodnik.

»Ne bom mogel iti s tabo. Saj boš zmogla sama?«

»Bom, saj vem, kam moram. Če pa bom kaj iskala, bom pa vprašala, saj znam govoriti,« je skoraj jezno rekla iz hodnika. Spomnila se je, kako so se ji domačini posmehovali, kadar je govorila še po svoje, po notranjsko. Radov prijatelj Zoran jo je spodbujal, da je kakšno besedo večkrat ponovila, ker mu je bila ta izgovorjava simpatična. Zoran se je odkritosrčno smejal, nikoli pikro in zafrkljivo kot drugi. Tu je bil tujec, dvakrat tujec. Zaničljivo so gledali na vsakega, ki ni zavijal po njihovo.

»No, samo povedal sem ti,« ji je odgovoril. Vstal je in se pogrel ob štedilniku. Rad se je takole pogrel, da je čutil, kako mu ulenjena kri žejno vsrkava toploto in se razliva v dlani in noge. Nekaj opojnega je bilo v tej počasni toploti, nekaj prдавnega.

Gola žarnica je metala preskromno luč, da bi se veselil branja. Kakšen večer je bila svetloba še šibkejša, takrat pa res ni mogel brati. Jezno je pomislil na vse tiste obljube o svetli bodočnosti. Pa vendar je našel nekaj utehe v črkovju.

Sence žalosti so le počasi zapuščale njen, še vedno bledikav obraz. Nekaj samoočitanja je še potlevalo v njej. Domišljala si je, da bi lahko otroka obvarovala, če bi drugače ravnala. Te skrbljivosti je ubijala z delom: barvala je vrata, popravljala si je krila, šivala je tiste smešne plahte za nošnjo sena, skrojila si je nekaj preprostih oblačil za vsakdanjo nošnjo. In če ni bilo drugega, je delala zobotrebce. Doma so jih cele zime delali iz leskovine in jih spomladi nosili na tržnico v Ljubljano. Lotila se je celo

popravila starih dežnikov.

Dolgo se je zjutraj odpravljala od doma, tja dol do zdravnika. Po dolgem času se je odpravljala od doma. Vse se ji zdelo kar nekako slovesno. Že sam vonj novega mila ji je priklical smehljaje na obraz, ko se je česala pred ogledalom, ki si ga je prinesla v ogreto kuhinjo. Marčevsko jutro je bilo milo mehko, ker so iz južne strani vlekli voljne sape. Jutranji avtobus je zamudila. To je ni jezilo, ker je vedela, da jo bo pobral kakšen tovornjak, ki bo peljal les v dolino. Zdaj so ga na veliko vozili v dolino; ves les, ki so ga čez zimo sekali.

Nekaj čez osmo je že bila na gozdni cesti. V senčninah je še hladobilo in tu in tam je še ležal sneg. Šla je počasi in lagodno. Ustavila se je in občudovala zaveso borovja med skalami. Še preden je prišla do prvega tunela, je za njo prirohnel težak tovornjak, nekdanj ameriško vojaško vozilo, zdaj predelan v transporter za hlodovino. Šofer jo je poznal, saj je bil Rado dober prijatelj vsem šoferjem – občudoval je te može, ki so spretno krmarili nerodne tovornjake po ozkih gozdnih cestah. Povzpela se je v ogreto kabino, ki je bila naphana z vonjem po bencinu in znoju. Šofer je vedel za njuno žalost in je bil spričo tega zadržan. Delal se je, da ga strašno zaposluje vožnja, pa če prav bi lahko peljal tudi miže, tolikokrat jo je že prevozil. Vse do Ajdovščine sta spregovorila le nekaj običajnih besed o vremenu in snegu, ki je gineval.

Nacionalizirana vila na levi strani parka je bila začasni zdravstveni dom. Po nekaj stopnicah se je prišlo v sivo neprijazno vežo. Skozi nihajna vrata je stopila na hodnik. Tu so bile stopnice, ki so peljale navzgor. Na levo pa so bila priprta bela sveže prepleskana vrata čakalnice. V nos ji je udaril vonj razkužil. Iz zgornjih prostorov se je zlival otroški jok. V torbici je poiskala zdravstveno izkaznico in sveže zlikan lepo prepognjen robec. Odpahnila je vrata. Čakalnica ni bila pretirano polna, dve ženski in zabuhel možakar. Z drobno tresavico v drobu se je odpravila do vrat ambulante, na katerih je bila bela škatla, kamor je odložila izkaznico. Poiskala si je prost stol in se usedla. Pogledala je po obrazih, ki so ji dali vedeti, da ne nameravajo govoriti z njo. Dolinci so nekako zviška gledali na ljudi s planote. Guki, so jim zafrkljivo govorili. Domišljali so si, da so »Gorjani« sami divji gozdarji, ki pojedjo veliko divjačine in ne poznajo nobene kulture. Resnično so jih prezirali in so se jih tudi bali. Da je prišla s planote, so uganili, ker je bila oblečena v težak plašč in obuta v težke zimske škornje. Tu so bili ljudje že lahkotneje oblečene. Bližnjo Dolinko je vprašala, kateri zdravnik dela – pomirilo jo je, prvi

je ordiniral. Ko je prišel k njej, takoj po smrti otroka, ji je namenil nekaj tolažljivih besed. Zaupala mu je.

Potolažena je zapuščala vilo. V njej so pozvanjale besede: Nič se ne bojte, popolnoma zdravi ste. Čisto v redu mlada ženska ste, še bodo otroci, če bosta tako hotela. Tista žeja, je žeja vaše duše. Prešlo bo. Bodite možu spet žena, pa bo. Življenje ima silno moč, tu v vas se je naselila, kar verjemite mi!

Nasmehljana je hitela skozi park. Čudila se je nagnjenim drevesom, ki jih je burja prisilila k takšni rašči. Vse jo je začelo zanimati. Počudevala se je kamnom na strehah. Občudovala je pročelja, ki so se grela na prijetnem soncu. Mnogo oken je bilo odprtih in tu in tam se je zračila posteljnina. Nad strehami se je bočilo hribovje, na zahodu še obloženo s snegom. Zazdelo se ji je, da vsa planota sili sem dol. Polagoma je prišla na glavni trg. Tu je sonce razlilo vso svojo bleščavo. Od mnogih oken se je odbijalo in tkalo zlato preprogo na trgu. Pogledovala je po velikih izložbah. Opazila je še gostilno in frizerja. Ustavila se je pred izložbo s čevlji. Čudila se je cenam. Ponudba ni bila nič kaj pestra. Ob tem se je spomnila, kako je z zanimanjem gledala izložbe v Ljubljani, ko je bila še deklica in jo je teta povabila s seboj. Tam so bile pestre izložbe, lepo urejene; celo krojači in čevljarji so imeli izložbe. Tu je vse bolj skromno in očitno na hitro postavljeno. Ob posodju in kozarcih se je dolgo zadržala. Postopala je tam in si izmišljala, kaj vse bi rada imela. Spomnila se je, da bi si morala kupiti posodo za kuhanje prave kave. Zagledala se je v bakrene džezvice v kotu izložbe. Mehko so odsevale svetlobo. V mislih se je že videla, kako naliva kavo iz te pripravne posode.

Vstopila je v trgovino. Starejši trgovec jo je pametno pogledal. Pokazal ji je džezvice in ji sprti govoril cene. Pokazal ji je še navadno, emajlirano, zeleno, s črnim ročajem, ki je bila nekaj cenejša. Morala se je odločiti za tisto. S kupljeno posodo se je odpravila naprej po ulici. Pred pekarno se je spet ustavila. Omamen sladkast vonj pečenega kruha se je lepo vtikal v pomladne vonjave. Zahotelo se ji je koščka torte. Bo dovolj denarja za avtobus, za časopis, za kavo, za petrolej, za brisače in vezalke? Vstopila je. In kakor da bi prodajalka v pekarni slutila njeno željo, ji je poiskala največji kos torte. Na ulici je takoj odvila papir in spotoma jedla torto. Dolgo je v ustih mlela mazavo sladkobo in pocmokavala. Pred križiščem se ji bi skorajda grizljaj torte zaletel. Morala se je obrniti k zidu in zakašljati. Zbodel jo je pogled na svetlomoder otroški voziček in na drobno gospo, ki ga je potiskala. To so bili časi, ko si je malokdo

privoščil voziček. Zmotil jo je jokec v vozičku. Zadnji košček torte je na hitro pojedla in zmedeno zmečkala papir. Voziček je gospa obrnila in ga zapeljala naravnost proti njej. Ko ga je zapeljala mimo nje, se je stisnila k zidu. Za trenutek je videla drobne mahajoče ročice in zaripel obrazek. O bog, nakloni ga tudi meni. Zagledala je oči mlade in očitno razvajene mamice. Njen leden pogled jo je še bolj prikoval k zidu. Nekaj korakov naprej je voziček izginil na notranje dvorišče. Ob portalu je stala belolasa ženica, se sklonila in tolažila kričavega dojenčka. Opomogla si je od sklenjenja, ki še ni izginilo. Šla je mimo manjše tržnice, kjer so prodajali drag radič in domača jajca. Na glavni cesti, ki je povezovala Novo Gorico in Ljubljano, se je razgledovala. Nekaj avtomobilov je zabrnelo mimo in dva večja tovornjaka. Ni več vedela, kam naj še gre, saj ji je ostalo še veliko časa do odhoda avtobusa. Obrazi, ki so pripluli mimo nje so se ji zdeli bleščavi. Blag sapič se ji je zdel mil in zdravilen. Nenadoma se ji je zahotelo še prave kave. Dolgo je stala pred okni mestne kavarne in cincarila: Le kaj si bodo ljudje mislili, če vstopim. Saj vem, kaj si ljudje mislijo, če vidijo samo žensko posedati po kavarni. In če me vidi kakšen domačin, bodo otresali jezike. Govorili bodo, ah, Radu bodo tvezili, da sem posedla, da ... Drug svet je tu.

Pa vendar je vstopila. Mračina jo je malce zmedla, a se je hitro razgledala. Prepoznala je značilen vonj – tista zatohlina pregnetenega cigaretnega dima in izparine alkohola. Mlad parček je čeblljal v kotu, nekaj gostov je slonelo ob točilni mizi, ostale mize pa so bile proste. Sedla je kar k prvi ob oknu. Postarana natakara je prišla k njej in jo brezbrizno gledala. Naročila si je kavo.

Čez rob skodelice, ko je ravno hotela odsrebniti kavo, je zagledala moškega na koncu točilne mize, ki jo je očitno že dolgo opazoval, najbrž že od začetka. Za hipec se je ujela v njegovo samovšečno gledanje.

»Tovarišica, lepa tovarišica, bi še kaj spila?« ji je zaklical.

Zdrznila se je. Zagorela je v lica. Poskusila je mirno odložiti skodelico, vendar ji ni uspelo; tanko je zazvonila z njo ob žličko in krožniček. Zbrano je dvignila obraz in kar se da mirno rekla: »Ne, hvala.«

»Zakaj pa ne?« je moški bahavo vprašal, prijel svoj kozarec z drago uvoženo pijačo in se premaknil proti njej. Bil je nizek in debel v slabo krojeni, a skrbno zlikani modri obleki, le rdečerjava kravata mu je nerodno opletala. »Lahko prisedem?« je vljudno vprašal.

»Ne, ker bom takoj odšla. Mudi se mi na avtobus,« je zaletavo rekla, še preden je moški prijel za stol.

Obstal je in preprijel kozarec.

»Škoda, tako lepih tovarišč pa ni vsak dan v naš lokal,« ji je laskal in se zvito nasmihal. »Kam pa si namenjena, v Ljubljano?« je še silil vanjo in se igral s kozarcem.

»Ne, ne, na planoto,« je zmedeno rekla in z očmi iskala natararico, da bi ji plačala.

»Ah, med divjake,« se je zasmel in iskal dodatnega poguma pri sopivcih.

»Ljudje so kot povsod,« mu je zmogla odbrusiti. Vstala je, prijela nakupovalno torbo in si čez roko obesila zastarelo torbico. Natararica ji je zaklicala ceno.

»Bom jaz plačal,« se je vsiljivec možatil.

»Ne, kar sama bom plačala,« je bila odločna.

»O, ne tovarišica, jaz ti bom plačal. Ne zgodi vsak dan, da bi ti plačeval okrajni funkcionar. Ne poznaš me, tovarišica!« se je samozavestno slinil in jo gledal kot gleda kača svoj plen.

»Če že vztrajate, pa plačajte,« je prikimala. Popravila si je plašč, voščila nasvidenje in izginila skozi vrata v svetel dan.

»Nasvidenje, lepoticčka,« je zaslišala v priprtih vratih.

Takšni so ti funkcionarji, takšni, je pomislila. O, poznam jih. Pri nas so se sušili in grel in premetavali besede, med tem, ko so se pravi borci valjali v snegu in se zares borili. Oni pa lepo ob peči in so obljubljali: imeli boste elektriko, pa traktorje, pa davki bodo manjši. Ja, ja ... In kako se je tale petelinil. Ampak ženska sem še, je zašumelo v njej. Joj, kako me je gledal. Kar požiral me je. In tako bo šla moja mladost, v tiste gozdove bo šla, v hribe ...

Med čakanjem na avtobus, pred gostilno, so jo sprevevale nečimrne misli: lahko bi bilo drugače, če bi živela v mestu. Jaz bi dobila službo v kakšni tovarni, tudi stanovanje bi dobila. Tudi on bi delal v tovarni. Njega je težko prepričati. Zadnje čase je tako zadirčen. Hitro se ujezi. Vem, morala mu bi biti spet ženska. Tako je to z ljubeznijo, ko dozori, postane grenka.

Premaknila se je po klopi in nastavila soncu obraz. Blaga toplota jo je potopila v spomine. Spominjala se je svoje prve obleke, tistega lepega krila in belih dokolenk ... Suho sadje na peči ... Sesanje medu in satovja, ki ga je našel stric ... Birmanski dan ... Veliki ocvirki v kruhu na poti v šolo, v hladnih zimskih jutrih ... Tihotapska kraja slivove marmelade

...

Iz zamišljenosti jo je zbudila sovaščanka. Debela, rdečelična, v prevelikem plašču se je odsopla in si primaknila nakupovalno torbo. Linčka je zamežikala in jo vljudno pozdravila. Zapletli sta se v vsakdanji pomenek, ki jima je skrajšal čas čakanja.

Življenje se je zlagoma utirilo. S snegom je kopnela tudi Linčkina bolečina. Hiša jo je vendarle sprejela. Celo Reza je spoštliveje ravnala z njo. Zdaj jo je večkrat povabila na kavo, še posebej ob nedeljskih popoldnevih, ko so se vsi razšli. Brane je bil pri vojakih nekje v Makedoniji, Liza je delala v gostilni, najmlajši se je nekje podil z vrstniki, Rado je šel po svojih poteh, Tine pa je kartal. No ja, včasih se mu je pridružil tudi Rado.

Pomladno nedeljo je gosta megla zalivala velika okna v spodnji, toplo zakurjeni sobi. Droban pršec je trepljal šipe. Reza in Linčka sta sedeli ob peči. Tople rjave pečnice, so blago izsevale toploto. Vsa soba je dišala po pomarančah. Reza je imela navado, da je na peči sušila pomarančne in limonine olupke.

»Ja, pri nas smo dobro živeli,« je razpletala Reza. »Imeli smo gostilno, lep par konj, celo kočijo smo imeli. Zaposlili smo tudi hlapca in deklo. Poleg tega je oče še prekupčeval z lesom. O, naš oče je bil velik gospod,« je zamišljeno rekla in pomlela s prsti. »Kadar je prišel z dolgih poti domov, smo mu morali prinesiti kvartin vina, ga sezuti in mu umiti noge. Bil je tudi usmiljen. Tistim, ki jim je na pomlad zmanjkjal krompir, je rad odstopil kakšno vedro krompirja. Seveda so ga potem odslužili z delom v košnji.«

»Tudi pri nas smo imeli deklo,« se je spomnila Linčka. »Dobivala je plačo, par čevljev in vsako leto novo obleko. Pomagala nam je, ko smo bili še majhni.«

»Pri vas je bila druga država in drugi zakoni. Saj ne rečem, za nas je bilo dobro, za mnoge pa slabo. Ni bilo dela. Pa tudi če je bilo, ga niso plačali. Slovenec ni nič pomenil. Če si hotel zaklati prašiča, si moral to

prijaviti na občini. Vso živino so popisovali. In bog ne daj, da se je slišala slovenska beseda, ko so prišli karabinjerji in financarji v gostilno. Bili smo kot psi, ne pa ljudje,« se je spominjala Reza.

»Mi pa smo lahko govorili po svoje. Davki, davki pa so bili veliki.«

»O, saj so bili tudi tukaj. Ljudje pa so še drugače zapravljali premoženje. V gostilni sem marsikaj videla. Vsaj za dva se spomnim, da sta zakartala premoženje. Toliko časa sta kartala, da sta zapravila premoženje. Ja, pa pili so veliko. Hudo je bilo za nekatere, hudo,« je Reza pokimavala.

»Pili so tudi pri nas, pa bolj doma, doma kuhano žganje.«

»Pri nas ni sadja, da bi ga kuhali. Eh, ko sem bila mlada sem ga nekaj znesla gor iz doline. Takrat so me noge kar same nesle. Dvakrat na teden sem šla v Ajdovščino. Če je bilo treba sem šla po moko tudi v Čepovan, pa tudi v Trst sem šla, če je tako naneslo. Joj, kar letela sem, res.«

»Res, kar letiš. Mi smo tudi nosili žito daleč v mlin, nazaj pa moko, pa petrolej in sol, no, tudi sladkor smo kupovali in druge drobnarije. Večino stvari smo imeli pa kar doma,« je Linčka rekla in se presedla, ker so jo pečnice preveč grele v hrbet.

»Mi smo pa morali skoraj vse kupiti. Tu malo zraste, še sadje ne. Tega pa bi jedla kar naprej.«

»Pri nas ga je dovolj, še svinje ga jedo. Nekaj smo ga posušili. Brez sadja ni zdravih otrok,« je grenko rekla Linčka.

»Ah, saj vseeno zrastejo. Vsi moji so zrasli ob repi, zelju in polenti, pa poglej, kakšni so,« se je Reza pohvalisala. Malo je pomolčala in pomlela s prsti. »No, kako je z vajinim otrokom. Čas bi bil, da spet kaj naročita. Lepo bi bilo, če bi se otrok rodil poleti, da bi se do zime navadil tega zraka,« je Reza blebetnila, nevedoč, da bo s tem prizadela Linčko, da bo v njej spet privzdignila bolečino.

»Bo, ko bo bog dal,« ji je medlo odgovorila.

»Saj, saj,« je Reza pokimala in jo sočutno pogledala, češ: saj vem, saj vem, otroka ne moreš kar priklicati.

Zdaj sta obe potihnili. Obema se je zadelo, da bo molk najboljše zdravilo. Včasih je molk zgovornejši od besed.

»Šla bom,« je čez čas rekla Linčka. »Likanje me čaka,« je še navrgla in vstala.

»Jaz moram pa v štalo,« se je tudi Reza zganila.

Očitanja, očitanja, je povrevalo v Linčki. Zdaj si Reza domišlja, da sem jaz kriva za smrt otroka, gotovo si to domišlja ... Saj je prijaznejša, a njene oči ... Kaj naj še naredim, da bom prava nevesta? Vem, vnuka hoče,

je plalo v Linčki. Sedela je ob štedilniku in trkljala misli sem ter tja po glavi. Prezrla je mrak, ki se je že narinil v zatohlino kuhinje. Rado, le kje hodi? Zahrepenela je po njem, po njegovi nedeljski sproščenosti. Ljubila je njegov nedeljski vonj, vonj po britju, po brivski kremi in vodici. To je bil njegov nedeljski obred. Malo pred deseto je morala biti na mizi stara aluminijasta skleda, pod njo podložen star časopis, ob stani pa škatla z ogledalcem in brivskim priborom. Še preden se je namili z brivsko peno je dolgo brusil »klinico« v starem kozarcu. Na roki jo je preizkušal, če bo dovolj ostra. Potem je sledilo miljenje s peno. S posebno zbranostjo se je dolgo bril in se kremžil v ogledalcu. Ko je končal z britjem, jo je poklical in jo prosil naj pogleda, kako se je obril. Navadno je res našla še kakšno dlako in jo je odrezala.

Taki spomini so ji priklicali smehljaj na usta. Temnina jo je spomnila, da bo skoraj večer in da mora določiti ogenj. Izbrala je drobna drva in jih položila na žerjavico. Nekaj ognjene svetlobe ji je kanilo na lica, kot da bi se ji zarisale davne zarje na usahlino nekega spomina ... Ravno, ko je zadrlesnila vrata štedilnika, je na hodniku zaslišala štorkljave korake. Tanko je prisluhnila. Ne, Rado ni bil sam, je uganila. Ni bila vajena obiskov. Navadno sta bila bolj sama v tej kuhinji.

»Je tema kot v rovu,« je zaslišala znan glas. To je bil Franko, ki se je kdaj pa kdaj prikradel z Radom, s tisto smešno kučmo na glavi, na kateri je še vedno cvetela rdeča zvezda.

»Saj bi morala biti doma,« je zabasiral Rado in se dregnil ob vlažen zid. Iskal je stikalo, da bi prižgal luč.

»Pa če ti je ušla,« ga je podražil Franko.

»Kam le? Čakaj, zdaj bo luč.«

Res je medla žarnico zredčila temo. Odpahnil je kuhinjska vrata in tudi tu prižgal luč. Iz hruškaste žarnice se je razselila močnejša svetloba, ki je osvetila tudi Linčko.

»Zakaj pa si v temi?« je vprašal in šel naprej.

»Počivam,« je živo rekla.

»Franko je z mano. Kavov nama boš skuhal!« je možato ukazal in se zrinil do mize. Rahla nedeljska opitost ga je delala smešnega.

»Kar naprej, kar naprej,« se je razživel in že pripravljala posodo za kavo. »Takoj bo kava.«

Franko je zmedeno pogledoval, zdaj proti njej zdaj proti sveže poribanim deskam in luži, ki je nastajala pod njegovimi čevlji. »Dober večer, mlada gospodinja,« je zadržano rekel in si snel kučmo. »Bojim se, da bom

preveč pomazal. Zunaj je brozga,« se je opravičeval.

»Pojdite že naprej,« je rekla in zavihrala z lasmi.

Franko je malce posmrkal in previdno šel do mize. Kučmo je položil na mizo poleg zvončkov, ki jih je Linčka nabrala spodaj pod planoto.

»A bova tudi žganje?« se je Rado domislil. Imam dobrega, notranjskega.«

»O ne, jaz ga ne bom. Za danes je bilo že vina dovolj. Pa drugič. Kavoj bi, potem pa domov,« je Franko počasi zlogoval in se delal treznega.

»Prav, ne bom te silil, ker tudi ti me ne. Vidiš, to je pametno.«

»Ej, Linčka cvete,« je Franko laskal in se vzravnal. »Jaz sem že takrat vedel, da bo ta notranjski cvet zate. Ta bunker, ta pa ni za to rožo. No, to je šele vajin začetek. Socializem bo vsem zgradil stanovanja. Jaz verjamem v to, res verjamem,« se je Franko razgreval. »Prav te dni sem bral, da v Sovjetski zvezi gradijo cela nova mesta. No ja, saj smo tudi mi zgradili Novo Gorico. To bo lepo, ko bo vsak delavec imel svojo hišico,« je Franko razpredal. »Rado, ni lepo, da taki roži daješ tako malo svetlobe,« je gromko pripomnil in požugal z ukrivljenim prstom.

Linčka je zavrtela z očmi in molče očitala Radu: Kar poslušaj, kar poslušaj, kaj pravijo ljudje. Kdaj boš spregledal!

»Je, kar je,« je Rado zarobil. »Tisto, da pa bo socializem stanovanja gradil, tisto, Franko, pa kar pozabi. O tem smo se v gostilni že nekajkrat prepirali. Mogoče bodo stanovanja gradili v industrijskih centrih, da pa bi kmetom gradili hiše, to, to pa kar pozabi. Poglej, v Ameriki delavec zasluži za hišico že v dveh letih, pri nas pa komaj za kolo. To je naša realnost,« je Rado pobito rekel.

»Glej ga glej,« se je čudil Franko. »Dobro, da to govoriš doma in se poznavaj. Saj veš, povsod so ovaduhi in mimogrede bi te osumili, da si protidržavni element. Eh, kaj bi ti pravil o tem,« je Franko odmahnil z roko.

»Ti, Franko, misliš, da bo socializem ukinitel misli!?« je Rado povzdignil glas. »Nikoli, nikoli in noben sistem ne bo ubil svobodne misli!«

»Čakaj čakaj, a ti je črnina najedla možgane, ali pa s tvojo glavo ni vse v redu,« se je Franko zresnil in preložil roke po mizi.

»Z mojo glavo je vse v redu, zato tudi mislim z njo. Ti pa preveč zaupaš časopisom in politikom, ki so se te nove vere naučili iz brošur in zdaj pametujejo. Vse, ki smo se tolkli proti fašizmu, skušajo politično zgraditi, da bi verovali samo vanje, da bi bili samo njim podložni. Mi smo verovali v svobodo, v naš jezik, v naš narod. Prikazujejo lažne po-

datke, da bi bilo njihovo vladanje videti uspešno. Samo za oblast jim gre, dragi Franko, samo za oblast!« je Rado zagreto rekel in zardel.

»Hej, to so pa hude besede. Če to ne bi bil ti, bi šel domov po brzostrelko. Nekaj bo že res, da se tolčejo za oblast. Saj so se že v vojni. Trdim pa, da je socializem prava pot za malega človeka,« se je Franko srdil.

»Čas bo pokazal, čas,« je Rado pokimal. »Pred nekaj dnevi sem prebiral, kako so Španci premagovali Indijance, pa čeprav so bili v silni premoči,« je skušal Rado zapeljati pogovor v drugo smer.

»Knjige so za buržuje,« se je kislo nasmehnil Franko.

»Znanje je silna moč,« mu je Rado ugovarjal.

»Vidva kar zganjajta politiko,« jima je rekla Linčka in ju pustila ob kavi. »Grem dol na peč,« jima je med vrati povedala in šla.

»Saj se ne kregava, samo pogovarjava se,« je skušal Franko popraviti vtis.

»Oh, dedci, dedci,« je vzdihnila med vrati in šla.

»Počasi izgubljam zaupanje. Tudi ta sistem ne bo pravi. Preveč ljudi hoče vladati,« je Rado zamišljeno rekel in odsrebnil kavo.

»Hud kritik socializma si, hud. Socializem in komunizem nista kriva, da živiš v tej čumnatih. Če bi hotel, bi že dobil kaj drugega. V Ajdovščini je še dovolj delovnih mest, pa tudi stanovanje bi se našlo. Da o Ljubljani niti ne govorim. Veliko jih je že šlo v dolino, pa v druge kraje. Veliko jih pride iz drugih republik in vsi dobijo službo in stanovanje. Saj si videl, kako so pozidali Novo Gorico. Nove in nove bloke delajo in to samo za delavce. Ej, ne izgublaj zaupanja. Sistem se mora očistiti!« se je Franko prizadevno razgovoril.

»Ne, ne, vse hočem doseči s svojimi rokami.«

»Ti si pa čuden. Partizan si bil, boril si se. Sadovi revolucije so tudi tvoji. Saj veš, da poznam kar nekaj oficirjev, ki so zdaj v gospodarstvu. Samo telefoniral jim bi, pa bi bilo urejeno. V tej luknji ne moreš biti celo življenje! Nisi tega zaslužil!«

»Hočem imeti svojo svobodo,« je odločno rekel Rado.

»Vsi imamo svobodo! Koliko svobode bi pa ti hotel imeti? Kakšno svobodo pa ti hočeš, a?« ga je Franko vprašal in ga sumničavo gledal. Pomislil je: Temu se res že meša. Preveč bere. Prav so govorili v partijski šoli, intelektualci so nevarni in nezvesti revoluciji. Nekaj jih potrebujemo, preveč jih je ... Koliko dela nas še čaka, da bo socializem odrešil svet ...

»Svoboda, pa svoboda,« se je Rado jezil. »Kaj pa tiste nedelje, ki smo

jih udarniško preživeli na gradbiščih?»

»Ja, tako se gradi svoboda. Najprej materialna osnova, potem še duhovna,« je Franko poudaril in potolkel po mizi.

»Še nista končala seje?« ju je zmotila Linčka.

»Ne še,« je Rado olajšano odkimal.

»Le o čem, tako vneto meljeta?« ju je vprašala.

»O udarniškem delu,« se je Franko zasmel.

»Tudi jaz sem gradila Novo Gorico,« je samozavestno rekla in šla do zaboja za drva.

»Res?« se je začudil Franko.

»Ja, res,« je pokimala. »Največ časa sem kopala zemljo, tam kjer je zdaj tunel. Delali smo po cel dan. Hrana je bila slaba, ampak bilo je pa veselo. Najbolj grozno je bilo tistega dne, ko smo naleteli na okostja. Povedali so nam, da je bilo tam še pozabljeno vojaško pokopališče iz prve svetovne vojne. Ko smo prišli do ilovice, so se prikazale ohranjene glave z lasmi. Tisti dan je bil res grozen.«

»Vsaka vojna je grozna,« se je Franko zapotegnil v težak zamislek.

»Tam je bilo res grobišče, ja. Vsak moški se navadi vojne.«

»Ali misliš, da smo ženske tako šibke. Ubijati res ne znamo, tako kot vi, dedci, zmoremo pa mnogo!«

»Če se mora, se zmore,« je Franko zateglo rekel in pogledal v tla. »Vsako bitje se ima pravico braniti, zato v vojni brez ubijanja ne gre,« je mrko rekel. Potem se je nenadoma zvedril in od strani pogledal Linčko z drugačnimi očmi. Kadar se je nacedil črnine, se mu je zdela še lepša. Ves je zažareval v čutnosti. Ženska, ženska, ga je grabilo.

»Nehajta z vojno,« je Linčka prhnila. »Kadar se ga malo nalezeta in sedeta, pa kar vojna in vojna.«

»Ni kaj, sovraštva bodo ostala, vsaj še nekaj rodov,« je Rado brezvoljno rekel in pocmokal z usti.

»Včasih smo res težki,« je zavzdihnil Franko in se sesedal vase. »Domov bo treba.«

»Saj si lahko pri nas na večerji,« ga je Linčka povabila. Malokdaj je komu rekla »ti«, zdaj pa ...

»Mati najbrž že skrbi, kar šel bom,« je rekel Franko in vstal. Žalostno in vodeno jo je gledala – kot da bi hotel reči; preveč smrti je v meni, da bi zmozel ljubiti.

»Malo juhe bi že lahko pojedel z nami,« ga je silil Rado, pa čeprav je vedel, da je trmast.

»Ne, kar šel bom,« je odrezavo rekel. Nekajkrat je zavrtel kučmo v rokah in si jo potem nabil na štrleče lase. »Jaz in moja Rusinja greva,« se je skušal pošaliti, vendar mu je okrog ust visel žalosten nasmeh. Poslovil se je.

Ostala sta sama, zazrta drug v drugega.

»Pridi sem, angelc, da te malo pocrklijam,« se je Rado razlezel v porednost.

»Ti ne verjameš v angelčke,« se mu je izmikala.

»V takšne kot si ti, pa že verjamem,« se je zasmejal.

Približala se mu je in se mu usedla v naročje. Še je dišal po dopoldnevu in po vinski kislobi. Rdečerjav frfotec ga je požgečkal po licih. Nerodno je položil roke na stegna in zdrsel čeznje.

Tudi njene roke so ga bile žejne. Zdrsela mu je skozi ščetinaste razmršene lase. Dolgo jih je gladila in jih precejala skozi vsebolj živahne prste. Sklonila se je in ga poljubila na vročo zardelo čelo.

Že dolgo ni čutil take sle. Slinasto jo je poljubil na vrat. Odmaknila se je le za toliko, da je videla divjo svetlobo v njegovih očeh.

S pomladjo so se v Trnovskem gozdu odprla nova sekališča. Nekdo si je vbil v glavo, da bo ta gozd osiromašil; ta gozd, ki si je stoletja in stoletja redil tanko plast zemlje, ta gozd, ki se je pretepal z burjo in jo krotil z razraslimi krošnjami. Skoraj stoletna bukova drevesa so padala v strmih skalnatih rebreh. Starim gozdarjem, ki so služili že avstrijskim gozdarjem, se je lomilo v prsih, ko so gledali divjo sečnjo – zdaj so šteli le kubiki. Ob vseh gozdnih cestah so rasli kupi hlodovine in drv.

Rado je dobil odločbo, da je premeščen k sekačem in da mora s prvim aprilom na novo delovno mesto v Smrekovo drago. Vedel je, da primanjkuje sekačev, vendar je upal, da ga ne bodo premeščali. Doslej je le redčil in opravljal lažja dela, zdaj pa sečnja ... S tistim papirjem v roki je sedel ob oknu in gledal v daljavo, v temnomodre sence oddaljenega gozda. Saj bi dal odpoved, kam pa naj grem!? Kam naj grem, kam? Ga je skrbelo. Vsi smo poklicani v tisti oddelek. To bo velik posek.

»Kaj si tako zamišljen?« ga je Linčka vprašala in pobrisala drobtinice z mize.

»Na novo delovno mesto moram,« ji je suho rekel, ne da bi jo pogledal.

»Ja!? Bo več denarja?«

»Bo, bo, pa tudi več trpljenja,« je vzdihnil.

»Kaj pa boš delal?« jo je zanimalo.

»Sekač bom. Danes sem dobil odločbo. V soboto moram na sestanek, v torek, pa že na delovišče.«

»Saj si še mlad, boš že zmogel,« ga je hrabrila.

»Moral bom,« je skomignil z rameni.

»A je daleč?«

»Tri ure hoje.«

»Saj, saj,« je pokimala in se primaknila k štedilniku.

V ponedeljek so mu dali uradno napotilo, novo protidežno obleko, dve sekiri, zagozde, vrv in nove čevlje. Mlad inženir je naduto stal in kadil pri oknu. Čakal je, da se vsi zberejo. Končno so se na dvorišču vsi nagnetli. Inženir jim je razlagal, da je Jugoslavija še vedno v izgradnji, da potrebuje surovine in denar. Povedal je še, da bodo te hlode in drva izvozili in denar vložili v pohištveno industrijo, kasneje, da bodo izvažali pohištvo. Navedel je še nekaj števil. Te so bile grozljive. Zdelo se je, da ne bo v gozdu ostalo nobeno deblo več.

Tine je stal na pragu in poslušal zaletav inženirjev govor. Temu se je zmešalo, je pomislil in si še bolj potlačil trd, zelen klobuk, opasan z vrvjo, za katero je bilo zataknjeno orlovo pero, pa če prav ni bil lovec. Norme, kakšne norme so postavili - to bo uničilo gozd in ljudi. Pogledal je moše, ki so molče in gledajoč v tla poslušali inženirja. Tu in tam je kdo mečkal cigareto in pokašljal. Odkimal je in odnesel kupček drv v pečico v pregreti pisarni.

Ko je inženir odšel, je v njih ostala nemost. Nekateri so si spet zažigali cigarete, drugi so pokašljevali in menciali na mestu.

»Fantje, norma je previsoka,« se je končno nekdo oglasil.

»Najbrž so takšne norme v Sovjetski zvezi, pa tudi v Kanadi in Nemčiji,« je pripomnil nekdo iz ozadja.

»Oni iz uprave nam lahko postavljajo takšne norme in si izmišljajo, da so tudi drugje takšne. Kako pa naj mi to vemo. Fantje, če bomo znižali skupinsko normo, bomo lažje delali. Jaz sem že deset let v gozdu in vem koliko lahko človek naredi,« se je oglasil nizek, čokat možki s tlečo cigareto na robu ustnic.

»Fantje, ukaz je ukaz,« se je oglasil Ciril, delovodja, ves zardel v nabuhla lica. Stopil je nekaj korakov naprej in se postavil prednje. Tak, našopirjen, v širokih zelenih hlačah, z usnjeno torbo obešeno čez rame, tak je res bil podoben nekakšnemu voditelju. »Slišali ste navodila. Če se vam zdi norma previsoka, se pritožite na delavski svet. Sabotaže pa ne bom trpel. Obveščen sem, da so tudi v drugih obratih take norme in da jih nekatere skupine celo dosegajo. Če hočete, še danes napišemo pritožbo, delovno disciplino pa boste morali spoštovati,« je s tresočim glasom rekel in zamencal na mestu.

»Napiši, napiši,« se je oglasil delavec, ki se je že prej jezil.

»Počakajte tu. V pisarni jo bom sestavil,« jim je rekel in se odločno

vzravnal.

Molče so pokimali. Obrnil se je in izginil v upravni stavbi.

»Hej, fantje, zdi se mi, da bo dolgo trajalo, preden bo zasedal delavski svet. Mislim, da bomo morali biti kar tiho in delati kolikor se bo pač dalo. Malokdo bo dosegel normo,« se je nekdo oglasil.

»Jaz jo bom,« se je oglasil starejši delavec, ki je stal ob zidu. Tega so vsi imeli za čudaka. Sam je živel v majhni hiši na robu planote. Malo je govoril in najraje delal sam. Tudi v gostilno ni hodil, razen v nedeljo po maši.

»No, že jutri boš lahko dokazal,« je nekdo navrgel.

»Fantje, skupina moramo biti. Saj nismo stroji. Vsak zmore kolikor zmore,« je nekdo drug pomirjujoče rekel.

Usule so se besede. Razkropili so se po skupinicah in se prepirali.

»No, a delate revolucijo,« jih je prekrical šef uprave, sicer umirjen in razsoden možakar. »Pridite gor in podpišite pritožbo, tisti, ki to želite. Opozarjam pa vas, da mora biti krepka večina, da bo pritožba veljavna.

Drug za drugim so se zrinili v pregreto pisarno, ki je dišala po kavi, papirju in žganju. Dve veliki mizi sta bili zrinjeni na sredo pisarne, pod oknom je bila še ena manjša in na njej velik star pisalni stroj. Na eni od miz se je svetlikal velik črn telefon med papirji in ob razprti veliki knjigovodski knjigi. Uradnica je negotovo sedela za mizo in begala po razgretih obrazih. Pospravila je nekaj papirjev. Prednje je potisnila gosto napisano pritožbo. Mastne črne natipkane črke so se svetile na prhavici sonca. Še enkrat jih je zajela v voden zveličav pogled. Možakarji so se spogledovali in se spraševali, kdo bo prvi podpisal. Rado se je zrinil naprej. Vzel je papir in ga na glas prebral.

»Dobro bo,« se je nekdo oglasil.

»Dajmo, dajmo,« jih je priganjal vodja obrata.

Rado ga je ostro pogledal. Mislil si je: ja, ja, saj vem, če ne bo tistih kubikov, boš ob stolček. Mirno je odložil list papirja na mizo, vzel pripravljeno pisalo in se prvi podpisal. Odmaknil se je k steni. Začeli so se razvrščati v vrsto in se molče podpisovati. Zamišljeno jih je opazoval in se spominjal dni, ko je tudi sam delal v tej pisarni – številke, papirji, akti, zdaj pa dež, sneg, norme: sranje! Cene je pristopil zadnji in se hitro podpisal. Obratovodja ga je čudno pogledal in zardel.

»Cene, tudi ti? Saj boš samo odkazoval in kubike štel,« je bil zafkljiv.

»Mene ne brigajo samo kubiki, za moje ljudi gre,« mu je mirno od-

govoril. »Ni treba, da nam takšne norme zlomijo hrbte. Čigava bo potem prihodnost, naša ne,« je Cene samozavestno rekel in si pogladil zelen logarski suknjič.

»Tebe se norma ne bo dotaknila,« je živčno rekel obratovodja.

»Brez skrbi, bo že statistika poskrbela, da bo dovolj kubikov,« je Ciril pretkano rekel, zavedajoč se, da administracija včasih priredi številke, da so na direkciji zadovoljni.

Odrešujoč smeh je planil v pisarno. Obratovodja je pobral papir in kar nekajkrat preštel podpise. Potem ga je dal administratorki, naj ga ustrezno odpremi.

Na hodniku jim je Tine sočutno prikimal. Vedel je, da bo še veliko kletev in preprirov, da bo lomilo može in da bodo veliko več pili. Ob njem se je ustavil Rado. Hotel mu je nekaj reč, pa ni prav vedel kaj.

»Le glej, da jim boš povedal, kar jim gre, ko boš naslednjič na sestanku delavskega sveta na direkciji v Tolminu,« mu je Tine namignil.

»Bom, brez skrbi,« je rado pokimal.

Jasna hladna noč je tiho použivala brljivkaste luči, ki so zažarjale v raztresenih domačijah na planoti. Tu in tam se je še svetila kakšna zaplata snega na katero je debel mesec metal bele tipalke. Rado si je pred hišo še enkrat popravil nahrbtnik in si zategnil vezalke v novih čevljih. Šel je okrog vogala. Pod kuhinjskim oknom se je ustavil. Pogledal je gor in videl Linčko v razsvetljenem oknu, ki se je odprlo. Skuštrana Linčkina glava se je ujela v slap mesečine.

»Pazi nase, pazi, ko boste podirali drevesa,« mu je zaklicala z zaspanim glasom.

»Ja, ja, saj bom,« je nečimrno rekel in odmahnil z roko.

Pot do Smrekove drage je bila dolga in zaradi snega tudi naporna. Na začetku se je zarila v hrib in se vlekla skozi redek gozd nad vasjo. Premagal je strmo kopnino. Omrzle stare trave so hrskale pod čevlji. Kakšnih petdeset metrov pod vrhom se je ustavil in si zadihan oddihoval. Vsebolj je čutil težo opreme. Droban pot se mu je lepil na hrbtu in ga mrznil. Prenaglil sem se, je pomislil. Moral bi bolj zložno stopati, ne pa da sem tako divje rinil sem gor. Pogledal je temno pokrajino pod sabo. Zdaj je že lahko videl nekaj lučk v hišah, kar je pomenilo, da se gozdarji odpravljajo od doma. Potem je pogledal gor proti temni gmoti gozda. Odpel si je nekaj gumbov na težkem površniku. Rezek jutranji zrak ga je svežil. Odločil se je, da bo šel do vrha, kar po strmi senožeti. Moral je obhoditi nekaj kupov kamenja, ki so ga sem znosili prejšnji rodovi, da so pridobili nekaj več travnikov in pašnikov. Strmina ga je še bolj zadihala. Preplezal je manjši zidec in se znašel na stezi, zasekani v pomrzeli sneg. Mlade smreke so ga sprejele medse. Čudil se je utrujenosti, ki mu je plala skozi žile, pa je bil šele na začetku dolge poti. To bo od zaletave hoje, si je

misлил. Pogledal je okrog sebe, da bi videl, če je Tone že kje tu. Zbal se je, da moral pot do Smrekove drage nadaljevati sam. Pogledal je na uro. Tri in dvajset minut. Ob šestih moram biti v Smrekovi dragi. Še vedno zadihan se je pomaknil po stezi naprej. Močno je vdihnil. Nenadoma mu je v nos udaril vonj po tleči cigareti. Pomaknil se je malo višje. V temi pod smrekicami je videl drobno rdečo lučko. Zdaj je vedel, da je Tone tu. Oddahnil si je.

»Točna sva,« ga je nagovoril Rado.

»Sva,« mu je pritrdil Tone in se dvignil. Dogorelo cigareto je frnil v sneg. Z lahkoto si je zavihtel nahrbtnik in se odkašljaj. Po dveh urah hoje in skromnega klepeta sta zagledala prve kupe drv ob poti. Jutranja svetloba se je vsebolj redčila. Zavohala sta dim. Čez čas sta ga tudi zagledala. Izza hriba se je dvigoval bel steber. Bilo je že toliko svetlo, da sta lahko videla zaplate izsekanega gozda. Mnoge sančine so se stekale na cesto, kjer je bilo še kakšnega pol metra strjenega pomrzlega snega. Prišla sta okrog ovinka in zagledala gozdarsko kočo, pred njo, ob ognju, pa že nekaj delavcev. Tu so bile noči še precej hladne. Na bližnjem kupu drv se je lesketal steklast led. Ko so ju zagledali, je nekdo zaklical: »Fantje, še dva taboriščnika!«

»Ja, če boste tako sekali, bo tu puščava,« je Tone odgovoril in pokašljaj.

Rado se je ustavil. Pogledal je v globel, kjer so bile smreke nedotaknjene. Po okoliških gričih pa so zevale velike poseke. Kaj bo tu ostalo? Kamenje, podrast in grmovje, ga je streslo.

»Rado, tudi ti v kazenskem vođu?« mu je nekdo zaklical. »Neumen si bil, da si pustil pisarno. Zdaj bi bil na toplem in bi prepisoval številke.

Samo teh besed se mi je manjkalo, je pomislil. Najraje bi se kar obrnil in odšel nazaj domov. Okrog ledij se mu je delal leden obroč. Moje ideje o častnosti dela ... Ni me strah tega gozda, norme me je strah ...

»Ni me strah dela,« jim je Rado odkričal.

Prišla sta bliže in se z vsemi rokovala. Vsi so se poznali. Nekaj je bilo takih, ki so se prej delali v idrijskih gozdovih.

Delovodja jih je razdelil v skupine: sekači, vozniki in urejevalci – ti so skrbeli, da je bilo sekališče pospravljeno; to so delali starejši, že izčrpani delavci. Rado je bil dodeljen skupini, ki naj bi nad globeljo izsekala zajeten pas bukovja. Dodelili so jim še nekaj orodja. Razkropili so se po deloviščih.

Znotraj skupine so se razdelili na dvojice, kajti vedno sta po dva po-

dirala drevesa. Rada si je izbral starejši izkušen delavec, ki ga je samo na videz poznal, saj je bil iz sosednje vasi. Ločila sta se od skupine. Po gazi sta šla do vznožja hriba. Visoko nad stezo je bilo nekaj mogočnih bukovih dreves že označenih za posek.

»A jih vidiš? Naju čakajo,« je zabasiral možakar in se odkašljaj.

»Vsa?« se je čudil Rado.

»Ja. Če jih bova v enem tednu podrla, bo dobro. Najprej jih bova podirala, potem bova obžagovala veje in delala drva. Si že kdaj podiral take?« ga je možakar vprašal in malo nejevoljen gledal vanj. Najbrž ni bil zadovoljen, da mu je ostal ta suhec.

»Nekaj sem jih že, ampak ne takšnih,« je po pravici povedal Rado.

»Se boš pa naučil,« se mu je možakar nasmehnil. »No, kar greva!«

Sneg je grdo hreščal, ko sta se vzpenjala. Sopeč sta prišla do prvega debela. Velika krošnja se je boječe raztezala v vse svetlejšo nebo. Na zahodu je bilo nekaj oblačkov. Iz nasprotne strani globeli se je oglasilo glasno vzklikanje in vriskanje. Rado se je naslonil na deblo. Belo-siva skorja je bila hladna. V premeru je merilo več kot štirideset centimetrov.

»Saj me poznaš. Jože s Kovka sem,« je možakar rekel in si slekel zgornji jopič. Ti ljudje so bili vedno redkobesedni. Niso se rokovali. Cenili so le nemo spoštovanje.

»Na videz vas poznam. Koliko časa ste že v gozdu?«

»O, fant, že petnajst let. Med vojno sem bil v ujetništvu v Afriki in Franciji, potem pa spet v gozd. To so moja pljuča,« se je potrkal po naprsju.

»Dolga doba je to. Veliko drv je za vami. Kaj pa ta norma?« je vprašal Rado.

»Normal!?« je jezno vprašal Jože. »Malokdo jo bo dosegel. Midva jo najbrž tudi ne bova. Meni je vseeno. Toliko plače mi naj dajo, da bo zame in za družino, za hrano in obleko. Tisti, ki si je izmislil to normo, tisti ne ve kaj je delo v gozdu. Svetujem ti, da se ne ženeš za normo. Pomembno je preživeti, ne pa se lomiti v teh globelih. Za koga pa se lomimo, za koga? Slišal sem, da drva izvažajo v Italijo. Pa smo spet tam. Italijani nam spet lomijo hrbte.«

Rada so zapekle te besede. Kako naj to razloži na delavskem svetu. Lahko bi ga obtožili kontrarevolucije in bi ga odgnali nekam na jug, v prevzgojne zavode.

»Ja, ja,« mu je pritrdil in nemočno pobrcal v sneg.

»Ti si v tistem delavskem svetu. Kar povej jim, kako se dela v teh

globačah. Naj si pridejo tovariši pogledat to normo. Ta oropan gozd bo njihov spomenik,« je Jože nemočno robantil. Iz žepa je potegnil kratko pomečkano cigareto. Z vajeno krettnjo si jo je oslinil in prižgal.

»Povedal jim bom,« je odločno rekel Rado in zapičil lopato v pomrzel sneg. Nekaj več zaupanja se je gradilo med njima.

»No, zdaj pa le odkidaj deblo, čim nižje. Štori morajo biti nizki. Tisti, ki bodo puščali previsoke, bodo kaznovani, seveda pri plači. Le začni,« mu je Jože namignil in vase potegnil dolg curek dima.

Med tem ko je Rado odmetaval sneg, je Jože pripravljaj žago. Skrbno je pregledoval zobe in jo mazal s staro kožo na kateri je bilo še nekaj slanine in žaltave maščobe. Skrbno je preveril ročaje in vijake.

»Ti si še mlad. Zate bo najbrž res enkrat dobro. Meni pa ne gre v račun, da moramo to državo sami graditi, pa še plačevati jo moramo. Ceste in šole gradimo udarniško, za bolnice so samoprispevki, ja kam pa gre denar, ki ga nam odtrgajo od plač? Včasih smo imeli davke, pa konec!« je jezno rekel in vrgel čik v sneg.

Rado je ves zardel za trenutek nehal odmetavati sneg in mu pokimal. Možakar zdravo razmišlja. Takih je veliko, samo na glas ne smejo govoriti. Nekoliko bolj jezno je zapičil lopato in oddrobil večji kos omrzlega snega. Kar nekaj časa je trajalo, da je naredil velik krog okrog debla.

»Kje pa imaš klečalnik?« ga je Jože pokroviteljsko vprašal.

»Kakšen klečalnik, saj nismo v cerkvi,« se je Rado zasmejal.

»Pod koleno si moraš nekaj dati, da ne boš klečal v snegu,« ga je Jože opomnil.

»Za danes si bom dal jopič, za jutri se bo pa že kaj našlo.«

»No, no, « je Jože pokimal in se popraskal po bradi. Ogledal si je krošnjo. Po premisleku, je rekel: »V hrib ga bova dala.«

V sneg sta zaklesala še stojišči. Jože je nastavljal žago, ga zrelo pogledal in rekel: »Zdaj pa začniva. Drži se mojega načina, pa bo. Ne bezlaj in ne pritiskaj preveč. Žaga mora teči. Si razumel?«

»Sem,« je Rado prikimal in malce nerodno prijel žago.

Tanek kovinski zvok se je razpršil v globeli na mehki smrečja. Curek žagovine je enakomerno padal na sneg. Kazalo je, da sta se dobro ujela. Žaga je brez težav lezla v deblo. Ko sta prežagala polovico, se je Jože ustavil in v zareznino zabil prvo zagozdo.

»Včasih se še preveč zaganjaš. Uglasiti se morava, da te ne bo preveč nosilo za žago. Bo že šlo,« je Jože rekel, pljunil v roke, pokleknil in mu namignil, naj spet prime za žago.

Žaga je vse tesneje lezla v les. Napela sta mišice in pozabila na potne srage. Les je začel ječati. Še nekaj krepkih potegov je bilo potrebnih, da sta drevo podrla. Oba sta nagonsko odskočila in navdušeno gledala, kako krošnja še zadnjič grabi v nebo. Zahreščalo je in drevo je padlo v breg. V snegu je ostal ovalen rumenobel panj in dve dolgi sledi žagovine.

»Pa sva ga, hitro sva ga,« si je Jože oddahnil.

Po kratkem premoru sta razžagala deblo in obžagala veje. Domenila sta se, da bosta drva krojila šele na sankiški poti. Pred poldnevom sta se pripravljala, da bi podrla še drugo drevo.

Drevesa so padala, sneg se je tanjšal. Tla so se razkrila in sani so zamenjali konji, ki so na hrbtih prenašali drva do ceste. Včasih so morali v kamnite globeli, kjer so se konji lomili med skalovjem. Dolgi kilometri ceste so bili zasuti z drvimi, ki so jih nekateri delavci zlagali v lične skladovnice.

Ob večerih so preklinjali ob petrolejki in kartali. Tiste velike obljubljenе plače še ni bilo, pa tudi slaba in enolična prehrana jim je ubijala voljo.

Rado se je spet potegnil vase. Največkrat, če je le zmoget, je bral ob petrolejki, ki si jo je prinesel od doma. Včasih pa si je ogledoval velike rane, velike poseke ...

V Italijo, da bodo izvažali se je zamišljal, ko je stal na vzpetini in gledal oddaljeno Tolminsko hribovje. V Italijo! To je torej trgovina, ki ne pozna sovraštva. In kdo bo imel koristi? Mi? Država, kdo pa drug. Kupili bodo orožje, ne pa tovarn, se mi zdi. Politika, kuga! Je pomislil in pljunil na kopnino. Sestopil je z manjše skale na Zelenem robu. V skalni rebri je še ostalo nekaj mogočnih bukovih dreves, ki so stražila skalno globel. Tu se je dih pomladi že zalezal v grmičevje. Topel zrak je rinil iz doline navzgor. Prav toplo je potegnilo med debli. Linčka, kako prenaša nosečnost, je pomislil. Zdaj najbrž sedi ob štedilniku in šiva. Kar naprej nekaj plete in šiva, pridna je. Povzpel se je na hrib in se razgledal. Ej gozd, ti si boš v stoletjih opomogel, človek pa ... Iz vodenega snega je naredil manjšo kepo in jo zalučal med mlade smreke v globeli.

Zjutraj se je sam podal v jamo, kjer sta prejšnji dan podirala drevesa z Jožetom. Ta niso bila debela, zato jih je lahko sam razžagoval. Danes bom dosegel normo, si je rekel. Besno je žagal in premetaval veje. V želodcu mu je plivkala redka kava in se rinila skozi zabeljeno polento, ki jo je jedel za zajtrk. Malce po enajsti so mu začele pojenjavati moči. Drobne mušice so mu zaplesale pred očmi. Zdelo se mu je, da se jasno

nebo nenadoma črni in da bo padlo nanj. Boril se je s slabostjo, ki je lezla vanj. Umril bom ...! se je prestrašil. O, kar tu v tej jami bom ostal ... Pogledal je okrog sebe. Zdelo se mu je, da drevesa plešejo in da po njem stezajo veje. Prijel je kup snega in si zribal obraz. Pa ni dosti pomagalo. Kar sesedel se je na kup vej. Tema ga je zagrnila v odpočitek.

Okrog dvanajste so ga klicali, čas kosila je bil. Ker ga ni bilo, je nekdo odšel v jamo. Našel ga je negibnega na vejah. Zdel se mu je ves nemočen in odvzet svetu. Previdno se mu je približal in ga klical. Potresel ga je za ramo, vendar je bil Rado v globoki omedlevici. Sodelavec je stekel gor do kočice in povedal, da leži na vejah. Takoj so šli dol, naredili nosila in ga previdno prenesli v kočico. Nekdo je otipal žilo: »Še živi« je zašepetal.

Namestili so ga v kočico na ležišče. Izmili so mu obraz s kisom, pa tudi zapestja so mu masirali. Delovodja Ciril je zaskrbljeno pristopil. Videl je že mnogo mož, ki so se preveč gnali in so padali v omedlevico. Rado se mu je zdel bolj bled, bolj izgubljen.

Rado se je počasi le vračal k zavesti. Začel se je premikati po ležišču in žmerikati v obraze. Hotel je nekaj reči, a je bil še prešibak – nobene moči ni bilo v njem, nobene svetlobe. Povaljal je jezik po osušenih ustih in malo pocmokal. Nekdo mu je ponudil kozarec vode. Z mlahavo roko ga je prijel, se privzdignil in počasi izpil vodo. Polagoma se je razblinjala temnina v glavi. Začel je prepoznavati obraze.

»Kaj je bilo?« ga je zaskrbljeno vprašal Ciril.

»Zmanjkalo me je,« je šibko odgovoril in pokašljal.

»Danes boš počival,« mu je Ciril pokimal. »Jutri boš šel domov in v naslednjih dneh do zdravnika. To delo ni zate. K drugi skupine te morajo zaposliti.«

»Ja,« je zakrehljal Rado.

»Razidite se!« je ukazal Ciril.

Ostal je sam. Bleščice sonca so mu padale na noge in ga grele. Razgledal se je po preprostih pogradih. Malo se je privzdignil. Vsa slabost je polagoma odtekala iz njega. Opotekaje se je odpravil do vrat. Nastavil se je soncu, ki mu je godilo. Pokukal je v kuhinjo. Tudi tam ni bilo nikogar. Vonj po polenti in golažu mu je vzbudil tek. Piskal si je čist krožnik in naložil malo polente in golaža. Izčrpano telo je potrebovalo novih moči.

Lahek popoldanski spanec ga je povsem osvežil. Poiskal je Cirila in mu povedal, da bo šel domov. Napisala sta zapisnik, potem je lahko šel.

Pred mrakom je že bil nad vasjo. Po desetih dneh je spet gledal pla-

noto, zdaj že skoraj povsem kopno. Hoja ga je malo izčrpala, a se mu je zdelo, da je sicer ves prenovljen. Linčka ... se je spomnil in sestopil na zadehtevajočo senožet.

»Že doma?« se je Linčka začudila, ko ga je zagledala med vrati, bledega in blodnjavega.

»Že,« je na kratko odgovoril in odložil nahrbtnik.

»Zakaj? Saj je šele četrtek,« se je veselo čudila.

»Na sestanek bom moral, jutri, v Ajdovščino,« se ji je zlagal.

»Samo, da si doma, samo da si doma,« je zapela in se ga oklenila. Poljubila ga je na zaščetinjena lica.

Zvečer sta zgodaj legla. Hlad je še vedno dihal iz sten v sobi. Stisnila sta se in drug v drugega dihala mamljivo toploto. Mrmravo mu je vsiljevala poljube, a se ji je izmikal. Trmasto je tiščal ustnice skupaj in se ukvarjal s skrbjo, kaj bo, ko bodo izvedeli, da je omedlel.

»Kaj je? Zakaj se ti upiram?« je zašepetala.

»Spal bi. Utrujen sem,« je rekel in se ji še bolj umaknil

»Ste hudo garali?«

»Preveč,« je odmrmral.

»Bo pa več denarja za najinega otročka,« se je veselila. Skrbno ga je ogrnila in ga pobožala po sragastem čelu. Čutila je njegovo skrhamo življenjsko silo. Nenadoma se ji je zazdel velik otrok. Popravila je odeje. Jezilo jo je, ker se ni nič zanimal, kako je z njo, z njunim otrokom. Toliko mu je hotela povedati, toliko poljubov dati, on pa ... Nič, samo da je doma.

Zjutraj je dolgo poležaval v postelji in se grel. Po koščkih se je spominjal trzavih sanj. Sanjalo se mu je, da velika drevesa plešejo, da se nanje obešajo čudni vojaki in bingljajo z rokami ... Prikazovali so se mu tudi čudni otroci v cunjah in so mahaje odleteli v nebo ...

Pokrepčan z dobrim zajtrkom in kavo, pa z Linčkinimi poljubi, se je odpravil v Ajdovščino. Bal se je, da bi srečal očeta. Njemu bi težko pojasnil, zakaj mora v Ajdovščino. Najbrž pa mu je Ciril že povedal, saj se je vsak večer vračal domov.

Pri zdravniku je hitro opravil. Pedantno mu je razložil, da je najverjetneje šlo za običajno omedlevico od prevelikega naprezanja, pa tudi prehrana ni bila ustrezna takim naporom. Nasvetoval mu je nekaj dni počitka in z vitamini bogato prehrano. Napisal mu je tudi priporočilo in napotitev na lažje delovno mesto. Pomirjen je zavil v manjšo ulico in vdihnil mehkobni, vonljiv zrak, dišeč po cvetju. Tobak in vino, to je

edino poživilo gozdarju, je pomislil. Kdo pa bi zapravljajal za limone in pomaranče. Očitno bomo morali spremeniti nekatere navade. Zavil je v gostilno, ki jo je redno obiskoval, dokler je še živel tu v mestu. Slasten golaž mu je še kako teknil, še bolj pa iskrivo vince. Mirno in z užitkom je jedel in poslušal prepirljivce v točilnici. Dva oficirja jugoslovanske armade sta bahavo stala ob šanku in dostojanstveno pila žganje. Še preden mu je uspelo pojesti, je prisedel mestni filozof, ki je sicer bil rojen zgoraj na planoti, a je zdaj pohajkoval po mestu. Študiral je v Ljubljani na teološki fakulteti, pa je študij opustil. Pravili so, da se mu je zmešalo; resnica je bila najbrž drugačna. Priložnostno je tudi kdaj pa kdaj delal, najraje pa je razlagala, kakšno da bo vreme – in začuda mu je to kar uspelo. Ljudem je bil njegov način napovedovanja všeč. Navadno je stopil na prag gostilne, se razgledal na vse strani in potem dal svojo sodbo. In tako je prišel do svojega priljubljenega kozarca vina.

»O, Lojze, kar prisedi,« se ga je razveselil Rado.

»Glej, glej, zime bo res konec, Tudi tam zgoraj jo jemlje. Gozdarji so že v mestu. Še gozdariš, še?« se je Lojze pozanimal in se smihkal, ker je vedel, da bo pošteno zalil to snidenje.

»O, še. Pa tudi zate smo našli delo. Nakladal boš drva na kamione,« se je Rado pošalil, vedoč, da ga s tem najbolj razdražiš.

»A, a, ta pa ne bo prava,« se je izmotaval. »Na svetu je že tako urejeno, da eni delajo več drugi pa manj. Jaz imam majhne potrebe, zato tudi malo delam. Delavcem tovarne, to ja, delu čast in oblast, to tudi, meni pa mir. Tista drva boste že sami naložili. Jaz nisem za takšno delo!« je nakremženo rekel.

»A za dva deci pa si, a? Prisedi, prisedi,« ga je Rado povabil.

»Ja, ja piti pa moram,« je rekel in nerodno odrinil stol. Pogladi si je štrleče lase in zmedeno gledal v Rada.

Rado je naročil liter vina in dva kozarca. Natočil je obema, se razpustil v stolu in si oddihoval od poštenega zalogaja.

»Si že napovedal vreme za danes?« je podrezal vanj.

»Že, že,« je pokimal in si obrisal usta po hitrem odpitku. »Jasno bo. Tri dni bo jasno in še kar toplo. Začel bo vleči južen veter, tisti, prav iz Afrike. Tisti, veš, ki tudi ponoči požira sneg. Koliko pa ga je še v Smrekovi dragi?«

»Ja, po nekaterih koncih ga je še pol metra. Kamioni še ne morejo tja. Koliko časa, da bo lepo?« ga je Rado preizkušal.

»Lepo bo najmanj tri dni. Ta afriška ofenziva pa bo trajala najmanj

deset dni. Danes je polna luna in bo kar držalo,« je strokovnjaško rekel in pogledal v strop, kot da so tudi tam zgoraj oblaki.

»To pomeni, da bodo kamioni šli tja šele sredi maja?«

»Ja, ja,« je Lojze prikimal. Kar sam si je nalil naslednji kozarec. Nekoliko pobito se je zazrl predse in resno rekel: »Vidiš, nisi naredil prav, da si šel nazaj tja gor. Zdaj bi lepo sedel na pošti v pisarni in bi preganjal uradnice. Pil bi dobro vino in zvečer bi kartal. Eh, vsak si po svoje zavozla življenje, nekateri pa kravate. Pa vsaj dobro zaslužiš?«

»No ja, kar nekaj več kot v pisarni. V maju bi morala biti res lepa plača.«

»Slišal sem, ja, da ste dobro plačani. Norme, te pa so hude, kaj?«

»So, so,« mu je prikimal Rado in tudi sam nagnil kozarec.

»In kaj ti bo potem denar, ko boš ves crknjen?«

»Za prihodnost bo.«

»Prihodnost, hm, prihodnost. Te se pa ne da napovedati, še vreme težko.«

»Po svoje imaš prav.«

»Vidiš, pamet je moč,« se je Lojze zahihetal.

»Tebi je lepo, tebi. Spij preostalo vino. Jaz bom moral spet tja gor,« je Rado rekel in se privzdignil. Vino ga je polenilo.

»Pa hvala za pijačo, no,« se je Lojze zahvaljeval. Na obrazu mu je visela rahla razočaranost, ker je pričakoval, da bosta dolgo pametovala.

»Kar veselo ga pij. Saj se še vidimo,« mu je Rado zaklical med vrati in se poslovil.

V bližnji trgovini je kupil limone in pomaranče in suhe fige za Linčko; nora je bila nanje, zdaj pa sploh, ko je bila spet noseča. Do odhoda avtobusa ni imel prav veliko časa. Na hitro se je razgledal po izložbah in se ustavil v mladi senci. Nekaj sovaščank je klepetalo in opletalo z nakupljenim.

Tine je s strogim namrgodenim obrazom prežal pred hišo in gledal na ravnino in na pot. Za Radovo slabost je izvedel dopoldan, ko je Ciril prinesel zapisnik v upravo. Vedel je, da je Rado prešibak, da ne bo zmožgel tega napora. Ko sta se srečala, mu je mogel vse povedati, pa tudi to, da je že bil pri zdravniku, da bo premeščen na lažje delovno mesto. Oče se tokrat ni nič jezil. Povesnil je ramena in šel v kuhinjo. Z molkom je vse povedal.

16

Septembrski hlad je polegal v še žilave trave. Nečimrno sonce je pljuskala čez smreke in grelo Linčki hrbet. Sunkoma je zamahovala z motiko in izgrebala droban krompir. Zdelo se ji je, da grebe po samem pesku, toliko ostrega kamenja je bilo primešano zemlji. Ob vsakem zamahu je zahreščalo in zvonknilo. Grebla je in grebla in upala, da bo naletela na debel krompir: na mesnat in velik, takšen, kakršen je rasel pri njih doma. Ustavila se je in se ozrla. Za njo so ostajali majhni belkasti kupčki krompirja in nekaj izgrebenega kamenja. Ko je prišla do konca vrste, je motiko otrkala ob velik kamen. Z vedrom v roki je šla nazaj na njivo, da bi pobrala izkopan krompir. Ob vsakem kupčku je počepnila in nejevoljno pobirala drobne, a sicer zdrave gomolje. Odpočivala si je in pogledovala proti gozdu, ki je na jaso zlival hladno senco. V tej senci ne more nič prav rasti, je ugotavljala. Zakaj naju tako odrivajo, zakaj? Najslabši vrt, najslabšo njivo. Solze so ji kar same pocurnile čez lica in na umazane gomolje. Za seboj so puščale belkaste sledi in se izničile v zemlji. Tolikokrat že, tolikokrat zaman ...

Bližal se je poldan. Slekla si je volneno jopico. Življenje je preganjalo žalost. Prislonila je motiko ob vedro, odrsala umazane škornje v travi in se odpravila domov. Spotoma se je čudila številnim kobilicam, ki so se zaganjale po travi. Tu so mi dodelili njivo, da bi mi dokazovali, da nič ne znam, da mi še krompir ne zraste, je spet kislo pomislila.

»Kako kaže krompir?« jo je Reza nagovorila zadaj za hišo. Roke je imela uprte v bok in jo muzljivo gledala. Popravila si je rjavo ruto na čelo.

»Slabo, slabo. Droban je. Ni prava lega zanj,« je Linčka razdrobljeno odgovorila.

»Ja, ne vem, če je lega kriva. Prepozno je bil osut, prepozno,« je jedko rekla Radova mati.

»Jaz dobro vem, kdaj se krompir osipa,« ji je nič kaj prijazno zabrusila Linčka.

»Pri nas ga ob drugačnem času osipavamo kot pri vas. No, bomo videli, koliko bo vsega, bomo videli,« je Reza zadržano rekla. »Koliko redi si že izkopala?«

»Štiri,« ji je Linčka na kratko odgovorila in šla mimo nje, ne da bi jo pogledala.

Popoldan se ji je na njivi pridružil tudi Rado. Zdaj se je slišalo izmenično udarjanje motik. Krompir ni nič več obetal kot dopoldan. Vsa prašna sta se spogledala.

»Slab je, slab,« je Rado rekel in si malo odpočil.

Molče je tolkla naprej. Besno je tolkla, da bi zatolkla togoto, ki se je sesedala v njej.

»Ne nori, noseča si!« ji je zaklical.

»Ta njiva ni za krompir,« je rekla in se ustavila. Obrisala si je potno čelo in naslonila motiko na bok.

»Mislil sem, da bo tu manj suše,« je rekel in pobrcal drobne gomolje.

»Nič nisi mislil,« mu je jezno zabrusila. »Zate je vse dobro pri tej hiši. Vedno te naplahtajo. Rado, kdaj boš spregledal,« je zbesnjeno rekla in zamahnila z lasmi.

Zdaj je tudi njega pograbil bes. Jezno je mahal z rokami in preklinjal. Silen vihar je zapel v njem. Iz njega je ruval vso zatajevano stogotenost. »Za danes bo dovolj,« je jezno končal svoj besneči govor in vrgel motiko v leskovje.

Gledala je za njim. Šel je čez jaso. Tak, malce upognjen, se ji je zdel izžet starec. Nemočno je spustila pogled na blatne čevlje. Ozrla se je nazaj po njivi. Videla je, da je v zadnjih vrstah več krompirja, pa tudi debelejši je bil. Skrbno je zgrabila skupaj pravkar izkopane krompirje in se še sama odpravila za njim. Začutila je utrujenost. Težke, že malce otečene noge je vlekla skozi sence. Zdaj je vedela, da jo čaka tih večer, zabeljen s čemernostjo. Kar nekaj je bilo že takih. Ne, ni šel v gostilno. Zavlekel se je v sobo med knjige, bral in si nekaj zapisoval v zvezek. Zvečer ji je v postelji povedal kakšno zgodbo, ki jo je tisti dan prebral, potem pa je ponavadi kar zaspal od tistega žlobudranja.

Našla ga je ob drvarnici, sedečega na tnalu in s prekrižanimi nogami. Glavo je naslanjal na stisnjeno pest. Gledal je naravnost v sonce.

»No, kaj bova za večerjo?« ga je spravljlivo vprašala.

»Polento,« je rekel in jo krotko gledal. Pretegnil si je roke in si zapel srajco, kajti hladne sence so se vsebolj plazile tudi nanj.

»Pa naj bo polenta,« se je strinjala. Odvezala si je predpasnik in otresla suh prah zemlje. Z novo zažarjenostjo v očeh je šla mimo njega v hišo.

Jesen je pošepetava v raznobarvnem listju, ki se je vsebolj usuvalo na tla. Veliko deževje je potihnilo in silne vode so klokotavo izginile v skrivnostno podzemlje. Tema se je začela zgodaj rojevati in ob toplih štedilnikih so se rojevale pripovedi. Zdelo se je, da tudi ljudje postajajo del narave – tihi, mračni, z vsem spoprijaznjeni. Redke sekire so še pele v gozdu in vsepovsod je dišalo po trpkem mrazu.

Linčkin nemir se je gostil. Novo življenje v njej je vsebolj sililo v to tihoto. Z Radom sta ob večerih računala, kdaj naj bi se otrok rodil. Nekajkrat se je ujela v slutnjo, da bi tudi tokrat lahko bil fant, pa čeprav si je bolj želela punčke.

***

Težka noč ga je zdrobila. Spet je sanjal čudne bojevnike in globeli v katerih je mrgolelo sovražnikov. Nejevoljen je zgodaj vstal in zakuril ogenj. Nekaj grenkega se je zalizalo vanj. Ni razumel, kaj ga zdaj tako bremeni, tako iznenada. Delo v gozdu ga ni več tako utrujalo; bil je v skupini, ki je pospravljala sekališča in redčila gozd. Kaj torej, ga je skrbelo. Linčka je kmalu prišla za njim v kuhinjo. Tako skuštrana in z zaspanim obrazom se mu je zdela tuja. Tudi njen vesel lesk v očeh se mu je to jutro zdel kalužast in nemočen.

»Še nisi skuhal kave?« ga je vprašala in se sedela k štedilniku.

»Bi jo tudi ti pila?« se je čudil, saj na tešče nikoli ni pila kave.

»Tako se mi je zahotelo,« je zazehala. »Kaj boš zajtrkoval?«

»Jajca mi ocvri,« je rekel in si obuval ogrete težke gozdarske čevlje.

Pa mu ni teknilo. Nekaj ga je davilo in tesnilo. Misлил je, da bo vsesku-paj izbruhal. Ta tesnoba, ti živci, je pomislil.

Z mopedom se je odpeljal do delovišča. Prvi sončni žarki so ga ujeli na velikem ovinku. Nekaj zlatorumenega listja je še viselo na mogočnih bukovih drevesih, ki so čudežno preživela veliko sečnjo. Na cesti se je steklasto blesketal prvi led na lužah. Ustavil se je in gledal sonce precejeno skozi listje.

Ko je prišel v delovišče, si je najprej dobro ogledal pobočje, kjer bo moral posekati nekaj suhih bukovih dreves. Čez reber se je že priplazilo

oktobrsko sonce in potipalo od slane obeljeno listje in podrast. Mirno si je pripravljaj orodje. Zakaj sem skoraj vsak večer slišal sovo, ga je nenadoma zaskrbelo. Le kdo bo spet umrl? Mama je rekla, da jo je tudi slišala. Ja, ja, nekaj se bo zgodilo, ga je stiskalo. Povzpel se je do prve sušice. Kaj pa če so to le stare vraže? »Le kaj naj bi pomenila sova?« se je na glas vprašal.

Da bi pozabil na moraste misli, se je zagnal v delo. S priročno žago je zažagal v trd les sušice. Ko je padla, jo je oklestil. Moral jih je še zvleči dol do ceste.

V plenkanje sekire se je nenadoma oglasilo klenkanje težkega motorja. Rado je takoj ugotovil, da ga bo obiskal revirni obratovodja. Začudilo ga je, da prihaja že danes, navadno se je oglasil ob koncu tedna in pogledal opravljeno. Ustavil se je spodaj na cesti. Še nekaj časa je motor klenkal in izpuščal smrdljiv modrikast dim. V težki usnjeni opravi se je nerodno kobacal dol z motorja.

»Kako gre, Rado?« mu je zaklical gor v breg. Ta pretirano glasen vzklík in nekaj tresavice v glasu je Radu dalo slutiti, da nekaj ne bo v redu.

»Dobro. Trde in trmaste so, a bo šlo,« mu je odgovoril in se pomaknil proti cesti.

»No, no, « je obratovodja pogodrnjal in živčno poiskal cigarete. Prižgal je smrdljivo ceneno cigareto in napeto stopal ob motorju sem ter tja. Počakal je, da je Rado prišel na cesto. Topo je gledal zdaj gole veje, zdaj cesto. »Rado ... domov boš moral,« je zatiščano rekel in škiljavo gledala Rada, ki je zgrbljen stal v sončni pramenini.

»Zakaj?« se je Rado ustrašil in spustil sekiro.

Obratovodja je potegnil nekaj dimov in se zbiral.

»Veš ... Linčka ... No ... otroka je izgubila,« je le izmencal in skoraj pregriznil preostanek cigarete.

»Izgubila otroka!?« je Rado hropnil. Zblojeno je pogledal. Na tisoče isker mu je šinilo skozi glavo. Zdelo se mu je, da veje nad njim plešejo, cesta se je zgubala, obratovodja se je spremenil v rjav madež ...

»Saj boš zmogel, Rado. V bojih si bil, pa boš zmogel tudi to. Pridi, srkni ga,« ga je povabil in iz žepa potegnil ploščato steklenico žganja. »Srkni ga, potem ti bom vse razložil.«

Opletaje je šel do njega. Oprijel se je motorja in težko dihal. Srce je noro plahutalo in hotelo nekam ven, v sončne luskinde, ki so otožno padale med drevje. Za hip je videl Linčko. Čudno videnje je bilo to. Videl jo je na travniku, za razkrečenimi nogami in vso krvavo. Stegnil je roko

k ponujeni steklenici. Dolgi, krepki požirki so sikali ogenj v njegov stisnjeni drob. Malce mu je odleglo. Svet je spet dobil navadne oblike.

»Kako, kdaj?« je vprašal.

»Zjutraj, malo po osmi. Povedali so mi, da je vlačila vodo iz vodnjaka in omedlela. No, potem so jo ženske spravile k sebi. In prav danes je bil na planoti Dane, star izkušen zdravnik. Prišel je k njej. Povedal je, da se ji je otrok zadušil, da ga bo izgubila. Postoril je, kar je bilo treba, da ji ni bilo treba v bolnišnico. Govoril sem z njim. Povedal mi je, da se je pretegnila, da pa bo z njo vse v redu. Do spontanega splava je prišlo. Tudi z mojo ženo je enkrat bilo tako, pa imava zdaj tri zdrave otroke. Davek te planote je to. Ženske v takem stanju, ne bi smele delati težkih reči. Pa jim dopovej. Kar srkni ga še,« je rekel obratovodja, ki je zdaj že imel nekaj več barve na licih.

»Malo po osmi,« je Rado zamrmral. »Dan je bil pri njej, sreča v nesreči,« je jecljal in si spet nastavil steklenico.

»Brez skrbi, Dan je rešil še težje stvari. Zdaj boš šel lepo domov. Dal ti bom teden dni dopusta. Manjkajoče kubike ti bom kar pripisal. No, če smo borbe prestali, bomo tudi to, kajne Rado?« ga je potrepljal po rami.

Žganje je zameglilo njegovo zavest. Vrnil mu je steklenico in kimal. Presenečenje se je stišalo.

»Kar lepo domov, Rado!« mu je obratovodja prijateljsko rekel. Še sam je naredil požirek in spravil steklenico. »Čez teden dni, pa spet sem,« je še rekel in se skobacal nazaj na motor.

Odpeľjal se je. Ostal je sam s tisto peklino v sebi. Zdelo se mu je, da se črnina zliva nanj in da ga bo použila. Spet mrtev otrok, je pomislil in se skrčil. Saj sem vedel, saj sem vedel – tista sova ... iz neke nemoči je pljunil na tla. Pospravil je orodje in se odpravil domov. Spotoma je premišľjal. Spet bela krsta, spet zimska tišina. Mar strah res prikliče smrt? Tudi v boju je bilo tako; najprej so padli najbolj boječi.

Ves združen je šel proti hiši. Že od daleč je zavonjal dim in pravkar zmlato kavo. Snopje sonca se je usipalo na pročelje hiše, a to ni razblinilo črnine, ki se mu je zalezla v zaočje. Nekaj žensk je begalo pred hišo. Tinetove zbegane oči so ga poiskale. Zmrknjen obraz je bil bolj bled in starejši – zamaknjen je bil v tisto žalost, ki se navzven trudi, da ne bi bila prepoznana.

»Si že doma? So ti že povedali?« ga je sočutno vprašal oče.

»Ja, obratovodja mi je povedal,« mu je zlomljeno odgovoril.

Tine je povesnil obraz, zakopal roke v žep in šel okrog vogala, najver-

jetneje v smrečnat gozd za hišo.

Vstopil je v hišo. Bal se je trenutka, ko bo mogel pogledati Linčki v oči, v tisto ničje, ki tako žge. Dišalo je po svečah, kavi in jecljavem joku. Nekaj blodnih ženskih obrazov ga je obsijalo s sočutnostjo; le redka se mu je upala zazreti naravnost v oči. Stopil je v sobo, zaveseno z zelenimi zavesami – polna je bila čudne svetlobe. Linčka je vsa izgubljena tihceno cmihala in se izgubljala v spanec, ki ji ga je pričaral Dane s svojimi tabletkami in injekcijami. Trupelce je bilo v drugi sobi. Ena od sorodnic je prišla za njim in mu rekla, da naj jo ne vznemirja, da mora spati, da bo najbrž spala kar dva dni. Nihče naj jo ne vznemirja, tako je naročil Dane. Pospremili so ga iz sobe in mu ponujali iskreno sotrpčnost. Dva bratranca sta ga prišla za podlahti in ga prepeljala v kuhinjo. Posedla sta ga za mizo in mu prigovarjala naj se umiri. Ponudili so mu močno kavo. Reza je drsaje prišla mimo njega in jokaje rekla: »Joj, jo, bog ga je vzal k sebi, joj, še tega!« Izginila je med črne starke, ki so bile povsod tam, kjer se je pasla smrt.

Po dolgih, zgoščenih, tuhtljivih trenutkih se je ujel v pogovor. Še enkrat so mu razložili, kako se je vsesкупaj zgodilo. Izmaknil se jim je. Vleklo ga je v samoto. Na pustem praznem travniku za hišo, je pustil joku, da mu je omočil lica. Obrnil se je v nebo in stokajoč spraševal, zakaj mu ne dajo otroka. Kar nekaj časa je blodil po obrobju gozda in se razgledoval po smrekah, ki so zagrinjale rdečino na jugu. Razhlajeni in utrujen je prišel nazaj v hišo, kjer so se sprepletali šepeti. Povedali so mu, da Linčka mirno in globoko spi. Na hitro je šel v sobo, kjer je ležalo trupelce. Ni ga hotel videti, da ga ne bi preganjalo v sanjah.

Z nočjo so prišli soborci in sodelavci. Ob prigrizku in vinu so ga zapletali v pogovor o vsakdanjiku. Prav soborci so razpredali o srečevanju s smrtjo. Tine je menjaval steklenice in jih miril, naj bolj po tiho govori, da se bolnica ne bi zbudila. Razpadal je v besede, ki so ga odtegovale iz trpečnosti. Kdaj pa kdaj je mednje privršala kakšna ženska s kavo. Proti jutru ga je začelo vleči v črnikasto utrujenost. V mislih je spet bil sredi bojev: videl je harmonikarja, ki je kar naenkrat vstal in Nemcem igral njihovo »Lili Marllen«. Videval je mrtvece, ki so nemo gledali v nebo. Spomnil se je mlade deklice, svetlolase, stare kakšnih petnajst, morda šestnajst let, ki so jo našli na neki jasi v idrijskih gozdovih. Trgala si je nekakšno spalno srajco in pela pesmi, ki so jih takrat prepevale vsemogoče vojske – zdaj je pela eno, zdaj drugo. Čez nekaj trenutkov se je nekdo le spomnil in jo ogrnil s konjsko odejo. Po nekaj dneh jim je

povedala, da so jo neki vojaki posilili, mamu pa ubili ... Utrujenost ga je zvila in upognila, povsem izžela, kot da bi tudi on postal jesenski list. Odpravil se je v zgornje prostore, kjer sta še sinoči skupaj štela dneve do poroda ... Skušal je zaspati, a se mu je spanec motnil: bledlo se mu je o velikem ognju, o fantku, ki piha regratove lučke in za njimi leta kar po zraku. Proti jutru, ga je le malo potegnilo v odrešujoč spanec.

Svet se je začel bistrirati. Natanko je vedela, kaj se je zgodilo. Šibkost in neka topa bolečina sta ji še gnezdili v drobovju, a v zavesti se ji je začelo vse na novo dogajati: po vseh teh dneh, ko je komaj koga poznala, si je zdaj zaželela Rada. Zdaj je bila že dovolj močna za njegove tolažilne besede. Zazirala se je v njegov zaraščen upadli obraz, ki je te dni polebdeval nad njo in prisluškoval njeni bolečini. Njeno telo je začelo zbirati nove življenjske energije. Veliko blodenj je te dni šlo skoznjo, veliko joka se je izcedilo v blazino. Spet je začutila vonj njune sobe; vonj zorečih jabolk na vrhu omare, vonj naftalina in tisti prav poseben vonj, ki se naseli v vsako spalnico. Bila je preslaba, da bi šla na pogreb trupelca, pa tudi zdravnik ji je prepovedal. Danes je tudi že bil pri njej in ji je priporočil lažje sprehode in krepkejšo hrano. Res je čutila več življenja v sebi. Malo besed sta spregovorila te dni. Bala se je, da ji bo že kar na začetku očital, da mu je ubila otroka. Zdaj se je povsem zavedala, da res ne bi smela vleči vode iz vodnjaka. Če bi jo njena mama videla ...

Sivo poznojesensko zatišje se je vendarle razredčilo. Hladno sonce je izmivalo temna okna. Linčka je že bila pri močeh. Novo življenje se je stekalo vanjo, le žaloba ji je še cvetela na obrazu. Nastavljala je bledikav obraz tisti skopi sončni prhnini in v nosnici lovila težak vonj trohnobe in vlage. Ni prav vedela, ali je peti ali šesti dan po pogrebu. Privzdignila je obraz in na nebu zagledala orla, ki se je očitno veselil izčiščene modrine. Še nikoli prej ni videla tega ponosnega kralja višin. Spet je bil sin, je grenko pomislila. Sprehodila se je mimo hleva in se ob šibki, od burje nagnjeni jablani ustavila. Pogledala je za orlom, ki je izginil v čavenskih pečinah. Šla je naprej in se ustavila ob vodnjaku. Ob kamnitem obodu je dolgo premišljevala o usodi, ki jo je tako zavozlala. Lesen pokrov je

bil odmaknjen. Pogledala je v globino. Modrina se je ujela v okroglo črnino, na gladino vode. Sklonila se je in na vodi zagledala svoj obraz. Nenadoma se ji je zazdelo, da jo tista voda hudo privlači. V možganih ji je pokipevalo: klicali so jo bogovi silnih rek, da bi jo odpeljali v večno kroženje, v vodo, ki pozna večni krog. Blodno se ji je zdelo, da po vodi plava rožnat dojenček, ki pa začuda ne joka - ne, igrivo brca z nožicami in tleska po vodi. Ti sliki je sledila druga: na vodi je zagledala spako, ki se ji je režala in ji očitala, da je ubila otroka. Kako bi se spravila skozi to kamnito grlo v vodnjak ...? je zabrnelo v njej. Ubila sem otroka, prav tu sem ga ubila, je butalo v njej. Smrt bi me odrešila ... Zakaj, zakaj sem šla vleči tisto vodo, voda ... Voda, voda, naj me vzame ...! Nekoliko se ji je razblodilo. Spet se je zagledala na mirni gladini vode.

»Kaj pa delaš tam?« jo je Reza zmotila, ko je prinesla velik lonec mineštre na prag.

Zdrznila se je. Vzravнала se je in se obrnila. Popravila si je težko volneno jopo in lase, ki so ji zlezli nad oči.

»Nič,« je odsotno rekla.

»Le zapri vodnjak!« ji je ukazala tašča in jo zaskrbljeno gledala. Slišala in vedela je, da so se nekatere porodnice že vrgle v vodnjak.

Molče je ubogala in potegnila pokrov nad odprtino, nad svojo bolečino ...

»No, pridi. Boš jedla z nami, Rado bo šele zvečer doma,« ji je Reza rekla in se ji prijazno nasmihala.

Molče je šla. Zavila se je v svoj strah. Poslej se je izogibala vodnjaka.

Trpko kislo vino je zaudarjalo po plesnobi. Pozno popoldan ni več štel kozarcev. Zatopljen v odtajevanje bolečine je skušal ujeti smisel pijanske brbljavice. Tu in tam je kdo prisedel in se z njim na kratko zaklepetal. Vsi so doumeli njegovo bolečino in niso drezali vanj; niso ga spraševali stvari, ki so molčale v njegovih očeh.

V mladem zimskem večeru je ostal sam za mizo. Tistih nekaj vztrajnih in stalnih pivcev se je stisnilo okrog točilne mize in so premlevali že zdavnaj premlate besede. Že kar naveličano je izpil kislobo in se zazrl v sliko maršala na steni. Ti, veliki vodja, ti ne priznavaš take bolečine, se je v mislih pomenkoval z njim. Ti si govoril, da je življenje veliki boj, in ta boj moramo dobojevati. Na zdravje, veliki vodja, je v mislih rekel in dvignil kozarec. Zdelo se mu je, da mu maršal prikimava. Še enkrat je dvignil kozarec in na glas nazdravil.

Nekaj pivcev se je začudeno obrnilo. Njegov bratranec Marko je prišel k njemu

»Tako je, Rado. Nazdravi mu, saj je res bil možak. Komu drugemu bi uspelo spraviti toliko narodov skupaj. Bom kar prisedel,« se mu je ponujal.

»Sedi, ga bova en liter,« se je Rado odtajal.

»A, da ga bi cel liter. No, ga pa bova, ampak ne te kislice, ta boljšega bova. Bom jaz plačal,« se je Marko junačil.

Vino je steklo, besede pa tudi. Prisedli so še tisti, ki so prej le postopali po gostilni.

Pozno ponoči se je vračal domov. Vino je v njem raztopilo topo žalost. Smehljaj se je srebrnim kapljami. Hotel je nekaj zapeti pa mu je samo žlobudravica privrela na usta. Ni več pazil kje stopa. Zaneslo ga

je na tanek led luže, da je hrsknilo. Komaj se je ujel na travnati pomrzli brežini. Kar tam je ležal in se zaziral v mrzle daljne zvezde. Z vso silo je zavriskal, kar zavrelo je iz njega. Nekaj psov je zabevskalo, potem je bilo vse tiho.

Prištokljaj je v hišo. Na temnem hodniku je dregnil v nekaj kar je močno zvenknilo. Nekaj časa je togo stal in z roko iskal stikalo na steni. Prišel je v kuhinjo, kjer ga je pričakal vonj pražene kave in polente.

»Pijanec, zdaj se pride domov,« je Linčka zasikala vanj.

»Malo smo ga pa res pili, malo pa,« je pojecljaval in se zibal.

»Pili, pili, pa več koliko je ura?«

»To pa res ni pomembno,« je rekel in se pijansko našopiril.

»Veš, kako me je skrbelo?« je užaljeno rekla. »Bala sem se, da se ne bi kje zvrnil in bi obležal, pa bi zmrznil. Pijancu se to lahko zgodi.«

»Partizan ne zmrzne kar tako,« se je bahal.

»Šema, ne pa partizan. Pojej in spat se spravi. Se bova že jutri pogovorila!« je jezno rekla in odšla v sobo.

Začudeno je gledal za njo. Kar iznenada se je otreznil. Ni mu bilo do polente. Odrinil je kotliček in se razpel. Vino se je začelo spreminjati v žalost. Kar občemel je za mizo. Cmihaje je preklinjal to usodo, to kmetijo, to kuhinjo. Hlad ga je le spravil v posteljo.

Nedeljsko jutro je bilo tiho in hladno. Linčka je zgodaj vstala in na pol že pripravila kosilo. Skrbno se je urejala in prisluškovala, če je morda Rado že buden. Gledala je v veliko zrcalo in si česala sproščene lase. Zaslišala je šumotanje rjuh. V ogledalu je videla, da se je prebujal. Zaslišala je tudi pokašljevanje.

»K maši grem,« mu je naznanila in si gladila lase.

»Kam?« je razpraskano vprašal.

»V cerkev, k maši,« je trdo rekla. »Kosilo bom dokončala, ko pridem nazaj.«

»K maši?« se je čudil in se je vzravnaval.

»Ja, šla bom,« je nepopustljivo rekla in si poveznila ruto čez lase.

»Pa prav danes?« jo je skušal zadržati.

»Prav danes in prav zdaj,« se je odsmehnila v zrcalu. »Ti si bil sinoči v gostilni, jaz imam danes pravico do maše. Kar spomni se, kdaj si se privlekel domov.«

»Ja, no, zaneslo me je,« se je skušal izvleči. »Joj, kako sem žejen. Pridnesi mi vsaj malo vode,« je zamoledeval bolj za njeno pozornost kot pa za vodo.

»Misliš, da si si zaslužil,« se je nasmehnila in se obrnila proti njemu.

»Sem, sem,« je bil ponižen.

Nakremžila je obraz in odšla iz sobe.

Omahnil je nazaj v blazine. Od vina razdražena kri mu je še plala po žilah in butala v senca.

Vrnila se je z nesladkano limonado in s kavo. V plašču in vsa urejena, je bila podobna neki italijanski lepotici, ki jo je videl v nekakšnem filmskem magazinu, ki ga je našel, vsega razmočenega in scefranega na gozdni cesti, ko je skrbel za odtočne kanale v tistem oddelku.

»O, o, kraljična moja,« je dobrikavo pojamral.

»Kraljična brez gradu, kaj,« se je pošalila.

»Imava pa, eh,« je zajamral in goltavo spil limonado. Kavo je položil na nočno omarico.

»Zdaj grem,« je rekla in se še enkrat pogledala v ogledalo. Za njo je podišalo po parfumu, ki ga je le redkokdaj uporabila.

Mimo gostilne in trgovine je že bila, ko je pred seboj zagledala sloko v črno oblečeno žensko na sicer prazni nedeljski cesti. Kljub soncu je leden mraz še vedno pritiskal. Izmikala se je poledenelim lužam. Okrog raztresenih hiš, se je podila otročad, ki se ni zmenila za nedeljske pobožnosti, tako kot tudi večina vaščanov ne. Redno so k maši hodile le starejše ženske in nekaj otrok, ki so se pripravljali na birmo. Mislila si je, da bo tisto žensko hitro došla, a je že izginila za ovinkom. Prišla je v manjši gozd, kjer so se suhe zveržene in z belim injem obložene veje stezale nad cesto. Malce je postala in se čudila tem krošnjam. Ko je prišla iz gozda je ob znamenju zagledala tisto črno žensko. Očitno je tam stala in molila. Slišala je, da je tisto znamenje dal postaviti nekdo, ki se je tod mimo peljal in se z volmi prevrnil v jamo, pa je preživel. Baje je kasneje to znamenje služilo tudi kot svetilnik, saj so prevozniki puščali bakle v znamenju, da so vozniki v megli bolje videli ta del ceste, ki se je na desni strani prevešal v strmino. Šele potem, da so to spremenil v nekakšno kapelico. Notri so narisali Marijo z Jezuškom. Podoba je bila že močno izprana od dežja. Prepoznala je sosedo, tisto sloko starko, ki ji je prerovala, da bo šele tretji otrok zdrav.

»O, Linčka, greš k maši,« se je je soseda razveselila, ko je prišla do nje.

»Dober dan. Grem, že dolgo nisem bila,« je Linčka malo zadihano rekla.

Ženska je zamahnila s koščato belo roko, češ to pa ni pomembno, le

da imaš boga v srcu.

»No, jo bova pa skupaj ubirali. Še pol poti je pred nama«.

Linčka je na hitro pogledala krušljivo Marijo. Pomolila je prikladno molitvico in stopila ob sosedi naprej po osončeni cesti.

Po kratkem premolku je soseda rekla:

»Ja, ja, bog je hotel tako. Saj sem vedela, da bo tako. Včasih mi kakšen glas pove, kaj se bo zgodilo. Zdaj si lahko mirna. Prihaja čas, ko se bo življenje začelo tudi zate. Veš, ženska ima življenje že v sebi, moški ga samo prebudi. Kaj hočemo, drugi odločajo o naši usodi.«

»Pa mislite, da bom res še lahko rodila po vsem tem?« je Linčko zaskrbelo. Nekakšen mir se je zaplodil v njo. Sonce se ji je nenadoma razodevalo kot velika mavrica, ki použiva bolečino.

»O, draga Linčka, če ti je žalost vzela nekaj moči in volje, ti ni vzela rodnosti, o ne. Razmišljala sem o tebi, veš. Prej ko bo leto naokoli, boš spet noseča. In tudi sedaj bo spet fantek. No, ne bo še povsem zdrav, a živ bo in žilav, pa dolgo bo živel in slaven bo,« je resno rekla sohodavka in potolkla z opiračo po cesti.

»Ko bi to bilo res?« je vznemirjeno vzdihnila Linčka.

»Kar verjemi, moj glas mi vedno prav pove. Ne vem, kako je prišel k meni, a jaz mu kar zaupam. Zdaj ga kar vprašam, pa mi pove. Vidiš, pomagal mi je vzrediti otroke Tista naša kmetija je tako majhna, da smo bili velikokrat lačni,« se je razgovorila in palico vzela v drugo roko. »Ja, kadar sem skočila po drva, so otroci kar iz kotla kradli polento. Krompir smo pa že sredi zime šteli. Tako je to bilo. V naši dolini, tam, kjer sem jaz doma, take lakote ni bilo. Tako je, priseljenki sva,« je rekla in malce postala. Privzdignila je zguban obraz k soncu. »Zdaj si se že malce privadila, kajne?«

»No ja, domotožje me še zgrabi,« je Linčka priznala.

»Vidiš, sem gor je bog naselil ljudi, da jih še dodatno preizkuša. Hoče jim dopovedati, da je življenje eno samo potrpljenje,« je zanosno govorila. »Sprejeti moraš svojo usodo,« je zadihano rekla in se spet ustavila.

»O, saj sem jo,« je Linčka oddihljivo rekla.

»Tako je prav,« je ženska rekla in zadovoljno pokimala.

Prišli sta v sosednjo vas, kjer je bil bolj miloben zrak. Tudi ivja ni bilo na drevju.

»Bog ni namenjen vsem. Sam si izbira svoje vernike, svoje učence in svoje mučence,« je spet živahno povzela črna soseda. »Glej, tam je cerkev, božja hiša, pa je notri veliko laži,« je še dodala in pokazala s palico proti

cerkvi.

Zvonjenje se je plenkaje zaganjalo med borovce na griču blizu cerkve. Nekaj mladih vaščank ju je prehitelo. Čebļaje so smuknile mimo in malce poradovedile.

»No, poglej jih, kako derejo v cerkev. Babnice si bodo ogledale druga drugo, možakarji bodo modrovali o vremenu in politiki, pa o kupčijah. Ostali se pa bojijo partije in jih ni zraven. Tebi Rado ni branil, kajne?« jo je vprašala in si spet nekoliko odpočila.

»Ne, ni mi branil,« je Linčka ponosno rekla

»Saj, saj, Rado je razsoden možakar. Dostikrat je večereval pri nas. Kakšno knjigo mi je prinesel, jaz pa sem mu posojala stare, tiste rad prebira, tiste stare že natrgane. O, to so se naklepetali, naši dve puncici in fantje. Lepo je bilo, ja,« je zavzdihnila.

»Rado je hodil k vašim puncam?« je bila malce ljubosumna.

»Ne, ne, nisi me razumela,« se je ženica nasmehnila. Takrat so fantje za korajžo hodili z ženinom. Njegov bratranec se je smukal okrog Marice, Ida pa je bila še otrok. Tako je to, niso vsi fantje zgovorni. Je kar prav tako.«

»A ... Tako je to bilo,« se je Linčka oddahnila.

»Veš, bog nima rad ljubosumja – ne za prej, ne za potem. Ljubezen je od boga dana in zato sveta. Kjer je ljubosumje, se ljubezen kaj hitro spridi. Pridi kakšen večer k meni, pa ti bom povedala zgodbo o tem,« ji je rekla in se ustavila pred cerkvenim zidom blizu vrat. Popravila si je ruto in krilo, nekoliko zmehčala neroden plašč in odložila palico ob zid. Iz žepa je privlekla star oguljen molitvenik.

»Prišla bom, obljubim,« je Linčka rekla in se razgledovala po ljudeh, ki so vstopali v cerkev.

Zvonjenje je prenehalo. Šepet ljudi se je razsul po osončenem prostoru pred cerkvijo. Ženska je odšla z ostalimi črnimi starkami v temino cerkve. Ostala je sama sredi radovednih, domala popadljivih pogledov. Vedela je, da bo tako, da jo bodo gledali in ocenjevali. Pogledala je proti pokopališču, do katerega je vodila ozka steza. Najraje bi že zdaj šla tja in prižgala svečki. Počakala je, da je šel glavni tok ljudi mimo in je še sama šla v hlad cerkve. Nabuhljiv vonj sveč in izpuhtin stisnjenih ljudi jo je zaustavil. Šla je ne žensko stran in se usedla poleg dveh hudo klepetavih mlajših žensk. Malce sta premolknili in se za spoznanje odmaknili. Ni se zmenila za njune vrtajoče oči. Predse je potegnila molitvenik in se predala ponotranjenosti, ki je vendarle dihala iz fresk in se bistrila v svetlobi,

ki je padala skozi velika barvna okna. Nekje nad njo so zaškripale nič kaj uglašene orgle. Star župnik je prišel pred oltar in maša se je začela. Zbrano je poslušala in sodelovala. V mislih je sporočala mami, da je vendarle šla k maši.

Po končani maši je šla ven, da bi pohitela na pokopališče. Počakala je na sosedo, da ji pove, da bo obiskala grob. Dolgo je morala čakati, da so se ven zrinili ljudje, ki so spet dobivali navadne obraze: nasmejane, radovedne, celo škodoželjne. Soseda se je prismehljala ven. Na njenem obrazu je res bila neka posebna uglajenost in milina; neka nova osvobajajoča svetloba. Res je bila polna neke pomiritve.

»Ti boš zdaj šla še na pokopališče, kajne« jo je skrajno obzirno vprašala in si z belim robcem obrisala suhe ustnice.

Prikimala je in počakala, da se je njena sloka črnina pomešala med ostale starke, da si bodo spotoma lahko povedale, kaj se je zgodilo in kakšne bolezni jih tarejo.

Na pokopališču je bilo vse mirno. Dve starki sta nekaj pošepetovali ob sveži gomili. Nekaj skromnih svečic je tiho svetlikalo. Malo je bilo takih mirnih dni, da so sveče lahko mirno cvetele. Obstala je pred gomilico. Lesen križ je bil nagnjen v desno. Skušala ga je popraviti, a ga zamrzla zemlja ni izpustila. Komajda ji je uspelo postaviti dve svečki v skromno zamrzlo kopnino. Dolgo se je trudila s prižiganjem. Tukaj sta moja mrlička, je čepa premišljala. Namenila jima je molitev. Še nekaj časa je čepela in gledala plamenčka, ki sta se kosala z zimskim soncem. Vzravkala se je. Skoznjo je šinila neka lahkoba, neka nova brst. Povsem spoprijaznjena in umirjena je šla nazaj po poti. Samotna cesta je že bila odmrznjena in sonce je vsebolj dokazovalo svojo moč.

Polna bodrega razmisleka je prišla domov. Rado je sedel za mizo in zehal.

»Si se spovedala?« jo je pikro zbodel.

»Jaz nima grehov,« mu je mirno odgovorila. »Ti bi pa lahko šel k maši, pa tudi k spovedi. Verjetno bi ti manj škodovalo kot sinočnje vino.«

»Ah, daj no, tiste pravljice so dobre samo za stare babe,« se je nergavo zasmel.

»Sem jaz stara baba?« se mu je zasmejala in otresla bogato rzsute lase.

»Še ne,« se ji je nasmehnil.

»Premakni se, pijandura! Pojdi po drva, da bo kosilo prej gotovo!« mu je ukazala.

Molče se je pretegnil. Kalnina v njegovih očeh je govorila: saj boš pozabila moje pijanstvo, kajne. Veš, včasih mora človek v te omamne globine, da potem splava na površje, tak kot je ... Obul si je težke čevlje in se odpravil ven. Svežina dneva mu je z lic postrgala popijansko bledoto. Za hišo je na kupu dračja sedela sestra Liza in zaždevala v sonce. Vedel je, da se z njo nekaj dogaja, da se je zapletla z Mirom, da tu ni vse v redu.

»Si bolna?« jo je obzirno vprašal.

»Ne, sonca sem lačna,« je ravnodušno rekla.

»Zdaj res že greje,« je rekel in se popraskal po neobriti bradi.

»Do kdaj si bil sinoči v gostilni?«

»Ah, kaj vem, pozno je bilo,« je zazehal.

»Je bil tudi Miro z vami?« jo je zanimalo.

»Ne, ni ga bilo,« ji je odgovoril in spet zazehal. Očitno je vino šele zdaj popuščalo. Postajal je nemiren.

Samo prikimala je in se še bolj zavila v star ponošen črn plašč. Objela se je čez pas.

»Kaj se tako kislo držiš, saj ga nisi ti pila,« jo je skušal razvedriti.

»Sem pač slabe volje,« je mrmraje rekla.

»Zakaj?« je vrtal vanjo.

Sive, nekoliko zbegane oči so se dvignile k njemu. Polno čutnjave in žalosti je bilo v tem pogledu.

»Noseča sem« je šepnila in stisnila obraz v trpkost.

»Ja, zdelo se mi je. S kom?« je vprašal, pa če prav je bil prepričan, da z Mirom.

»To veš, z Mirom,« je zadržano rekla. Bala se je tiste moške prezirljivosti.

»O, potem bo pa poroka,« se je zasmeljal in si pomencal roke.

»Ne, ne bo,« je odsekano rekla. »Zapletel se je tudi s tisto suho črno učiteljico iz doline. Sam mi je to sinoči priznal,« je najecala.

»A taka je ta ...?« se je zamislil. »Se mi je kar zdelo, da ga bo tista Dolinka osmodila, ja, ja. Videl sem ju na plesu, pa sem molčal. O, ti skuta, ti!« se je srdil in pljuval na tla.

»Je, kar je. Sinoči sva vse razčistila. Naj se kar poroči s tisto suhico, če jo ima rajši kot mene. Jaz ga ne maram več. Nič noče imet z njim!« je letelo iz nje.

»No, no, le pomiri se. Se bo že uredilo, tako da bo prav. Pa oče že ve?«

»Ne vem. Saj veš, da se Miro rad hvali, pa najbrž ve že cel gozdni

obrat,« je natrznila in tešila jok v sebi.

»Nekaj sem slišal, ja. Kar pomiri se, bom jaz govoril z njim. Jaz bom očetu že znal razložiti. Še vesel bo, da bo dobil vnuka ali pa vnukinjo, boš videla.

»Boš res?« se je zvedrila. »Mami sem povedala, njemu pa ... saj več, kakšen je, kadar začne kričati.«

»Brez skrbi, res bom danes govoril z njim,« ji je prepričevalno rekel. »Greš danes delat?«

»Ja, ob dveh začnem,« je rekla in se umirjala. Hladnoba v očeh se ji je odvajala. Dolgo sta se zaupljivo gledala. Res ni bilo treba več besed. Za odtenek se mu je nasmehnila, vstala in šla do hiše.

Na hitro je izračunal, da bi lahko rodila junija. Ja, ta otrok bo živel. Spet ga je kljunilo v prsih. Potrto je šel v barako. Nabral je nekaj suhih, klenih drv. Pijana dremota se mu je nabrala v nemirne misli. Vedel je, da se bo mogel vpeti v kakšno delo, da bo pozabil nase. To, o Lizini nosečnosti mu ni hotelo kar tako iz glave. Morebiti ga je zares ljubila. Kaj pa, če je šla z njim med rjuhe le zaradi radovednosti in užitka? Kdo bi vedel, kdo bi sodil? To je tisto zapleteno vprašanje, kaj je ljubezen – potreba po razplodu, morda pa tudi kaj več. Pobral je oklešček in si odtrgal drobno trščico, da si je otrebil zobe. Misli so se mu divje vrtinčile po glavi. Od Lize je prešel na gospodarstvo. Jezilo ga je, da ni skupaj spravil več denarja, da bi lahko zidal svojo hišo. Funkcionarji so jim obljubljali povišice, ampak samo obljubljali. Oni so lahko obljubljali, vozili so se v avtomobilih in so imeli udobne hiše. Jezno je pljunil.

19

Zima je končno pokazala svoje zobe. Že dva dni je silno rohnelo, snežilo in butalo ob okna. Rado in oče sta mizarila v delavnici, da bi se izognila tesnobi, ki je v takih dneh tiščala v ljudi. V kotu, v mraku, sta se belila dva para novih smuči, ki jih je oče prav te dni dokončal za soseda. Na mizi je ležal še en par, tega je dokončeval Rado. To se bile njegove prve smuči; prve, ki jih je povsem sam naredil. Kajpada mu je oče skrbno gledal pod roke, svetoval to in ono, a naredil jih je sam. Zdaj jih je brusil z grobim papirjem, da so drobni beli opilki letali na oblance na tla. Oče je na drugi strani mize zbijal majhno pručko.

»Bodo dobre?« je Rado ponosno vprašal.

Oče se je vzravnal in zrasel v luči. Odložil je kladivce, si popravil klobuk in se približal na drugo stran mize. Najprej jih je zresnjeno samo gledal, potem je z roko zdrsel po zgladnini vse do kljunov. Privzdignil je najprej eno in jo naslonil na mizo. Preverjal je robnike in gledal, kako je vrezan žlebič; s prstom je drsel po njem in se strokovnjaško kremžil. Nekajkrat je preveril prožnost kljuna. Potem se je s celo težo naslonil na smučko, da se je skrivila in se spet zravnila. Skrbno je pregledal tudi drugo. Zadovoljen smehljaj mu je hušknil čez lica.

»Dobre bodo, ja,« je pohvalno rekel in jih stisnil skupaj na mizi.

Radotu so se oči napolnile z vdano hvaležnostjo. Malokdaj ga je oče pohvalil.

»Naredil sem smuči,« je samohvalno zaklical Linčki, ki je prav tedaj stopila v delavnico, da bi mu povedala, da je kosilo na mizi.

»Zibelko, zibelko, bi moral narediti, ne pa smuči,« se je oče pošalil, si snel klobuk in se popraskal po temenu.

»Več koristi bi bilo, ja,« je rekla in se sprehodila po prostoru. »O, lepe so,« mu je priznala.

»Še prebarvam jih, pa pridem h kosilu,« je rekel in smuči prislonil k neometanemu kamnitemu zidu.

»Takoj pojdi!«

»Ne sitnari, saj bom prišel,« jo je čemerno zavrnil.

Uvidela je, da se nima smisla kregati z njim; so pač bile smuči pomembnejše od kosila.

Oče je začel pospravljati orodje. Zdaj je pravi čas, da bi se pomenil z njim, je pomislil. Zdaj ga moram napeljati na pogovor o Lizi. In kot bi oba naenkrat zaslutila, da si imata nekaj povedati, sta se zazrla drug v drugega.

»Zibelko bo tako ali tako treba naredit. Enkrat bo otrok pri hiši, če ne pri naju, pa... No ja,« je Rado zakašljajal.

»Že vem,« ga je oče presenetil.

»Že veš?« se je Rado čudil.

»Seveda vem. Liza je noseča, poročena pa ne bo. Vsaj s tistim capinom ne. Moja edina hči je in zardi te nosečnosti je ne bom metal iz hiše. Za ena usta je še prostora za našo mizo, dokler sem jaz gospodar,« je raskavo in odločno rekel.

»Prav to sem ti hotel povedati. Liza se boji.«

»Ja, vse se razve. Liza pa naj bo mirna. Zgleda, da cerkveni zakoni ne veljajo več, za babje jezike me pa ne briga!« je možato pribil in brcnil oblance na tleh. »No, pobarvaj smuči. Firnež je v omari.« Popravil si je rokave in nase navlekel star vojaški plašč. Odprl je vrata. Oster sveder burje je zavrteel sneg v prostor. »Joj, kako nori,« je še zaklical na vratih in se pognal v metež. Za njim je ostal curek snega, ki se je hitro tajal.

Rado je pogledal skozi okno. Še vedno je snežilo, vendar se mu je zdelo, da nekje nad Čavnom že raste svetloba. Kadar je burja tako vrtnčila sneg, je to pomenilo, da opleta z repom in da bo do večera ponehala. Pripravljaj si je firnež. Dolgo je potresaval steklenico, da se je rdeča barva pomešala z oljnato tekočino. Zatopil se je v barvanje smuči in si požvižgaval. V mislih se je že videl, kako drvi po smučini, ki so jo pripravili vaški otroci in kako se spušča po gozdni cesti. Tako je bil zatopljen v ljubeče barvanje, da je na kosilo res kar pozabil.

Popoldan, ko se je vendarle pokrepčal s poznim kosilom, je sonce pokukalo v temačno delavnico. Rado je bil spet pri smučeh. Skrbno je privijal vezi. To so bile stare, res že nekoliko zastarele avstrijske vojaške

vezi. Preproste železne čeljusti so se lahko prilagodile čevljem. Zadaj je čevlje oklepala močna usnjena vez pripeta z jekleno kljukico spredaj, na čeljusti in vzmetno zapiralo. S takšnimi vezmi je smučar lahko hodil in preprosto zavijal. Skrbno je privil vse vijake in nekajkrat preveril vez na čevlju. Zajela ga je prava otroška neučakanost. Rad bi bil že tam zunaj in se kosal z zameti. Spomnil se je svojih prvih smučí, ki mu jih je naredil oče. Bile so nekoliko širše kot te, pa tudi bolj nerodne. Komajda se je na njih kobacal za očetom, ko mu je kazal prve korake in kako se hodi v hrib, pa kako se plužno zavija. Mnogo padcev je bilo, mnogo potrganih vezi, preden se je naučil uporabljati smučí. Spominjal se je tistih radostnih otroških dni, ko se je spuščal po zaledeneli smučini na hribu, blizu hiše. Spet je v mislih videl tistega pogumnega fantiča, ki se je za njimi zapodil kar bos in v spalni srajčki; tak je pač ušel mami iz hiše. Za sabo je vlečil velike očetove smučí. Na vsak način je tudi on hotel poleteti čez preprosto skakalnico. Pa se je res znašel na vrhu smučine, v tisti spalni srajčki in bos ... Spustil se je, spalna srajčka je zaplahutala po zraku, počilo je in je doskočil. Ostal je na nogah. To je bilo smeha, ko je na koncu končal v zametu. Potem je prišla njegova mama.

Pregnal je spomine in odpahnil vrata, da je hlad vdrl v prostor, ki je bil sicer topel; spodaj je bila živina, na vrhu pa seno. Debel ostrorob zamet se je držal hiše. Po planjavi pred hišo so se nizali zameti. Decembrsko sonce je skromno posevalo v ugašajoči popoldan. Burja se je kar nekako stišala in se stisnila v odmaknjene globeli. Kar vleko ga je v gozd. Ta sneg je bil najprimernejši za lesene smučí; rekli so mu pepelnat. Res je bil suh in prhljiv in za lesene smučí zelo drsljiv. Malo ga je skrbel kratek dan. No, kakšno urico bi se dalo dričati, več pa ne, je pomislil. Še enkrat je pregledal stremenje, palice, usnjene gamaše in vezalke. Nadel si jih je kar v delavnici. Poropotal je po lesenem podu, da se je živina spodaj kar vznemirila. Zadrslal je skozi vrata naravnost v zamet. Tu je bil sneg že tako zbit, da se sploh ni več podajal. Zadržal se je čezenj in se znašel v prhkem snegu. Z veseljem je gledal, kakšno sled puščata žlebiča. Kar drsel je in si pomagal s palicami. Ustavil se je šele na ravnini pod hišo. Občudoval je vijugo, ki jo je naredil v novem snegu. Lepo drsijo, si je v mislih rekel. Hlastavo se je zagnal proti beli zavesi smrek.

Dolgo je zaneseno drsel po kolovozu, po veličastni gozdi tihoti. Na levi in desni so stale smreke, vse obložene z debelo snežnino. Tu in tam je nizko zimsko sonce pokukalo skozi modrikasto bel zastor. Nobene živalske sledi še ni opazil, noben glas se ni vpletel v potišanost.

Kakšne tričetrt ure se je že vzpenjal po gozdni cesti navzgor. Prečil je nekaj nevarnih zametastih visin nad globelastim področjem. Prišel je v čist bukov gozd, kjer je sonce še sejalo svoj zlati prah, ki pa ni kdove kako grel. Nad verigo večjih jam se je ustavil; pravzaprav so ga ustavili spomini. Živo se je spominjal vojne zadnjo zimo. Prav po teh jamah se je vlačil v zadnji ofenzivi. Z očetom sta skrbela za telefonsko centralo, ki je bila nameščena spodaj, blizu vasi. Vztrajala sta do zadnjega, dokler ju Nemci niso skoraj odkrili – megla ju je rešila. Centralo sta skrila na dogovorjeno mesto, sama pa sta se vsak po svoje umaknila v gozd, upajoč, da bosta naletela na kakšno skupino partizanov, ker so jih Nemci povsem razpodili. Kako tudi ne, saj so bili povsod. In tako se je znašel v tistih jamah blizu Kozjih sten. Tam je bil tudi nekakšen štab, pa tudi dva angleška oficirja. Eden od funkcionarjev, bi ga kar tam ustrelil, češ, da je provokator, da jih zalezuje, da ga pošiljajo Nemci. Komaj jim je razložil, kdo je in kje je delal. Pa se je spomnil eden od obeh angleških oficirjev, da ga je res videl pri telefonih. To je potrdil tudi eden od kurirjev, ki se je držal za ranjeno roko. Take so se napletale ... je domislil in se začel spuščati navzdol. Uvidel je, da ga bodo mračine dohitele v gozdu. Lahkotno se je pridričal na večjo jaso, kjer je naletel na več živalskih sledi, ker je bila v bližini krmilnica, ki jo je oskrboval starejši lovec. Ta je veljal za najboljšega zalezovalca gamsov, takorekoč pasel jih je. Rado je veliko večerov presedel pri njem in poslušal njegove lovske dogodivščine. Znal jih je iskreno pripovedovati, pa tudi o prvi svetovni vojni se je razgovoril. Ko so ga nekoč socialne delavke vprašale, kje da je bil v vojni, jim je odgovoril: »Tam, kjer so padale bombe.« Ja, bil je avstroogrski vojak. Res, znal je pripovedovati.

Sklenil je, da bo obšel hrib in da bo presmučal strnjen gozd, da bo prej doma. Motilo ga je le, da bo moral mimo večjega brezna, kjer so na koncu vojne streljali nasprotnike, kar tako, brez obsodbe, kar v jamo. In ena od žrtev se je privlekla ven, pa prav dol do prve hiše, kjer je bil začasen štab. Pa so jo še enkrat ubili ... Vedno se je zgrozil, ko se je spomnil tega pripovedovanja. Pogledal je za soncem, ki se je že skoraj spustilo za Čaven. Nekaj se ga je še ujelo na češnjevo barvo smuči, ki so v tej pojemajoči svetlobi še bolj žarele v prhkem snegu. Odpravil se je navzdol.

Zamišljeno je gledal v črno grlo brezna. Nekje za njegovim hrbtom se je oglasil šum; šum, ki nastane, kader se sneg razsuje iz smrekovih vej. Ozrl se je na pot, ki se je skrivala med smrekami. Zdelo se mu je,

da se tam nekaj premika. Počasi se je obrnil. Ni ga bilo strah. Mislil si je, da je kakšna žival, ki se prebija h krmilnici. Zdaj je lahko videl, da si nekdo s palico otresa sneg iz vej, ki so bile povesnjene na pot. V modrikasti hladni mrakobi, se je prikazal klobuk in roka, ki je držala palico in zamahovala proti vejam. Ko se je sneg raztresel, se je prikazalo tudi telo. Prepoznal je starega, žilavega lovca, prav tistega spretnega pripovedovalca. Iz pipe se je pocejal močno vonljiv dim; nenavadna vonljivost je bila njegova skrivnost – tobaku je primešal nekatera gozda zelišča. Stara zvijača je to bila, stara, saj jo je podedoval še po njegovem dedu in je ni nikomur zaupal. Spet je vzdignil roko in še na drugi strani otresel sneg. Zdaj je bil povsem razkrit. Izpod klobuka se je svetil rdeč upehan obraz. Roko je imel orokavičeno z debelo rumenobelokavico iz grobe volne, z drugo, golo in koščato, si je popravil pipico in zapel gumb na težkem površniku in si razrahljal volneni šal. Stal je na starih, grobih, širokih in težkih smučeh.

»A, vi ste?« mu je Rado zaklical.

»Kaj pa ti strašiš tod okoli in mi plašiš živad,« ga je Lovec nagovoril in si vzel pipico iz ust. Posmrknil in bogato pljunil v sneg.

»Malo preizkušam nove smuči. Te sem sam naredil,« je bil Rado ponosen in je podrsal po smučini.

»A tako,« je lovec pokimal in spet zasedal pipico. »Te moje so težke in stare. Komaj se še vlačim na njih. Zdaj še gre, ko je sneg suh, a na pomlad bo huda. Nove bi moral imeti,« je zamišljeno dodal.

»To bi se dalo urediti. Oče bi jih vam lahko naredil.«

»Tine, Tine bi jih znal narediti, o ja, bi. Pa misliš, da bi res hotel. Koliko bi pa to stalo?«

»Mislim, da bi bil lep kos srnjaka, kar dovolj,« je Rado bolj za šalo kot zares rekel.

»To bi se dalo urediti, dokler še vidim, dokler jih še lahko pasem. V jeseni mu bi ga prinesel. Pogovoril se bom z njim,« je lovec pokimal in posmrkal.

»Mu bom že jaz rekel,« se je Rado ponudil. »Vem, da ima še nekaj primernege lesa. Še to zimo bi jih lahko naredil.«

»Le reci mu, le,« je lovec pokimaval. Pipico je ugasil in jo otrkal ob vrh palice. Malo jo je še povaljal po snegu, jo ovohal in si jo spravil v žep. »In kam zdaj? Noč bo.«

»Čez ledeno dolino, domov,« mu je pojasnil. »Vi ste jo pa kar počez prismukali sem gor?«

»Moral sem do krmišča. Sneg je že visok.«

»Ja, kar zrasel je ja. No, le počasi domov. Bom kakšen večer prišel do vas, pa se bova pogovarjala. Očeta bom pa že prepričal, da vam čimprej naredi smuči,« se je Rado poslavljajal.

»Ti kar pridi. Pa prav do tega brezna te je prineslo. Jej, jej ... svinjarija ... No, le pazi, da ne zdrsneš tja dol k onim.«

»Brez skrbi, saj bom šel zgoraj po grebenu. Pa nasvidenje,« mu je še zaklical in se zagnal v breg, da bi na južni strani še ujel nekaj svetlobe.

Tudi ta zima se je razselila čez ostre rebri. Tople aprilske sape so neurtudno srkale sneg, ki se je skrnil v globeli; topel jezik pomladi ga je oplazil tudi tam, v vsaki jami.

Liza ni več delala v gostilni. Njen čas se je bližal. Pomagala je mami pri kuhi in pospravljanju, kolikor je še zmogla. Povsem mirna je bila v tem svojem pričakovanju. Veliko se je pogovarjala z Linčko, ki se je na pomlad vsa razmahnila in razcvetela. Žejalo jo je po življenju, po prastari strasti. Vse se ji je zdelo lepo in prav, zdaj ko je videla umirjen Lizin obraz. Na novo je prebelila kuhinjo, prebarvala okna in veliko pletla in šivala. Tista utrudljiva nejevolja je odjenjala.

Sredi majskih dni, ko so se mlade trave že napenjale in se borile z mrzlimi sapami, navrtinčenimi iz globeli, se je v hiši oglasil novorojenčkov jok. Liza je rodila krepko deklico. Vsa hiša se je napolnila z lučjo, ki je sijala na obrazih, pa celo na oknih. Prišli so si ogledovat, ta obet nadaljevanja.

Poslej je v hiši zavladala živahnost. Tine je preslišal kregljivo govorjenje Lize in Reze in je ponosno pogledoval vnučko.

Kadar jo je Linčka popestovala, je v njej zrasla mehkoča in se ji razlila čez obraz. Majhno nemočno bitjece je mahalo z ročicami, se šobilo z usteci, pa spet zaždelo v spanec.

»Razvajenka bo,« je pripomnil Tine, ko je stopil v drevored cvetočih cimbor; cvetje se je na lahno usipalo v senčje in na pot, pa tudi na Linčkine lase, ko je popestovala Lizino punčko.

»Najbrž res,« se je nasmehnila in popravila dremajočo štručko.

»Zdaj spi?« je obzirno vprašal in prišel bližje.

»Ja, spi,« je zašepetala in dekletce obrnila proti njemu. Nabuhla rdeča lička so se bočila ob rahlo odprtih ustecih. Komaj vidni dihci so uhajali skozi nos.

»Spi, sladko spi,« je zamrmral in si zadregno popravil klobuk. Umaknil se je v senco. Ujela sta se v pogled. Njegov je govoril: zdaj si ti na vrsti!

Bo, še en vnuk bo, so govorile njene.

Okrog vogala je prišla Liza. Popravila je kapico punčki in se še vedno strahoma ozirala v Tineta. Previdno jo je poprijela in jo vgnetla v svoje ljubeče naročje.

»Počasi jo nesi,« je ljubeče rekel Tine in se smehljaj. Hotel ji je dopovedati, da se je sprijaznil z novim življenjem.

Linčka je ostala pod cvetjem. Na sebi je še čutila otrokovo toploto, ki je hitro izpuhtevala. Vsa je bila zavita v misli o otroku. Pogledovala je cvetje in rastoče trave in v sebi zbirala sile za novo življenje. V taki zamaknjenosti jo je našla soseda Ana, visoka, z večno palico in s posebnim sijem na licih in v očeh. Nekaj večerov je že bila pri njej. Razlagala ji je sveto pismo, skupaj sta tudi pomolili.

»Dober dan, Linčka,« jo je pozdravila in kašljaje sestopila iz brežinice na kolovoz. Prav tedaj je spet prišel v senčnino Tine. Ano je spoštoval zaradi njene vednosti. Takoj ga je nagovorila: »O, Tine, dober dan. No, zdaj si pa dedek. Če pa te bodo grizli zaradi tega, za zdaj še nezakonskega otročiča, si tega ne ženi k srcu. Si bodo že polomilili zobe,« je rekla in potelovadila s palico.

»Ah, kaj bi se brigal za ostre jezike,« je Tine odmahnil z roko. »V moji hiši, sem jaz gospodar,« je pribil in si popravljaj klobuk.

»Tako je prav, tako hoče bog. Zdaj grem v hišo. Rada bi videla otroka. Linčka, pri tebi se pa kasneje oglasim,« je Ana rekla in se premaknila naprej.

Linčka ji je pripravila kavo. Nervozno je prisluškovala, kdaj se bodo spodaj odprla vrata in bo Ana prisopihala po stopnicah navzgor.

»O, diši po kavi,« je Ana zadihano rekla na zadnji stopnici in si oddihovala. »Tu pa še nisem bila. Nizko je in vlažno. No, saj sta še mlada. Si bosta že opomogla,« je še rekla in se počasi pomaknila po ozkem hodniku proti kuhinji.

»Lepo, da ste prišli sem gor. Saj boste kavo?« se je je Linčka iskreno veselila.

»Čakaj, čakaj malo. Uh, te stopnice,« si je Ana oddihovala. »Otrok je

pa lep. Krepka deklica bo.«

»Semle sedite,« ji je Linčka ponudila stol.

»Najprej bi malo vode. Žejna sem. Daj mi malo vode,« je Ana zaprosila.

»Imam kompot, lahko?«

»No, pa daj.«

Očitno je bila res žejna, saj je spila kar dve skodelici. Ko si je počeno oddahnila, si je k ustnicam ponesla tudi skodelico kave. Delala je drobne srkce in mlela z izsušenimi ustnicami.

»O, draga Linčka,« je slovesno rekla in odložila skodelico na mizo, »tudi tebi bo bog namenil otroka. Veš, spet me je obiskal glas. Nasvetoval mi je, da naj ti naročim, da moraš najti gozdno lilijo. Najmanj tri morajo biti. Prve dni junija cvetijo, pa jih kar najdi. Postavi jih v spalnico. Tako bo pomagalo, boš videla!« ji je rekel in bleščavo gledala proti njej.

»Gozdno lilijo?« se je čudila Linčka.

»Menda jih poznaš. Cvetijo na gozdnih obrobjih. Sama jih moraš najti,« ji je Ana umirjeno govorila in spet segla po kavi.

»Poznam, poznam,« se je navdušila Linčka.

»Pazi, da ne bo parno število, samo to pazi.«

»O, jih že poiščem. Naredila bom tako, da bo prav,« se je Linčka razvnela.

»No, ko sem zjutraj nabirala suhljad, pa se mi oglasi moj glas. Sploh nisem opazila, da ves čas gledam v nebo, pa se je zdelo, kot da govori od zgoraj. No, ti jih kar poišči, pa bo otrok.«

»Pa bo res pomagalo,« se je Linčka malce nakremžila.

»Ti kar naredi tako, pa moža imej rada. Veš, bog pozna pisavo narave in včasih tudi kaj zapiše. Oranžna barva lilij, to je nežna barva ljubezni,« je Ana pomodrovala in polagoma odpila, zdaj že povsem hladno kavo.

»Bi še kave?« je Linčka vprašala.

»Ne, hvala. Sedi in mi kaj povej. Ne glej me tako začuden! Samo verjemi, pa bo!«

Skoraj celo uro sta klepetali. Ana ji je govorila o prisposodobah in o božji ljubezni. Tako vneto je govorila, da so ji celo lica zažarela. Ko so se ji besede utrudile, so tudi oči zadobile nekaj kalužnine. Pospremila jo je do gozda, kjer se je pot stekla proti njeni hiš. Še enkrat ji je zabičala naj le najde tiste lilije. S palico si je razgrnila praprot in se varno vstopila na pot.

***

V junijskem popoldnevu se je Linčka že odpravila v gozd. Prerinila se je skozi grmovje in se splazila med skale, da bi prej prišla do jas, ki so nastale, dokler so še oglarili. Po blatnem kolovozu je prišla do jas. Razgledovala se je, da bi uzrla lilije. Izgubljala je upanje, se kislobila in trudno povešala glavo, tavajoč po zarasli jasi. Nenadoma jih je zagledala. Mladi, še ne prav razviti cvetovi, so žareli na obrobju. Šla je čez stare ostre trave in prestopila pozabljen hlod. Sklonila se je in jih samo božala. Pod prsti je čutila nežen puh na stebelu in na listih. V mislih se jim je opravičevala, da jih bo žrtvovala za novo življenje. Previdno je odtrgala samo tri najbolj razcvetele. Skrben šopek si je stisnila k prsim in po bližnjici spešila domov.

Poiskala je rjavo lončeno vazo in jo skrbno umila. Vanjo je nalila svežo vodo in tankovestno razpostavila tri lilije med praprot, ki ga je spotoma nabrala. Z neko globoko poduhovljenostjo na obrazu je vazo nesla v sobo in jo postavila na pripravljen prtiček na mizi. Zamaknila se je v sončno pramenino, ki je padala skozi okno. Zdaj so cvetovi res zažareli. Še malce jih je popravila; tako, da je na vsako stran vaze pokimaval en cvet in se iskril v soncu. Pogledala se je v ogledalo. Mrščila je čelo, si rahljala lase, se vrtela levo in desno in šobila usta v poljub. Nenadoma se je sama sebi zdela sila zapeljiva, lepa, vredna globoke čutne ljubezni. Zlatokotnilo jo je po ljubezni, po trzljajih, ki so ji spali v trebuhu. Še enkrat je za malenkost zasukala vazo in opazovala skladje oranžnih cvetov in rjave vaze. Nasmehljana je stopila v junijsko predvečerje.

In kot da bi tiste lilije res imele nekakšno moč ljubezni. Rado je bil ob večerih bolj ljubeč, bolj nežen, bolj moški ... včasih, že kar preveč zahteven. Zdelo se je, da se je vanj skoncentrirala neka močna življenjska sila, ki hoče narediti nasutek za novo življenje.

Prišel je julij. In v nekem hladnem, megličavem jutru, je Linčka doumela, da so lilije najbrž delovale. V žehtini prejšnjih dni je že malo dvomila, zdaj pa se ji je zdelo, da se je ljubezen v njej vendarle zakvasila. Preračunavala je in preračunavala in s svojo nezmotljivo žensko vednostjo uvidela, da je res noseča.

Rado je stal ob oknu in si gladil lepo zlikano srajco. Meglen četrti julij je bil; praznik bojevnikov – ta dan so se shajali in si dopovedovali, kako pravično so se tolkli in kako je vse drugače kot so jim obljubljali. Sklonil se je in se še enkrat pogledal v okenski šipi, če je vse tako kot mora biti in če je prav počesan in obrit. Lilije pa so klavrno visele čez rob

vaze. Nobenega življenja ni bilo v njih, nobene žarljivosti barve. Cvetovi so bili povsem suhi; izgubljali so listke. Steblo je bilo izžeto in krhko lomljivo. Listi so že skoraj odpadli; zviti so bili in povsem izžeti. Tudi voda je že zaudarjala, pa če prav jo je Linčka vsak dan zamenjala. Rože so jo vsebolj kalile in vanjo scejale svoj razkroj. Prijela je krhko mrtvino in jo privzdignila. Rado se je prav tedaj obrnil in rekel:

»Nesi tisto plevelje ven,« je razposajeno rekel in si popravljaj ovratnik.

»To ni plevel, to so bile gozdne lilije,« se je zasmejala.

»No, pa gozdni plevel.«

»Ti pa prav veš, kaj je plevel. Še vidiš ga ne,« mu je šaljivo poočituala.

Zašobil se je. To, da mu je očitala kratkovidnost, to ga je silno dražilo. Pograbil je kravato in si jo nerodno nadel. Postavil se je pred ogledalo in si jo popravljaj. Pustila je rože in muzljivo prišla za njegov hrbet. Ljubko se mu je posmehkala v ogledalu.

»Rado, nekaj ti moram povedati,« je zapredla.

»Si že vse povedala,« je zarentačil.

Objela ga je okrog vratu in se stisnila obenj. Te nenadne nežnosti ni pričakoval. Prijel jo je za oklepajoče roke in jo skušal obrniti.

»Rado, noseča sem,« je toplo zadihala vanj.

Začudeno jo je gledal v ogledalu. Njene roke so ga zdaj oklepale čez trebuh. Del las je kupal izza njegovega hrta. Močno jo je prijel za roke in jo toliko odrinil, da se je lahko obrnil k njej. Njen smehljaj ga je čakal; pripravljen je bil, da raztopi njegovo togoto in osuplost.

»Noseča?« je zavibriral.

»Ja, bom že vedela,« je zašepetala.

V mislih je na hitro izračunal, da bi se potem otrok rodil enkrat februarja.

»Res?« se je še kar čudil.

»Ženske to za trdno vemo,« mu je pokimavala.

»O, to bo pa treba zaliti,« se mu je razvlekel obraz. Sklonil se je in jo poljubil. Spravljivo sta se stapljala v ljubeče starševstvo.

Ko je odšel, je za njim ostal vonj presenečenja. Pospravila je mrtve lilije. Zdelo se ji je, da so ji tokrat naravne sile res namenjene.

Cmerikav dan se je nakotil iz jutranje megličavosti. Linčka se je namenila do sosede Ane, da ji pove veselo novico. Nekaj časa je stala pred hišo in nekoliko privoščljivo opazovala taščo, kako je plela vrt; ihtavo je ruvala plevel iz mokre zemlje in se bentljivo oddihovala.

»Saj bi mi lahko ti oplela vrt,« ji je zaklicala in najbrž mislila povsem resno.

»Jaz sem svojega že,« ji je Linčka odločno rekla.

»Saj zato bi lahko tudi mojega,« je Reza zadihano rekla.

»Za služkinjo pa ne bom,« je Linčka trmasto rekla in se obrnila.

Reza je jezno pljunila in se sklonila nad čebulo.

V gozdu je Linčka razmišljala: Linčka, pojdi po suhljad, pa kravo pomolzi, pa ribaj repo, pa ... Ne, ne bom več služkinja. Svojo družino bom imela ...

Ano je našla na pragu s kupom dračja.

»O, soseda,« se je je Ana razveselila.

»Dober dan. Ste kar sami?« jo je Linčka vprašala in si oddihovala od prehitre hoje.

»Ja. Vsi so na proslavi.«

»Rado je tudi šel. Že vem, kako se bo to končalo, pijan bo prišel domov.«

»Kaj hočeš, včasih se ga morajo napiti. To je njihov kvas. Bog je dal vino, je že vedel za kaj. Ne jezi se, to mine,« je bila Ana blaga.

Vsa hiša je dihala čistost. Na mizi je bila odprta knjiga. Ana je nesla dračje do klopi ob štedilniku in ga skrbno zložila. Sedla je, si odvezala ruto in rekla: »S čim ti lahko postrežem? Bi kavo, kozarec vina ali piškote?«

»Piškote pa bi,« se je Linčka odločila.

Ana je šla do omare. Poiskala je bel debel krožnik in nanj nasula piškote. Ljubeče jih je postavila pred Linčko.

»No, kako je z lilijami?« je Ana vprašala.

»Našla sem jih,« je Linčka rekla in zagrizla v mehak piškot.

»In?« so se Ani zasvetile oči.

»Mislim, da so pomagale. Prav danes sem jih vrgla na gnoj. Ovenele so«

»Ali to pomeni, da je prvi mesec že mimo?« je Ana vprašala in se vsevedno smehljala.

»Ja, mislim, da ja. Najbrž sem res noseča. Kaj menite, bo sin ali hči,« se je Linčka razvezala in zagrizla že v drugi piškot; res so bili dobri: mehki, voljni, topljivi v ustih.

»Vidiš, tudi ta odgovor vedo lilije,« je Ana dobrikavo rekla in se skrivnostno nasmihala. »Če so prej oveneli stebelni listi, bo sin, če pa so se prej osuli cvetni listi, bo hči.«

Linčka je nekaj časa pomišljala in strastno mlela piškot.

»Spomnim se, spomnim se,« je vzkliknila. »Prej so bili na mizi ob vazi stebelni listi, ja, prvi so odpadali stebelni listi. Cvetni so odpadali šele te dni.«

»Potem bo sin, potem pa ja,« je Ana rekla in plosknila z rokami. »No, saj mi je tudi glas nekaj takega prišepnil.« Zresnjeno zvedreni Anin obraz je posesal svetlobo, ki se je zdaj usula skozi pajčevino v majhnem oknu. Veter je raztepel megle in mahal z vejami starega oreha. »Svetost ljubezni je treba spoštovati,« je Ana resno nadaljevala in si gladila bele, skrbno počesane lase. »Ljubezen daje življenju moč. In kar rodi ljubezen, je res sveto. Veš, to ti govorim zato, ker ti bi rada zaupala, da sem imela še enega otroka, že prej, preden sem se omožila. Nezakonskega, bi rekli ljudje. Veliko obrekovanj sem doživela,« je potrto povedala.

»Imeli ste še enega otroka?« se je Linčka začudila in sklenila roki na trebuhu.

»Ja, no, saj ga imam še,« je spet krepko rekla in se vzravnila.

»In kje je?«

»Velik mož je. Poročen je in živi v Celju. Bog jim daj srečo,« je zamaknjeno rekla in se zazirala v okno, ki je uokvirjalo vsevečji kos modrine. Lesketavica ljubeče zamišljenosti se ji je zazrcalila v obeh. Debela, dozorela solza ji je zdrnila čez trzava suhotna lica. »Čas vse pozdravi,« je zamrmrala.

»Daleč je šel,« je Linčka pripomnila.

»Daleč, daleč,« je Ana pokimala in nastavila obraz modrikasti svetlobi, da ji poplakne žalost iz lic.

»Pa se vam kaj oglasi. Vas kdaj obiše?«

»Vsak mesec mi piše,« je Ana pomrmrala, se naslonila nazaj in se potopila v temino v zakotku, da se ji ne bi videlo žalosti, ki ji je klujuvala za visokim bledim čelom.

»Ah, dom je le dom,« je Linčka vzdihnila.

»Je, seveda je. No, ko pridejo otroci, pozabiš tudi na to. Otroci te naučijo božje ljubezni,« je utrujeno rekla Ana in se prijela za križ. Na obrazu se ji je zarisala ostra bolečina. »Oh, najbrž bom morala v posteljo. Ta moj križ,« je pojarmala in se kremžila.

»Ste bolni?« je Linčko zaskrbelo.

»Ne, ne, vreme,« je čilo odgovorila. »Včasih me takole zagrabi, pa moram malo počivati, da preide. No, tudi tokrat bo tako. Saj te ne podim, le legla bom.«

»Vam lahko, kako pomagam,« se je prizadevno ponujala Linčka.

»Ne, saj bo kmalu prišla moja starejša hči; tista, ki je poročena tam spodaj v gostilni. Vsak dan pride in postori, kar je pač treba.«

»No, se bom pa odpravila domov. Pa vas nisem motila?«

»Ne,« je suho dogovorila Ana. »Veš, zvečer ponavadi klekljam in tisto so prave ure za klepet,« ji je rekla in se vzravnavala. Prejšnja skremženost je prešla. Njen obraz je bil spet bolj gladek in poln sočutja.

»Bom pa kakšen večer pritekla,« je rekla Linčka in se zamaknila do vrat.

Ana je podrsala za njo. Na vratih se je ustavila in gledala v rastočo modrino.

Linčka ni šla takoj domov. Hladen svežljiv veter jo je vedril in jo gnal na breg, kjer se je videlo daleč tja na morje. Zadihana je obstala v mogočnem slapu vetra; tu se je gostil in se vrtinčil – zaganjal se je čez smrečje in dol na rob planote. Na tej spihnini ni skoraj nič raslo in belo skalovje je sililo iz zemlje. Umaknila se je k majhnim smrekam, kjer je bilo nekoliko zavetneje. Ko je potegnilo iz vzhodne smeri, je zaslišala godbo. Tam se veselijo, tam je tudi Rado, je pomislila. Razgledovala se je. Daleč za Krasom se je blesketavilo morje. Ta pogled jo je kar zanel. Taka čistost, take daljave, taka globoka izpihana modrina, ki se je raztegnila tudi na venec zelenih hribov za njenim hrbtom. Spustila je pogled na ozek trak makadamske ceste, ki se je izgubljal za bregom. Spet je močnejše potegnilo iz vzhodne smeri. Zaslišala je glas harmonike. Kar tja bi šla in zaplesala. Koliko bo spet spil?, jo je poskrbevalo. Zavihnila si je jopico in se objela čez pas. Po poti pod bregom je prihajala ženska postava, v grobih gumijastih škornjih in zahomotana v rdečo volneno jopico. Prepoznavala jo je. Bila je Marica, najstarejša hči Anice.

»Dober dan, sosed,« jo je nagovorila.

Marica se je ustavila. Nastavila je hrbet močnemu severniku, ki je razcefal še zadnjo oblačnost nad hribi.

»Linčka, ti?« se je začudila in se napotila proti njej po kratki travni strmini.

Zadihana je prišla do nje in se še bolj zavijala v volneno jopico. »Hu, kako vleče,« je zadihana rekla. »Vidiš, kakšen mraz zna še pritisniti, pa je še poletje. No, jaz sem Marica,« je rekla in ji podala široko dlan. »Komaj zdaj sem te spoznala. Pa kaj hočeš, ko pride otrok, ni več časa za pohajanje,« je Marica hitro govorila in si radovedno ogledovala Linčko, še prav posebej njen trebuh – verjetno ji je mama pravila o lilijah ...

»Saj sem tudi jaz bolj doma. Saj nimaš kam. Sem gor do vaše mame pa rada pridem,« je Linčka rekla in se zamaknila v smrečje, da ji veter ne bi jemal besed in bi ji razmetaval goste lase.

»Vem, mi pove. Zdaj je malo žalostna, ker tudi zanjo nimam več toliko časa. No, pa saj boš tudi ti zibala, boš videla, da boš,« ji je prijateljsko rekla in ji položila roko na rame.

»Bom, upam, da bom,« se je Linčka topila in se smehljala v veter, ki je še bolj butal in česal smrečje.

»Veš da boš,« se ji je Marica dobrikala. »K mami moram, če je še pokonci. Si bila pri njej?«

»Bila sem, bila. Pravijo, da jih hrbet boli.«

»Kaj hočemo, starost. Včasih jo pa tudi dolgčas zagrabi. Jaz ne morem biti kar naprej pri njej. No, če jo spet trže, bo vreme. Kar naj bo, da se bodo maline poredile. Zdaj se dobro zasluži s tem. Si jih ti lani nabirala?«

»Ne, samo za doma, za malinovec,« je Linčka rekla in si popravljala lase.

»Letos lahko greš z mano kakšen dan,« se ji je Marica ponujala.

»O, bi šla!« se je Linčka navdušila.

»Čez kakšen teden se bo začelo. Punčko mi bo sestra pazila, pa bomo lahko šli. Bom kar mimo tebe prišla. Zdaj pa moram k mami. Saj se še vidimo,« je prijaznila Marica in si zavihnila ovratnik jopice. Stekla je po travišču navzdol nazaj na stezo.

»Domenjeno. Se vidimo,« je za njo zaklicala Linčka. Mraz jo je vsebolj oblizoval. Napotila se je domov. Spotoma se je zazirala v globoko modrino in se zahvaljevala bogu za srečo, ki je rasla v njej. Sonce ji je prihajalo na proti sem čez senožet. Budilo je otrple kobilice v travi. Tudi sama je skakljaje šla navzdol po travišču. Nenadoma se je ustavila in se ustrašila za komajda zaznavno bitjece v sebi. Umirila se je. Pobožala si je trebuh in v mislih govorila: o, otročiček moj, saj te ni pretreslo. Veš, mamica je vesela, da te ima. Zelo vesela, vesela. Veliko pesmic ti bom pela, o ja, že zdaj ti bom pela. In ko boš rojen, ko boš ležal ob meni v sobi, ti bom pela tisto, veš tisto: pleši, pleši črni kos, kako bom plesal če sem bos. In molitvic te bom naučila. Naštrikala ti bom kapice in nogavičke, ti mi boš pa rožice bral, kajne, moj fantek ... Tako rada te ima mamica, tako rada ...! Le rasti detece moje, le rasti ...!

***

Preklete maline, se je srdil Rado. Stal je za hišo in nemirno prisluškoval v gozd. Šel je do jase nad hišo in nemirno pogledoval na vse tri poti, ki so se tu srečale. Lačen in truden je bil. Izgubljal je glavo, ker je še ni bilo domov. Vedel je, da je šla z Marico nabirat maline: ob tej uri bi morala biti že doma. Šel je višje v gozd in se povzpел na vzpetino, od koder se je videl lep del gozdne ceste, po kateri so ponavadi prihajale malinarice. V silni jezljivi napetosti so se mu pritaknile grozljive misli: kaj, če se je Linčki kaj pripetilo? Je kam padla? Se je izgubila? Je Marica šla že prej domov in je zašla v gozdu? Začel se je oglašati z dolgim ohhhoool! Njegov krik je zamiral v dozorelm listju. Napetost ga ni izpustila. Še nekajkrat se je oglasil. Nič! Nekje daleč spodaj na pašniku se je oglasila pasoča živina. Stogoten se je spustil na cesto in jezno brcal kamenje. Ne bom jo več pustil v gozd, ne, ne bom. Kaj me briga, če maline dobro plačujejo. Zdaj je že tretji mesec noseča, in če se ji kaj zgodi ...? Ne, ne bom je pustil! Ves zavit v skrb je prišel domov. Na štedilniku ga je čakal lonec hladne mineštre, na kateri se je skorjila maščoba. Zakuril je štedilnik, pogrel mineštro in vodo, da si bi umil trudne noge. Umivanje in topla mineštra sta ga nekoliko umirila.

Nekaj čez četrto uro popoldan Linčke še vedno ni bilo. Prejšnja togotata se mu je sprevrgla v topost. Nemočno se je posprehodil okrog hiše in si dal opravka z drvmi; metal jih je iz senčnosti na poznoavgustovsko sonce. Tam ga je zalotila Liza s spečo dekllico v naročju.

»A Linčke še ni?« je obzirno vprašala.

»Še ne,« je jezno rekel, pobral sekiro in jo zapičil v tnalno.

»Najbrž sta naleteli na velik oplaz malin. Verjetno sta šli tja, kjer ste predlani sekali. Pravijo, da so tam zgoraj lepe maline in da komaj zdaj zorijo. O, ne bosta jih kar tako pustili, ne,« ga je Liza tolažila.

»Naj gredo k hudiču še maline,« se je še naprej usajal.

»Pomiri se. Okrog petih bosta doma. To je tista ura, ko še zadnje malinarice pridejo iz gozda,« ga je prepričevala.

»Kaj me briga! Naj pride, kadar hoče,« se je delal brezbriznega.

»Ne delaj cirkusa, saj bo prišla,« mu je tolažeče rekla in zgrnila otročičku lička. Poujčkala ga je in se odpravila v hišo.

Nič ji ni odgovoril. Iz kupa je izbral nekaj žilnatih drv in divje zasekal. Zavzeto in hitro je cepil, dokler ni začutil ostre bolečine v hrbtu. Vzravnal se je. Zazdelo se mu je, da sliši glasove za gozdom na kolovozu. Čez nekaj časa jih je prepoznal. Linčka in Marica sta klepetaje prihajali po kolovozu navzdol. Oddahnilo se mu je, a jeza se mu je še penila v

zaprsoju.

Oprtana s težkim nahrbtnikom se je prismejljala do njega. Okrog pasu je imela privezано lahko jopico in vrv na kateri je visela posodica, vsa zardečena od malin. Zadihana je za nekaj časa obstala.

»Si le prišla?« je s potlačeno jezo rekel.

»Ti ne veš, koliko malin je tam. Za cel teden jih bo. Danes sem jih nabrala kakšnih deset kil, mogoče tudi več,« se je pohvalila.

»Me ne briga. Prej se pride domov,« je porentačil.

»Si bil v skrbeh?«

»Kaj pa misliš?«

»Saj Marica dobro pozna te poti, pa tudi meni so že znane.«

»Ne boš šla več!« je odsekano rekel in mehko zapičil sekuro v tnaló.

»O, glej ga, ukazovalca,« se je zasmejala. »Raje pridi sem in mi pomagaj sneti nahrbtnik. V ramena se mi zažira,« je potarnala.

Namrgoden je stopil do nje. Snel ji je res težak nahrbtnik, ki je bil na dnu temnordeč, ker se je nekaj malin razsulo in stisnilo. Od nje je močno zadehtelo po malinah in po potu. S povsem rdečimi prsti si je razvezala jopico. Nahrbtnik je odnesel v vežo, kjer so se v starem škafu že kisale maline prejšnjih dni, nad katerimi je pobrenčavala osa. Ob robovih se je že penil izcejen sok. Pomagala mu je dotresti maline. Poiskala je čisto nov škaf, še bel in z lepim medeninastim obročem. Stresla sta jih v nov škaf. Ta ni bil povsem poln.

»Bova pa malo vode dolila,« je Rado rekel. Uvidel je, da je bera res bogata.

»Ne, vode pa ne,« je bila odločna. »To ni pošteno.«

»Kaj da ne, vsi tako delajo.«

»Ne, midva ne bova,« je bila še vedno odločna. Smehljalo se ji je, ko je videla koliko malin je. Zdaj je vedela, da jih je nabrala več kot Marica. Bila je bolj hitra, pa tudi višje med skale je rinila.

»Saj ne veliko. Le kakšne tri litre bova dolila v manjši nov škaf,« se ni dal Rado.

»Rado, danes jih bom prvič nesla. Danes mora biti vse pošteno.«

»Prvič ali zadnjič, dolila bova! Vsi tako delajo, vsi. Saj zadruga najbrž počne isto,« je godrnjavo pribil. Sam je šel po lonec vode. Najprej je nalil v velik škaf potem pa še v manjšega.

»Dovolj bo,« je zamišljeno rekel in odložil rdečerjav lonec.

Po zgodnji večerji se je Linčka preoblekla in preobula. Iz stare rute si je pripravila svitek; takega je videla pri vseh ženskah, ki so nosile maline

v zbirališče. Rado ji je pomagal nadeti težak škaf, da ji je udobno sedel na svitek. Nekajkrat se ji je zamajal, pa ga je le umirila. Naredila je nekaj korakov. Škaf se ji je nevarno zamajal, da se je nekaj rdečega soka pocedilo čez rob in na tla.

»No, bo šlo?« je Rada zaskrbelo.

»Svitek si moram popraviti,« je ugotovila.

Pomagal ji je sneti škaf. Zvitek si je drugače zasukala. Zdaj je škaf res bolje stal.

»Saj bi ti lahko pomagal nesti. Primi, pa bova nesla,« se je Rado ponujal.

»Ne, vse domačinke nosijo same,« se ni pustila. Z eno roko se je uprla v bok, z drugo pa je poprijela škaf, ki je zdaj povsem mirno sedel na vrhu glave.

»Bo zdaj šlo?« je zaskrbljeno vprašal.

»Zdaj pa bo,« je rekla in se obrnila na pot.

Ponosno je gledal za njo. Škaf ji je uravnoteženo čepel na glavi. Stopala je zlagoma in mogočno. Spretno je šla, spretno, tako kot domačinke.

Do odkupovališča je bilo kakšnih petnajst minut hoje. Ni je motil škaf na glavi, tega je zdaj vajeno nesla, pač pa so jo begali kamni na cesti, ki so jo bodli v tanko obutev. Zaradi škafa je morala gledati samo naprej. Tu in tam je zašla na rob grobe ceste, kjer je bilo narinjeno ostro kamenje in so se ji noge klecavo spodvijale. Prišla je na glavno, bolj zvoženo in gladko cesto. Za trenutek se je odpočila in se razgledala. Bila je med zadnjimi malinaricami; nekaj se jih je že vračalo s praznimi škafi in vedri. Vsaka se ji je malce nasmehnila, kar si je štela kot tiho priznavanje. Starejše so ji tudi odzdravljale. Nekatere so se ozirale za njo, ko je šla naprej – zanimalo jih je, kako bo ta tujka nosila škaf.

Ko je prišla do odkupovališča, se je nekaj malinaric še drenjalo ob velikih sodih, pa tudi nekaj moških je bilo. Ob vhodu je bila majhna miza, za katero je sedela majhna debelušna, pa zelo naličena ženska. Vestno je zapisovala stehtane maline in teže posode in prinašalce. Z možem sta vodila odkup za zadrugo. Dva Radova sodelavca sta ji takoj pomagala sneti škaf in sta ga dala na vago. Pretresla sta maline v čeber in stehali so še prazen škaf. Naličena ženska je vestno zapisala njeno ime in hišno številko in obe teži. Ko ji je eden od moških podal prazen škaf, jo je vprašal, kje je nabrala tako lepe maline.

»V gozdu?« je odrezavo odgovorila.

Vsi so se sproščeno zasmejali. Nič pritlehne privoščljivosti ni bilo v

tem smejanju. Vedela je za nenapisano pravilo malinaric, da niso izdale svojih berišč; le na večjih posekah so brale skupaj. Umaknila se je in dala prostor že naslednji, ki je prisopihala. Počakala je še toliko, da so maline pretresli v čeber. Videla je, da so bile bolj zalite kot njene. Res, že na oko se je videlo, da so tem malinam krepko dolili vode. Moška sta se spogledala in si pomežiknila. Ženska se je zardena primaknila zvezku in močno dihala. Verjetno se je bala, da ji bodo očitali »preveč sočne« maline. Linčka je pomirjena šla domov, da bi prinesla še manjši škaf, kajti zvedela je, da bodo še celo uro odkupovali, potem pa spet čez tri dni.

Kljub Radovi srditosti, je še hodila v gozd, le da se je bolj zgodaj vračala. Našla si je skrita berišča, ki so bila sicer oddaljena in težko dostopna, a se je dalo hitro nabrati deset in tudi več litrov. Marica je sicer rada šla z njo, a se ji je zdelo, da jo ne dohaja, najbrž jo je tudi jezilo, da Linčka hitro in več nabere. Zaslужek je res bil dober. V mislih je že kupovala tortice, igračke, nov divan, pa še kakšno malenkost.

21

Februarski mraz se je dokončno odtajal. Zameti so bili zaobljeni, zbiti, tudi ostrorobi. Sonce se je razmetavalo po snegu in že kar prijetno grelo.

Hiša pri Radovih se je odpirala temu soncu, ki je kuknilo v vse kote, na obraze, na odeje in na vlažne stene. Zaliznilo se je na obraz porodnice in na bitjece, ki je pred nekaj jutri zatulilo v življenje. Ljudje so prihajali po gaze in nasmejani stiskali roko svojcem; čestitali so Radu, da je vendarle dohrepenel še enega otroka. Prinašali so nove obete, nasmehe in veselje, ki se je plemenitilo ob steklenicah.

Rado je zvečer dolgo strmel v Linčkin izmučen obraz in v rožnato bitjece, ki je bilo zahomotano v odejice poleg nje. Liza je bila vseskozi ob njej in ji pomagala prestajati poporodno utrujenost. Odsmihala se mu je in ga prosila naj se za trenutek usede poleg nje na posteljo. Skorajda bi se prevrnil, zadel je ob preprogo. Od njega dišalo po žganju. Usedel se je na posteljo in jo prijel za roko. Nekaj časa je gledal njo in malega spančka. Njena dlan je bila vroča, še polna butave krvi; res jo je porod zdelal. Njena lica so se navzemala bivanjske hotljivosti. Ponosno ga je gledala naravnost v oči: si vesel, so govorile njene, si vesel. Glej, sina imava. Velik in lep bo, boš videl, ta bo živel, boš videl, da bo.

»Kako se počutiš?« jo je vprašal.

»O, bo,« je utrujeno rekla in na hitro preverila, če štručka spi. Liza se je diskretno umaknila in ji obljubila, da se bo nocej še oglasila, takoj ko bo njena punčka zaspala.

»Ti kaj prinesem?« jo je skrbljivo vprašal.

»Ne, Rado, za vse so poskrbeli,« je šepetaje rekla.

Pokimal je. Odtegnil ji je potno roko. Sklonil se je in jo nerodno poljubil na čelo.

»Smrdiš po žganju,« mu je poočitala.

Vzravnal se je in se pijansko nasmehnil:

»Tako je to, ko se rodi sin.«

»Boš šel še v gostilno?« jo je zaskrbelo.

»Ne danes, v soboto.«

Zalezla se je pod odejo. Nič ni rekla, samo smehljala se je in se skušala narediti močnejšo kot je ta trenutek bila.

Voščil ji je lahko noč in počasi vzdignil. Zamajal se je in komaj ujel ravnotežje. Žganje ga je res zmehčalo. Uvidel je, da tu nima kaj početi, da bodo že ženske uredile tako, da bo prav.

Po nekaj dneh je Linčka že prišla k močem. Zdaj je že zmogla vse sama. Z neizmerno nežnostjo se je podarjala otroku, ga previjala in dojila v topli kuhinji. Ujčkala ga je in mu pela pesmice.

Neko popoldne jo je obiskala Ana. Ni bila preveč zgovorna. Samo gledala je in gledala otroka, mlela s suhimi ustnicami in si mislila svoje. Mislila si je, da bo najbrž slejkoprej tudi ta otrok zbolel v tej vlagi in hladobi, ki je čemela v sobi, zato pa je bila kuhinja nemara pretopla in preveč zasoparjena. Pohvalila je Linčkino skrb. Omenila ji je, da ima otrok bistre oči. Ni si pustila skuhati kave. Hitro se je poslovila in s seboj odnesla zdvomljivost v očeh.

Radovo veselje se je kmalu prekalilo v čudno skrbljivost. Večkrat je pogleda k otroku; sklanjal se je nadenj in poslušal, kako diha. Kadar ga je popestoval, se mu je zdelo, da ga je samo dih, da nima teže. Bal se je tudi zime, pa čeprav je že bil marec. Napeto je poslušal vremenske napovedi. Primerilo se je že, da je tudi marca padlo veliko snega – to ga je begalo. Kako bi se skozi zamete prebil zdravnik ...? To begavo skrbljivost je tešil z branje, pa so mu črke kar izginjale; kar naprej je pogledoval na uro in na nebo. Nobenih vremenskih poročil na radiu ni zamudil. Imelo ga je že, da bi šel do Ane, da bi jo vprašal, kakšno bo vreme do pomladi. Včasih je kar uganila: malo se je zanašala na dolgoletne izkušnje, malo pa je prebiralala stoletno pratiko. Ana je prepoznavala vreme tudi po dogajanju v gozdu; znala je opazovati živali in rastje. Čudno je bilo, ko je včasih res napovedala pravo vreme, radio pa je napovedal povsem nekaj drugega.

Cunjaste megle so ga povsem zmedle. Celo popoldne je begal po hiši, se zmrdoval nad vonjem v kuhinji, se umikal v delavnico, pa spet nazaj.

Potem se je domislil. Vzel je nekaj kave, jo pretresel v manjšo vrečko in si jo zatlačil v žep.

»Kam pa greš?« se je začudila Linčka.

»Do Ane bom stopil,« je rekel.

»V tej megli?«

»Poznam pot. Takoj bom nazaj.«

»Lepo jo pozdravi,« je rekla in še bolj razgalila levo dojko iz katere je Boštjanček požrešno sesal.

Ana je sedela za mizo. Pred njo je bilo sveto pismo, na nosu pa stari naočniki, ki so ji drseli prav do roba nosu. Ni se začudila, ko ga je zagledala med vrati.

Otresel se je vlage, položil kavo na sveto pismo in se usedel nasproti nje.

»Pa v taki megli? Pa tako zaskrbljen?« je rekla Ana in si popravila očala. Vzela je kavo in se nasmehnila.

»Težko je v takem vremenu biti samo doma. Z gozdarjenjem ni bilo danes nič, ker je cel dan po malem deževalo.

»Ja, jugo je pritisnil. Ej, kako ga čutim v kosteh,« se je Ana potožila.

»Kaj pa berete?« se je pozanimal in si razpel plašč.

»Oh, sveto pismo, prilike,«

»Jaz sem ga tudi že prebiral, pa mi ni vse jasno,« je začel svitek pogovora.

»Sveto pismo moraš večkrat prebrati, da izluščiš kakšno resnico. Nekaterne prilike so zelo, no, kako bi rekla, težko jih je razumeti. Vi zdaj ne poslušate boga, vi ga imate zdaj v Moskvi in v Beogradu. Krščanstvo je naredilo veliko gorja, zdi pa se mi, da komunizem kar tekmuje z njim, da ga bo celo prekosil. Ah, pa sva spet pri politiki,« je odmahnila z roko.

»Pa je res kje kakšen bog?« jo je Rado vprašal, da bi jo vzpodbudil k takemu pogovoru, kajti rad je razpravljal te stvari z njo.

»Vidiš, sinko, jaz pravim, da je bog v vsakem srcu. Ni ga v zlatih oltarjih in ni ga v napuhu nekaterih oblastnikov, tudi tistih cerkvenih. Bog je vse in povsod. Tega ne bova odvozlala. Ti skuham kavo, če si jo že prinesel?«

»Ne, ne, preveč sem jih že danes spil,« se je branil

»Kozarec vina pa boš, kajne?«

Prikimal je. Napeto je gledal skozi okno v temno megličavost. Iskal je prave besede, da bi ji povedal, po kaj je prišel.

Nazdravila sta si. Ana si je brisala vele ustnice in zadovoljno pocmo-

kala odlično črnino.

»Ta jugo, ta bo sneg polizal,« je rekla.

»Pa bo še kaj zime letos?« je Rado vprašal.

»Zime? Saj je že skoraj pomlad. Ne, prave zime ne bo več, saj sem že videla ptice, ki so zgodnje. Snegov ne bo več, bo pa hladno in vlažno, kar je kot nalašč za razne bolezni. V vlagi se redijo bolezni, zato pazita na otroka, da se ne bo predihal s to strupeno meglo.

»Najbrž res ne,« je Rado rekel in spil vino, ki ga je ogrevalo.

»Kadar je tak jugo, ljudje norijo. To vpliva na živce. Še živali so nemirne, kadar je tako vreme.

»Bo že držalo,« je Rado prikimal in prekrizal noge.

»Ja, narava,« se je Ana zamislila in z užitkom poplaknila zamisek z močnim vinom.

Potem sta se zaklepetala o cenah v trgovini, o delu v gozdu, o vsakdanjiku, ki se je ovijal v meglo. Obljubila je, da bo še obiskala Linčko. Ko se je Rado poslovil, se je megla še bolj narinila. Z baterijsko svetilko se je prebijal od drevesa do drevesa. Držal se je gazi, ki ga je varno pripeljala do čistine in do hiše. Kapljalo je od vej. Vlaga je silila v kosti. Bil je pomirjen. Z neko novo butljivostjo v zavesti je prišel v toplo kuhinjo. Boštjanček je že spal, Linčka pa je štrikala ob štedilniku. Mlada mačka se je igrala z volno; zaganjala se je v klobčič in ga vlačila pod mizo.

»Kako je z Ano? Jo daje revma?« je Linčka vprašala in odložila pletenje v naročje.

»Zdela se mi je zdrava. Rekla je, da bo konec zime, te megle pa še ne,« je pozehal, si slekel plašč in se usedel za mizo.

»Oh, ta megla,« je zavzdihnila in odložila pletenje. Vstala je, da bi mu pocvrta polento.

Ko je že kazalo, da bo z otrokom vse lepo in prav, pa so prišle varljive majske sape - zdaj hladne, zdaj že tople. Že nekaj dni je Boštjanček kašljal in trgljavo jokal; drl se je prav do zariplosti. Linčko je to povsem obnorelo. Po cele noči je bedela nad njim in ga previjala, mu kuhala čaje in ga, vsega vročičnega, prižemala k sebi. V mislih je že videla še eno belo krsto. Komajda so jo prepričevali, da je zdaj pomlad, da se je otrok samo malo prehladil, da bo prešlo. Po malem se ji je spet bledlo.

Tretjo noč neusmiljenega kašljanja, se je zbudila ob gorečem otroku. Mirila je njegov kašelj in jok. Začela je kričati, da otrok umira. Vso hišo je zbudila s tem kričanjem. Komajda so jo uspeli pomiriti. Vlačila se je za lase in kričala, da bo tudi ta otrok umrl. Ko je prišla Reza na gornji hodnik, se ji je zdelo, da je spet vojna; tudi ona se je vsa tresla in nekaj momljala.

»Joj, joj, kaj je že umrl?« je strahoma vprašala.

»Panika, sama panika,« je tudi Rado vzdignil glas in se je oblačil. »Po zdravnika grem,« je rekel in si poiskal čevlje.

»Pa zakaj nisi šel že včeraj, če si videl, da mu ni bolje,« mu je Reza poočitala.

»Zakaj, zakaj, mislil sem, da se je samo prehladil. To je pri otrocih hitro, saj veš.«

»Jej, jej, kaj bo iz tega!« je Reza zahlipala.

»Ne delaj še ti panike,« ji je robato odgovoril.

»No, le brž po zdravnika. Bomo že pomirili Linčko. Najbrž ne bo nič hudega, saj je že pomlad. Le pojdi!« je Reza pojecljala.

Rado je že bil pripravljen. Zaklical je v sobo, naj neha tuliti, da že gre po zdravnika.

»Umril, umrl bo,« je Linčka zatulila.

»Kar tako se pa spet ne umre,« jo je Reza tolažila. Na hodnik je prišla še Liza z veliko skodelico kamilic.

Zdaniilo se je že, ko je le prišel zdravnik. Mlad je bil in nekako pretirano zaskrbljen. Grbančil je čelo in skrbno pregledoval otroka. Prav čudno je šobil ustnice in se vlekel nekam vase.

»Otrok mora takoj v bolnico, v Ljubljano. Hud oslovski kašelj ima. Bom že jaz potelefoniral, da ga bodo sprejeli,« je hladno rekel in se nekako oddahnil. »Dečko je krepak, bo že prestal.«

»V Ljubljano?« je skoraj zajokala Linčka.

»Ja, v Ljubljano, na infekcijsko kliniko. Veste, kar nekaj primerov je že bilo letos, pa tudi pozdravili so jih,« je zdravnik spodbudno rekel in pospravljajl stetoskop

»Bo živel?« je Linčka stoknila.

»Iskren bom,« je zdravnik po premisleku rekel. »Usodnih bo nekaj prvih dni. Mislim pa, da je fantek dovolj močan, saj ste hribovci navadno odporni ljudje. Še pravi čas bomo poskrbeli zanj. Kar hitro v dolino in v Ljubljano. Dol lahko gresta kar z mano s fičkom, naprej pa z rešilnim avtomobilom. Toliko bom že počakal.«

Rado je zdravnika pospremil v spodnjo kuhinjo, da bi ob kavi lažje počakal.

Linčko je povsem zmedlo. Begala je po prostoru in nekaj iskala v omarah.

»Daj, pripravi se! Zdravnik ne bo čakal,« ji je rekel Rado, ko je prišel nazaj gor. Tudi njemu se je blodnjava naselila v oči. »Boš videla, v Ljubljani ga bodo pozdravili,« se je Rado zbiral.

Nič mu ni odgovorila. Posmrkala je in se začela preoblačiti. Otroka so le nekako pomirili in celo zaspal je.

Stlačili so se v novega belega fička, ki je imel na vratih natisnjen rdeč križ, na strehi pa hruškasto modro svetilko. Boštjanček se je spet zbudil in izmenoma pokašljeval in jokal. V Ajdovščini sta morala kar nekaj časa čakati na rešilni avto. Rado se je zatopil v časopise, da bi pozabil, na morasto skrb. Ni se mogel zbrati. Hodil je pred ambulanto gor in dol. V mislih je tudi on že videl belo trugico. Spomnil se je, da so sodelavci govorili, da je na tolminskem tudi že razsajal ta oslovski kašelj, in da je nekaj otrok tudi umrlo. Baje se je našel tudi neki oficir, ki je trdil, da sovražnik z avioni trosi to bolezen nad tolminske hribe. Kasneje se je izkazalo, da je bil za otrokovo smrt kriv kar sam, saj ženi ni pustil, da bi

poklicala zdravnika, češ, da se mora otrok utrditi.

Malo po dveh sta le dočkala rešilni avto – star ameriški vojaški sanitetni avto, predelan za civilne namene. Linčka se je ta peklenska vožnja zažirala v možgane. Kar naprej je trepljala otroka in ga poljubljala na razgret obrazek. Zdelo se ji je, da bo otrok kar zagorel, da bo zagorel avto, da bo zagorel cel svet ...

Osebjem bolnišnice jo je rutinirano pomirilo. Razložili so ji, da so imeli že celo sobo takih majhnih vreščičev, pa da so vsi ozdraveli. Še enkrat je poljubila Boštjančka in ga prepustila rokam medicinske sestre, ki se ji je zaupno nasmihala in ji dopovedovala, da bo še vse v redu.

Bila je že noč, ko sta se vrnila na planoto. Vlaga se je vlačila nad nabrekliimi travami, nad smrekami pa so sijale mrzle zvezde. Dan jima je postrgal besede. Že od daleč sta videla, da je v spodnji kuhinji luč. Vedela sta, da ju bodo pričakovali. Vstopila sta. Nemi, sprašujoči obrazi so kamneli v skrbi.

»Kaj pravijo v Ljubljani?« je vprašal Tine.

»Zdravnik, ki ga je sprejel, pravi, da se bo pokazalo v naslednjih dneh, da bo najbrž preživel,« je pobito odgovoril Rado.

Tine je prikimal in si potlačil klobuk, da ne bi videli vlažne tesnobe v njegovih očeh.

Postregli so jima z večerjo. Ko je Reza polagala krožnika na mizo, so se ji tresle roke. Skušala je prikriti bolečino in skrb, a jo je ta tresavica izdajala.

Pred spanjem je Rado skrbno zagrnil okna, da ga ne bi motila močna lunina svetloba. V težko tišino se je oglašala le budilka. Skušala sta zaspati, a so bile skrbi premočne. Linčka se je vendarle nekoliko umirila. Zaupala je svojemu nezmotljivemu nagonu.

»Bo preživel?« je v temo vprašal Rado.

»Bo, ta bo, bog ve, da bo,« je izšepetala.

»Čudna je ta bolezen,« ga je skrbelo.

»Zaupaj bogu, Rado. Na hudo preizkušnjo naju je spet postavil.«

»Bog, pa tvoj bog,« je odšepetal in se prevalil na hrbet.

»Jaz bom molila. Boš videl, da bo pomagalo,« je rekla in se zagrebala v odeje.

»Jaz pa verjamem v znanost, v zdravnike,« ji je odmrmral.

»Tudi njim je bog razsvetlil pamet.«

»Ja, ja ... Zaspiva!«

»Moli ... vsaj v mislih,« je pošepetala v temo.

Le kaj je ta bog, ki vse ureja. Ga bo znanost kdaj razvozlala? Le kdo je resnični gospodar vsega? Se mu je pleteničilo po glavi. Še dolgo v noč je razmišljal.

Tudi Linčka ni spala. V mislih je videla sestre in zdravnike. Zamišljala si je tudi angele, ki letajo nad Boštjančkovo glavo in mu dajejo zdravilno mano ... Pošepetala je tudi nekaj molitvic; kar po svoje jih je žeberala. Proti jutru ju je le odzibnilo.

Maj se je začel bohotiti. Veliko cvetja se je nasnovalo. Zelenje se je vzdignilo tudi že visoko gor v hribe. Trava se je že dobro pogostila. Na vrtu je tudi že odgnala solata.

Minili so prvi, usodni dnevi. Rado je vsak dan poklical v bolnico. Zdravnik mu je razložil, da jo je Boštjanček dobro odnesel, da se bo najbrž kmalu povsem pozdravil, a da je treba še počakati. Vročina da popušča, pa ješčnost da se mu vrača. Te novice so Linčko povsem prenovile. Skrbno je obdelovala vrt in kar naprej mislila na Boštjančka.

V nedeljo sta bila pri njemu. Zdel se ji je še nekam bled in izgubljen. V očeh pa je zasledila več svetlobe in neke nove zmigljaje. Obuzena s tem spoznanjem je stala v vrtu in z majhno motiko razgrebala majhne gredice, na katere je nameravala posejati korenček, grah in fižol. V začetju ji je kljuvalo: čakati, čakati ... Zdelo se ji je, da celo ptice čivkajo: čakati, čakati, čakati ... Ko je dokončala dolgo gredico, se je ustavila in si oddihovala. Kot grob, jo je streslo, saj je kot grob. Tak je bil grob očeta, tisti njegov prvi grob v dolini ... Te misli je hitro odpahnila. Opazila je, da je na eni gredici že odgnal korenček, ki ga je bolj zgodaj posejala. V mislih je videla, kako kuhan korenček popeče na maslu in ga po žlički daje Boštjančku ...

»Dober dan, soseda,« jo je presenetila Ana, ki je prišla po gozdni poti.

»O, vi,« se je Linčka iskreno razveselila.

»Kako pa je z otrokom?« je Ana vprašala in se naslonila na palico.

»V nedeljo smo bili pri njem. Kašlja manj, vročičen tudi ni. Ne vem, meni se zdi še malo mrtvičen.«

»Saj bo, saj bo,« je prikimavala Ana.

Mislite, da bo res ozdravel?« je Linčka podvomila in si prislonila motiko ob bok.

»Veš, veliko sem premišljevala o tem. Pa me je spet obiskal moj glas ... Naročil mi je, saj se ti bo zdelo neumno, naj naredim urok,« je Ana pomembno rekla in se zamaknila na sonce.

»Urok, kakšen urok?« se je Linčka plašila.

»Ne glej me tako čudno, saj nisem čarovnica. Poslušaj, zažgala sem nekatere zeli in te so mi vse povedale. Če bi se ves pepel teh zeli, ki sem ga stresla v kozarec in prelila z vodo, čez noč sesedel na dno, bi bilo z Boštjančkom hudo. Kaže pa, da bo vse v redu. Pa še nekaj boš morala narediti, da bo narava res opravila s to boleznijo.

»Kaj, kaj?« je Linčko stiskalo.

»Nič se ne plaši,« se ji je Ana zaupljivo nasmihala. »Gozdne srajčice boš nabrala. Prav zdaj cvetijo, prav te dni. Ko jih boš našla, jih boš natrosila na odejico, na kateri je otrok bolan ležal doma. In ko boš šla spet k njemu v bolnico, boš rože vzela s seboj, vsaj nekaj cvetov. Eno od cvetlic mu pritisni na čelo. Tako naredi!« ji je Ana zaupljivo rekla.

»Gozdne srajčice!? Teh cvetov ne poznam!« se je Linčka žalostila.

»Same se ti bodo prikazale, same,« ji je Ana zagotavljala. »Ti le pojdi v gozd in imej odprte oči. Le toliko ti lahko povem, da imajo bele cvetove. Tiste, ki se ti bodo zdele najlepše, tiste bodo!« je Ana poudarila in povrtala s palico.

»Tako naj naredim!? Če so lilije pomagale, potem bodo tudi te gozdne srajčice,« je Linčka zašepetala.

»Bodo, bodo,« ji je Ana prikimavala.

Linčka se je zamislila in pogledala proti gozdu. Videla je rumene cvetke, belih pa ne. Dolgo je samo strmela in z očmi iskala gozdne srajčice.

»Lep vrt bo,« jo je Ana potegnila iz tuhtanja.

»Ne vem, lani je bilo slabo,« je potihoma rekla in sklonila glavo.

»O, mislim, da bo kar uspevalo, saj delaš z ljubeznijo. Veš, rastline znajo ceniti ljubezen. Saj vidiš, tu ne bi dosti pridelali brez ljubezni.

»Ja,« se je strinjala Linčka in k sebi zgrabila nekaj ravsute zemlje.

»No, zdaj bom šla. Naredi, kot sem ti nasvetovala, pa oglasi se kaj,« je Ana rekla in se premaknila nazaj v senco, na stezo.

»Bom , bom,« je Linčka prikimala.

Takoj ko je Ana odšla, jo je gnalo v gozd. Šla je kar počez, da bi prej prišla do kolovoza in v globlji gozd. Napeto je gledala, kdaj se ji bodo prikazale te gozdne srajčice. Nenadoma jih je v mladem smrekovem gozdu le zagledala. Majhni, drobni, beli cvetovi so sijali v senčnosti. Sklonila se je in si jih dolgo ogledovala. Spomnila se je, da so takim rožam doma rekli angelske očke, ja, tako so jim rekli. Cvetele so spomladi, prav tako na robu smrekovega gozda v dolinah. Nabrala je čeden šopek. Ko se je

vračala po drugi poti domov, jih je videla še več in bliže doma.

Vs raznežena je najprej poiskala odejico, v katero je bil zavit Boštjanček, ko je bolan ležal doma. Nesla jo je zadaj za hišo in jo razgrnila po tleh. Natrgala je majhne cvetlice, pokleknila in jih trosila na odejico. Zdelo se ji je, da padajo drobne bele snežinke. Ozdravi Boštjanček, ozdravi ..., je v mislih šepetala in cvetke poškopila z vročo solzavico. Potem se je vzravnala in zaplesala okrog odejice. Zapela je pesmico, ob kateri se je Boštjanček nasmihal, ko je bil še zdrav. Nenadoma se je ustrašila, da jo kdo gleda. Ustavila se je in pogledala v jasno nebo. In po nekem nenavadnem naključju, se ji je tudi danes prikazal orel. Zavijugal je nad ravnino, se vzpenjal v krogih, pa se spet spuščal. Potem je naredil velik lok in izginil proti Čavnu. Zaslišala je moped. Okrog enih je Rado prihajal domov, da ji pove, kaj je novega, kaj je izvedel po telefonu, ko je iz gozdarske izpostave telefoniral v Ljubljano. Stekla je na drugo stran hiše in ga prestregla na vogalu.

»Kako je?« ga je zaletavo vprašala.

»Govoril sem z zdravnikom. Pravi, da mu gre odlično, da nima več vročine, da se mu je tudi tek povrnil. Naročil je, naj se jutri oglasiva. Otroka, da je treba počasi pripraviti na odhod.«

»Jutri?« jo je grabilo vzhichenje.

»Ja, jutri. Za dopust sem se že dogovoril,« ji je nasmehljano rekel in si snel usnjeno kapo.

»Ampak jutri je šele sreda?« se je še vedno čudila.

»Pa kaj, šla bova,« je rekel, skomignil z rameni in razjahal moped.

Popoldan je bila vsa v pripravah. Likala je obleko za Rada in sebi belo bluzo. Ko je mrak zakapljal v kuhinjo, je stekla še do Ane, da bi jo vprašala, če je našla prave cvetlice.

»Našla si jih. Prave so,« ji je Ana navdušeno rekla in plosknila z rokami. »Zdaj bo pa res pomagalo, boš videla, da bo.«

»So res?« je Linčka žarela.

»So. Kar sedi, bom pristavila za kavo.«

»Joj, a ne bo prepozno?«

»Boš pa samo pol skodelice, tako, za družbo. Meni kava ne škoduje več. Včasih si jo prav zvečer zaželim,« se je Ana smehljala.

Odsrebnili sta kavo in se vpletli v pomenek.

»Vidiš, s cvetjem bog pokaže, koliko lepote premore. Vsaka roža nekaj pripoveduje, prav vsaka. O, koliko je zdravnih,« je zavzeto rekla Ana in si popravila bele lase za uho.

»Moja mama se tudi spozna na zdravilne rože, vsaj nekaj jih pozna,« je Linčka rekla in predela skodelico v drugo roko.

»Če bi rada vedela kaj več o rožah in njihovih zdravilnih močeh, ti bom razložila, ko se ti življenje nekoliko ustali. Mlada si, pa si boš zapomnila. No, kako je z bolničkom?«

»Prav danes so mu povedali, da mu gre na bolje, da že ima apetit. Jutri greva v Ljubljano,« je vročično rekla in postavila skodelico na mizo.

»No, potlej le vzemi cvetlice s seboj. Poljubi ga in mu jo pritisni na čelo. Tako naredi!«

»Bom,« je Linčka prikimnila.

»Vedela sem, da moj glas ne laže,« je Ana vzdihnila. Vstala je in na štedilnik postavila majhen bakren kotlič.

»Rado bo hud, če bom dolgo klepetala. Najbolje, da kar grem. Tema je že. Spala tako ali tako ne bom, preveč sem razburjena. Zgodaj bova šla od doma.«

»Kar pojdi in se pripravi, pa na molitev ne pozabi. Pridi mi povedat, kako je,« se je Ana tolažilno nasmihala in pripravljala koruzno moko za polento.

»Veste, da se bom oglasila. Hvala za vse, pa lahko noč,« je Linčka voščila in stopila čez prag. Zunaj je dišalo po mehkobi. Od juga je vleklo toplo. Bojazljivo je stekla skozi gozd. Pred hišo se je ustavila. Gledala je izčiščeno nebo in zvezde. Zaželela si je, da bi te daljne luči priplule bližje, da bi ji razkrile skrivnosti večnosti ...

Rada je našla v kuhinji. Navidezno je bil zatopljen v knjigo.

»Ja, kje pa hodiš?« jo je vprašal.

»Pri Ani sem bila.«

»Bo spet kakšna cvetna čarovnija?«

»Od kod pa ti to veš?« se je začudila.

»O, saj Ano poznam že dolgo. Veliko ve o rožah, veliko. Včasih pa naredi tudi kakšen cvetni urok, tudi to vem. O vsem sva se pogovarjala. Vem, da ima veliko posušenih rastlin in vsako novo, ki jo najde, jo spravi v stare knjige, da se ji posuši. Njeni čaji pa celo pomagajo,« se je razgovoril.

»A tako,« se je nasmehnila in se usedla nasproti njega. Dolgo ga je gledala. Z očali se ji je zdel smešen, preveč strog. Obrbit in skrbno počesan je dajal vtis trdnega moža, ki ve kam je namenjen in kaj hoče. »Joj, večerja in srajco ti moram še malo polikati,« se je spomnila.

»Jaz nisem lačen,« je rekel in se spet skril za knjigo.

»Bova pa samo čaj in piškote,« je predlagala in vstala, da še enkrat postori vse za jutrišnji odhod v Ljubljano.

***

V ljubljanski bolnišnici je vladal običajen dopoldanski utrip. Dišalo je po razkužilih in drugih spremešanih vonjih: na trenutke se je zdelo, da diši po razkroju in po zdravju. Na hodniku sta slišala otroški jok, pa tudi veselo žlobudravico. Za steklenimi vrati so peketal koraki osebja. Pred steklenimi vrati, ki so vodila na infekcijski oddelek, ju je pričakal starejši belolas zdravnik, predstojnik oddelka. Povabil ju je v svojo pisarno in ju posedel v mehka stola. Zaradi tega vabila sta bila zmedena; navadno ju je sprejel le oddelčni zdravnik. Izkušen zdravnik ni prav nič ovinkaril. Povedal jima je, da gre otroku na bolje, da pa bolezen ni še potišana. Vsaj do ponedeljka naj bi bil otrok še v bolnici, da bi naredili še zahtevne krvne preiskave. Zdravnik je poklical višjo medicinsko sestro in ji naročil, naj ju odpelje na oddelek. Res ju je peljala, ampak samo do steklenih vrat. Tam sta morala počakati. Končno so prinesli Boštjančka, majhno nemirno štručko, ki se je že pripravljala, da bo protestirala z jokom. Kremžil se je in mahal z ročicami. To mahanje je bilo bolj živo in žilavo kot zadnjič. Pa tudi lička so se bolj napolnila. Linčka je razširila roki in ga zajela. Zdel se ji je malenkost težji. Dišal je po svežini, po milu. Očitno so zanj res dobro skrbeli.

»Boštjanček, Boštjanček,« je zajecjlala in ga zazibnila.

Rado je stal za njo in pogledoval čez rame. Zdel se mu je bolj okrogloliččen, pa tudi več rdečine je bilo na jokavem obrazu.

Povsem se je nagnila nadenj in se posprehodila z njim po hodniku. Začuda je hitro stišala njegov jok. Sestra se je obzirno umaknila in rekla, da se bo čez pol ure vrnila. Samo pol ure, jima je zabičala, ko je šla skozi steklena vrata.

Boštjanček je mahal z ročicami in grabil Linčko. Odpiral in zapiral je drobna usteca. Drobne, komaj vidne solzice so se rosile na robu očk, v katerih je bilo že več živosti in migetljive svetlobe. Linčkin srce je zadržalo. Zdelo se ji je, da drži največji zaklad v rokah. Na hitro je odložila torbico na okensko polico. Z eno roko je komajda še pestovala otroka. Pogledala je po hodniku. Rado je stal ob oknu, gledal ven in se klavrno držal. Vedela je, da mu je preveč nerodno, da bi prišel za njo in gledal, kaj počne. Spretno je odprla torbico in poiskala bel cvet zavit v papirček.

Odvila ga je in hitro položila Boštjančku na čelo. Verjetno ga je cvetek zmrazil. Napel se je in joknil. Linčka se je sklonila in se dolgo zadržala s poljubom na čelu in na cvetlici. Potem je z robčkom obrisala slinasto sled in drobne solzice. In kot po nekem čudežu, se je otrok umiril, celo nasmehnil se je. In ta nasmeh je bil za Linčko največja svetloba, kar jih kdajkoli videla. Zdaj je vedela, da je otrok res na poti k zdravju. Vzela je torbico in ga poujškala. Zašepetala mu je pesmico. Boštjanček jo je očitno prepoznal, saj se ji je nasmihal. Posprehodila se je z njim do Rada.

»Ga ne boš popestoval?« mu je zašepetal.

»Ne, ne,« se je živčno branil. »Bo zaspal!«

»Vse bo v redu,« je odšepetala in ga razsvetljena gledala. Zdaj bom morala tolažiti kar dva otroka, je pomislila. Mislila pa si je tudi: dedci nerodni, vsaj malo bi ga lahko popestoval, da bi se te otrok spet privadil. Nežno ga je zagrnila z belo odejico. Še nekajkrat ga je tenkočutno poljubila na topla lička. »Kar zdaj bi ga odnesla,« je zažebala.

»Počivati mora,« je resno rekel in se vzravnil.

Zmotila ju je sestra in jima naznanila, da je obiska konec. Nežno je prevzela Boštjančka in ga odnesla skozi nihajna vrata. Oba sta napeto poslušala, če bo še zajokal, pa je bilo vse tiho. To bitje, je Rado pomislil, je še pred dnevi umiralo, zdaj bo pa živel. Moč narave ali bog ...? Sestra se je hitro vrnila in čisto po žensko še nekaj časa klepetala z Linčko. Vse ji je razložila: kako ga hranijo, kdaj ga kopajo, koliko zdravil dobi in podobno. Zahvalila sta se za skrb in se poslovila.

Odšla sta v svetel majski dan. Zunaj ju je presenetila mestna sparevica, ki je ležala na ulicah. Molče sta hodila po središču in se razgledovala po izložbah. Rado je predlagal, da bi se usedla v vrt bližnje gostilne. Z veselim očmi mu je pritrnila. Naročila sta si kavo in oranžado. Odpočivala sta se vsak po svoje. Linčka si je zamišljala Boštjančka v mornarski majici in z belo kapico, na ulici, podi golobe ... Spomnila se je dnevov, ko je tudi z očetom prihajala v Ljubljano, ko je kupoval semenje za pomladno setev. Povesila je pogled in gledala racave golobe, ki so se plazili pod nizko ograjo, tacali po pločniku in se sprehajali pod mizami. Tudi na pločniku jih je bilo veliko. Kadar so ljudje zagazili mednje, so se vzdignili in odleteli proti streham. Linčka jih je spremljala s pogledom in videla, da se modrina lovi na temna visoka okna. Rado je opazoval povsem druge stvari. Gledal je dva oficirja, ki sta sedela ob ograji in se glasno prepirala o nogometu. Eden je kazal s prstom na časopis pred seboj in drugemu

razlagal, da bo njegovo moštvo zmagalo. Ob tem je veselo pomislil: in če bo moj Boštjanček kdaj športnik? Morda bo celo smučarski skakalec. Stopi na zaletišče, se spusti, leti, leti ... Moj sin ...

»O čem sanjaš?« ga je zmotila Linčka. Opazila je njegov mehak smehljaj na obrazu.

»Sanjam, saj ne sanjam,« se je zdrznil.

»Se ti zdi zdrav?« se je sklonila nad mizo.

»Ja,« je suho odgovoril in nagnil kozarec oranžade.

Zamaknjeno se mu je odsmehnila. Nič ni vedela, vse je le čutila, nezmotljivo čutila.

»Greva nekam na kosilo,« ji je rekel.

Poiskala sta ceneno restavracijo in se obilno najedla. Privoščila sta si še dolg sprehod med trgovinami. Kupila sta nekaj drobnarij. Počutila sta se prenovljena in poletava. Spotoma mu je razlagala, kje jo je vodila teta in kje ji je oče kupoval preste. Preste, je pomislila, trde, slane preste in odkrhnjen zob ...

Polna sladke utrujenosti sta se zlecnila na avtobusni sedež. Udobno sta ugnezdila svojo sanjavo vizijo. Še preden se je avtobus spustil v dehljivo vipavsko dolino, se je Rado zbudil. Od spanca se mu je še malo povrtevalo v glavi in od nerodne drže ga je bolel vrat. Na njegovi rami je še kar spala Linčka. Globoko in vroče je dihala vanj. Njeni oprani lasje so izdihovali mir in nežnost. Po kapljicah se je spominjal sanj, ki so se razblinile v zelenilo onkraj avtobusnih oken. Sanjalo se mu je, da so ga lovili neki čudni uradniki v veliki stavbi. Čemu, se je zamislil. Hitro je odpihnil to pomišljijo in Linčki popravil Lase. Od silne zneženosti se je sklonil in jo poljubil na napet vrat. To jo je zdramilo. Počasi je odprla oči, se vzdignila in ga spočito gledala. Njene oči so malce zamigljale in se končno umirile. Vrnila mu je poljub.

»Si sanjala?« jo je vprašal.

»Ja. Sanjalao se mi je, da ti in Boštjanček jezditja konja,« je mirno rekla in ga nepremično gledala. V zelenilu okrog črnih kroglic se je zbiral mir; njene oči so ga udomačile – ponujale so mu svetost ljubeče zaupljivosti.

»Eh, svet je lepši v sanjah,« je zavzdihnil in jo nežno spet zvrnil nase. Nobenih besed nista več potrebovala ...

Bojan Bizjak
HRUŠKA

fotografija na naslovnici Bojan Bizjak

uredil Saša Iskrič
tehnično oblikovanje Janez Vizjak in Saša Iskrič
oblikovanje naslovnice Janez Vizjak

izdala založba KATR
Ljubljana, november 2008

© 2008 Bojan Bizjak in založba KATR

